

252792

ION-NEGRUȚ

ROMAN

Capitolul I.

ÎN ANUL 1920, după retragerea armatei române dela Budapesta: Era pe la începutul luni Aprilie; o dimineată posomorită, cu cerul plumburiu, cu aierul presat și umed, care innăbușea respirația la tot pasul. Mulțimea de călători, din toate categoriile se plimba încoace și încolo, hai hui! dealungul peronului nemăturat: Nădrăgari îngâmfai, cu mâinele adâncite în fundul buzunarelor și cu dunga pantalonilor ascuțită să te tai în ea! Mizerabili cu fețe sleite, stringându-și bulendrele împrejurul corpului lor nătâng și strivit de toate poverile. Soldații din clasa treia; cântau cântări patriotice acompaniați de vioara unui țigan cu fața sclipicioasă și rotundă ca fundul unui ceaun:

— Țidula vă rog țidula! — se auzi deodată vocea răgușită a portarului — care se pusese barieră la eșire și se căznea să țină piept mulțimei să nu i-o ia cu asalt. Dintr'un vagon de clasa treia a trenului ce sosise dinspre Cluj, se coborî un tânăr negricios cam de vre-o douăzeci și cinci de ani, purta încă nuiforma militară, dar fără armă și fără centură, se vedea că fusese demobilizat de curând. Acum era în Oradea,

avea câteva sute de Lei în buzunar, o raniță cu câteva albituri, încolo nimic. Acasă nu putea merge, deoarece comuna în care născuse și crescuse el rămăsese cu noile frontiere în Ungaria!

Ce era de făcut?... trebuia să se împace omul cu soarta și să-și caute un serviciu oricum și oriunde, căci nu mai era timp de pierdut! În cele din urmă își găsi un post iac'ășa..., numai să nu fie pe stradă și silit să-și caute adăpost pe la azilurile de noapte, mâncare la bucătăriile populare!

Andrei — căci așa se numea tânărul — după depuse jurământul în fața alor trei domni îmbrăcați cu redingote negre și cari vorbeau mai mult ungurește între ei, își începu serviciul chiar din aceea zi. Acum era mai liniștit. Ii mai rămânea doar să-și caute undeva pe la mahala vre-o locuință mobilată, cam așa după cum îi era serviciul... O găsi în cele din urmă și pe aceasta, la o văduvă a unui fost învățător confesional, pe care-l omoriseră comuniștii chiar în primele zile de guvernare ale lui Bela Kun.

Din mobilierul celor trei camere ce compuneau locuința doamnei Săbău, se putea ușor deduce, că ea trăise cândva zile și mai bune de cât cele ce le trăia acum: Covoarele prețioase și draperiile grele, cari acopereau pereții și parchetul în întregime făceau impresie de bogăție, de tihnă moleșitoare și de belșug. Andrei, se arătă mulțumit chiar dela primul moment cu locuința pe care i-o arătă femeia. Nici nu visase el așa ceva în situația care se afla. Iar fi convenit lui ca-i drept cealaltă cu intrarea separată, dar nu spuse nimic ci se împacă cu ideia, că poate mai târziu :

— Cred și eu — începu femeia de par'că i-ar fi

cetit pe față ideea care'l preocupa ; că pentru un tânăr necăsătorit ar fi mai potrivită camera de alături, în special pentru unul care îi place să trăiască!... Dar este ocupată de-o domnișoară, care stă la mine aproape de doi ani, plătește totdeauna bine și foarte punctual!... În felul acesta vezi și Dumneata, că n'aș putea motiva o astfel de purtare față de ea. Decât doar, dacă Dumneata... Sau dacă i-aș interzice.., unele lucruri!...

Andrei văzu că ori ce insistență din partea lui ar fi fost de prisos și se felicită în gândul său, că nu adusese el vorba despre asta! Pe urmă când, rămas singur, începu să-și despacheteze puținele lucruri ce le avea și să le așeze cu băgare de seamă în dulapul mare de stejar care acoperea în întregime ușa ce dădea în camera vecină. Singurul lui gând era de acum, ca să-și vadă de serviciu, să-și câștige încrederea șefilor și simpatia colegilor cari nu se prea uitau la el cu ochii buni, văzându-l atât de modest și atât de sârguincios.

Au trecut apoi mai multe zile, ba chiar și săptămâni, de când Andrei închiriasse locuința dela doamna Sabău, și nici măcar odată nu s'a gândit la vecină-sa. Intr'o seară, pe când se întorcea dela serviciu; trecând printr'o stradă laterală își aminti de ultimele cuvinte pe care i-le spusese femeia: Camera cu intrare separată, este ocupată de-o domnișoară, și că domnișoara „Carmen“ n'ar accepta un astfel de schimb cu nici un preț. Atunci, sau nu auzise el bine, sau fusese prea ocupat și nu dăduse prea multă importanță acestui nume, acum însă îi căzu ca trăznetul din senin:

Carmen.. Carmen!.. Numele acesta se înfipsea în creierul său ca un cui ruginit. Ființa care poartă un

nume atât de frumos și atât de neobișnuit prin aceste locuri, trebuie că e tot atât de frumoasă, ca numele pe care-l poartă — se gândi el. Apoi să sili să-și imagineze în mintea sa toate femeile frumoase pe care le cunoscuse el vreodată, dar din toate frumusețile lor nu putu să-și formeze un ideal ca acela ce și-l închipuia despre aceea necunoscută!

Cu fruntea plecată, pierdut pe gânduri și cu inima strânsă ca'ntr'un clește; înainta Andrei, depănându-și fanteziile. Voia ceva, dar nu știa ce. Simția pentru prima dată golul care-l înconjură și singurătatea care începuse să-l sugrume și să urle în sufletul său ca o haită de lupi flămânzi.

Străzile prin care trecea, erau pustii, casele scunde și murdare, priveriște jalnică ca în urma unui dezastru. Oamenii nu mai însemnau nimic pentru el. Când ajunsese înaintea casei în care locuia, era frânt de oboseală și noapte deabinelea.

Ne mai putându-se ținea pe picioare, trecu drumul și intră în curtea întunecoasă, ca'ntr'o gură de peșteră. Umbla încet, reținându-și respirația la tot pasul, ca nu cumva să fie auzit de cineva. Când se văzu în lăuntru, încuie ușa și se trînti pe pat așa cum era. Nu se desbrăcă și nu făcu lumină, căci lumina i-ar fi spulberat visurile și fanteziile cari încolțiseră în creierul său:

Stătuse mult așa; nemișcat, cu ochii deschiși, cu privirea pierdută prin întuneric. Nu dormea dar nici treaz nu era. Căzuse într'un fel de toropeală care-l mistuia și totu-și ar fi voit să trăiască așa o viață întreagă.

Era târziu de tot, când un zgomet îi ajunsese până la urechi și-l făcu să sară din pat ca mușcat de șarpe.

Ușa dela camera dealături fusese deschisă, cineva era acolo. Incepu atunci cu mâna tremurătoare să caute lampa de pe noptieră, când o găsi învârti și se făcu lumină, să uită la ceas, erau orele trei.

— Sunt orele trei — șopti el cu vocea înăbușită de durere și ea numai acuma vine acasă! O fată tânără și frumoasă, cum mi-o închipui eu că trebuie să fie, se reîntoarce acasă la orele trei dimineața... Prin urmare teama încolțită în inima mea nu-i lipsită de oarecare temeii. Această ființă nu mai merită stima care începuse să crească în sufletul meu pentru ea. Pe urmă își aminti de vorbele femeii când aceasta spusese: „De cât doar dacă Dumneata.. Sau dacă i-aș interzice unele lucruri...” Aceste două fraze erau deajuns pentru el, pentru ca să știe cu cine are deaface...

Intr'una din zilele următoare, când Andrei se re-întorcea dela serviciu. Doamna Săbău, proprietara casei la care locuia, îi eși înainte și-l pofti pentru aceea seară la masă. Era ziua ei onomastică.

— Doamnă! eu aș veni bucuros, dar Dumnea-voastră cunoașteți situația mea. Sunt așa cum mă vedeți aci — încercă el să se scuze — prin urmare cu o astfel de ținută nu m'aș putea prezenta într'o societate, dacă mă respect câtuși de puțin...

— Modestia dumneatale, mă pune în respect tinere și te asigur că ori care societate te-ar primi cu brațele deschise așa cum ești, ceeace nu e cazul meu. Eu fac aceasta numai pentru respectarea unor obiceiuri vechi care-mi mai reamintesc și mie de zilele cu soare pe care le-am trăit altă dată și nici de cum pentru a da prilej unor intrigi ce se fac cu asemenea ocazii. Așa ceva nu-mi place nici mie și la drept vorbind nici

mijloacele nu-mi permit. Acum însă nu te mai scuza, căci tot nu scapi! De altcum, va fi și timpul — continuă ea — să faci cunoștință cu vecina dumitale, care mă pune pe foc de câteva zile să te prezint, căci crede că va găsi în dumneata un prieten pe care nu l'a avut niciodată! Și ca să te conving pe deplin, îți comunic, că nu voi avea cine știe ce invitați: Va fi soră-mea cu bărbatul ei și cu băiatul lor, un tânăr de curând demobilizat, o altă familie din vecini, doi tineri căsătoriți pe care eu i-am cunutat, și vecina dumitale, domnișoara Carmen, care după cum ți-am spus voiește cu orice preț să te cunoască. Mi-a spus de dimineață — adaugă ea familiar — că dacă nu te pot convinge ca să primești, lasă ea totul la o parte și se duce să te aducă cu sila. Ei ce zici de atâta curaj?

— Bine, am să viu — o asigură Andrei — pentru plăcerea și respectul pe care-l am față de Dumneavoastră și nici de cum pentru plăcerea altei persoane!...

— În sfârșit, tot am să-i fac cunoștință acestei fete, la care începusem să mă cuget ca la o ființă divină — se gândi Andrei după ce intră în lăuntru — Da!... Nunmele ei m'a fermecat, și a trezit în mine cele mai curate sentimente, când colo mă pomenesc, că nu-i vrednică de stima mea și că nu-i decât o... E interesant însă, că și ea voiește să mă cunoască!... Nu cumva, va fi crezând că și-a găsit vre-o găscă bună de jumulit în persoana mea? Asta ar fi nostim de tot — rosti el — atât de tare, încât se sperie de propria sa voce și privi în toate părțile, ca să se convingă dacă nu fusese auzit de cineva.

Timpu! mesei sosi și mosafirii doamnei Sabău

se prezintă ca la comandă. Pe cât erau de puțini la număr, pe atât erau de gălăgioși. Femeile vorbeau toate deodată ca găștele, bărbații le țineau isonul, aprobându-le pe ele și desaproband ceea ce spuneau ele. S'a mâncat mult în aceea seară și s'a beut și mai mult! Cumnatul doamnei Sabău, — un vlăjgan de om cât un munte — par'că-și făcea de cap, făcea impresia, că nu mâncase nimic de o săptămână. Toate tavele se goleau în fața lui și toate sticlele secau ca de secetă, Până și Andrei se pomeni făcând cinste fripturei de curcan pentru a treia oară. Apoi deodată simți, că pământul se învârte cu el și toate lucrurile i-se înfățișau în roz. Nu se mai uita la nimic, de cât la ochii domnișoarei Carmen, partenerea lui de dans, care-l târise la început, cu chiu cu vai, pentru un tur de csárdás, iar mai târziu o târa el pe ea...

Când se trezi în ziua următoare, Soarele era sus de tot, aproape de nămiezi. Muștele începuseră să-i bâzâie pe la urechi și el își simțea capul ca strâns în cercuri. Cum însă era zi de sărbătoare, nu se sculă din pat, ci căscă a lene și se întinse până-i pocniră toate încheeturile. Apoi frecându-și ochii cu dosul palmelor, începu să se cugete la evenimentele din noaptea trecută, căci pentru el fuseseră adevărate evenimente.

— E un mare păcat — șopti el, întorcându-se pe cealaltă parte și căscând din nou — ca o fată atât de tânără și atât de frumoasă, cum este Carmen să o vezi tăvălindu-se în ghiarele prostituției. O! războiule, războiule, acestea toate sunt urmările tale...

Sunt foarte curios — continuă el — să aflu chiar dela ea, cum a decăzut până aci. Nu știu, dacă se va ține de cuvânt cum mă asigura azi noapte?

— Da! am să-ți povestesc totul — zicea ea — căci altfel nu putem fi buni prieteni. Și mie îmi lipsește prietenia cuiva. Prietenia unei persoane care să mă înțeleagă și să simtă ca mine. Această prietenie însă nu o pot găsi la femei, căci ele sunt rele din fire și orbite de invidie. Dealtfel nici eu n'aș fi în stare să destăinuesc unei femei lucrurile așa cum s'au petrecut în realitate. Nu m'aș putea exprima cu atâta lapidaritate și cu cuvinte atât de brutale în fața ei, ca în fața unui bărbat, căci tot n'ar fi în stare să mă înțeleagă.

A trecut apoi mai multe săptămâni, fără de nici un eveniment. Zilele se scurgeau monoton și cei doi chiriași ai doamnei Sabău, își reluaseră fiecare viața și obiceiurile lor de mai înainte. Scara, se întâlneau uneori, dar asta se întâmpla mai rar: Atunci se salutau, își spuneau banalități, și lucruri de nimic. Uncori când Carmen era mai bine dispusă; trîntea câte-o glumă pipărată, care totdeauna îl făcea pe Andrei să roșească. Aceasta era tot ce se putea observa între ei.

Intr'o Sâmbătă seara: Andrei avusese ceva neplăceri peste zi și stătu mai mult ca de obicei. Ii lipsea ceva, aștepta pe Carmen! Se simțea atât de singur, atât de strein! Și ar fi voit să-și verse necazurile cari începuseră să-l mistue ca o flacăară lentă, dar fata nici până la orele douăsprezece nu se reintorsese. Pe urmă se culcă, dar somnul par'că fugea de el. Se sbātu aproape toată noaptea — ca între două focuri — între necazurile sale proprii și între ceea ce simțea la gândul, că ea poate chiar în acel moment. .

Nu era încă ziuă, când un zgomot de voci și trîntituri de mobile îl făcură pe Andrei să sară din pat, de par'că i-ar fi ars casa deasupra capului. Se convinse

însă numai de cât, că zgomotul venea din camera de alături: Vecină-sa se reîntorsese, dar nu singură cum o aşteptase el ci însoţită de cineva. Însoţită de un mosafir, care după cât putu Andrei constata nu prea ar fi fost recomandabil de a face cunoştinţă cu el!... Fără de voie, fu silit să asculte tămbălăul ce se petrecea acolo: O voce de bărbat, care tuna şi fulgera de furie, se distindea limpede când striga mai tare apăsînd pe fiecare cuvînt de ocară ce îi era adresat fetei:

— Crezi tu oare, că mă voi lăsa să mă porţi de nas ca pe un nătărău? Eu să te întreţin, să-ţi satisfac toate dorinţele, să-ţi dau toate de ce ai nevoie, să te faci mai frumoasă, mai cochetă, să mă ruinez pentru tine şi tu în schimbul tuturor acestor sacrificii să-ţi baţi joc de mine, satisfacîndu-ţi poftele păcătoase cu amănţii tăi de săptămână?!... Te posedă toţi aceia cari sunt în stare să-ţi plătească o cină. Te culci şi cu ultimul birjar, numai să aibă el obrăznicia de a te pofti, căci rugată nu mai trebuie să fi ca ultima tîrfă de stradă peste care a trecut toate haimanalele periferiilor. Da!..., asta eşti tu! Şi încă mai făceai pe mironosiţa, aveai curajul de a te respecta faţă de mine. Te prefăceai că crapi de furie când îţi reproşam unele lucruri despre cari nu aveam încă dovezi, dar le cunoşteam tot atât de bine ca şi tine. Te jigneau atunci cuvintele mele, îţi jigneau demnitatea de... Te arătai dispusă la orice, dacă cineva ar putea susţine despre tine că te-a avut, sau că te-a văzut cu altul afară de mine!... Ei! acum chiar eu te-am văzut, chiar eu sunt acela ce te acuză, poţi tu oare să mai negi şi de data asta? Urmă apoi o linişte mormîntală câteva secunde, pe urmă o trîntitură de uşe care făcu să se cutremure toată casa. Mo-

safirul plecase, după ce și-a descărcat tot ce avea pe inimă.

Abea eșise el, când Carmen începu să fredoneze refrenul unui cântec obscen, care era foarte la modă pe timpul acela: Bătu de trei ori în perete și strigă:

— Ești acasă prietene? Vino dacă nu dormi, să mai stăm puțin de vorbă, căci mă omoară plictiseala!

— Ei! știu că ai fost martor la scena ce s'a petrecut aci — începu ea — bufnind de râs, de par'că n'ar fi fost vorba de reputația ei, ci de ruperea unui galon de pe chiloții unei rivale în timpul valsului. Ce zici amice de toate acestea?...

— Eu ce zic?... Nimic! De altcum., nici n'am auzit de cât ultimele cuvinte.

— Ha, ha, ha!... Știi că ești nostim! Ultimele și cele mai pipărate, nu-i așa?

Dar să lăsăm acestea: Am spus în rîndul trecut, că vreau să-ți povestesc trecutul meu, căci până când nu ne vom cunoaște bine unul pe altul până atunci o prietenie mai tenace nu se poate încheia între noi: Scena cu imbecilul de adineori, m'a înveninat atât de mult, încât trebuie să mă spovedesc cuiva, trebuie să-mi vărs aleanul ce-mi mistue sufletul și mă face să mă înnăbuș și să-mi dau cu capul de pereți!

Dar pentru, ca să mă înțelegi mai bine, trebuie să-ți spun în câteva cuvinte situația părinților mei: O istorioară, pe cât de scurtă, pe atât de tragică:

Mamă-mea, a fost o femeie extraordinar de frumoasă, dar de un temperament înzvăpăiat și de o fire excentrică cum nu s'a mai pomenit! De altfel nu numai ea suferea de această plagă, ci întreaga familie din care făcea parte. Asupra acestora nu voiesc însă să

mă extind, pentru că m'aș îndepărta prea tare dela ceea ce voiam să-ți spun: Tatăl meu s'a căsătorit cu mama, fără consimțământul părinților săi. Prin urmare era de așteptat ca să fie desmoștenit, aruncat pe stradă și lăsat fără de nici un ajutor. Crezuse el la început, că se vor înțelege cumva? tot mai avea speranța, că părinții vor ceda cu timpul și vor accepta căsătoria ulterior, dar se înșelase amar! căci aceștia nu numai că nu voiră să audă de vre-o eventuală împăcare ci lucrurile se agravară din zi în zi. Bătrânii aduseseră pe fiica lor, măritată cu un ziarist și transcriseră tot avutul lor mobilier și imobilier pe numele ginerelui, cu dreptul de uzufruct al nevestei, pentru ca ei să fie mai siguri de pedeapsa ce o aplicaseră fiului neascultător! Credeau, că în modul acesta îl vor forța să-și părăsească nevasta și să le ceară iertare. Și poate că la urma urmei ar fi învins tot ei, dacă hazardul n'ar fi trimis în calea tatălui meu un vechiu prieten de al familiei, un om cu mare trecere pe timpul acela. Acesta cu toate că nu privea nici el cu ochi buni căsătoria cu mama, totuși își oferî serviciile sale, făgăduindu-i că va interveni personal ca să fie denumit în postul de sub-administrator la moșia contelui Ștefan Tisza, unde el avea mână liberă de a face schimbări și permutări după cum credea de bine, ca cel mai bătrân administrator și om de încredere al contelui prim-ministru.

N'a trecut apoi de cât vre-o câteva zile și denumirea sosi. Venise chiar la timp, căci sărmanul meu tată era în culmea disperării: Nu era deajuns lipsa și mizeria care începuse să le bată la ușe, ci mai începuse și mama să-l tachineze cu pretențiunile ei de mână spartă, se ținea mereu de capul lui cu bazaconii,

ce nu se pot naște de cât în creerul unei femei care nu știe de cât să arunce banul cu amândouă mâinile și să cotcodăcească într'una tocmai ca o găină ascunsă pe jumătate într'o clăie de fân!...

Știu că nu-i frumos din partea mea, că vorbesc în felul acesta despre mama, căci ori și cum mi-a fost mamă! Nu mă pot însă reține când mă gândesc la bietul tata, prin câte a trebuit să treacă: Într'o zi pusese mâna pe revolver și voia să se sinucidă chiar înaintea ei și ce crezi? Ce-a făcut ea?... S'a trântit barieră pe o canapea și aștepta cu mâinile în poală spectacolul ca la teatru, dacă în momentul acela n'ar fi intrat un vecin înlăuntru, de sigur că s'ar fi sinucis! Și ea și-ar fi trăit zilele mai departe, fără remușcări de conștiință. Cu toate acestea n'a părăsit-o. O iubea prea mult și ar fi fost în stare să îndure ori ce mizerie alături de ea. Ceeace despre mama nu s'ar fi putut spune. Ea nu iubea pe nimeni, de cât pe sine însăși. Belșugul, petrecerile și lucrurile strălucitoare erau tot ceeace o preocupau. Am aflat chiar din gura ei, că odată în tinerețe, pentru ca să-și poată procura o brățară — ce era pe timpul acela la modă și pe care tata nu avea posibilitatea să i-o cumpere — a fost în stare să schimbe și să amaneteze toate argintăriile și darurile pe care le primise la nunta lor. Și câte n'a mai făcut de felul acesta?

Toate se schimbă însă, de îndată ce se văzu din nou în bogăție. Căci era o adevărată bogăție, să devie cineva subadministrator la cea mai mare moșie a contelui Ștefan Tisza. Aci apoi avea mama la dispoziție — afară de banii din belșug și de toaletele bizare pe care și-le comanda totdeauna dela „Viena“ —

Trăsuri cu patru cai, vizitii cu igăleți și cu pene de struț la pălărie Visurile ei se realizaseră ca prin minune și ea știa să se folosească de toate aceste daruri venite pe neașteptate:

Dădea ordine peste ordine, ca la ea acasă. dădea mese mari prietenilor săi și împărțea bacșișuri grase cu gesturi largi și dărnice de nabab tuturor aceloră cari îi făceau cel mai mic serviciu. În fine era fericită în felul ei de a fi!...

Aceasta a fost situația părinților mei, a căror victimă am devenit eu. Ți-aș mai putea spune multe lucruri de felul ecesta, dar cred că din cele ce ai auzit poți să-ți formezi o idee precisă, fără ca să mai afli și amănuntele...

* * *

În anul 1914, când a izbucnit războiul, eu aveam abea cincisprezece ani, dar eram tot atât de mare, cât sunt în ziua de astăzi: Mă născusem și crescusem acolo afară la moșie în mediul unor oameni simpli, cu sufletul curat și lipsit de orice vicleșug și fățărnicie. Iar anii de școală i-am petrecut în internatul „călugărițelor Ursuline” unde n'am putut cunoaște lumea decât doar din cărți. Și ce cărți?... Își poate ori și cine închipui ce bibliotecă este pusă la dispoziția elevelor într'un astfel de internat?!

Tatăl-meu fusese locotenent de rezervă și cum nu ajunsese încă la patruzeci de ani, trebui să plece la regimentul său, chiar din primele zile ale mobilizării generale. Noi, eu și cu mama rămăserăm singure. Plângeam și una și alta, dar fie care în felul ei. Eu plângeam un tătă, care mă iubise atât de mult, iar mama își bocea avantajile ce le avusese pe urma unui băr-

bat atât de bun cum fusese tata, și pe care era sigură că le va pierde de îndată ce nu va mai fi el între noi!...

Administratorul, nașul meu, era și el supărat: Se obișnuise în ultimul timp de a nu mai lucra nimic, căci tata le făcea toate în locul lui, chiar și afacerile personale i-le rezolva: În birou, nu mai intrase de ani de zile; scrisul era moarte pentru el. Acum însă cădeau toate în spinarea lui și asta îl supăra foarte mult.

Într-o zi mă dusei la el și-l găsii căznindu-se cu pregătirea unei statistici. Bietul om! îl treceau nădușelile. Îi luai hârtia și tocul din mână și peste cinci minute i-o dădui gata. Nașul se uită la mine mirat:

— la spune-mi mititico — începu el cu fața și ochii strălucitori de bucurie — de unde cunoști tu porcăriile acestea? Căci înaintea lui toate erau porcării afară de cai și vânătoare. Aceste două ocupațiuni — zicea el — sunt singurele lucruri, pentru care se merită să trăiești!... Te pomenești, că ai mai făcut și până acum și vei mai fi cunoscând și altele.

— Mare treabă! Dar cum să nu știu nașule?...

— Păi..., atunci poți să mă scapi din încurcătură, căci ți-o spun pe cinstea mea, că nu mai știu unde-mi este capul, de îndată ce mă simt captiv aci între patru pereți!?,

Din aceea zi făceam eu toate lucrurile de birou și nașul nu venea de cât pentru iscălit și când avea ceva de urgentat pentru armată, ceea ce se întâmpla foarte des pe la începutul războiului. Căci viața și omenirea nu-i de cât o comedie, până și războiul poate s'o entuziasmeze. În schimb, noi ne bucuram de toate privilegiile ca și înainte: Mama era în nori de fericire la această întorsătură. Bucuria ei era cu atât mai mare cu

cât venise de prompt, căci se crezuse pierdută la început pentru clica din care făcea parte. Acuma însă își reluase viața cu mai mult zel și obiceiurile dela capăt. Făcea ce vrea, nestingherită de nimeni și nici măcar nu mai pomenea numele celui ce plecase pe front.

Au trecut apoi, aproape doi ani dela începutul războiului, și jumătate Europa era în flăcări. Tata nu dăduse pe acasă, de cât o singură dată și atunci în treacăt, și numai pentru câteva ore. În schimb scria aproape zilnic, tot timpul, cât a stat pe frontul rusesc, dar de îndată ce regimentul lui a fost schimbat cu un altul Tirolez și trimis pe frontul Italian, sosirea acestor scrisori începu să se rărească, pentru ca mai târziu să nu mai sosească de loc. Nu știam în timpul acela ce urmări ar putea avea faptul? Totuși mă neliniștea și mă făcea să vărs lacrimi, unde nu mă vedea nimeni. În fața mamei, nu cutezam să-mi arăt simțurile, căci sentimentalismul o supăra grozav. Intr'o seară la masă, adusei vorba despre tata și ea izbucni ca o furtună:

— Gata!.. Nu mai pot!... Nu mai e chip de trăit cu tine într'o casă — făcu ea pe o voce guturală. Ești crudă și nu respecti nici cele mai sensibile sentimente. Devii în fiecare zi, tot mai urficioasă și mai plictisitoare cu miorlăiturile tale, încât mă faci să iau câmpii. Am scăpat pentru câțva timp de tatăl-tău și acum începi tu să-mi faci zile fripte! Crezi doar, că-mi face plăcerea să ascult bociturile tale stupide? Izbucnise; pentru că nu mă suferea, lucru pe care eu îl știam de mult. Și pentru ca să nu spună prea multe, se ridică și aruncându-mi o privire de ură, de sub tufărișul de sprâncene oblice se îndepărtă și trecu în camera vecină

trîntind ușa cu atîta putere, în cît zăngănîră toate fereștrele în urma ei.

Mă sculai și eu pe urmă, înnăbușindu-mi un hohot de plîns care începuse să mă sugrume. Descoperisem, egoismul scuturat din lanțurile ipocriziei, al acelei femei pe care trebuia s'o numesc mamă.. Știam că-i place să fie discutată, imitată, hulită și admirată de cercurile din care făcea parte, dar nu știam că ar putea să locuiască în sufletul ei mic atîta infamie. Să fi fost băiat, purtarea ei m'ar fi îndemnat la băutură, sau la teozofie, dar pentru că sunt fată, m'a adus la... De altfel vei înțelege mai târziu totul.

Au urmat apoi zile triste pentru mine. Mă feream să mai dau față cu mama, mă lipseam chiar și de mîncare cînd o știam pe ea acasă Aveam însă norocul, că asta se întîmpla cam rar!...

Zilele treceau și despre tata nu mai primirăm nici o știre. Intr'una din zile, administratorul, nașul meu își făcu apariția în biroul domeniului, unde eu singură făceam pe factorul administrativ.

— Știi ce nouătate am pentru tine? — începu el țuguindu-și gura copilărește, de par'că l'ar fi înțepat cineva cu un ac în șezut.

— De unde aș putea eu să știu, cînd n'am mai vorbit cu nimeni de luni de zile?!

— Ași!.. par'că eu sunt vînt înaintea ta, sau nu înseamnă că vorbești, cînd vorbești cu mine?

— Ba da!... Chestia însă e că nu vorbești nici odată! Vii înjurînd, iscălești și pe aci ți-e drumul, pleci bombănind, de par'că eu aș fi declarat războiul.

Bine, bine vîd că ai dreptate și de data asta, de acum înainte însă n'are să mai fie nici asta așa, căci am

izbutit în cele din urmă să obțin pentru moșie dreptul la una sută prizonieri ruși, care vor sta aci permanent până la sfârșitul războiului. Dar m'am gândit și la tine — continuă el — cu ochii strălucitori și reci ca un soare de toamnă: Printre ei va sosi și un locotenent, care ne va ajutama mult în lucrurile de administrație. Am dispus, ca acesta să vină chiar de mâine, pentru ca să-l poți instrui pe când se va începe treieratul și transporturile de toamnă.

— E tânăr, sau bătrîn? — întrebai eu, fără să-mi dau seama că întrebarea aceasta e prea lipsită de tactică și fără să știu ce voiesc.

— Poftim!... Nu te mulțumești că-ți aduc un ajutor, ci pretinzi să-l mai cauți și-n gură să vezi dacă i-au căzut dinții de lapte ori nu? Într'adevăr, ar fi trebuit să-i cer cel puțin extrasul de naștere. Ce zici? Dealtfel, asta i-o putem pretinde când va fi aci..., dacă va fi nevoie?!

Cunoșteam bine administratorul și știam că dacă începe odată cu glumele nu se mai oprește cu una cu două. Tocmai pentru aceea tăcui eu, dar el continuă — Imi pare rău că nu te-am luat și pe tine azi dimineață când m'am prezentat la comandantul lagărului ca să-ți fi ales tu pe acela care-ți place, sau să fii chemat pe mamă-ta să-i examineze certificatul Wasserman, poate făceam mai mare ispravă cu... Cineva bătu la ușe și el se opri.

— Intră! — strigarăm amândoi aproape de odată — Ușa se deschise și un factor postal intră:

— O telegramă pentru Doamna Ghizela Albani — rosti el — între două accese de tuse seacă. După ce plecă el, desfăcui banda pe care era litografiat nu-

mele mamei cu litere rărite și mângălite de tuș. Cetii cele câteva cuvinte și mă prăbuși-i ca lovită de trăznet. Tata murise pe frontul Italian.

Nu știu cum am fost dusă acasă, știu însă că am zăcut pe urmă mai multe săptămâni între viață și moarte. Când m'am făcut atât de bine ca să-mi pot da seama de nenorocirea ce dăduse peste noi, am văzut pe mama în doliu, era schimbată de tot. Nu mai era cea de adineori. Se purta bine cu mine, mă înconjura de atâta dragoste, cât nu constatasem la ea niciodată în viața mea!

Zilele treceau și noi uitaram, cum e și evident... Pentru toată buba este leac și timpul toate le vindecă. De mai multe luni lucram acum împreună cu noul meu coleg și ne împrietenisem atât de mult încât eram de nedespărțit.

Richard — căci așa se numea locotenentul — locuia la noi și îi eram recunoscătoare pentru asta căci ne făcea viața mai suportabilă. Văzându-ne mere triste, căuta toate mijloacele, pentru a-ne face să uităm catastrofa ce căzuse peste noi.

Avem atunci șaptesprezece ani și ca fiecare fată la timpul acela aveam și eu un ideal, un erou al visurilor mele țesute printre cărțile de rugăciuni și viețile sfinților, cu care mă îndopaseră din belșug maicile Ursuline în timpul celor șase ani cât am stat la ele. O! ce viață frumoasă era aceea și câtă fericire a trebuit să pierd odată cu inocența din acele timpuri!

În ultimul timp, o schimbare se produse în sufletul meu: Visam în continuu: Uitasem de mult românele copilării, în care nu era vorbă decât de îngerași cu aripi de aur, de madone cu păr de lună și de pri-

vegheatori în boschete. Toate aceste dispăruseră ca prin farmec. Acum mă atrăgea singurătatea, iluziile-mi creșteau și începeau să ia forme omenești : Făpturi mărețe, figuri istorice mă urmăreau încontinuu. Îl priveam pe Richard pe furiș, dar fața lui nu era bronzată și nu avea trăsăturile marcante cum le aveau eroii visurilor mele. Aș fi dorit să trăiesc dincolo de zare, într'un castel fermecat, să-mi petrec zilele cu coatele pe piatră și cu bărbia în palme, așteptând să vină din fundul câmpiilor un făt-frumos, cu pene albastre de păun, galopând pe un cal năzdrăvan și el să fie ca... Dar Richard, Richard ! cum era Richar ? El era : blond, avea ochii albaștri și melancolici, buzele roșii și în continu umede, mustața mică castanie, dinți albi și puternici ca un tânăr leopard. Trupul lui era mlădios, îl priveam în fiecare dimineață când făcea gimnastică în curte. Toți mușchii i-se încordau atunci și jucau ca viperele sub cămașa albastră lipită de corp. Incetul cu incetul, începusem să mă obișnuiesc cu el. Da, era el acela pe care-l așteptasem și despre care visam încontinuu!... Găsisem aproape toate calitățile pe care mi-le imaginasem la idealul meu, în persoana lui Richard. O scântee se aprinsese în inima mea și aceasta creștea ca o candelă divină, luând zi de zi proporții tot mai mari și mai periculoase pentru mine. Până când într'o frumoasă zi :

Era pela sfârșitul lunei August, când o idee strașnică și întru câtva bizară îmi trăsni prin cap. Îi propusei lui Richard, să facem o baie în canalul care despica moșia noastră, la oarecare îndepărtare de fermă. Nu sufeream prea tare de căldură ! Ias, că nici nu era cine știe ce dogoreală ? . Ceeace mă boldea să recurg

la acest șiretlic — dacă-l putem numi șiretlic și nu o patimă a strămoșilor mei de partea mamei, care începea să se manifesteze și asupra mea? — Nu era aceasta! era altceva; voiam, pur și simplu să-l examinez de aproape, cum examinezi un cal de curse. Știam, că nu e zmolit și nici trecut prin tinctură de iod... cum îl visasem eu. Totuși! voiam, mi-o propusesem!

După prânz am plecat apoi, fără să spunem la cineva ceva. Luasem de acasă haine de baie. Cotrobăisem prin garderoba mamei, unde am dat peste un adevărat arsenal de articole și îmbrăcăminte sportive. Am găsit și un dres bărbătesc, drept că era strâmt și cam prea scurt, dar era bun și chiar potrivit planului meu!

Ajunși apoi pe malul gârlei, ne aleserăm fiecare câte un tufăriș de sălcii pletoase, care aveau să ne servească drept cabine. Eu mă desbrăcai repede. Cât ai bate în palme fusei gata. Pe urmă mă așezai la pândă, ca un vânător de contrabandă. Așteptam înfrigurată momentul de senzație, care avea să fie cea mai mare voluptate pentru mine. O voluptate în felul cum mi-o închiuiam eu?... Priveam ahtiată, ca o bufniță hămesită, care-și pândește prada din ascunzișul ei nocturn. Așteptam cu încordare și cu ochii mari deschiși, să prind o mișcare neglijentă... o mică indiscreție urmată de-o scuză sdrobotită între măsele din partea lui Richard, dar nu prinsei nimic... Sălcile erau prea dese și prea lipsite de complezanțe. Le voiam la dracu pe toate de pe fața pământului.

În momentul următor, tufărișul care nu-l puteam sfredeli cu privirea, foșni și se îndoi ca de-o vijelie năpraznică. Richard, apărui înaintea mea ca o statuie de mar-

moră albă. Era divinitatea întrupată. Am rămas pe loc încremenită, cu privirea fixată asupra lui și cu buzele întredeschise. Contrastul dintre zmolitul erou al visurilor mele de mai 'nainte și albul de zăpadă, cu buze carmenii pe care-l aveam în fața mea, era uluitor. O lume întreagă, se prăbușise în sufletul meu într'un singur moment. Vălul inocenței căzuse, ca rupt de-o mână nevăzută. Și inima începu să-mi zvâcnească cu putere, ca o limbă de clopot. Aflasem totul de acum, și-mi era indiferent dacă mai intram în apă ori nu.. În scurtul timp de câteva minute, am învățat mai mult, de cât învășasem o viață întreagă. Descoperisem tainele unei vieți, mă descoperisem pe mine însămi, știam de acum, că tot ce moștenisem dela tatăl-meu, era asemănarea; asupra cărei nu se putea discuta. Apucăturile și toate celealalte patimi ale mamei, fuseseră ascunse până mai 'nainte, sub această mască, de care mă folosisem, ca de un lucru luat pe nedrept. Acum însă izbucniseră, fără să-mi fi dat seama și eu mă vedeam desbrăcată în toată goliciunea mea, în fața unui bărbat, care mă compătimea. Mă compătimea, asta o știeam. Și totuși...

Scena ce s'a petrecut apoi, nu ți-o pot spune, căci n'aș fi în stare să-ți explic amănuntele. Să nu crezi însă că a fost mai mult.. Nu! Richard a văzut totul și era convins că numai de voința lui depinde.., cu toate astea n'a făcut-o, pentru că era cinstit și tot atât de nevinovat, cum îl arăta înfățișarea

Din acel moment, ne-am bucurat apoi împreună de cele mai frumoase zile, pe care le-a trăit cineva vre-o dată. Și ne-am fi bucurat toată viața noastră; dacă într'o seară de toamnă, cu cer acoperit de nori zdrențuroși, nu s'ar fi prăbușit totul ca o mină pluti-

toare care și-a atins destinația. Și tocmai atunci, când ne credeam în culmea fericirii.

Da, era o seară posomorâtă, cu aerul înăbușit și greoiu. Norii tăvălii, suspendați în văzduh, se rostogoleau a lene de colo până colo, lăsând uneori loc razelor de lună să se strecoare palide printre frânturile lor zdrențuite. O priveghetoare întârziată printre frunzele de măr îngălbenite, se căznea să alunge cu trilurile ei melodioase, monotonia și liniștea de cimitir așternută peste tot. Richard, plecase de dimineață la oraș, pentru a înainta unele lucrări ce ni-se ceruseră dela centru și eu hoinărisem aproape toată după amiaza, pe câmp unde-mi puteam lăsa ideile să sburde în voia lor. Visam și vorbeam singură ca o lunatecă, desmerdam sălciie pletoase, depe malul gârlei, care fuseseră martore la prima mea înfiorare de dragoste. Când m'am întors acasă era seară deabinele. Intrați în lăuntru, dar nu găsii pe nimenea. Tocmai mă pregăteam să ies, când vocea lui Richard îmi ajunse la urechi.

— Ceeace-mi pretindeți dumneavoastră doamnă, este cu totul imposibil — riposta el aspru și cu vocea tremurând de indignare. Nu auzisem discuția lor anticipativă, așa că nu știeam despre ce fusese vorba și ascultai mai departe.

— Nu știu unde vezi dumneata imposibilul într'asta? și crima în felul de a trăi viața așa cum este ea? — adăugă mama la rândul ei. — Eu din contră, cred că e un procedeu de toate zilele, o acțiune mai mult sau mai puțin la modă în timpurile noastre.

— Nu insistați vă rog, căci nu mă veți putea convinge niciodată. Am spus adineaori, că ar fi o crimă și susțin că e mai mult ca asta. Și pentru ca cineva

să fie în stare de a comite o faptă atât de mârșavă, ar trebui să fie scăpat dela ocnă. .

— la mai lasă te rog din sentimentalism și nu ținea mereu de una, căci nu te aranjează de loc. De altcum... ce mare treabă.

— Să admitem, că eu aș fi un imbecil și aș primi o asemenea condițiune, dar nu vă gândiți totatunci, că Carmen ar afla totul într'o bună zi ? Și ce m'ați sfătui să fac atunci ?

— Eu să te sfătuesc... Ha, ha ! Știi că ești comic amice. Un bărbat știe totdeauna ce trebuie să facă.

— O știu și eu foarte bine, căci un om fără onoare nu mai poate trăi ! prin urmare ; un glonț în burtă și gata pașaportul bun pentru cealaltă lume. Dar nu e vorba de asta, viața mea este numai a mea și mă privește cum mi-o voiu cruța. Nu vă gândiți însă la Carmen ?

— Nu, nu mă cuget la nimic, decât la faptul că sunt încă tânără și voinică .. Ce?... am treizeci și cinci de ani și la etatea aceasta să mă mai cuget la altcineva ?

— Nu altcineva, decât doar la propriul dumnea-voastră copil, față de care cred că aveți ceva mai mult decât o obligațiune morală...

— Poate să-mi fie fiică cât o fi, prea puțin îmi pasă. Și eu am dreptul la viață, tocmai așa cum are ea.

— Și eu care voiam să vă cer consimțământul în seara aceasta. . Mă pomenesc că nu mai sunt vrednic.

— Ba da !... Dar nu de fată, că e prea neghioabă ci de mamă-sa ! - Scaunele săriră dela loc atunci și vocea lui Richard deveni seacă. — Credeți poate, că întru cât sunt prizonier de războiu, trebuie să mă căsătoresc numai decât cu mama ?!

— Nu dragul meu, nu să te căsătorești, ci doar să trăiești cu ea, cât mai e tânără și frumoasă. Pe urmă poți să-i iai fata, atunci când mamă-sa nu va mai fi bună de nimic, nici chiar să te culci cu ea...

La ultimele cuvinte ale mamei, nu mă mai putui stăpâni. Un trăsnet să-mi fi căzut la picioare, nu cred că țipam mai cu putere. Izbii atunci de perete aripa ferestrei de care mă proptisem și tablele de sticlă se risipiră pe covor în mii de bucăți. Am părăsit pe urmă casa, alergând într-o goană nebună. Nu știam ce fac și unde mă duc — știam însă că acolo nu mai puteam să rămân.

Când am ajuns pe malul gârlei, cu toate că eram singură sub cerul cenușiu, simțeam că mă înăbuș. Voință nu mai aveam, ci umblam parcă purtată de un resort. Alergam tot înainte, ca o stafie prin noapte, până când mă poticnii și în momentul următor simții un fior de gheață care-mi învălui tot corpul. Făcusem ultimul pas, care credeam că mă va scăpa de chinurile unei vieți mizerabile. Valurile murdare se ridicară asupra mea și țipătul de disperare mi-se opri în gât. Pe urmă nu mai știu ce sa petrecu...

Capitolul II.

Rihard când auzi țipătul fetei și zornăitura cioburilor de sticlă, își dădu seama numai decăt, de ceea ce avea să se întâmple. Momentul de care se temea sosise. Țipătul strident și zăngănitul cioburilor îi sbârâneau în urechi, ca o moară diabolică. Vocea femeii, care în timpul acela își încleștase brațele împrejurul gâtului său, îl trezi ca dintr'un somn greu și zbuciumat de visuri urâte și-l făcu să vadă situația în care ajunsese, mult mai tragică de cum și-ar fi putut-o închipui.

Era grozav, ceea ce simțea Richard în acel moment în sufletul său: Încercă în primul rând cu binișorul să scape din ghiarele vampirului, care începuse să tremure și să îndruge vorbe fără rost și crâmpeliuri de fraze în care-și vărsa toată patima isterică ce dormitase în sângele ei decenii de-arândul.

— Nu, nu încerca să scapi din mâinile mele — scrâșni ea — aruncând parcă lavă pe gură. Nu mă părăsi, căci tot n'am să te slăbesc.

— Bine, dar Carmen a auzit tot ce am vorbit, sau nu te gândești la asta?

— Ha, ha, ha!... Carmen ne-a auzit!... Să fie sănătoasă dacă va mai trăi-o și pe asta. Iar dacă nu, atâta supărare. Cel puțin scăpăm de ea și scăpăm mai repede de cum ne-am fi putut închipui... Spunând acestea, ochii ei începură să scânteieze ca la un carnivor, apucăturile ei pătimeașe se desvăluiră cu repeziciunea fulgerului.

Lui Richard i-se întunecă totul înaintea ochilor și ripostă. — Ba îți vei fi închipuit tu singură una ca asta drac împelițat ce ești — izbucni el — forțându-se din toate puterile să desfacă brațele ei din jurul gâtului său. Când se văzu scăpat o trânti cu scârbă și cu brutalitate într'unul din cele șase colțuri ale chioșcului.

— Așa neam de viperă! Lecția asta îți lipsea ca pâinea de toate zilele sau ca aierul pe care-l infectezi cu ființa ta. Sper însă că de data asta te-am înțărcat pentru totdeauna. Îți va trece pofta de a nu lăsa lumea în pace și de a mai forța pe cineva să te iubească și să fie părtaș la crima ta din pasiune pe care voești s'o pui la cale chiar asupra propriului tău copil, care nu are altă vină decât aceea; că trăește pe lume și că e tânără și frumoasă încă.

Femeia, urla ca animalul, scrâșnea din dinți, îndurând toate durerile și vânățăile ce i-le cauzase trântitura, dar nu se dădu bătută.

Altă femeie în locul ei, n'ar mai fi fost bună de nimic o viață întreagă. Și să mai fii trăit o mie de ani, tot și-ar fi adus aminte înainte de moarte de trântitura primită...

Dar cu furia aceasta, nu s'a petrecut așa. Cel puțin pentru un moment, mai domnia încă asupra ei

setea de răzbunare și patima sălbatecă stăpânită din tată în fiu în familia ei.

Când văzu pe Richard, îndreptându-se în fugă, spre fundul grădinei, se ridică și ea de jos și în ciuda tuturor chinurilor ce o munceau, nu-și putu reține un râs drăcesc, care sfășie văzduhul. Dăduse cu mâna peste legătura de chei și își aminti că toate eșirile din grădină sunt încuiate și zidurile atât de înalte încât nimeni n'ar fi în stare să treacă peste ele fără primejdia de a-și frânge gâtul.

Richard după ce dibui înzădar să găsească vreo eșire și când se convinge că nu e alt chip se cugetă la altă scăpare. Se reîntoarce și încercă din nou cu frumușelul.

Spune-mi adevărat — reluă el — cu vocea bine prefăcută. Mă iubești într'adevăr atât de mult, încât ai fi în stare să-ți sacrifici propriul copil, pentru ca să mă ai pe mine ?

— Da!.. Aș fi în stare să sacrific pe tata, pe mama și zece copii pentru plăcerile mele — glăsui ea — plimbându-se de la un colț al chioșcului până la celălalt și apăsând pe fiecare cuvânt.

Richard se înfioră la auzul vorbelor ei, dar nu putu continua pe tonul de mai nainte. Își propusese să încerce cu frumosul, pentru a evita un și mai mare scandal. Auzise el cândva vorbindu-se de patimi și de suferințe, dar nu-și putu-se închipui că mai sunt și altele afară de cele ce sunt cunoscute de toată lumea. Acum însă în câteva minute, se convinge, că ori ce fericire își are partea ei tristă și ori ce tristețe își are și partea ei bună. Murim pentru că am trăit și trăim pentru că vom muri..

După mai multe momente de tăcere, în care nimic nu mai tulbura liniștea nopți, femeia se opri în fața tânărului și începu să-i vorbească grav și cu vocea răgușită.

— Vezi tu asta — începu ea — scoțând de la brâu un obiect mititel și strălucitor. Flaconașul acesta îl am de la mamă-mea și conține cea mai puternică otravă pe care a preparat-o cineva vreo dată. O singură picătură e deajuns pentru ca să provoace cea mai fulgerătoare moarte chiar și celui mai puternic animal.

Dacă te vei duce s'o scapi, să știi că mă sinucid. Comit o crimă de care te fac pe tine răspunzător și de care va trebui să dai socoteală la judecata de pe urmă, fără să mai amintesc că vei trăi o viață de om, un lucru nu chiar dintre cele mai ușoare, când știi că ai o crimă pe conștiință

— Și dacă o las pe ea să se sinucidă?...

— Ea o va face singură, orbită de gelozie, pe când eu..., pe mine mă forțezi tu — mă forțează dragostea înflăcărată ce o am pentru tine.

Mințește — se gândi Richard — prefăcându-se îngrijorat și ridicându-și mâinile ca pentru a implora-o. Ea se opri din nou în fața lui și-l privi oarecum melancolică.

— Văd că nu dai crezare vorbelor mele — adaugă ea cu vocea stinsă și tot atunci îi întinse legătura de chei. Nu-ți văd ochii prin întuneric, dar îmi simt privirea disprețuitoare ce se resfrânge asupra mea. Poți să te duci de acum s'o scapi, dar te vei căi la urmă...

Richard nu-i mai auzi ultimele cuvinte, căci în momentul ce puse mâna pe chei dispăru prin întuneric,

îndreptându-se spre colțul grădini unde credea că este porțița care se deschide înspre câmp.

După o fugă disperată, în care printr'alte împrejurări și-ar fi dat sufletul, ajunsese la canalul adâncit între cele două maluri negre, ca între două dealuri triste și pustii. Privind de sus în adâncime, nu se putea distinge, de cât o dără neagră ca un șarpe uriaș care-și târâie bătrânețele a lene printre frunzele uscate ale unei păduri seculare.

Noaptea era tristă și mohorâtă, ca o cocotă bătrână, îndoliată care-și plânge adoratorii de adineaori. Nori plumburii suspendați în aier atârnavă ca strângulați până aproape de vârfurile sălcilor de pe celălalt mal. Valurile murdare plescăiau și se sbăteau spălând rădăcinile sălcilor plângătoare purtate de vânt încoace și încolo ca o viață de om din timpurile noastre.

Deodată ca prin farmec și ca împins de o mână nevăzută; un nor negru se rostogoli și luna își revărsă razele palide printre frânturile lui zdrențuroase. O dungă argintie se ivi atunci în locul dărei negre de mai nainte. Valurile murdare începură să sburde în directă resfrângere a razelor de lună. Ceva mai la vale se auzi un horcăit innăbușit, o plescăitură mai puternică ca aceea ce o făceau valurile purtate de vânt. Pe urmă se făcu liniște și nu se mai auzi decât foșnetul sălciilor legănate de vânt. Când luna se ivi din nou; o bucată de stofă plutea pe deasupra apei. Richard se aruncă ca o vijelie în mijlocul valurilor și peste câteva secunde eși strângând în brațe corpul neînsuflețit al ființei pe care o iubea din toată inima sa, pentru care și-ar fi dat viața, sufletul, singura avere pe care o mai avea.

Palid ca un mort, cu povara strânsă la piept, cu

picioarele ca de plumb și cu o lume de durere în suflet; începu să urce panta piezișă și plină de mușuroaie. Apa murdară și nisipoasă curgea din el șiroaie, curgea din hainele lui, curgea din pletele fetei, curgea din norul negru ce atârna până aproape de vârful plopilor cu înfățișare de fantome, până și din ochii lui începură să curgă lacrimi amare. Totul se răscolise înlăuntrul lui, ca niște morți eșiți din morminte. Chiar viața ce-o trăise i-se păru ca un șir de lucruri vechi dintr'un trecut plin de amărăciuni, flăcări grozave îi ardeau sufletul.

Când ajunse deasupra povârnișului, se uită lung la fată, își reaminti fără voie de ziua în care strânsese pentru prima dată în brațe corpul acela de marmură ce-l avea acum înaintea lui neînsuflețit și învelit în bulendre ude.

Ochii ei erau închiși și atunci, dar nu sticloși și fără lumină, ci plini de viață și de beția voluptății pe care o simțea în brațele aceluia ce fusese aruncat de providență în drumul ei, pentru a-i descoperi cu apariția lui toate farmecele vieții, a-i împrăști iluziile și a-i realiza toate visurile ce pot încolți în creierul unei fete de șasesprezece ani. Corpul ei nu era sloi de ghiață — buștean fără simțire — cum era acum, ci dornic de a trăi viața așa cum este ea aveau...

O lumină orbitoare, un fulger urmat de o detunătură îndepărtată spintecă văzduhul învăluit în manta neagră de purpură. Richard, stătea frânt, ghemuit pierdut pe gânduri, cu inima plină de tristețe și cu privirea fixată spre Carmen. La lumina scânteitoare, el putu să-i vadă fața albă ca zăpada, deși aceasta nu ținu decât o clipă, totuși i-se păru, că pleoapele ei fuseseră mișcate de o slabă tresărire.

Inima lui începu să svâcnească cu putere : un val de sânge îi năvăli în față, se aplecă repede peste ea, o zgâlțâi încetitor, o strigă pe nume, o întoarse cu fața în jos pentru ca să i-se scurgă apa pe care o înghițise. Pe urmă începu să-i miște mâinile și celelalte membre ale corpului. Ii examină pulsul și bătăile inimei, dar toate încercările lui se arătară zadarnice... Ea era moartă, moartă dea binele.

Ploaia torențială, începuse de cu seară să se cearnă des, acum însă se vărsa ca din ciubăr. Richard încremenise pe loc. Nu știa ce să facă, încotro s'o apuce? Locul cel mai potrivit pentru el ar fi fost canalul. Valurile murdare ale acestuia erau indulgente, tolerante și l'ar fi scăpat de toate prejudecățile omenești.

Dar cum, cum s'o lase singură? Cum să se despartă de ea? Ea era moartă, și totuși..., ar fi fost o lașitate, o crimă chiar din partea lui. Ar fi ucis-o din nou cu propriile sale mâini, ar fi îngropat-o de vie, s'ar fi îngropat pe sine însuși.

Nu, n'am să mă duc — strigă el — n'am s'o părăsesc. Dacă într'adevăr e moartă, voi muri și eu?! La ce aş mai trăi, la ce, la ce? ..

Apoi se ridică puțin, voind să-și îndrepte spina-re și să-și desmorțească membrele, dar se aplecă din nou reținându-și respirația. Un horcăit slab, un oftat adânc, urmat de un geamăt profund eşise din pieptul fetei pe care o crezuse moartă.

Să fie oare cu putință?... Mare Dumnezeu! a înviat morții: Ea trăiește! ea va trăi — strigă el nebun de fericire — Apoi începu să-și desbrace singura haină care era pe el; bluza rusească care trebuia să fie scoasă

peste cap ca un sac și să învelească fata cât se poate de bine.

Carmen se desmetecise acum dea binele, dinții îi clănțăneau în gură, friguri grozave începuse s'o muncească. Tot ce fusese până atunci era neînsemnat, pe lângă ceea ce avea să fie mai târziu.

Acum Richard, o ridică din nou în brațe și porni cu ea prin noapte. Nu știa unde se duce, dar alerga într-o goană nebună peste văi și peste câmpuri. Înainte, numai înainte — se gândea el, până unde voi găsi adăpost și oameni cu frica lui Dumnezeu.

* * *

În dimineața zilei următoare: Soarele ca un glob de aur își revărsa primele raze ca de foc, scăldate în roua dimineții peste pădurea de stejar, peste imensul întins al miriștilor înțelenite și peste lanurile de porumb îngălbenit, cari înconjurau clădirea părăsită din cea mai îndepărtată parte a moșiei.

Un om frânt de oboseală, împleticindu-se pe picioare, cu încălțăminte plină de noroiu și cu îmbrăcăminte ca scoasă dela etuvă; se apropia acum de acest sălaș jalnic, ruinat, bătut de vremi și lăsat în stăpânirea bufnițelor și ale altor păsări de noapte care-l stăpâneau pe de a întregul în timpul acesta.

O dără vie de lumină străbătea prin crepăturile ușilor șubrede și prin obloanele de scânduri vechi, bătute cu cuie ruginite, în locul grătiilor de fier și a ferestrelor de altă dată.

În lăuntru, într'unul din cele mai întunecoase colțuri, pe o grămadă de gunoaie putrede se zărea ceva ghemuit, ceva ca un corp omenesc.

Locurile erau pustii, admosfera plină de o liniște

mare, o liniște de cimitir izolat, o liniște neîntreruptă decât de țipătul strident al vre-unei păsări de pradă care plutea lin prin văzduh, cu aripile nemișcate ca visul unei fericiri, sau de croncănitul scurt și răgușit al corbilor, care răsuna ca o prevestire de rău.

Richard umblase toată noaptea. Cutreeruse toată moșia și toate satele și fermele din împrejurime. Intrebase de toți aceea ce-i întâlnise în cale; dacă n'a văzut, sau n'a întâlnit pe cutare?...

În zori de ziuă, rămăsese încă necercetată pădurea și căminul șoimilor — cum era numită de muncitori clădirea veche din cea mai îndepărtată parte a moșiei. Acum se cugeta la toate. Se aștepta chiar la cel mai tragic sfârșit. Putea s'o găsească moartă sub strașina unui gard, strangulată într'o margine de drum ca pe o cerșetoare.

Traversă pădurea în lung și lat, cu picioarele grele ca de plumb și cu inima svâcnind la tot pasul. Strigă femeia pe nume, dar rezultatul fu acelaș.

Cât n'ar fi dat Richard atunci ca s'o găsească, cât n'ar fi dat acelaia ce l'ar fi scăpat din încurcătură în care căzuse ca trăsnetul din senin. S'ar fi sacrificat bucuros el însuși, ar fi jertfit jumătate și chiar mai mult din propria sa viață, numai ca să poată restabili liniștea și armonia în casa din care acestea dispăruseră odată cu venirea lui aci; cu toate că el nu se simțea vinovat întru nimic, căci era chiar de la început condus de bună credință.

Dar destinul — perlă ne văzută, divinitatea oarbă care îndreptase pasul lui înspre aceste tărîmuri nu voise așa. Soartea — vitregă, în a cărei mână suntem cu toți unelte, jucării de copil, manechine zăngănite pe sârmă,

voise ca el să fie eroul acestei tragedii, el să devie centrul acestei drame familiare, satirul blestemat care atrage după sine toate relele.

Odată cu apariția lui să ivi și microbul urei, ghermenul disperărei, care mai târziu avea să devie fatal pentru el chiar, să-i distrugă viața, să-i ucidă trecutul cu toate amintirile copilăriei, să-i spulbere liniștea sufletească. Și mai pre sus de toate, să-i încarce conștiința cu o crimă sau poate chiar cu două, dacă Dumnezeu nu se va îndura să cruțe cel puțin pe Carmen, pentru care și-ar fi dat viața în tot momentul. Și toate aceste izbucniseră într'un singur moment, într'o seară frumoasă a unei zi de treisprezece...

Pierdut pe gânduri, cu fața întunecată, cu privirea ștersă și cu fruntea în pământ, ajunse Richard în dreptul clădirei părăsite, cu furcile despuiate, cu șindrila învechită și bătută de vremuri.

O moleșală neobișnuită îi cuprinse toate membrele, un oftat adânc îi ridică coșul pieptului, fruntea i-se umplu de sudoare și puterile începură să-l părăsească:

— Of! Dumnezeu, nu mai pot — șopti el — târîndu-și corpul istovit și frânt de oboseală înspre ușa plină de cuie ruginite, pe care o credea deschisă, dar spre marea lui mirare, aceasta era proptită pe din lăuntru.

O rază vădită de speranțe se așternu pe fruntea lui. Inima începu să svâcnească mai cu putere, dar numai o clipă. În momentul următor încremeni pe loc, din ochi îi peri strălucirea și fața i-se făcu pământie... Avea pentru ce!

Voi să strige, dar nu putu articula un singur cuvânt. Băigui ceva și vocea i-se opri în gât. Picioarele

începură săi tremure, un fior ca de ghiață îi trecu prin tot corpul.

Cine altul ar putea fi încuiat într'un grajd părăsit de parte de lume la timpul acesta? cine dacă nu un disperat! un nenorocit, care nu mai are nimic cu lumea...

În momentul acela se lămurii totul în mintea lui. Ea era în lăuntru, cine ar fi fost altul? O vedea par'că alergând prin noapte, femeia fantomă căzută în ghiarele disperărei. O vedea căutând moartea, întrind în acel cămin părăsit cu ideia de a nu mai ieși. O vedea prop-tind ușa, luând otrava și apoi urlând și zbatându-se în cele mai grozave chinuri pe care cineva le-a suferit vreodată.

Voi să arunce ușa din țâțâni, dar nu mai avea putere, corpul lui era paralizat, membrele ca de plumb, arterele îi svâcneau să pleznească, pământul se învârtea cu el ca o sfârlează și în creérul lui ideile se per-rindau cu o repeziciune fulgerătoare. Delirul creștea mereu și el se prăvăli la pământ ca un buștean.

Tablouri oribile, perversități înfiorătoare începură atunci să-i treacă pe dinainte.

O coloană de femei depravate, un adevărat alai drăcesc scăpat din adâncimile infernului. Unele goale de tot cu trupurile mutilate, altele numai în parte, acoperite de toate spurcăciunile și duhurile pe cari iadul le poate produce. Toate se opreau în fața lui, îi vorbeau într'o limbă necunoscută, să închinau lui și-l numeau Dumnezeu! lor!

Altele rîdeau arătându-și gingiile însângerate. Își băteau joc de el, îi aruncau murdării în față; sânge

spurcat de la ele... și carne infectă, carne din carnea lor, din care se înfruptaseră toți locuitorii iadului.

Cele goale îl blestemau, arătându-și trupurile cio-pârțite, goliciunea cruntă și diformată, ca sfâșiată de fiare, își băteau șezutul tatuat cu toate înfrumusețările iadului și cu chipurile domnitorilor lui.

Apoi alte vedenii: Bărbați tineri, cari îi semănau lui ca două picături de apă, împreunați cu femeile mutilate de lepră care urlau și gemeau de voluptate în brațele lor.

Schelete mari și deșirate, altele mai scunde, cu oasele șoldurilor lărgite peste măsură, dansau împreună clănțănindu-și oasele fălcilor și aruncând flăcări din orbitele lor găunoase.

Copii crunt bătuți, diformați, plini de sânge din acela al femeilor. Unele îi târau de mâni, altele de picioare iar altele îi făceau să țipe ca în gura șarpelui:

Nu vrem copii, sacrificăm tată, mamă și toți copiii pentru plăcerile noastre: Otravă, otravă!... Trăiască infernul cu toate orgiile lui! Trăiască împărăția iadului cu toate slujbele ei nocturne!...

Când Richard se deșteptă din delirul de care fusese cuprins în urma zbuciumelor sufletești prin care trecuse în ultimele douăzeci și patru de ore.

Soarele era cătră nămiezi și dogorea ca cuptorul aprins. Prin aer pluteau pânze de păianjen și ca un suspin adânc se auzea geamătul pădurei dela oarc care îndepărtare. Richard se ridică în capul oaselor și respiră par'că ușurat de o mare povară, când văzu că din toate grozăviile ce văzuse se alesese doar cu o amintire urâtă!...

Dar reveni la realitate, văzindu-se pe sine în ce

hal era, văzând miriștile arse de soare, văzând căminul jalnic și dărîmat, sub al cărui strașină trecuse în câteva ore prin toate chinurile iadului. Capul începu să-i vâjăie din nou ca valurile unei ape care bate în zăgazuri. Ii venea să urle în mijlocul disperărei și a remușcărilor de conștiință în care se vedea!

Se ridică de jos cu gândul de a înfrunta ori și ce lovitură și adunându-și toate puterile aruncă ușa din țâțâni prefăcând-o în sute de bucăți. În momentul următor era îngenunchiat, cu fruntea plecată, lângă corpul neînsuflețit al femeiei în care crezuse că și-a găsit o a doua mamă.

Viața ei își luase sborul, corpul acela la care ținuse ea atât de mult, pentru a cărei plăceri ar fi fost în stare cu o zi mai înainte să sacrifice tot ce avea mai scump pe lume, acum zăcea neînsuflețit cu capul dat pe spate, cu pumnii încleștați și cu fața pămîntie. Sfârșitul tragic, care și-l prevesti-se de cu seară...

La lumina slabă ce pătrundea ca un fur prin creptăturile obloanelor de scânduri învechite. Richard descoperi ceva printre gunoaiile putrede. Se aplecă și ridică obiectul strălucitor: Era flaconașul de cristal cu capac de aur, în care moartea înfiorătoare zăcuse captivă decenii dearîndul. Puterea iadului fusese presată în acel mic obiect, până când sosise el să-i fărîme lanțurile, să dărîme zidurile, să rupă zăgazurile, ca ea să scape și să-și îndeplinească misiunea ce o aștepta l...

Alături paiele erau răscolite și amestecate cu spumă însîngerată și bale cari țâșniseră din gura femeii în mijlocul chinurilor. Richard întoarse capul. Prin colțurile întunecate ale căminului, siluete negre se mișcau, vedeniile din visul delirant de mai înainte apărură din

nou fâlfâindu-și aripele negre pe de-asupra lui. Își ridică mâinile ca pentru a le îndepărta, dar ele își înfișeau ghiarele în creierul lui, îl asurzeau cu țipetele lor infernale.

Un cântec de leagăn îi trecu prin minte. O rugăciune scurtă, în care poporul său, poporul rusesc are încrederea oarbă și neclintită că alungă duhurile necurate. Își împreună mâinile pentru a o pronunța, dar când voi să rostească primul cuvânt, sufletul său fu cuprins de o mare zguduire. Intunericul de care fusese cuprins până atuncia se risipi, vedeniile se îndepărtară fâlfâindu-și aripile negre și Richard se simți singur, părăsit, cu lumea lui cea mică dinlăuntru, înăbușit de restul universului. Totul se lumina-se în mintea lui, o voce par'că-i striga din fundul unei prăpăstii: Criminal, criminal! și el nu se putea apăra, nu se putea ascunde, trebuia să îndure totul, pentru că era vinovat, mizerabil cu mâinile pătate de sânge și cu conștiința împovărată de o crimă.

Când își îndreptă din nou privirea asupra moartei, i-se păru că pe fața ei se așternu-se un surîs batjocoritor, de pe buzele ei țuguiate par'că se desprindeau cuvintele: Ucigașule! nu credea-i când ți-am spus că te vei căi?!

O Dumnezeule! — oftă el în culmea disperării: Când credeam că mi-ai ușurat soarta, redându-mi libertatea pe care o pierdusem într'o țară dușmană tocmai atunci m'ai pedepsit cu cea mai groaznică pedeapsă pe care ai avut-o la îndemână. M'ai smuls din ghiarele morții, pe care aș fi preferat-o bucuros alături de frații mei. Mi-ai scăpat viața, mi-ai ferit corpul de toate pericolele, mi-ai îndreptat cărările înspre aceste plaiuri și

ai sădit în inima mea dragostea și rîvna de fericire. Și în schimbul tuturor acestora, mi-ai sugrumat sufletul. Vei putea tu oare să mă judeci după toate faptele aceastea, pe care le-am comis fără voia mea ?

Apoi încetul cu încetul, toate se scufundară în memoria lui. Se trezi singur, pironit în acelaș loc cu privirea pierdută prin întunerec. Viața nu-i mai suridea, trecutul îi era șters ca de o mână nevăzută.

Da ! s'a schimbat și Dumnezeu cu războiul — se gândi el ștergându-și fruntea cu mîneca cămășii. Azi, par'că nu mai e nici el acela pe care l'am cunoscut eu și în a cărui dragoste am crescut. Ci un altul, un Dumnezeu al războiului și răzbunării ? !

Se ridică apoi de jos și voi să părăsească căminul blestemat, peste care moartea își întinsese aripele ei îndoliate, dar nu se putu mișca. Bolta căminului stătea par'că gata să se dărîme peste viața lui amețită de întunerecul fără margini, în care ființa lui plutea ca într'un lac de smoală. Prin creier îi treceau mii de întrebări și tot atâtea răspunsuri fără nici o leegătură. Ii venea să urle de durere, remușcările îi rodeau sufletul. Ar fi voit să țipe în gura mare și să-și spună păcatul la toată lumea, dar toate încercările de a articula vreun cuvânt îi mureau în gât. Dintr'un colț mai întunecos al căminului se desprinsese un vâl de lumină și el par'că recunoscuse trăsăturile logodnicei sale. Iși ridică mîinile la gât și cu o smuncitură bruscă își rupse gulerul de la cămașe. Vâlul de lumină dispăru și el se simți din nou singur. Coșul pieptului i-se umflă și dintr'însul țâșniră cuvintele ca dintr'un coș fără fund :

— Criminal ! sunt un..., apoi nu mai putu continua. Se aplecă și ridică, ceva de jos, o hîrtie bojită

pe care n'o văzuse mai nainte. Ceti cele câteva cuvinte scrise cu creionul abea putându-și reține o exclamație de bucurie. Părăsi căminul și o luă la goană. Alergând peste arăturile negre, plesnea cu picioarele în brazdele moi și găfăia din toate puterile. Invoca pe Dumnezeu și-i spunea vorbe fără rost — voiu trăi! — strigă el. Carmen mă va ierta, căci n'am fost și nu sunt vinonat, aceasta e o dovadă! Apoi iar ceti hârtia sorbindu-i fie care cuvânt. Arăturile rămăseseră în urma lui, acum se apropia de fermă.

Capitolul III.

Eră o seară posomorită, cu cerul acoperit de nori plumburii. Ploaia călduță de primavară se vărsase toată ziua, cu câteva scurte întreruperi. Andrei se simțea foarte abătut, din cauza unor neplăceri ce i le cauzase noul său șef de biuro; un omuleț scund, cu buze vinete, cu ochii bulbucați și zăcuți de lungoare, despre care se vorbea, că tot din cauza mizeriei ce făcuse funcționarilor de sub mână sa, fusese transferat de de undeva din fundul Basarabiei, de pe unde și-a întercat dracu copii.

O ce viață ! ce viață, se gândi Andrei, măsurând camera de colo până colo. Să muncești din zori și până în noapte, pentru ca un imbecil bun de înfundat pușcăria să-ți facă zile fripte ! Și apoi să nu-ți faci sânge rău ?

— Ești aci prielene, se auzi atunci o voce de femeie din camera de alături ?

— Da, și chiar mă cugetam să viu la tine, dar mă temeam că nu ești acasă.

— Ba da, sunt aci și dacă ești dispus astăzi să mă asculți putem continua ?!

Tânărul își îmbracă halna și în momentul următor bătău la ușa vecinei sale.

— Unde am întrerupt, începu Carmen, după ce îl poți să ocupe loc alături de ea ?

— Spuneai, că pe urmă nu mai știi ce s'a întâmplat.

— A, da ! îmi amintesc acum : Așa dar vre-o opt zile n'am mai știut nimic din cele ce s'a petrecut în jurul meu. Când m'am făcut apoi atât de bine, ca să-mi pot da seama de evenimentele prin care trecusem, m'am mirat singură de schimbarea ce se produsese în sufletul meu. Richard ședea pe marginea patului și 'mi ținea mâna într'alui. Nu vorbeam, cu toate că simțeam fiecare nevoia de a ne scăpa de povara ce ne apăsa sufletele. O întrebare mă sugruma, mă uitam mereu împrejur, căutam ceva, căutam pe mama. Ultimele cuvinte pe care le auzisem din gura ei mă făceau să mă gândesc din nou la moarte.

Intr'o seară stătusem mai mult așa, eram aproape restabilită. Faptul acesta îl observase și Richard, căci începu el să vorbească :

— Carmen scumpa mea, tu nu vrei să mă întrebi nimic, nu vrei să afli adevărul chiar din gura mea ?

— La ce te-aș mai întreba, când am auzit totul ?

— De sigur, că ai auzit atunci și ceea ce ziceam eu ?

— Da, am auzit câteva cuvinte, dar ceea ce spunea mama era îngrozitor !

— Și totuși, ți-o jur pe tot ce am mai scump pe lume că sunt nevinovat. Spunând aceste îmi întinse o hârtie mototolită, pe care recunoscui scrisul mamei. Nu-ți pot spune conținutul acelui ghemotoc de hârtie, dar îmi plesnește obrazul de rușine până chiar și astăzi când mi-aduc aminte de unele destăinuiri ce le-am descoperit atunci. Am aflat apoi că ea se otrăvise, chiar în

aceea noapte și că fusese înmormântată cu toată cinstea ce i se cuvine unei soții virtuoaase și unei mame iubitoare. Nașul meu aranjase totul în așa fel, ca nimeni să nu bănuiască adevărata cauză pentru care ea își pusese capăt vieții. Toți cunoscuții noștri sunt ferm convinși, că ea a făcut pasul acela într'un moment de pierdere rațiunii provenit prin zguduirea sufletească de care fusese lovită la pierderea tatălui meu. Pot să-ți spun acum, că faptul acesta mi-a mai ușurat soarta, altfel nu știu zău ce se alegea de mine.

Am trăit apoi împreună cu logodnicul meu ca doi frați. Am plâns-o amândoi și ne rugam lui Dumnezeu pentru sufletul ei. La început eram triști și unul și altul umbra ei plutea deasupra noastră ca o pasere uriașă fâlfâindu-și aripile îndoliate. Amintirea ei ne învăluia sufletele într'un văl de tristețe și între noi se deschisese o prăpastie ne deslușită și plină de întuneric: zile și chiar săptămâni întregi treceau fără ca noi să vorbim mai mult de cât ne cerea interesul serviciului, căci lucrăm și pe mai departe împreună la birou.

Trecuse aproape jumătate de an dela moartea mamei. Amintirile ei începuseră să se șteargă și noi ne reluasem încetul cu încetul viața de mai 'nainte. Vorbeam acasă, discutăm știrile de prin ziare, ba chiar m'am pomenit de câteva ori rîzînd cu hohot de niște glume pipărate pe care ni-le spunea nașul când avea chef de flecărit. Când terminam lucrul, eu pregăteam bucatele, Richard îmi ajuta la toate ce-l rugam. Căra apă, lemne, puneam pe foc și-mi ridica capacele cratițelor prea ferbinți, ca să nu-mi ard eu degetele. Pregătea cafeaua, puneam masa, o mesicioară cu două tăcămuri pregătită

ca la teatru, ca să poată fi transportată dintr'o cameră într'alta după cum ne veneau toanele.

Intr'una din zile Richard primi încetățânirea, chiar când ne așteptam mai puțin i-o adusesse nașul care intervenise în persoană la stăpânul său Tisza S. primul ministru al Ungariei. Tot atunci îi adusesse și denumirea de subadministrator în locul tatălui meu. Incepurăm pe urmă să vorbim de viitorul nostru, de modificările ce era să facem mai târziu și sfârșirăm prin a ne exprima dorința și unul și altul, că abea așteptam sfârșitul anului de doliu ca să ne putem căsători.

Au urmat apoi zilele frumoase. Adevărata fericire pe care nici n'o visasem măcar; Existența ne era asigurată, viitorul ne surîdea, noi eram tineri și ne iubeam, la nebunie. Trecutul dispăruse cu toate urmele sale negre, nimic nu ne mai tulbura fericirea.

Dar cum nimic nu ține o viață întreagă, era evident că nici fericirea noastră nu va ținea cât lumea. Ar fi fost o minune, în urma celor prin care trecusem!...

Richard, logodnicul meu promise tot timpul scrisori dela părinții săi și el le scria mereu. Le scrisese chiar și de căsătoria noastră, anexând la scrisoare o fotografie de a mea. Ca răspuns la aceasta am primit eu scrisoare dela mama lui. O scrisoare pe care o mai păstrez și astăzi și o voi păstra toată viața mea, ca cel mai scump talisman pe care l'a primit cineva vreo dată. Era scrisă cu litere latine, dar cu cuvinte rusești. O limbă din care nu cunoșteam decât foarte puține cuvinte, totuși am înțeles că mă asigura de dragostea ei de mamă și-și manifesta dorința de a mă cunoaște personal, fapt la care deocamdată suntem forțați de împrejurări să renunțăm cu toții, dar să sperăm... De alt-

cum gustul lui Richard este și al meu — scrie ea —

Acum însă de vre-o câteva săptămâni; toate scrisorile lui rămăneau fără de răspuns. Incercasem pe toate căile, am intervenit chiar și prin „Crucea Roșie“ dar rezultatul a fost acelaș. Părinții lui nu mai dădeau semn de viață.

— Știi de ce mi-e frică? — îmi zise Richard într-o seară, în urma unei tăceri mai îndelungate. Mă tem că la noi acasă s'a petrecut ceva îngrozitor. Simt aceasta și presimțirea nu m'a înșelat nici odată.

— A! Fantazii — îi replicai eu. Ce avea să se întâmple s'a și întâmplat... Ce-ți mai pasă ție acum când știi că situația părinților tăi nu s'a schimbat întru nimic. Doar din ultima scrisoare pe care ai primit-o lăsa să se înțeleagă, nu numai că le merge mai bine, ba sunt încântați chiar sub guvernământul de azi. Moșiile fostei coroane a țarilor, au rămas și pe mai departe domeniul Statului și toți conducătorii cinstiți își văd de treburi ca mai nainte. Dealtcum spiritele poporului, cred că s'au domolit acum, ce vrei? căci e aproape anul dela răsturnarea țarului? ! Și dacă până acum nu s'a făcut nici o răscoală, cu atât mai puțin se va face de aci 'nainte.

— Crezi tu oare, că poporul rus se va mulțumi numai cu atâta? — mă întrebă Richard fără să se uite la mine. Îți închipui, că un popor de sute de milioane, care a îndurat jugul absolutismului veacuri dearândul se va mulțumi cu pedeapsa unei singure persoane, care poate nici nu era atât de vinovată. Țarul a fost o jucărie, un simbol și nimic mai mult. Tirani au fost cei mai mulți, acei ce-l înconjurau, acei ce făceau legi și stărneau toate mârșăviile închipuite și neînchipuite pen-

tru ca ei să poată exploata în toată voia lor. Din cauza acestora au fost bătuți până la sânge, din partea acestora au fost expulzații cu sutele de mii în cele mai penibile regiuni ale Siberiei. Mânați din urmă ca vitele și striviți sub copitele cailor. Și pentru ce?.. Crezi tu oare că pentru lucruri mari?! Nu! Unii pentru lucruri de nimic, alți chiar nevinovați. Am cunoscut când eram copil un logofăt pe moșia vecină; el fusese 'nainte mujic cum sunt aproape toți ai noștrii, dar prin istețimea lui își câștigase încrederea stăpânilor și în cele din urmă ajunsese la un post mai omenesc. Acesta avea o fată frumoasă ca o dimineață de Mai. Într'o iarnă veniseră la vânătoare mai mulți pierde vară dela Moscova, toți erau dintre aceea ce-și petrec viața numai în petreceri, în orgii, în desfrâu și în societatea femeilor pierdute: era de prevăzut, că frumoasa fiică a logofătului, nu putea să rămână neobservată de unii dintre acești satiri mizerabili, cari sunt totdeauna dispuși să comită orice mârșăvie.

În aceea seară, câțiva dintre ei printre care și băiatul unui colonel din Garda Imperială, se duseră la locuința logofătului și turmentați de beutură cum erau, tăbăriră cu toți peste nenorocita fată, care la început țipă, ca în gura șarpelui, pe urmă căzu în nesimțire și în felul acesta a trecut cu toți peste ea, satisfăcându-și poftele lor păcătoase în modul cel mai bestial.

— Dar părinții fetei nu erau acasă?

— Ba da! dar crezi că ar fi putut face ceva?

— Așa că n'au făcut nimic, și totuși s'au pomenit peste câteva zile cu ordinul de expulzare împreună cu toată familia, ca nu cumva să-i treacă prin gând ceva...

— Păi, asta-i barbarie! și nu mă miră de loc faptul că s'a răzbunat pătura asuprită.

— Nu m'ar mira nici pe mine, dar vezi: Ei nu vor ști să facă deosebire între aceea ce le voiau binele și între lichelele cari i-au exploatat veacuri dearândul. Schimbarea a venit atât de brusc, atât de pe neașteptate, încât nu mai știe nimeni unde îi este capul. Sunt sigur, că mulți dintre ei nu știu nici până astăzi ce înseamnă de a fi liber și de a-ți manifesta ideile ori când și ori unde, de a găsi oameni cu urechile deschise, care să-ți asculte necazurile și să te încurajeze cel puțin cu vorba, la nevoie.

Azi, poporul meu e ca o mină plutitoare, fără cârmă și fără apărare, lăsat în voea soartei. Nimeni n'are îndrăzneala să-l conducă și să-i arate cărările pe care trebuie să înainteze, căci nu se știe unde este mecanismul, prin a cărui atingere ar face să zboare totul în aer. La faptul acesta se mai adaogă apoi și aceea, că mai durează încă războiul și floarea tineretului este pe front. Aceste împrejurări, fac ca să întârzie ziua răfueii și încă ceva: Un conducător cu brațe de fier, care să fie capabil de a transforma în câțiva ani cea mai mare țară din lume, prefăcând în praf și cenușă marile ei metropole, cu lăcașurile păcatelor. Babilonia de Moscova și Petrograd, unde toată ocupațiunea lor de veacuri a fost, de a proiecta legi, care de care mai aspre și mai încurcate, pentru a se putea pescui fără nici o frică în apele murdare.

Sunt convins, că așa nu se va mai continua. Presimțirea mea nu m'a înșelat nici odată și nu cred că mă va înșela nici de data asta! Ora va sosi, cu cât mai târziu, cu atât mai rău pentru ei...

Apoi deodată se opri brusc, nu-și mai putu con-

tinua povestirea înflăcărată, în care se părea că-și pusese de gând să verse o parte din sufletul său. Un servitor bătrân, un om de încredere al nașului meu se apropia de noi, cu pasul lui timid, cu înfățișarea bleagă, cu fruntea descoperită și strămutându-și pălăria soioasă dintr'o mână în cealaltă. Bocancii lui ca două luntri izbeau cu putere pământul uscat și răpăitul lor se auzea dublu ca o bătae de toacă venită din depărtare.

Când ajunse înaintea chioscului, se opri pe prima treaptă și după ce își șterse fruntea pârjolită de soare cu mâneca cămășei Se adresă lui Richard:

— Domnul administrator vă roagă să veniți până la cancelarie, căci are ceva pentru Dumneavoastră! Dar mi-a spus să Vă rog în numele Dumnealui — adăugă el dresându-și puțin glasul — să Vă grăbiți căci pleacă la oraș și nu se întoarce decât numai diseară, sau poate chiar mâine!

— Bine, bine Nicolae... Hai pleacă numai înainte și spune Domnului administrator că vin și eu numai de cât. Nicolae dispăruse de mult în dosul gardului acoperit cu vițe de vie și Richard tot nu se mai mișca dela loc. Mă privea lung, de parc'că ar fi voit să-mi spună ceva. Ochii lui erau scăldați de o lumină vie și pe fruntea lui senină se ivi un triunghi caracteristic ce nu observasem la el nici odată înainte de aceea: Chiar pe locul acesta stăteam și în aceea seară — rosti el — atât de încet, încât abea-l înțelegeai. Spusese aceste cuvinte mai mult pentru sine și numai la urmă își dădu seama că sunt și eu de față! Tăcurăm apoi amândoi. Noaptea aceea îngrozitoare și ultimele lui cuvinte răscoliră totul în lăuntrul nostru. Prăpastia reapăru din nou și amintirea mamei, ne învălui sufletele într'un nor

de remuşcări. Umbra ei se ridică între noi ca un zid de ne pătruns

Aş fi voit atunci să spun ceva, aş fi voit să ripostez, dar inima mi-se ridicase în gât. Simţeam că n'aş fi în stare să rostesc un cuvânt fără să izbucnesc în lacrimi. Apoi el se ridică, părăsi chioscul şi mă lăsă singură, regretând poate imprudenţa ce-o făcuse scormonind fără voie rănilor care începuseră în ultimul timp să se vindece. Mă ridicai şi eu, voind să alung amintirile triste şi să mă gândesc la alte lucruri. Incepui să număr în gândul meu, în primul rând săptămânile, pe urmă zilele cari ne despărţeau de căsătorie. Un corb croncănia pe deasupra chioscului şi prevestirile de rău mă năpădiră din nou. Voi să părăsească chioscul, dar îmi-amintii de saltul pe care-l făcuse Richard cu câteva momente mai nainte peste treptele de lemn cari scârţăiau acum sub picioarele mele. Simţii atunci o copleşală în sufletul meu. O flacăra, un dor ascuns se ridică din mormanul de amintiri ce zăceau îngrămădite, claie peste grămadă în creierul meu : Fericire, fericirea ! .. Voiam să cunosc fericirea căsătoriei cu toate frumuseţile şi misterele ei. Felul nostru de a trăi în aceeaşi casă, a mânca din aceeaşi pâine şi de a fi mereu împreună, îmi trezise de mult acest sentiment, dar nu atât de pronunţat ca în acela moment... Saltul lui de mai nainte, mişcările mlădioase pe care le făcea trecând printre şirele de mazere îngălbenite, pasul care-i încorda pulpele şi făcea să-i joace muşchii ca viperele ne astâmpărate, umflându-i pantalonii albaştrii croiţi pe corp singura haină pe care o mai păstrase din uniformă sa de altă dată. Toate aceste se îngrămădiseră într'un singur moment în mintea mea. Poftele cărnei începură să mă sfâşie ca hienele !

4*

Incepui să număr din nou zilele de doliu și le găsii multe, multe de tot. Inchisei ochii să nu mai văd lucrurile de care eram înconjurată căci îmi era silă chiar și de mine însumi. O idee încolțită de mult într'una din cele mai adânci ascunzători ale inimei mele, izbucni ca o limbă de foc. Era cel mai simplu lucru... Pentru ce nu?... Cine m'ar crede când aş susține că trăim ca doi frați, singuri în aceeași casă?! Nimeni, absolut nimeni, aproape nici eu nu cred și totuși așa este!..

Aș fi ajuns poate și mai departe cu gândurile mele năstrușnice..., dacă la celalalt capăt al cărării nu s'ar fi ivit Richard. Sprinteneala lui de mai nainte dispăruse, mersul îi era împleticit ca al unui om turmentat de beutură. Arăta cel puțin cu zece ani mai bătrân de cum fusese la plecare. Îl privii cu o expresie de groază, dar nu îndrăznii să-l întreb ce i-s'a întâmplat, de frică să nu-l văd izbucnind în lacrimi ca pe un copil. Îl cunoșteam bine, știam că nu e sensibil și că lucrurile și evenimentele de toate zilele nu prea au mare influență asupra lui, deci trebuie să i-se fi întâmplat ceva foarte grav. Când ne întâlnirăm, eram la mijlocul grădinei și sub directa răsfrângere a razelor de soare, totuși fețele noastre erau palide ca de friguri. Ne privirăm câteva momente în tăcere și ne sileam fiecare să cetim pe fața celuilalt cauza acestei deprimări. Apoi odată ca trezit din somn el scoase din buzunarul dela piept, un plic învechit și cu marginile zdrențuite de sutele de mâini prin care trecuse în timpul celor trei luni decând fusese pus la postă. Cetește — îmi zise el — întorcându-și fața într'altă parte ca să-și ascunză emoția.

O Dumnezeu! în aceea scrisoare nototolită era bariera dintre două vieți, prăpastia ce mă desparte pe

mine astăzi de lumea în care am trăit altă dată. În acel plic zdrențuit era crematorul tinereții cu visurile și iluziile copilăriei mele. Viitorul necunoscut cu cărările lui gloduroase și pline de mărăcini.

Începui să cetesc scrisoarea. Era scrisă nemțește, de un oarecare Serghius, un ziarist rus, fost coleg de școală la Harcov cu logodnicul meu, acumă însă trăia și el ca refugiat într'un orașel pierdut într'una din cele mai muntoase regiuni ale „Elveției“. Ii reușise să scape chiar pe la începutul adevăratei guvernări bolșevice și se stabilise aci în țara toleranțelor și a izgoniților politici din întreaga Europă. Nu știu prin ce mijloace aflase Serghius adresa lui Richard, știu însă că-i scria aci despre o mulțime de grozăvenii, prin care trecuse patria lor în ultimul timp. Scria amănunte despre toate barbariile ce le făcuseră hoardele de soldați reînforși de pe front. N'a fost cruțat nimic — scria el — din cele ce ți-ar aminti despre Rusia de altă dată, nici chiar odoarele bisericеști.

Teodor Ivanov, tata lui Richard; fusese târît la comănduirea din Vâlceanska, pe urmă aruncat în închisoarea Upravlinei. Dar prin oarecare împrejurări îi reușise să dispară împreună cu gardianul care fusese însărcinat cu supravegherea lui și de atunci nuse mai știe nimic despre el. În ziua următoare, a fost deținută nevastă-sa Amalia Ivanovna mama logodnicului meu, pretinzîndu-i-se că cunoaște ascunzătoarea soțului său, dar nu voește s'o divulge. În timpul acela acasă; gloata de mojici ca o haită de lupi flămânzi, spărseseră toate ușile locuinței și a magaziiilor și căraseră tot ce credeau folositor pentru ei, iar lucrurile de artă; ca picturi, sculpturi precum și întreaga bibliotecă a lui Iva-

nov despre care aceasta era vestit în toată gubernia Harcovului, le prefăcuseră toate în praf și cenușă. Mai scria ceva pe rusește, câteva cuvinte pe care nu le-am putut înțelege. Cred că erau vorbe de mângâiere?..

Când terminai scrisoarea de cetiț, îmi îndreptai din nou privirea spre el. Îmi sângera inima văzându-l în starea în care se afla. Își încleștase pumnii și privea la cer. Singura nădejde de unde mai putea spera vreun ajutor. Apoi deodată, fața lui luă o expresie cruntă, fruntea i-se brăzdă de dungi adânci și ochii nu i-se vedeau aproape deloc. Mișcările lui, nu mai erau cele de mai nainte, vocea i-se schimbase cu totul, nu mai avea timbrul pe care-l avusese, își pierduse farmecul și răsuna sec ca eșită dintr'un gramofon învechit. Se repezi apoi la mine și-mi cuprinse brațele cu toată puterea mâinilor lui.

— Plec! — strigă el răgușit — dar să m'aștepți căci am să viu.

Acestea au fost ultimele cuvinte ce le-am auzit din gura lui. Pe urmă a plecat, părăsind totul și ne luând cu sine nici cel mai mic lucru de care ar fi putut avea nevoie. Sunt aproape trei ani de atunci și el n'a mai dat semn de viață. Mă infior până și astăzi, când mă gândesc că și pe el l'a așteptat aceeași soarte ce au avut-o părinții săi.

Ultimele cuvinte pe care le rosti Carmen, fură înăbușite de un acces de plâns nervos, care-i scutura tot corpul și-i schimonosi fața ce se părea atât de senină altă dată. Își plângea fericirea și visurile de copilă, își blestema soarta care fusese atât de tirană, destinul care o svârlise în vârtoarea vieții pe care o ducea astăzi.

— Nu mai plânge! — strigă Andrei — căci îmi sfășii inima. Vino să părăsim viața aceasta mizerabilă, leagă-ți soarta de a mea și vom pleca de prin locurile aceste de cari nimic nu ne mai leagă nici pe unul. Ne vom duce departe unde nu ne va cunoaște nimeni și vom trăi cu amintirile, săraci poate..., dar stimându-ne reciproc. Andrei iubea pe această nenorocită, o iubea și-o compătimea.

— Sămanul meu prieten! — făcu ea atunci ștergându-și lacrimile; se vede că nu cunoști încă lumea. Ce ai putea tu oare să mai pretinzi în schimbul iubirei tale, dela o femeie care și-a tocit sufletul, și-a uzat trupul și simțurile tăvălindu-se în morcila ani dearândul? Sau poate lacrimile te emoționează? Ia femeii de categoria mea nici acelea nu mai sunt adevărate. Noi nu știm decât două lucruri, să plângem și să facem prostituție. În momentul acesta vărs lacrimi popot, peste două minute râd cu sughițuri și mă arunc în brațele primului venit.

Apoi după ce își șterse lacrimile, își dresă puțin vocea și continuă. L'am plâns pe urmă ca pe mort, zile și chiar săptămâni dearândul. Hrăneam ideia de a mă sinucide și zău, era mai bine dacă o făceam atunci, cel puțin nu ajungeam unde am ajuns astăzi.

Intr'una din zile, îmi trăzni prin cap, să vând totul și să părăsesc casa în care credeam că voiui gusta fericirea. Mă dusei la oraș, mă interesai și găsii un mijlocitor. Îl rugai să vină cu mine, ca să vadă ce era de vânzare. Când ajunserăm acasă, omului parcă nu-i venea să-și creadă ochilor, văzându-mă pe mine în ce hal eram și examinând mobilele ce i-le arătai. Mă întrebă de preț. Îi spusei o sumă destul de mare, dar

nu atâta, ca să nu mai poată și el câștiga la ele încă pe jumătate. Dedusei aceasta, din faptul că nu se gândi nimic, ci aprobă afacerea din două cuvinte, așa cum crezusem eu.

Peste câteva zile, mă curățai de toate ce avusesem în casă. Am vândut chiar și pianul, de care n'aș fi crezut niciodată că mă voi putea despărți. Mi-au mai rămas câteva lucruri, de care aveam absolută nevoie, cu care peste câteva zile, m'am mutat la oraș, unde credeam, că mă voi vindeca de boala sufletească de care sufeream. Căci vezi bine, ori și cât ar fi omul de nenorocit și ori și cât de grea să fie viața pentru el, tot mai există ceva înrădăcinat în sufletul său care-l leagă de ea. Este instinctul, pe care-l găsim până și la animale. De câte ori n'am auzit, că cineva voia să se sinucidă și când era aproape de moarte striga după ajutor.

Tocmai așa eram și eu. O rază de speranță tot mai licărea în sufletul meu. Tot mai credeam că e posibilă vre-o minune. Imi aminteam, cum mă scăpase Richard atunci... și numai pe urmă am aflat tot adevărul. Dece n'ar putea fi și de data asta așa? — imi ziceam eu — Dumnezeu nu poate fi mereu nedrept.

Da, Dumnezeu nu e nedrept, dar oamenii sunt pe cât de mici, pe atât de mișei. La câteva luni după ce mă mutai la oraș, mă pomenii că banii ce-i avusesem erau pe sfârșite. Trebuia deci să-mi caut ceva de lucru, dacă nu eram dispusă să crap de foame pe sub garduri. La început era foarte greu, căci pe lângă, că eram lipsită, imi mai era și rușine. — Nu știu zău! — pentru ce-a mai lăsat Dumnezeu rușinea, căci nu e pentru omul sărac.

În ziua următoare începui calvarul. Umblam de dimineața până seara, din ușă în ușă, din birou în birou, dar ori și unde intram, când mă știau ce voiesc, primul lucru pe care-l observai, a fost că toți patronii mă scrutau din tălpi și până în creștet. Nu mă întreba nimeni ce pregătiri am, nu mă întreba nimeni ce pot să lucrez, ci în toate locurile mi-se compara frumusețea cu salariul pe care-l pretindeam. Unii au mers și mai departe cu obraznicia. Mi-au spus-o categoric, că mă angajează, dar pe lângă condițiunea... Înțelegi ce condițiuni mi-se cereau?...

Am izbucnit în lacrimi, când am constatat cât de mizerabili sunt oamenii! Am plâns o noapte întreagă mototolindu-mi perna și mușcându-mi buzele, pe urmă am încercat din nou într'alte părți, unde credeam că voi fi mai norocoasă. Dar în fiecare seară mă întorceam acasă cu o desamăgire în plus, scârbită de toată lumea, mă scârbisem chiar și de viață. Mă gândeam, că toate acele tinere fete pe care le văzusem în ultimele zile, lucrând prin comptoarele băncilor și marilor întreprinderi au trebuit să urce acest calvar, pe care eu acum încerc să-l urc. Său poate eu sunt singura pedepsită de Dumnezeu cu frumusețea pe care mi-a dat-o?

Altă dată eram mândră de ea, acum însă aș voi să fiu și eu ca cele mai multe din lume, despre care se spune că sunt femei, pentru că au două mâini, două picioare, doi ochi, două urechi și poartă haine femeiești, altă însemnătate nu au. Ba da!..., de una îmi uitasem: Li-s'a mai dat rolul de a se cugeta la fecunditate, ca nu cumva să le peară sămânța, dacă la caz întâlnesc vreun prost, care să-și lege soartea de a lor?

Ultimele cuvinte le pronunțase cu o strâmbătură din buze și făcând un parantez, pe care numai un filozof l'ar fi înțeles.

Nu râde — reluă ea — căci știu la ce te gândești, dar n'ai dreptate! Vrei să spui, că tot nu lipsea în fond oarecare umbră de stoicism și că ași fi putut constata desavantagiile frumseții mele, cu toate astea mai țineam încă la ea... Da este adevărat într-o câțva! căci nu cred să existe om care să-și dorească el însuși răul. Ori slujenia e mai grea ca orice boală...

Intr'una din zile, pe când treceam pe bulevard, văzui într-o vitrină un bilețel cu inscripțiunea „Se caută domnișoară inteligentă, ca guvernanta la un copil“. Mă cugetai puțin. Îmi erau dragi copiii, mai cu seamă dacă nu sunt micuți de tot. Intrai în prăvălie, nu erau cumpărători, las' că nici nu prea era nimic de cumpărat, căci în ultimul timp, nu se mai vedeau decât bocanci militărești și stofe de hârtie prin toate vitrinele. Bineînțeles pentru prețul înzecit, se mai găseau ele stofe și mai bune, dar acestea nu înfrumusețeau vitrinele, ci erau scoase de prin ascunzătorile magazinelor. Să nu mă depart însă prea mult de ceiace voiam să spun: Intrai în prăvălia pustie și găsii comerciantul proptit cu spatele la soba mare de teracotă, din cel mai întunecos colț al localului.

— Ce doriți domnișoară? — mă întrebă el — grăbindu-se să-mi atragă atenția asupra unor rafturi în care se mai bălăbăneau rușinate câteva baloturi de stofe șubrede, adunate par'că de pe la muntele de pietate.

Îi spusei și lui, ceea ce spusese de sute de ori până atunci, dar fără nici o rază de speranțe.

— Poți să vii mai târziu? — mă întrebă el pe

un ton gutural, căci tovarășul meu nu este aci și bietul este pus de el. La tot cazul eu am să-i spun...

Mă dusei pela ora prânzului, când știam că se închid prăvăliile. Un domn mă aștepta deja, plimbându-se pe trotuar. Trecurăm apoi podul și cotirăm într'o stradă din apropierea bulevardului. La una dintre casele mari sună și poarta de stejar se deschise fără sgomot. Nu știu, nu văzusem eu bine dimineața, dar vocea însoțitorului meu era aidoma cu a aceluia din prăvălie?!

În momentul următor, intram într'o cameră destul de bine mobilată, cel puțin așa mi-se păru mie la prima vedere. Dar după-ce mă obișnuii cu lumina din lăuntru, constatai, că mă găseam într'un birou particular, mobilat cu un gust atât de rafinat, încât ar fi făcut cinste chiar și celui mai de seamă diplomat!

Bărbatul care mă condusesese aci, după-ce desfăcu în fugă câteva telegrame ce-i fuseseră aduse în lipsa lui, se întoarse înspre mine și-mi făcu semn să ocup loc într'unul din fotoliile adânci așezate în jurul unei mesicioare rotunde, cu placa de marmoră albastră. Pe urmă se așeză și el în fața mea. scoase tabachera de argint din buzunarul vestei, o puse pe masă și-mi spuse să mă servesc. Îi mulțumii, spunându-i că nu obișnuesc. Îi privii atunci mai bine. Era cu ceva mai înalt ca mijlociu și mai mult uscățiv decât robust. Culoarea feței o avea de un blond rar și foarte puțin obișnuit la bărbați, ochii albaștri, ca marea în amurgul serei și strălucitori ca două flăcări sub unde. Mă simțeam neputincioasă de tot în fața acestui om, ași fi voit să sbor, să hoinăresc printre amintirile trecutului!..

— Să vorbim dar domnișoară — îmi zise el —

scoțând roțocoale mari de fum din țigara ce și-o aprinsese mai 'nainte.

Eu te văd pe dumneata mereu și de mai multe zile cutreerând orașul. Și cum pe față îți era întipărită disperarea, alaltăsereă mi-am luat curajul de a-te urmări dela distanță. Nu, nu protesta! căci n'am făcut-o cu rea intenție. Ascultă-mă în primul rând și pe urmă... Când treceai prin aleea pustie, printre arborii bătrâni, mă puteai apropia, fără ca să mă fi auzit. Am fost martor atunci și părtaș la toată nenorocirea dumneatale. Te-am auzit cum vorbeai singură, sau să zic mai bine meditai aiurită despre niște lucruri, cari nu-mi sunt tocmai necunoscute. Te plângeai, de răutatea oamenilor, te plângeai de greutatea vieții, spuneai printre altele, că tot avutul dumneatale constă din câteva sute de coroane și din ultimele rămășițe pe care le mai păstrezi din casa părintească. Ai pronunțat un nume de bărbat, al cărui purtător, trebuie să fi jucat un rol foarte mare în viața dumneatale și care judecând după numele ce l'ai rostit, trebuie că este un străin.

Acum însă, când vezi că cunosc toate suferințele dumneatale, știu despre toate necazurile ce te muncesc, nu te vei mira, când îți voi spune cum am procedat ca să-ți vorbesc.

Chestiunea cu biletul din vitrină a fost... uitașă... Dacă-mi reușește bine. dacă nu atunci... Ei! atunci căutam un alt mijloc de apropiere și totuși trebuia să-ți vorbesc — mi-o propusesem.

— Mă uitai la el năucă și oarecum lipsită de precizie. Nu înțelegeam ce voește un străin dela mine dacă n'are un serviciu să-mi dea. Cu toate, că n'ar fi fost greu de găcit, cu puțin raționament.

— Spune-mi drept — reluă el — mai 'nainte ca eu să fi avut timp de a protesta. Nu cumva presupui și despre mine, că sunt tot așa ca ceilalți semenii ai mei, care te-au făcut să-ți pierzi încrederea în toată lumea?!

— Ba da, tocmai la aceasta mă cugetam — răspunse-i eu cu ură, omului care se vârise ca un fur în viața mea și care de acum îmi cunoștea toată mizeria. Am spus că mă cugetam și susțin aceasta. Toți bărbații sunteți la fel, nu mai am încredere nici într'unul, să fie chiar tatăl meu.

— Da domnișoară, te cred, vor fi ei mulți oameni răi, cum spui dumneata, dar de data asta te înșeli. Eu unul vreau să-ți arat că sunt excepții și că mai sunt oameni cu suflet, deși puțini, dar totuși sunt.

— Poate că dumneata ai dreptate, eu însă sunt convinsă de contrariu, de altcum cred că nu pentru asta m'ai adus aci? Sau dacă voiai numai să-mi spui toate acestea, pe care eu le simt și le trăesc, atunci a fost păcat de timpul pierdut. Spunând acestea, mă ridicai, voiam să plec, dar el mă reținu.

— Nu, nu pleca, căci n'am terminat încă. Acum până când mai ești aci, trebuie să-ți vorbesc. E drept că eu nu am serviciu pentru dumneata, dar un unchiu de al meu, va deschide în curând o magazie mare de mode și m'a însărcinat pe mine să-i angajez personal, fiindcă el este ocupat într'alte direcții. După cum cred că știi și dumneata bine; fiecare comerciant mai de seamă, conduce registre în toată regula, va avea și el nevoie de cineva care să-l scutească de aceasta sarcină. Cred că te pricepi la contabilitatea comercială?

Nu putui răspunde nici atunci, căci continuă tot el.

— Cred că loc mai potrivit pentru dumneata, nu vei găsi nicăieri și te mai asigur, că nici unchiul, n'are să fie ca ceilalți bărbați pe care i-ai cunoscut dumneata până acuma și de a căror purtare te plângeai în seara trecută. El este un domn bătrân și foarte serios, trăiește numai pentru afaceri. Dar cum aceasta, n'are să se realizeze decât peste două sau trei luni, va trebui să mai aștepti. La caz însă, că în timpul acesta vei avea nevoie de ceva, îți stau totdeauna la dispoziție. Ori când vei vrea, vei găsi în mine un prieten, un protector, care te va apăra, te va ajuta la nevoie, te va sfătui ca un părinte și va face totul pentru dumneata ca un frate. Nu mă întreba însă pentru ce sunt dispus să le fac toate acestea, căci tot nu ți-ai putea spune deocamdată poate mai târziu!..

— Ei! și acum privește în ochii mei, ca să te convingi de sinceritatea cuvintelor mele.

Îl privii atunci încrezătoare, cu toate că nu voiam să-i primesc propunerea. El stăruia și vorbele lui mă pătrundeau ca săgețile. Ochii lui mă învăluiau într'o privire moale, blajină și fără nici o umbră de aceea ardoare ce o observasem la toți bărbații cu care avusesem de aface mai 'nainte. Văzându-mă în încurcătură, ridea arătându-și dinții ca un copil răsfățat, care vrea să obțină ceva dela mamă-sa. În definitiv, îmi inspiră atâta încredere, încât uitai că sunt singură cu el în dosul unor uși zăvorâte. Îi întinsei amândouă mâinile și-l asigura-i că de ori și ce voi avea nevoie, numai lui am să-i cer. Tot așa am să urmez toate sfaturile și indicațiunile lui ca pe ale unui părinte. Apoi când l'am asigurat de toate acestea, mă pregătii să plec, dar mă strigă dela ușă:

— Acum nu-ți lipsește nimic?

— Când voi avea nevoie de ceva am să viu!

— Ei! vezi că nu ești sinceră cu mine chiar de la începutul cunoștinței noastre. Cu cinci minute mai nainte, mă făceai să cred că nu mă vei înconjura și-mi vei cere tot ce-ți lipsește, iar acum te ferești de a-mi spune ce ai pe inimă?!

— Nu înțeleg ce vrei să spui, n'am nevoie de nimic!

— Am să-ți spun eu atunci: Afirm, că ți-ai schimba bucuros locuința cu alta, căci unde stai nu ești mulțumită și nici nu poți să fii între așa oameni!

— Da e adevărat că cu locuința nu sunt mulțumită, dar nu face nimic. Când voiu câștiga, voiu avea alta mai bună, pâna atunci..., corespunde și asta pentru chiria ce-o plătesc. Dealtfel, viața m'a învățat să nu prea aștept multe dela ea..

— Crezi poate, că o altă locuință, mai în centru și între oameni mai cum se cade e mai scumpă? Nu, din contră cunosc familii, cari ar închiria bucuros camere frumoase pentru sume de nimic, numai de groaza recheziției. Cel puțin atunci știu cui își dau locuințele, pe când dacă e rechiziționată, nu poate să știe cine le vine în casă. Oamenilor mai săraci, nu le rechiziționează nimeni și apoi ei mai sunt și avizați la sumele ce le încasează pentru locuințele mizerabile pe care le împart cu alți nevoiași, care nu au nici ca ale lor!

— Cât plătești acolo?

— Patruzeci de coroane pe lună.

— Ei, vezi! eu î-ți pot recomanda chiar de pe acum locuință foarte frumoasă pentru aceea sumă, zic pentru aceea sumă, dar se poate că și pentru una mai mică.

Dacă vrei s'o vezi, uită î-ți dau adresa și poți să te muți chiar astăzi, căci sunt sigur că vă veți învoi.

Luai biletul, pe care mi-l întinse, era cartea lui de vizită. Pe partea curată, avea scris cu creionul adresa unde trebuia să mă duc. Ne salutarăm la despărțire ca prieteni și apoi părăsii casa. Când mă văzui în stradă, cetii biletul: Era cu vre-o câteva case mai la vale, dar tot în aceea stradă. M'am dus s'o văd și de fapt am închiriat-o. Trebuia să plătesc ceva mai mult, în schimb mă bucuram de alte avantagii. Aveam toată comoditatea cum o avusesem la casa părinților mei. Încă în aceea zi mi-am transportat lucrurile ce-mi mai rămăseseră, la noua mea locuință.

Camera în care mă mutasem, era foarte frumoasă, cu două ferestre la stradă și cu intrare absolut separată. Mobilierul era dintre cele mai de preț. Oglinzi mari de cristal în toate părțile și pe jos covoare adevărate de Persia. Începui să cred că mi-se va schimba soarta, îmi întrevedeam un viitor mai omenesc și mai puțin vitreg. Mă vedeam par'că lucrând într'un birou liniștit, în societatea unui domn bătrân, cu fața delicată și cu vocea blajină. Mă vedeam în fața registelor mari, aplecată peste coloanele nesfârșite de numeri și simțeam o plăcere în sufletul meu. Am fost veselă, aproape neastămpărată toată seara. M'am pomenit fredonând refrenul unei operete, lucru ce nu-l făcusem de ani de zile.

Mă cugetam aproape cu drag, la noul meu prieten și protector. Nu mă mai simțeam atât de singură pe lume, nu mă mai simțeam atât de streină. Otomanele moi, camera caldă și covoarele groase, reinviaseră în mine dorul de viață. Statuia Dianei, de pe măsuta dintr'un colț al camerei mele, mă privea cu zâmbetul ei de

gheață, iar eu o amenințam cu degetul. Totul era nou și bun pentru mine în aceea seară, până și trecutul, îl priveam printr'altă priză... Și măcar dacă aş fi știut ce mă așteaptă ?...

Înainte de culcare, mă rugai lui Dumnezeu din toată inima mea. Nu uitai să cuprind în rugăciunea mea numele lui „Carol“ căci așa se numea protectorul meu : Laudă ție doamne, pentru că nu m'ai părăsit, ci mi-ai trimis în cale acest om bun la suflet care înțelege suferințele mele...

Mă culcai, dar somnul par'că fugea de mine. Figuri hâdoase, cu miile mi-se arătau prin întuneric. Monștrii uriași în dădeau târcoale din toate părțile, mă zbăteam ca peștele pe jeratic și nu știam ce se petrece în sufletul meu...

Ațipii în cele din urmă, dar prin somnul zbuciumat, văzui cum din puhoiul de vedenii se ridicară două umbre și încetul cu încetul creșteau înaintea mea luând ființe omenești. Primul pe care-l cunoscu era Richard, așa cum îl văzuseră la despărțirea noastră. Cu pumnii încheștați, cu fața teribil de schimonosită, cu privirea cruntă și îndreptată spre cer. Singurul său punct de reazim, dela care mai putea aștepta vreun ajutor.

Al doilea era Carol ; cu fruntea senină, cu fața și trăsăturile fine, cu zâmbetul acela copilăresc pe buze și cu aceea strălucire în ochii, care mă face până și astăzi să tresalt, sau să fug de lume după starea sufletească în care mă aflu !...

Deodată mă cutremurai de ceeace descoperisem în sufletul meu : îl iubeam pe Carol, dar nu cu iubirea sinceră și nevinovată cum îl iubisem pe Richard. Nu-i iubeam sufletul, ci trupul, nu-i iubeam ființa ci mascu-

lul pe care-l găceam ascuns sub înfățișarea lui vioaie. Am trăit apoi în vis toate plăcerile și orgiile ce există. Am prevăzut chiar din ziua următoare decăderea mea! În-zădar mă străduii pe urmă să-mi șterg din amintire, acele visuri stranii și aceea noapte de groază, căci ele reapăreau mereu sub diferite aspecte. Imi era deajuns să văd un bărbat, pentru ca inima să-mi bată cu mai multă putere și să-mi treacă fiori prin tot corpul. Patima strămoșilor mei din partea mamei se manifesta și la mine și era ceva firesc iutr'asta! căci ar fi fost o mare minune, ca eu singură să rămân teafără dintr'o familie cu aplicațiuni bolnave, din care, nici măcar unul n'a murit de moarte curată!...

Intr'una din zilele următoare, Carol și-a ținut de daterință, să-mi facă văzuta la noua mea locuință recomandată de el. Când am aflat, eram cât pe aci să bat în palme de bucurie. M'am repezit la ușă ca o sărită din minte și am deschis-o cu atâta bruscetă, încât ar fi trebuit să fie chior, ca să nu cunoască cece se petrece înăuntrul meu. Mă cugetasem la el, chiar în aceea zi și cotrobăisem printre subretele mele memorii, ca să găsesc un pretext, pentru a putea da din nou față cu el, dar n'am găsit nimic potrivit. Am lăsat pe urmă totul la noroc, în nădejdea că voi găsi mai târziu...

Nu știu cât am stat împreună și nici despre ce am vorbit, desigur banalități!... căci lucruri serioase nu aveam de unde. Știu însă, că pentru aceea seară am fost invitată să iau masa împreună cu el. Am acceptat din două cuvinte, temându-mă că nu va insista și mă voi căi la urmă. La plecare mi-a spus, că dacă-i permit, va veni pe la orele nouă cu trăsură să mă ia de acasă, să-l aștept. Am fost nespus de fericită, cu toate

că-mi crepa obrazul de rușine și remușcările începeau să mă zugrume...

Restul zilei l'am petrecut îmbrăcându-mă și desbrăcându-mă, am probat pe rînd toate rochiile ce le aveam, dar nici una nu-mi era pe plac. Toate le găseam prea modeste și prea de proastă calitate. Nici una nu mă făcea destul de frumoasă, pentru ca să mă cred vrednică de iubirea lui. Dumnezeu! ce ți-e omul...?

Cu vre-o câteva zile mai 'nainte, blestemam frumusețea cu care m'a înzestrat natura, acum cărteam contra creatorului, pînă ce nu eram mai atrăgătoare. Și ce crezi amice, ce-am mai făcut?

Mi-am fardat fața pentru prima oră în viața mea, mi-am dat cu rouj pe buze și mi-am creionat sprâncelele! Toate niște lucruri, de care m'aș fi scărbit altă dată. Eram în marginea prăpastiei și e interesant faptul că știam ce fac, îmi dădeam seama de urmări și totuși!... Nimic pe lume nu m'ar fi putut reține să nu mă duc..

În sfârșit am găsit o rochie decoltată, printre cele rămase dela mama. Altă dată n'aș fi îmbrăcat-o pentru toate bogățiile pămîntului! dar acum o credeam chiar potrivită. Mă uitai pe urmă la ceas, nu mai era mult pînă la nouă, dar pentru mine tot minutul era un veac, Pe la nouă și ceva, veni și Carol, era chiar timpul, căci începusem să-mi pierd răbdarea: Stăteam ca pe mărăcini, alergam dela o fereastră la alta și-mi ascuțeam urechile la uruitul fiecărei trăsurii ce trecea pe stradă:

— Te-am făcut să aștepți prea mult, nu-i așa?

— mă întrebă el — scoțindu-și mânușile și privind la ceasul de pe noptieră, care arăta nouă și zece.

— Nu, din contră!... Dacă venea-i mai de vreme

trebuia să aștepți afară, până să-mi termin toaleta — replicai eu .

Apoi după ce mai trecu-i odată pe dinaintea oglinzii, nu atât pentru a mă privi pe mine, ci voiam ca în felul acesta să-l examinez pe el Știam eu ce fac ? Mă întorsei satisfăcută și-l rugai să-mi pună mantila. Era de prisos rugămintea mea, căci el stătea cu ea în mână, Când fusei gata, îmi întinse brațul și mă conduse la trăsura care aștepta în stradă.

Dela lumina felinarului de peste drum, două femei de stradă, cari de sigur pescuiau și ele ceva de jumulit ; rîdeau și făceau haz pe socoteala mea : O privire plină de ură, câteva cuvinte nu prea drăgostoase adresate în pripă și trăsura porni într'o goană nebună. Acum nu-mi mai păsa de nimic, știam de altfel, că cele două târfe o făcuseră din invidie și că, ori care dintre ele ar fi fost fericită în locul meu ! .

Ne-am dus deadreptul la teatru, unde se predă „Madame de Pompadour“. Cred că, Carol a făcut-o anume, ca să-mi trezească gustul pentru lux și admirația pentru femeia care ducea o viață dublă. Dacă într'adevăr acesta-i fusese scopul, a nimerit-o, căci pe la sfârșitul actului doi, imi era pecetluită soarta ! Știam ce fac, dar nu știam ce mă așteaptă ! ?

După teatru, am luat masa împreună într'una din cele mai elegante Caffée Restaurant ale orașului. Seara care fusese reținut din vreme pentru noi, era unul dintre cele mai discrete și mai bine dosite în care nu putea să privească nici o persoană nepoftită. Tot cui-bul aceea era căptușit cu catifea vișinie, până și becul electric, răspândea aceeași lumină ca de foc de sub crinolina de păpușă care servea drept abatjour. Eram

atât de fericită și mă simțeam atât de bine, încât aproape nu regret nici astăzi pasul ce l'am făcut în aceea seară. Când am intrat acolo, toți ne-au salutat din toate părțile. Chelnerii își încovoiau spinările în fața noastră, până și proprietarul, un om foarte mândru, mi-a sărutat mâna, lucru ce nu-l făcea de cât cu ocazia marilor evenimente și numai femeilor pe care le cunoștea. Ni s'a servit apoi o cină compusă din cele mai bune bucate, cel puțin așa mi-se părea mie, care trebuia să fac coadă la măcelar ceasuri întregi pentru câteva oase și de multe ori mi-se închidea ușa în nas... Am beut la mai multe rugăminte ale lui Carol, câteva pahare de șampanie. Nu băusem nici odată, așa că nu-i cunoșteam efectul. Pe urmă nu știu cum am fost dusă acasă, nu știu cum am fost desbrăcată și nici cum am fost pusă în pat: Simțiam ca prin vis o ferbințeală tulburătoare, simțeam buzele lui Carol, strîns lipite de ale mele. Când m'am desmeticit, o durere tăioasă m'a făcut să țip... Atunci mi-am dat seama de ceea ce se petrecuse cu mine... Când mi-am deschis ochii, văzui la lumina slabă, ce împrăștia becul electric de sub abatjourul verde de pe noptieră, cum Carol mă ținea în brațe, cu sânii lipiți de pieptul lui. Trupurile noastre erau topite unul într'altul... Am voit să sar din pat, dar brațele lui, nu mă lăsară nici să mișc...

Apoi, ca să mă împace, îmi acoperi fața de sărutări și-mi șopti cuvinte de dragoste. Buzele lui cărnos, mă ardeau ca focul, respirația lui mă făcea să tremur din tot corpul. Cu ochii închiși am suportat toată povara plăcerilor lui.

Din când în când oftam lung între două săruturi și el mă întreba atunci :

— Mă iubești ? — nu-i așa ?

În loc de răspuns, îmi ascundeam ochii plin de lacrimi la pieptul lui păros. O beție de voluptate mă cuprinsese, în care aș fi voit să-mi vărs toată viața și tot sufletul meu. Aceasta s'a terminat apoi prin a mă da lui din nou, cu toată conștiința mea.

În dimineața zilei următoare, timpul eră posomorît, bolta cerului ca de plumb. O ceață deasă se lăsase asupra orașului. Străzile erau pustii, se părea că totul doarme. Deschisei fereastra și respirai adânc aerul umed ce pătrundea prin deschizătura ei. Când îmi amintii de cele petrecute noaptea, mă uitai în toate părțile, privirea mea se opri asupra patului. Ingerul castității, care păzise patul meu de fecioară, se depărtase, nă părăsise plângând și cu aripile pârjolite. Statuia Dianei, mă privea cu ochii încruntați, pe buzele ei degerate flutura un zâmbet batjocoritor, de par'că ar fi voit să spună : De acum nu mai ai dreptul să te plângi, căci ceeace ai căutat ai găsit și poți să fi mulțumită

Icoana Maicii Domnului, care atârna la câpătâiu patului meu, mă privea cu ochii strălucitori de lacrimi, plângea și ea de mila mea. Nu puteam suporta privirea aceea dojenitoare și zâmbetul amar care par'că i-se ivise în colțul gurei. Îmi veni să fug să mă îndepărtez din acest loc, din aceea casă, în care toate lucrurile erau martori rușinei mele. Mă trântii din nou în pat, îmi ascunsei fața în pernele cari mai păstrau încă cuatele lăsate de corpul lui Carol, și mai răspândeau încă mirosul trupului lui...

Plângeam și blestemam ora în care m'am născut. Era mai bine dacă mă nășteam, în mijlocul unei păduri, departe de lume. Îmi amintii, câți oameni fericiți

văzusem într'aceea, cari lucrau din zori și până în noapte. Printre aceia cari își câștigau pâinea de toate zilele prin sudoarea feței lor și totuși erau mulțumiți. Fii și fiicele lor trăiau fericiți în inocența lor, acolo afară la moșie, așteptând primăvara cu inimele săltând de bucurie.

Plângeam și blestemam soarta mea tirană și destinul vitreg, blestemam autorii războiului, pentru a căror plăceri a trebuit să se curme sute de mii de vieți nevinovate, în urma căror suferă și suportă mizeria sute de mii de familii. Orfanii acestora cerșesc mila trântorilor și fiicele lor se vând înbogățiților de războiu, cari se lăfăiesc în automobilele lor luxoase, câștigate, pescuind în apele murdare și prin mijloace, cari nu vor vedea lumina zilei niciodată, trăgând și jupuind până și ultima bucătică de pâine dela văduvele și orfanii celor ce și-au vărsat sângele, păzind cuibul trântorilor, ca ei să-și poată face mendrele...

O! Dumnezeu, unde este dreptatea? Nouăzeci la sută îndură foamea, frigul și cea mai neagră mizerie, pe când unii în ascunzătoarele lor, în cuiburile păcatelor trăesc cu cele mai alese mâncări și beuturi, cheltuesc zeci și chiar sute de mii cu desfătărilor lor scandaloase, uneori împestritează bulevardul cu mutrele lor îngâmfate și cu făpturile lor ca umplute cu paie, îmbrăcați în cele mai scumpe stofe și cele mai fine blănuri. Mai cu seamă Dumineca și în serbători, când își scot ciumele la plimbare, pentru ca să se fâlească cu ele, cât sunt de durdulii și de bine îmbrăcate.

Am întâlnit doi dintre cei cari mi-au declarat categoric, că mă vor angaja în serviciu, dar cu condițiunea să fiu prietena lor. A celui mai în vârstă era mică

și grasă peste măsură, semăna mai mult cu un balon gata, gata să-și ia avântul în aer. Iar ceialaltă a procuristului mai tânăr, era lungă și fără nici-o formă omenească. Pe aceasta din urmă, dacă ar fi văzut-o Darwin, sunt sigură, că s'ar fi bălut pe piept și ar fi convins pe cei cari nu cred în generațiunea spontană a animalelor și omului primitiv, până ce au ajuns în starea de astăzi.

Seara nu mai puteam de durere de cap, plânsesem prea mult, mă temeam să nu-mi fi secăt isvoarele lacrimilor. Mă îmbrăcai în negru și eșii puțin la plimbare, dar când ajunsei la prima vitrină din colțul bulevardului, aruncai o privire în oglinda mare, ce era așezată în dosul bibilourilor puse în vitrină pentru reclamă. Imi văzui fața la lumina electrică și mă speriai de mine însămi, mă reîntorsei acasă numai decăt, îmi spălai ochii și îmi pusei pe cap o pălărie cu borduri largi, acoperită de un văl negru și des, care-mi acoperea fața în așa fel, că nu mă mai putea cunoaște nimeni, nici chiar cei mai buni prieteni pe cari îi aveam. Eșii din nou pe stradă și mi se păru că toate se schimbaseră, toate lucrurile le priveam cu alți ochi, când cineva se uita la mine, simțeam că mă înroșesc la față și tot sângele mi-se urca la cap. Mă temeam că toată lumea cetește în sufletul meu și toți trecătorii cunosc rușinea mea. Mă îmbrăcasem în negru, ca să trec mai nevătată în seamă și să mă simt la adăpost de ochii celor curioși, dar mă convinsei de contrariul. Mă convinsei, că toți bărbați mă priveau cu mai mult interes ca de altă dată. Am auzit atunci șoptindu-se în urma mea :

— Aceasta trebuie că e o marfă nouă, căci n'am văzut-o până acum pe stradă.

— Intr'adevăr, nici mie nu-mi este cunoscută, deși eu le cunosc pe toate din oraș, aparținând atribuțiunei mele controlul lor — adaugă unul atunci.

— Astai!... Parcă numai decât trebuie să fie o fată, dacă e frumoasă, dintre clientele tale? — obiecționă al treilea. Câte n'or fi chiar dintre acelea .. pe care voi nu le cunoașteți?

Cum știam că era vorba despre mine, aș fi voit să mă înghită pământul. Eram cât pe aci să țip de rușine și cred că nu m'aș fi putut stăpâni, dacă în acel moment nu mi-ar fi eșit în cale o veche cunoștință, o colegă de școală, cu care fusesem în internat la Ursuline. Ea nu mă cunoscuse la prima vedere, din cauza vălului des, ce-mi acoperea fața. Dealtcum nici nu ne văzusem noi de ani de zile. Anghela — fosta mea colegă — nu era singură, ci în societatea altei fete, și-mi era cumva greu să le opresc, dar trebuia să mă adresez cuiva ca să scap din ochii acelor imbecili, cari cu fiecare vorbă ce rosteau despre mine, îmi rupeau fâșii de pe obraz.

Când ajunsei în fața celor două fete, mă oprii și cu o mișcare bruscă îmi aruncai vâlul peste cap și apoi mai 'nainte de a fi recunoscută de către fosta mea colegă, mă agățai de brațul ei. Dumnezeu te-a adus Anghelo — sughițai eu forțându-mă să nu izbucnesc.

— Pentru Dumnezeu! dar ce-i cu tine? — exclamă ea — când mă recunosc.

— Veniți! veniți! repede, căci am să vă spun totul — rostii eu abia putându-mi reține lacrimile. Insoțitoarea prietenei mele, mă privea cu milă și An-

ghela îi explică la repezeală, cine sunt și de unde ne cunoaștem.

Cum nu erau încă nici orele șapte, le invitai să trecem pe la mine și le povestii scena ce o avusesem cu brutele acelea de pe stradă, cari cred despre ei că sunt atât de folositori societății. Eram recunoscătoare celor două fete, pentru că mă scăpaseră dintr'o situație foarte neplăcută.

Vorbirăm apoi despre alte lucruri și Anghela mă întreabă de starea părinților mei. Ii spusei că nu mai am pe nimeni. Tata a murit în războiu, iar mama de inimă rea după moartea lui.

Abea dacă trecuseră cinci minute, de când plecaseră cele două fete, când cineva sună... Incepui să tremur ca de friguri, stătui un moment pe gânduri, nu știam ce să fac, să deschid ușa ori nu? În cele din urmă mă hotărâi și-o deschisei. Credeam că voi vedea pe Carol înaintea mea, dar mare-mi fu mirarea, când mă găsii în fața unei doamne cam de vre-o patruzeci de ani. Tocmai eram s'o întreb, pe cine caută, când ea mi-o luă pe dinainte.

Pe Domnișoara Carmen o căutam, nu-i așa, că Dumneavoastră sunteți?

— Carmen este numele meu, dar nu știu sunt eu aceea pe care o căutați Dumneavoastră? — răspunsei eu — căci nu-mi amintesc să ne fi văzut vreodată.

— Nu face nimic, o să ne cunoaștem de acum înainte — zise ea și spunând acestea intră. Atunci ebservai, că nu era singură, ci în urma ei mai venea o fetiță de prăvălie cam de vre-o patrusprezece ani. Fetița avea în fiecare mână câte un pachet și încă destul de respectabil. Nu-mi puteam închipui, ce vo-

iește această străină în casă la mine cu bagajul și chiar în toiul nopții ?!...

— Desfă pachetele ! — se adresă ea însoțitoarei sale — Fata scoase la repezeală dintr'un pachet două blăni de vulpe siberiană, căptușite cu cel mai fin crep de chine.

— Tot ce am mai fin în magazin sunt aceste două blăni începu ea. Sunt una și aceeași din toate punctele de vedere, aceeași calitate, același preț. Rămâne doar să alegeți culoarea, care o veți crede mai convenabilă !

Bine doamnă ! Dar din toate acestea nu înțeleg nimic : blăni de vulpe siberiană, căptușală crepe de chine, culoare convenabilă !... Trebuie să vă înșelați în privința persoanei mele, căci eu n'am comandat nimic la nici-o magazie. Imi pare bine, că pot trăi de pe o zi pe alta, fără să mă mai cuget la blănuri de vulpe siberiană. Mă simt foarte bine în paltonul meu de stofă

— Cred domnișoară, că vă simțiți bine, dar ace-luia ce ne-a trimis aci așa se vede că-i place mai mult să vă vadă îmbrăcată în blană de vulpe albastră și în mătase adevărată de China...

Între timp fetița desfăcuse și al doilea pachet, din care scosese vre-o patru rochii de mătase foarte fină și de culori foarte discrete. Fără să mai întrebe ceva, le așternuse pe toate, pe pat.

— Acestea cred, că vor fi bune, fără modificare — adaugă femeia — rămâne numai, să alegeți dintre blănuri, care vă place mai mult ca culoare ? La tot cazul aceasta mai închisă e la modă, căci toate damele de elită, aceasta culoare o poartă.

Eram decisă să-i arat ușa și să-i spun, să se cu-

rețe cu calabalăcurile acestea, când începu din nou :

— Dealtcum și fratele Dumneavoastră, când le-a comandat, tot așa mi-a spus, că cea de culoare mai închisă îi place mai mult. Cu toate astea m'a rugat să le aduc pe amândouă, ca să-o alegeți dumneavoastră pe aceea, care vă place, căci un bărbat tot bărbat este și nu cunoaște gustul femeilor.

La ultimele ei cuvinte, un fel de duiosie mă cuprinse, acest : „fratele dumneavoastră“, mă făcu să nu consider chestia atât de tragică, cum mi-o închipuisem la început. Știam, că femeia nu crede nimic din toată fraternitatea dintre mine și Carol și că ea este convinsă de contrariul... Mi se păru chiar, că pe când spunea : fratele dumneavoastră, un zâmbet ironic îi flutura pe buze. Toate acestea, nu mă împiedecară însă, ca să mă cuget cu drag la Carol, văzând cât de bun este, ca să se dea drept fratele meu, numai să nu creadă lumea despre mine ceeace sunt în realitate. . Nu m'am gândit atunci, că el ar putea face gestul acesta în favoarea lui. În orbia mea de dragoste pentru el, nu-l credeam în stare de nimic rău. Imi ziceam în mine, că cine știe să iubească cu atâta patină, e imposibil să nu iubească adevărat. Nu știam de ce este capabil un bărbat, ca să-și ajungă scopul?

Dupăce plecă femeia, examinai toate lucrurile aduse de ea. Erau într'adevăr dintre celea mai fine și mai scumpe, la care niciodată nu s'ar putea cugeta o fată săracă, cum eram eu. Mă cugetai ; cât de bogat trebuie să fie Carol, dacă își permite să facă astfel de cadouri ?... Nu mă gândeam însă la ceeace dădusem eu în schimbul acestor lucruri și că, cu acestea eram achitată pentru totdeauna, nu mai aveam drept să mă opun, tre-

buia să fiu sclava plăcerilor lui atâta timp, cât el nu se va sătura de mine și mă va părăsi pentruca să ajung pe mâinile altuia, poate mai puțin darnic de cum se arătase el, apoi a altuia și altuia.. până la infinit.

Chiar voiam să le așez în dulap, când auzii din nou soneria, mă dusei să deschid. Aveam presimțirea că trebuie să vină el și într'adevăr el eră. Ii deschisei și el se opri în prag cu mâinile la spate, mă privi cu ochii hămeșiți, de ai fi crezut că își pusese de gând să mănânce cu ei. Eu nu îndrăzneam să mă uit la el, de frică să nu izbucnesc în lacrimi.

— Mă mai iubești Carmen, întrebă el, sau mă gonești?

— Chiar dacă nu te-aș mai iubi, tot n'aș avea dreptul să te resping — replicai eu tremurînd.

— Cum să înțeleg aceasta?

— Mă rog, înțelege cum vrei! Dar sunt sigură, că înțelegi foarte bine, poate mai bine ca mine. Te prefaci numai. Dealtcum, puțină ipocrizie nu strică, îndeosebi pe voi bărbații, vă denotă de minune.

Ultimele cuvinte, mă silii să le spun cu sarcasm, dar nu-mi reuși de loc. Nu-mi reușise mie nimic dealtfel, nici chiar când îmi băgam ceva serios în cap, cum atunci să-mi fii reușit o prefăcătorie?...

— Ce să-ți dau, ca să te împac? — mă întrebă el — apropiindu-se de mine și cu mâna liberă îmi cuprinse talia.

În definitiv, ce importanță are, mă gândii eu. Dracu să ia toate prejudecățile, ele sunt pentru alte persoane și nici de cum pentru mine. Aci sunt eu de luni de zile cu cinstea mea și aș fi putut crepa de foame; Carol e bogat, darnic și pe lângă asta mai e și frumos!...

Îmi ridicai ochii spre el și mă lăsai puțin pe spate, știam ce va urma...

Timpu trecu repede și eu uitai toate frământările și remușcările de conștiință ce mă munciseră în ultimele douăzeci și patru de ore. Acum el era lângă mine, ce-mi păsă de ce va fi mâine, putea să fie și sfârșitul.

Uitasem chiar și vorbele urite ce le auzisem spunându-se pe contul meu. Mă gândeam că unele, vor fi făcând alte lucruri și mai și.. Pe când eu aș fi putut păcătui chiar din dragoste cu Carol.

Așa ne petrecurăm apoi fiecare noapte, îndrăgostindu-ne. În primele zile simțeam dureri, mai târziu era o necesitate pentru mine. Eram fericită în felul meu, deși știam că aceasta n'are să dureze mult, dar mă obișnuiai și cu această idee și trăiam numai pentru moment.

După o lună de iubire, așa cum numai noi știam s'o facem, Carol începu să cam întârzie, ba în unele seri nu venea de loc. Într'una din zile, după o noapte de acele iubiri stranii, mă privii în oglindă. Eram strivită de tot, eram ca lămâia din care s'a stors sucul. Ochii îmi străluceau ca rubinele și par'că se mai măriseră, jurîmprejur erau pătați de cearcăne vinete, eram ca o bolnavă, care suferă pe urma unui suc de proprietăți narcotice. Când eșeam la plimbare nu mă mai jenam de cele ce se vorbeau pe socoteala mea ci din contră, cu cât se șopteau mai multe, cu atât mă simțeam mai mândră de mine. Devenisem desmățată deabinelea. Carol mă luase cu sine de câteva ori, bine înțeles numai seara, ziua niciodată. Când m'a dus prima oră la cafea, toți bărbații mă priveau cu atât interes încât credeam, că se rupe cerul asupra mea, pe urmă m'am dat și nu-i mai luam în seamă.

Intr'o Duminică după masă, Carol veni la mine și-mi spuse, că dacă mă învoiesc să preiau serviciul pe care mi-l oferise la unchiul său, să mă decid, căci magazia s'a deschis și postul este reținut pentru mine

Iar în ce privește salariul, cred, că vei fi mulțumită. Dar să nu crezi că te forțez, eu voesc numai să nu fie bătător la ochi purtarea noastră, și lumea să nu știe că primești ceva dela mine. Apoi, de, va fi și mai bine așa, căci ne vom vedea în fiecare zi, fiindcă în prăvălia unchiului meu pot intra oricând, fără ca cineva să se cugete la alte lucruri.

Dacă voești să primești oferta, te iau acum cu mine, mergem să te prezint unchiului meu. El îți va spune ce atribuțiuni vei avea și totodată salariul, ce ți-l poate da. Deocamdată nu prea vei avea de lucru, în urma greutăților importului de azi, dar cred, că nu va ținea mult asta, până atunci te vei obișnui.

Era pe înserate, când intrarăm în prăvălia mare, în care se mai lucra la aranjarea mărfurilor cu toate, că era Duminică și magazia închisă. Bătrânul domn se părea, că ne așteptase, căci stătea în ușa biroului, construit din table mari de sticlă într'un colț al magaziei, — cu bastonul în mână și îmbrăcat cu palton de iarnă.

Carol mă prezintă unchiului său, dar cum era prea întuneric, acesta ne invită înlăuntru și făcu lumină. Potrivii lucrurile în așa fel ca să stea în față cu mine.

Faptul acesta mă cam încurcă la început. Mă temeam, că viitorul meu patron știe de relațiile mele cu nepotul său, totuși răspunsei destul de bine la întrebările lui, căci se arătă mulțumit și mă întrebă: ce pretențiuni am.

I-am răspuns, că las aceasta la aprecierea lui și

că nici nu aștept să-mi stabilească salariul de pe acum, ci numai după ce se va convinge de capacitatea mea pe acest teren.

Mă privi drept în ochi, și-mi zise :

— Imi plac foarte mult oamenii cari sunt siguri de activitatea lor. Tocmai de aceea și eu voesc să mă arat demn față de dumneata. Îți ofer o mie de coroane lunar și ori de ce vei avea nevoie din magazie, toate le vei primi cu prețul de fabrică, bine înțeles lucrurile ce-ți sunt necesare personal. Ei, ne-am înțeles ?

— Da, ne-am înțeles, răspunsei eu, întinzându-i mâna, și chiar de mâine îmi pot prelua serviciul, dacă e nevoie.

— Nu, nu e nevoie, am să te înștiințez eu, când vom fi aranjați, fii numai liniștită. Nepotul meu se va însărcina cu misiunea de a te înștiința, nu-i așa Carol ?

— Da, da, am s'o înștiințez eu unchiule, — îl asigură Carol, făcându-mi semn de plecare.

În timpul cât stăturăm noi înlăuntru, afară se întunecase deabinele, când ajunserăm în stradă, felinarele nu erau încă aprinse și lume nu prea era pe stradă, afară de câțiva băeți de prăvălie și oameni de serviciu, cari se grăbeau fiecare după lucrurile lor. Din strada teatrului veneau spre noi două servitoare, fete dela țară, îmbrăcate cu crinoline foarte largi și scurte, ce abea le ajungea până peste genunchi, din când în când ele se opreau în loc își spuneau câte ceva, ce apoi era urmat de râsete răgușite. Din coșurile lor se împrăștia mirosul de varză și ceapă prăjită în untură artificială, cu care se găteau mâncările aproape la toate restaurantele în timpul acela.

Carol mă luă de braț și mă întrebă :

— Așa-i că și tu'l găsești simpatic pe unchiul meu? Dar mai 'nainte de a răspunde eu, continuă tot el.

Sunt convins, că vă veți înțelege bine împreună. Am observat în cele câteva minute, cât am stat de vorbă cu el, că simpatia lui pentru tine este mare. Dealtcum de prima întâlnire m'am temut. Aceasta ți-o spun acum, după ce a trecut. Căci trebuie să ști, că e cam ciudat bătrânul, eu îi cunosc toate apucăturile lui de burlac. Dacă dela prima întâlnire simpatizează cu cineva și face impresii bune asupra lui, pentru acela este în stare de ori și ce. Nu cred să fie vre-un lucru sau vre-un favor pe care i-l'ar denega. Dacă nu simpatizează însă dela prima întâlnire, acela mai bine să nu-i iasă în cale, căci tot mai mult îl urește și tot mai multe cursururi îi găsește. Sunt sigur, că nu peste mult, vă voi vedea, făcând împreună excursiuni cu mașina.

Mă uitai la el, nu știam ce voiește să spună cu aceasta.

Tocmai mă pregăteam să-i răspund ceva cam bo-sumflată, când cineva mă strigă de pe trotuarul opus:

Era Angela, prietena mea, mergea la teatru, însoțită de un domn, pe care mi-l prezintă, ca pe viitorul ei logodnic. La cuvântul „logodnic“ simții, că mă înroșesc la față. Noroc, că era noapte și nu mă putură observa. Numai atunci băgai de seamă, că și eu mă țineam de brațul lui Carol, deși el era un străin pentru mine

Angela, par'că observă încurcătura mea căci ne făcu observații. Nu știu dinadins, sau numai din obiceiul ei de limbută, ce-l mai avea și acum:

Bine, dragii mei! Dar știți, că intimitatea voastră nu cred, că ar privi-o cu ochi buni unele persoane

văzându-vă așa braț la braț. Aveți noroc, că e noapte, și pe această stradă sunt foarte puțini trecători.

Spunând acestea, se întoarse spre Carol și-l amenință cu degetul, spunându-i:

— Dacă ași fi eu în locul logodnicei dumitale, pentru unele ca acestea, te-aș pedepsi foarte aspru. Ași amâna căsătoria cu cel puțin un an de zile pentru fiecare caz ca acesta, sau ca cel din seara trecută, când erai la teatru cu bruneta aceea nostimă: știi, că tot publicul vă admira?!... Cine era femeiușca aceea?

— Care? Nu cunosc nici o brunetă...

Adecă, cunosc eu, dar nu-mi amintesc să fi fost nici odată cu vre-una la teatru, căci mai cu seamă cu femei nu prea î-mi place să mă arăt în public, deoarece cunosc lumea acuma atât de bine, încât știu să mă feresc de gura ei. Eu am fost singur, dar dacă cineva se așează lângă mine, sunt eu de vină?... Adecă dacă aceea ar fi întâmplător, chiar o femeie sau o fată, tot așa putea să fie un bărbat. Căci dumneata asemenea î-mi vei admite să constat, că în localuri publice nu poate nimeni dispune: cine să stea lângă el.

— Ași! Astea-s mofturi!... D-voastră bărbații găsiți totdeauna mijloace de a vă scuza. Dar toată lumea observă intimitatea ce o aveți unul față de altul, așa ceva se vede și se cunoaște. Nu vă mai rețin însă, căci vă grăbiți poate?!

Spunând acestea plecă și ne lăsară, mai cu seamă pe mine nedumerită, nu știam ce să cred?

Pornirăm pe urmă și noi. Mergeam tăcuți, nu cu-tezam să curm tăcerea. Strada era ca moartă, pavajul trotuarului răsună sinistru sub tocurile ghetelor noastre, o ceață deasă se așternuse peste tot cartierul, felinare-

le păreau pierdute în vălul nopții și în pătura cenușie. Stropi mari de ploaie picurau de pe strașinele caselor, mohorâte întrerupând liniștea apăsătoare cu picăturile lor sinistre.

— Să trecem prin aleie — îmi zise Carol — si-lindu-se să pășească alături de mine. Vocea lui mi-se părea schimbată, farmecul ce-l găsisem în ea dispăruse dintr'odată. Angela sfârmase toate iluziile mele cu un singur cuvânt. Știam, că acesta va fi sfârșitul și că va sosi ziua despărțirii, dar nu credeam că așa de repede și atât de pe neașteptate. Mi se părea, că un sloi de ghiață îmi intrase la inimă. N-ași fi crezut nici odată, că despărțirea va fi atât de dureroasă pentru mine!

Credeam, când am cunoscut pe Carol, că scăpasem de zbucium, mă salvasem de mizerii. Dar acum mă simțeam mai părăsită ca ori când... Atunci cel puțin aveam castitatea, acum nu o mai aveam nici pe aceasta. Eram lepădată, pentru ca să mă arunc în brațele altuia. I-mi amintii de cuvintele pe care mi-le spusese adineori: Mă asigură că mă voi împrieteni cu unchiul său și că peste scurt timp are speranța, să ne vadă făcând împreună plimbări cu mașina acestuia. Atunci nu știam ce vrea să zică, acum însă mi-se clarifica totul. Voia pur și simplu să scape de mine, aruncându-mă în spinarea unchiului său, voia să facă din mine amanta unui moșneag vițios, care la rândul său avea să facă și el la fel.

— Prietena ta Angela, mi-a ușorat foarte mult misiunea — î-mi zise el în urma unei tăceri mai îndelungate. Cred de altfel, că ai observat și tu schimbarea mea și că eram mai tăcut în ultimele zile?

Cauza dispozițiunei mele era aceasta: Trebuia să-ți destăinuesc ceva, dar nu știam cum s'o fac și de unde să încep? În definitiv n'aveam curajul...

Da, prietena ta avea dreptate, când spunea, că sunt logodit. E adevărat, sunt logodit, cu o verișoară de a mea.

Cred însă, că tu nu hrăneai alte speranțe mai serioase pentru mine? Deoarece știi, că sunt evreu și că familia mea n'ar consimți nici odată la o căsătorie încheiată între mine, și o femeie de altă naționalitate, asta este tradițiunea noastră.

— Domnule!

Ce înțeles au toate acestea, pentru ce te scuzi? Înaintea femeilor de seama mea nu se mai scuza nimeni, căci eu eram avizată la ajutorul cuiva.

Am umblat zile și chiar săptămâni întregi, pentru ca să găsesc un suflet de om, care să mă ajutore cu sfatul, să mă protejeze, n'am găsit pe nimeni. Pe urmă te-am găsit pe Dumneata, sau să zic mai bine m'ai găsit dumneata pe mine, că prin ce împrejurări... asta o ști dumneata mai bine ca mine. Ai fost omul care m'ai scăpat pentru un moment, m'ai ridicat pentru a mă arunca din nou până la fundul prăpăstiei. M'ai ridicat pentru a mă prăbuși în mocirlă de unde nu mai este scăpare, unde știu ce mă așteaptă, ca leprosul când ajunge în insula izolată de ceilalți viețuitori...

Cred însă, că Dumnezeu te va ierta și va atribui în favorul dumneata acest serviciu de caritate, ce l-ai făcut față de mine, față de o biată orfană, care nu mai are pe nimeni decât pe Dumnezeu. Acum ți-ai terminat misiunea, ți-ai făcut datoria, pe mine m'ai ajutorat, m'ai îndreptat pe o cale, ce trebuie s'o urmez vrând, ne-

vrând!... Te-ai folosit de tinerețea, nepriceperea și ușurința mea ; ai abuzat de încrederea unei fete neumblate în lume. Arătându-te darnic, arătându-te binevoitor, te prefăceai, că ți-e scârbă de josniciile celorlalți bărbați, când ți-am povestit calvarul ce-l avusem cu cei de categoria dumneatale. Dar fapta dumneatale a fost mai mârșavă, căci aceia măcar îndrăzneau să-mi spună în față ce voiesc. Pe când dumneata nu aveai curajul de a-ți arăta ghiarele ca animalul sălbatic ! Nu mi-ași fi putut închipui nici odată, ca un domn să fie în stare de lucruri atât de josnice, să știe vorbi așa, cum vorbeai dumneata și să poată face chiar contrariul cum ai făcut dumneata și toate acestea, cu conștiința împăcată.

Așa, domnule protector ! Acum sunt mai bogată cu o experiență, cunosc mai mult cu o persoană !...

Toate ocelea le-am spus cu atâta francheță, eram atât de calmă, încât mă mir și astăzi de puterea ce am avut-o ! Par'că n'ar fi fost de cât evadarea unor evenimente puțin importante și nici de cum vorba despre viața mea întreagă :

Și acum să auzim de bine domnule ! Nu vă mai osteniți vă rog, ci întoarceți-vă lângă logodnica dumneavoastră, care cred că vă așteaptă cu brațele deschise. Spunând ultimele cuvinte, trecui repede drumul și traversai alea în fugă, ca nu cumva să mă ajungă din urmă.

L'am părăsit, cu determinarea categorică de a nu mai da față cu el nici odată !..

Capitolul IV.

Pe șoseaua, care șerpuiește printre munții din sudul Moldovei, și atinge localitățile: Largu, Pipirig, Mănăstirea și Târgul-Neamț. Un singur călător înainta greoiu, cu capul plecat și abea târându-și picioarele încovoiate de lungă pribegie ce-o făcuse. Din când în când se uita la soarele, care-și revărsa ultimele raze, roșii ca de foc, peste crestele codrilor de brazi.

Mai este oare mult până la stațiunea de cale ferată? — se întrebă el în sine — ridicându-și mâna de-asupra ochilor, pentru a mai privi odată globul auriu, care se rostogolea încet înspre marginea orizontului pierdut în beznă îndepărtării.

— A dracului afacere — rosti el din nou — îndreptându-și spinarea trudită și oftând odată din greu: Să nu găsești țipenie de om pe tot drumul?!... De când am trecut Carpații, deșertăciunea aceasta îmi face impresia că trec printr'o țară nelocuită! Cel puțin să știu cât mai este până acolo?... și cum circulă trenurile înspre Iași? Apoi scoase din buzunarul dela piept o hârtie îngălbenită, o desfăcu și se uită la ea, oarecum cu scârbă: Totul e înzadar — șopti el trist — căci mizerabila aceasta de hartă, e complectată cu atâta

superficialitate, în cât nici cele mai principale poziții nu sunt indicate în ea. Cel ce a făcut-o se pare că nu cunoștea, nici măcar geografia patriei sale!?

Apoi tot urmărind cu atenția încordată linioarele albastre, cari indicau șoselele și alte drumuri pe harta îngălbenită și soioasă, ajunse la o cofitură a drumului, de unde se deschidea un șes mai întins. Dealurile din dreapta și din stânga șoselei se îndepărtau treptat, lăsând loc unei câmpii întinse și presărate pe ici pe colo cu căsuțe părăsite. Altă dată, fusese și asta altcum, acum însă, în locul lanurilor de grâu și porumb, se întindeau holdele negre și acoperite de bălării. Grădinile erau pustii și la case era o jale să te uiți!

— Da! O nouă desiluzie — se gândi Richard — căci el era călătorul: Azi noapte când am trecut frontiera, credeam că voi găsi în curând oameni dela care aș putea afla câte ceva, și mai cu seamă, ceva de mâncare, dar văd că sunt forțat de împrejurări să mai perrec o noapte prin văgăuni! Și dacă ar fi numai afăta?... Apoi, ca să-și uite suferințele și foamea care începuse să-l mistuie, ca un foc năpraznic și să-i amortească sufletul plin de desnădejde, care se da uneori până la fund...

Atunci ideile lui, zburau departe, departe, peste munți și peste plaiuri, la o casă frumoasă, clădită de strămoșii săi în mijlocul unui parc superb, situat în apropierea unei păduri de molift și scăldată încontinuu de razele soarelui. Acea fusese leagănul copilăriei sale, acolo văzuse el pentru prima oră lumina zilei și tot de acolo plecase, cu aproape patru ani în urmă, când se sunase mobilizarea generală.

Dar foamea, mizeria și priveliștea jalnică prin

care trecea, îl readuceau mereu la realitate, îl făceau să se cugete la necazurile sale proprii și la greutatea prin care avea să treacă, până când — își zicea el în sine — am să-mi găsesc părinții și să-i scap de unde sunt! Pe urmă vom pleca cu toți, luând tot ce va mai fi de luat. Luând tot ce va fi de luat... Uitase pentru un moment de ceeace îl aștepta acolo...?!

Umbrele nopții se coborau încet și luna se ridica de peste deal, urcând repede printre nouri și purpurii, ca o candelă albă pe sub perdelele găurite ale unei ferești îndepărtate. Apoi strălucitoare de o albeață palidă se arăta pe cerul limpede, ca un disc argintiu, împrăștiindu-și razele zgribulite, peste muchea codrilor de tăciune, cari rămăneau tot mai departe în urma lui, cu fie care pas pe care-l făcea. Incercă apoi să-și lungească pasul, dar se împletici prin vâgăunele șoselei părăsite. Ar fi voit să găsească un pretext, cu care s'ar fi putut reîntoarce de unde plecase, dar nu-l găsea nici pe acesta. Devenise laș în toată puterea cuvântului. Plecase cu gândul, de a-și scăpa părinții și acum i-se părea zadarnică toată efortarea. Era o misiune pe care o privise la început prin prisma unor imaginații înzvăpăiate, crezând că e de ajuns atât, dar luptând cu foamea și cu mizeria, se convinsese de cotrariul. Se simțea mic de tot; un obiect minuscul, un bulgăr de glie, aruncat pe jghiabul unei mori! Se hotărise pripit și nu cumpănise nimic.... Și totuși își zise el: Trebuie să mai existe și o altă cale! Cu zece grame de miere se poate prinde mai multe muște decât cu zece tone de oțet, pentru ce n'aș putea încerca și eu atunci?... Inima lui începu să bată cu putere și coșul pieptul îi răsuna ca o căldărușă spartă. Totul era mort împrejurul lui, afară

de vântul care usca băltoacele de-alungul șoselei, șuerînd sinistru, ca o prevestire de rău, printre sârmele de telefon spânzurate în pripă pe niște stâlpi gârboviți și schilozi, ca picioarele de moșneag reumatic. Richard, ar fi voit să viseze în timpul acela, și să se trezească pe altă lume, unde nu sunt suferințe, desamăgiri, războaie și nici bolșevism. Ar fi voit să înșele lumea cu imaginații sterpe, dar se înșela însuși pe sine!... În neputința sa, devenise un retoric, care voia să-și îndulcească situația mințindu-și existența. Își plângea speranțele născute moarte, își amesteca ființa cu goli, trecând peste șanțurile desfundate și pline cu osăminte de cai morți și căruțe țărănești recheziționate, Dumnezeu știe dela care nevoie și din care parte de țară!

O, ce mizerie! și cât dezastru! Oare și dincolo tot așa are să fie? Dar până acolo, mai era încă mult. Și cine știe... Da! o țară pustie ca de lăcuste și alta în flăcări, pe deasupra, foamea!

În timpul acela, se înserase deabinele și Richard deveni atât de adâncit în meditații, încât nu băgă de seamă, că ajunsese în dreptul unei clădiri, care după exterior, trebuie să fi fost cândva școală, sau ceva edificiu public, căci se mai vedea încă și acum tabla de tinichea, cu stema României, pironită pe frontispiciul ei despuiat de tencuială, sub strașinele bătute de vremuri.

La stânga șoselei, nu prea departe, se zăreau printre pomii pleșuvi și bălăriile uscate, casele scunde, cu pereții văruiți alb și cu acoperișul „parafulger” înțuigiat în aier. O ceață subțire de fum albăstrui, plutea pe de asupra lor, ca un văl fin lăsat în voia vântului. Era prima localitate, pe care Richard o găsea neevacuată, de când trecuse frontiera. Tocmai se cugeta,

dacă e bine să intre în comună, sau să-și vadă de drum, când cineva apăru din dosul unei grămezi de bălării.

— Bună seara bade — rosti călătorul — la ni-mereală căci fața nu i-o putea vedea prin întuneric. Și nu știa dacă creștinul este bătrân ori tânăr. Apoi pentru ca să mai spună ceva, îl întrebă :

— Mai este mult până la Pașcani ?

— Da voinice, mai este, cale de vre-o trei ore dacă nu mai bine — răspunse cel întrebat apropiindu-se oarecum timid.

— Dar trenul de lași mai circulă și acum ca 'nainte, ori s'a schimbat ?

— S'a schimbat domnule ! s'a schimbat toate cu păcatul ista de războiu. Dar după cât știu eu, păcatele mele; pleacă unul dimineața și altul după masă. Vor mai fi circuând ele și altele peste zi, trenuri militare și de marfă, cu care cred că urcându-te pe vre-o frână sau pe deasupra vagoanelor, ai putea ajunge acolo cumva, cu chiu, cu vai. Dealtfel și cu trenurile așa numite de persoane, tot cam în felul aceasta se fac călătoriile astăzi. Mai cu seamă noi așteptăm oropsiți de soarte ..

În timpul acela, noaptea devenise tot mai neagră, luna se adâncise într'un ocean nesfârșit de nouri cenușii. Convorbirea dintre cei doi necunoscuți, decurgea dela oarecare distanță și ei nu se puteau privi în față unul pe altul. Richard, făcu într'o parte câțiva pași, pentru a înconjura o mlaștină adâncă, ca o gură de mormânt. Tot atuncea și străinul trecu șanțul pentru a se apropia. În momentul următor, aproape fără voie își întinseră mâna, ca semn de o apropiere sufletească, ce țâșnea din pieptul fie căruia. Richard se vedea acum

în fața unui bătrân voinic, cu înfățișarea blajină, cu barba și părul capului alb ca de zăpadă. cu privirea caldă, în care strălucea ceva fascinator, ceva la al cărui adăpost i-ar fi plăcut să se odihnească o viață întreagă, fără să se cugete la nimic.

— Așa-i tinere, că dumneata nu ești român? — începu străinul vorba — dupăce se priviră câteva momente în tăcere unul pe altul. Vorbești ce-i drept, destul de bine românește, nu însă așa, ca să nu se poată observa la dumneata pronunțarea cu accent străin :

— Nu domnule, nu sunt român, sunt însă creștin ca și dumneata, dar mult mai nenorocit!.. Dumneata, ai cel puțin încrederea în viață, speranțe în viitor, ai o patrie care te ocrotește la nevoie, ai casa dumneatale, de bună, de rea cum e, ai unde-ți pleca capul. Pe când eu... Eu n'am nimic, n'am pe nimeni afară de acela, la care ne rugăm cu toții și dela care așteptăm ușurarea, dacă nu aici, dincolo!.. Dar să nu mă depart prea tare.

Sunt rus ucrainean, și viu din Ungaria, unde am trăit ca prizonier aproape trei ani și trăiam poate o viață întreagă dacă...

— Știi ce tinere — îl întrerupse bătrînul cu înfățișare de pustnic — rămâi la noi câteva ceasuri, ca să te mai odihnești puțin, căci trebuie să fii foarte oboșit de atâta cale. Știu apoi că nici de-ale mâncării nu vei fi găsit până aci, căci toată populația a fost refugiată de prin acele locuri. Te vom primi bucuroși și ospăta cu ce ne-a dat Dumnezeu și cu ce ne-a mai rămas și nouă. Iar când se va face ziuă, vei pleca și tot vei ajunge la Pașcani, pe când pleacă trenul.

Richard se învoi, cu atât mai mult, că omul îi

luase cuvântul din gură. Chiar voise el să ceară ospitalitatea acestui om cinstit și cu privirea blajină

La masă apoi, cei doi bărbați, povestiră câte și mai câte. Fie care își plângea necazurile sale: Richard aștepta, ca celălalt să aducă vorba despre purtarea conpatrioților săi prin acele locuri, dar când văzu că acesta nu amintește nimic, începu el:

— Spuneți-mi Vă rog, cum s'au purtat rușii prin aceste locuri, căci tare le-a mai mers vestea, că nu s'au purtat omeneste prin unele părți ale moldovei?

— Să vezi tinere!... Noi la drept vorbind, nu ne putem plânde de purtarea lor, vor mai fi făcut ei și neghiobii prin unele regiuni, cum face fiecare soldat vreau să zic, că în fiecare armată sunt oameni și buni și răi. Cum nu suntem dela o mamă, așa nu putem fi cu toți la fel. Noi însă, am putea spune cu sufletul împăcat, că cu ei am avut noroc. Căci de când s'a ocupat restul țării și noi am fost presați aci în Moldova ca peștii în puțină, înconjurați din toate părțile, nu s'a mai interesat nimeni de noi, de poporul dela țară. Țara a trecut prin mari încercări și guvernul avea de grije ca armata să fie mulțumită. Prin urmare noi eram avizați la ajutoarele armatei rusești, dela care ne aprovizionam aproape cu toate: Carne, ceai, zahăr, căci toate acestea ei le aveau din belșug. Pe când noi ca vai de lume?...

A stat la noi în casă un locotenent medic. Dumnezeu să-l binecuvinteze pe unde va umbla, căci a fost foarte cinstit și foarte mult bine ne-a făcut. L-am iubit ca pe propriul nostru copil și tremuram de frică în tot momentul, să nu i-se întâmple vre-o nenorocire. Mai cu seamă în ultimul timp, când disciplina nu prea a-

vea mare trecere și ordinea era privită ca un fel de boală contagioasă în rândurile armatei rusești, Făcea fiecare ceea ce îi trecea prin minte și după cum credea el de bine. Ordonanță nu mai avea nici el și nici ceilalți de seama lui, ci se vedeau constrânși să pună ei mâna când aveau nevoie de ceva. În timpul acela, stătea totdeauna cu noi la masă, și se îngrija să nu ducem nici noi lipsă de nimic. Îi zicea mamă nevastei mele și-i săruta mâna în fiecare dimineață. Iar eu trebuia să-i dau lecții de limba română și să-i corectez tot cuvântul pe care nu-l pronunța frumos sau dacă-i da un alt înțeles.

Când a plecat dela noi, l'am plâns ca pe mort, căci luase cu el o parte din sufletele noastre. Tristețea și melancolia, ne-a întunecat viața de îndată ce ne-a părăsit. Era un mare bine pentru noi, cari n'am avut nici odată copii, să vedem în apropierea noastră un tânăr frumos și plin de viață, care ne umplea casa de lumină și inimele de bucurie cu veselia lui veșnică. A căzut între noi ca din cer și nu-l mai putem uita. Soția mea e cam fanatică și-l așteaptă într'una să se reîntoarcă. Îi face patul în fiecare seară. Îi pregătește ligheanul cu apă de spălat, îi aerisează camera în fiecare zi și pune totdeauna tacâm și pentru el la masă vezi amice! chiar și acum: Ea nu știa că vom avea azi pe cineva. Și totuși...! masa este pregătită pentru trei persoane. Locul acela de sus, rămâne totdeauna gol și noi îl privim în tăcere, mângâindu-ne cu speranța, că Leontin al nostru, tot are să vină iarăși după cum...

— Cum!... Dar el se numea Leontin? — îl între-

rupse Richard atunci aproape cu bruschetă. Și spuneți pare-mi-se, că era medic?

— Da, era un tânăr medic din Harcov, și se numea Leontin Jehorovits Tsheikovsky. Orfan — după cât știm noi — de amândoi părinții. El a fost crescut de o familie nobilă, înrudită întru câtva cu mamă-sa care a murit mai 'naite de a o cunoaște. Studiile și le-a făcut la Harcov, împreună cu băiatul părinților săi adoptivi. Medicina la Moscova și Viena, iar în anul 1914 când și-a terminat studiile, a fost recrutat și împărțit la o divizie cu număr mare, într-o garnizoană din Siberia, cu care apoi pe la sfârșitul anului 1916, a venit pe frontul româniei. Armata rusească însă, nu prea avea nevoie de medici și de spitale, pentru că nici unul din ei nu stătea pe front mai mult de douăzeci și patru de ore, nici chiar în cel mai bun caz. Prin urmare era natural, ca nici răniți să nu fie.

În felul acesta, au ajuns Leontin la Serviciul Sanitar Român, unde alături de alți medici de-ai noștri și francezi, a muncit ziua și noapte, fără să se gândească la ceea ce fac ceilalți compatrioți ai săi pe la toate răspântiile..

A fost decorat, în mai multe rânduri, a fost simpatizat de toți colegii săi, stimat de toți superiorii. Să nu mai vorbesc de bolnavi cari au eșit însănoșați de sub mână lui. A fost rugat chiar de generalul X... să rămână ca medic în cadrele armatei noastre, unde i se oferea, un larg teren de activitate, respect din partea tuturor, salar frumos și înaintarea momentană la gradul de căpitan. N'a primit însă, pentru că omul tot om este și nu-și dă seama de ceea ce face și nici de ceea ce aruncă dela sine.

Când cu luptele dela Oituz și Mărășești, era criză de spitale, căci cele pe care le avem aci în Moldova, erau tixite de răniți. Până și căzărmiile de altădată, erau toate prefăcute în spitale. S'a înființat atunci și la noi unul, în localul primăriei și în școala, care de altfel rămăsese pustie. Atunci a venit Leontin aci și chiar din primele zile s'a instalat la noi cari după cum vezi și dumneata, nu suntem chiar cei din urmă în comună. Avem locuință destul de închăpătoare, și noi suntem numai singuri! Am fi putut găzdui la nevoi chiar și mai mulți. Apoi pe când el căuta cuvintele potrivite, pentru a-și încheea dialogul. Richard îl întrerupse.

— Leontin a mai rămas aci, după retragerea armatei noastre? — Cuvintele: „Armata noastră“ fusese-ră rostite pe o voce înăbușită, de par'că cineva i-le-ar fi smuls cu cârligul din bereghetă.

— Da, a mai rămas! Pentru că la început avea încă bolnavi, pe care nu voia să-i părăsească și să-i lase numai așa în voia soartei. Pe urmă, când ar fi putut pleca, veștile rele sosite din patria lui, se înzeceau în fiecare zi. Această întorsătură a început să-l pună pe gânduri și noi ne foloseam de ea, insistând mereu ca să rămână și să nu se arunce într'o aventură, care l'ar putea costa viața. La început era ușor și noi credeam că l'am convins. Când într'o seară, s'a reîntors dela oficiul poștal, palid ca un mort și cu o scrisoare mototolită în mână. Nu l'am mai întrebat de conținutul ei, căci răspunsul îl avea întipărit pe față! Când ne-a spus că pleacă chiar în aceea noapte, n'am mai avut curajul de a-l reține, căci aceia cari 'l chemau acolo, aveau mai mare nevoie de ajutorul lui de cât

noi care l'am cunoscut numai din întâmplare. Și totuși îi voiam binele!...

Richard, ascultând vorbele interlocutorului său, re trăi toate momentele de fericire, pe care le petrecuse împreună cu Leontin în copilăria lor: Se vedea în vacanțele lungi hoinărind prin pădure zile întregi, respirând aerul parfumat al serilor de vară în parcul castelului învechit, auzea geamătul îndepărtat al pădurii de molift și cântecele duioase ale poporului său, cu acompaniamentul de pian, pe care Ana verișoara sa, știa să le execute cu atâta măiestrie. Dar își reveni repede! Și toate acestea i-se părură, ca imaginații delirante, fantezii, visuri plăcute din care ne trezim cu zâmbetul pe buze, pentru ca în momentul următor să dispară, ca o umbră prin întuneric.

Da!... noi numai binele îi voiam — adaugă bătrînul și tăcu din nou, de par'că se mai cugeta la ceva?..

— Constat, că sunteți foarte bine informat asupra trecutului lui Leontin — rosti Richard, ca trezit din somn și adaugă: Nu va vorbit el vreodată despre frațele său adoptiv?

— Despre Richard? — Ba da, ne-a vorbit de nenumărate ori. Cunoaștem de altfel toată familia, din cele spuse de Leontin. Avem fotografiile lui Feodor Ivanov și a soției sale, Amalia Ivanovna, acelei minunate femei, care-și imparte tot profitul avutului ei cu săracii și cu cei vitregii destinului și totuși — adaugă el... Așa știe să răsplătească poporul!..

Masa era pe sfârșite, când gazda își ridică fruntea brăzdată de dungi adânci și se uită lung la cel ce ședea în fața lui. Ochii i-se deschiseră mari și sprincenele începură să-i tremure. Dar eu sunt un neghiob

— își zise el încet ! — Ar fi trebuit să mă cuget la asta chiar dela început. Cine altul ar putea să fie ? Ultimele cuvinte fuseseră rostite cu vocea tare, așa că Richard înțelese numai de cât, despre ce era vorba

Da, aveți dreptate — răspunse acesta — sunt chiar eu acela și m'aș fi mirat foarte mult, dacă nu m'ați fi recunoscut, când vi s'a vorbit atâtea lucruri despre mine și despre familia mea. Acum însă când știți asta, cred că nu mai e nevoie să vă explic situația în care mă găsesc, căci ați aflat totul dela Leontin.

Capitolul V.

In anul 1917, pela începutul luni Februarie; era o dimineață frumoasă de iarnă. Razele soarelui matinal, se revărsau peste crengile moliftului acoperite de promoroacă. Pătura groasă de zăpadă, care se cernuse și bătucise luni dearîndul, scârțâia sub picioarele trecătorului. Cerul era senin peste tot, șarpele siberian, care face să crape oasele de frig, încetase de cu seară. Se părea, că liniștea restabilită de curînd se extinsese și asupra naturei. Deși această liniște nu era de cât momentană și în aparență, ca zăgazul clădit în pripă, pentru ca mâine să fie dărîmat de apele care se vor vărsa cu toată furia lor brutală.

Poporul știa aceasta dela mic până la mare și tatuși se părea că nimeni nu-i dă nici o atenție. Toți își vedeau de treabă ca niai nainte, toți își continuau lucrurile și așteptau . . . Era ceva în atmosferă, ceva apăsător, ceva explozibil ! Din depărtare, pădurea geamea și se frămînta ca de o furtună groaznică, care avea să izbucnească în curînd !

Teodor Ivanov, administratorul domeniilor „Alexandrovnaia Selo“ iar nu dormise acasă de mai multe zile. Dela izbucnirea primei revoluții, aproape tot a doua

noapte și-o petrecea la Vâlceanska, unde fusese ales ca președinte al unei asociațiuni de reorganizare. Acolo lucra ziua și noaptea, pentru binele poporului său. Nevastă sa, Amalia Ivanovna, într'alte părți; scria la ziare, ținea conferințe și împărțea orfrande caritabile pe la cei vitregi ai destinului. Cu toate acestea, simțeau și unul și altul, că popularitatea lor scade și cercul credincioșilor lor se micșorează în fie care zi.

Toți oamenii lor de încredere și aceia pe care îi ajutoraseră, se schimbaseră față de ei și le întorceau spatele ostentativ. O transformațiune promptă se ivise în mentalitatea celor ce-i înconjurau.

Ivanov propusese în mai multe rînduri soției sale, să părăsească domeniul și să se mute în casa lor dela oraș, unde credea că vor fi în mai mare siguranță, dar aceasta îi refuza mereu consimțământul.

— Nu, nu mă voi depărta dela datoria mea — zicea Amalia! Voiu rămânea aci și o să vezi, că nici măcar unul nu se va găsi să se atingă de avutul meu, sau să-mi facă vreun rău. Mie! care le-am făcut atâta bine? . . .

Un lucru e adevărat însă! și recunosc și eu, că am greșit cu educația noastră, dar aceasta nu este un motiv ca să fugim și să-i lăsăm de capul lor tocmai acum când au mai mare nevoie de sfaturile noastre. Ori aceea ar însemna o manifestație de frică, ceea ce cred că nu ți-ar conveni nici ție să se creadă despre tine? Vom rămânea deci, și nu ne vom mișca, ori ce s'ar întâmpla.

În aceea dimineață: Ivanov sosi mai de vreme ca de obicei și numai de cât își anunță soția, că tre-

bue să-i vorbească într'o chestiune foarte importantă, care nu suferă întârziere! . . .

— Ce înseamnă asta ? — întrebă Amalia de fata care-i tălmăci cuvintele bărbatului. Feodor știe că ușa dormitorului meu nu este încuiată și dacă spun uneori, că nu vreau să fiu supărată de nimeni, asta nu înseamnă că bărbatului meu nu-i este permis să-mi calce pragul, de cât atunci când îi voi deschide eu ușa ! . . .

— Nu știu nici eu ! — rosti fata cam încurcată. Știu încă că Domnul așteaptă în camera de alături, îmbrăcat cu blana și cu căciula trasă peste urechi, cum a sosit dela Vâlceanska.

— Spune-i să între că-l aștept — ordonă ea atunci — aruncând plapoma la o parte și strângându-și pijamaua împrejurul corpului :

Feodor auzise totul și mai 'nainte ca fata să-i fi deschis întră : Fața lui era posomorită și fruntea brăzdată de zbârcituri.

— Trebuie să părăsim moșia — începu el grav și cu vocea răgușită, căci altcum avutul și chiar viața noastră este în pericol . . .

— Viața noastră în pericol — grăi Amalia — făcând o mișcare de neîncredere ? . . .

— Poftim cetește și te vei convinge singură — adăugă soțul — întinzându-i o hârtie pe care ea ceti :

„Nu pot merge personal la Dumneavoastră, căci mă leagă jurământul ce mi-a fost luat cu forța. Numele meu încă nu trebuie să-l știți. Vă asigur însă, că Vă sunt binevoitor.

Sunteți și Dumneavoastră printre aceia cari urmează să fie jefuiți . . . zic jefuiți ! . . ., dar dacă ar fi

numai atât? ... Sunt însă fapte cu mult mai grave, de cât pierderea unei averi! ...

Scăpați-Vă cât se poate de repede, de lucrurile care V'ar incomoda și depărtați-Vă, fără ca cineva să vă știe da de urmă. Dar cât mai urgent, că nu se știe ce va aduce ziua de mâine?!

Acela care Vă vrea răul, a trăit mult timp în apropierea Dumneavoastră și l'ați ajutorat foarte mult. Nu căutați însă să-i aflați numele, căci numai rău mi-ați face și starea Dumneavoastră s'ar agrava. Lăsați-l în plata domnului și scăpați-Vă cât puteți mai repede!"

Atâta era scris și fără iscălitură. Scrisul semăna cu al unui om de bune condițiuni.

— Ei! ce zici la toate acestea — întrebă Ivanov — Mai ești și acum de părere că nu se va atinge nimeni de noi și de avutul nostru?

— Da mai sunt și acum de aceeași părere! Și susțin că tot conținutul acestei scrisei, n'are nici un temei. Cine-ți garantează ție, că toate aceștea sunt cuvinte pe care te poți baza? și că toate cele scrise acolo nu sunt de cât o glumă proastă, sau așa ceva?!

Conștiința mea este curată și nu cred, că s'ar găsi cineva, care să ridice mâna asupra mea, sau asupra avutului meu.

— Trebuie să-ți spun, dragă Amalie, că cu toate că trăiești de treizeci de ani în Rusia, încă nu cunoști oamenii aceștia. Nu cunoști sufletul mistic și senzibil al poporului rusesc, torturat de problema metafizică și plin de o speranță oarbă în viitor, de ură și neîncredere în prezent și în toate ce'l înconjoară.

Dar dacă tu ai atâta încredere, n'avem decât să rămânem. Voința ta, a fost totdeauna sfântă înaintea

mea. La caz însă, că ni-s'ar întâmpla ceva, nu mă vei putea învinovăți pe mine, eu te-am prevenit la timp.

— Te asigur Feodor, că n'o să ajungem până acolo!

— Să dea Dumnezeu, să ai dreptate — adăugă Ivanov resemnat. —

Trecuse aproape două luni, fără nici un eveniment. În situația familiei Ivanov nu se schimbase nimic. Zilele se scurgeau monoton, administratorul își continua lucrările sale la Vâlceanska, ca mai înainte.

Era mai tăcut și mai zburcumat. Împrejurările prin care trecea, îi crescuseră peri albi. Acasă în familie nu-l mai putea face nimeni să vorbească, nici chiar nepoată-sa Ana cu toată veselia ei veșnică. Ahea dacă mai răspundea la câte-o întrebare, pe care n'o putea evita.

Din aceea dimineață, nu mai vorbiră de scrisoarea anonimă și nici de conținutul ei. Ivanov, o cetise și recitise, de nenumărate ori și se vedea silit prin raționament de a-i recunoaște temeiul. Se convingea de altfel în fiecare zi de existența acestor amenințări, văzând pe cei din împrejurul său, tot mai tăcuți și mai morocănoși. De multe ori treceau pe lângă el oamenii săi de serviciu și nu-l salutau. Li auzea șoptind îndărăptul lui și înnăbușindu-și râsetele.

Intr'o seară pe când se reîntorcea dela Vâlceanska mai târziu, ca de obicei se pomeni urmărit dela oarecare distanță. Altă dată îi atrăsese atenția o voce prelungită, care răsuna sinistru cu ecoul din pădure.

— De ce nu m'ai ascultat? de ce vrei să sporești morții? Vor fi ei destui și fără tine...

— Împărăția morților e tristă — auzise el aceeași

voce cu altă ocazie. — Acolo merg toți pe rând aceia cari s'au îmbogățit pe spinarea moșicului prigonit de soarte

Dute omule, fugi! până n'a sunat încă ceasul tău din urmă.. Mergi și bucură-te de fructele muncii tale. Fugi, aleargă și scapă-te, dacă vei mai avea timp.

Ivanov se cutremură. Vocea misterioasă, se repetase de data asta pe adevăratul ei ton și el o recunoscu. Era vocea unei femei, care ocupase cândva de mult, în tinerețe, un loc considerabil în inima sa. Vocea infernului grăia prin aceea femeie pe care o iubise în treacăt și-o nenorocise pe viața întreagă. O sedusese, făcând-o să-și părăsească părinții bătrâni, pentru care ea fusese totul pe lume. O momise cu cuvinte de dragoste, pentru ca la urmă să ajungă pe stradă, despuiată, flămândă și oferindu-și corpul ori cui pentru o bucată de pâine neagră ca să-și poată târi mizeria de pe o zi pe alta. O prăbușise în mocirla prostituției, de unde numai Dumnezeu știe cum a scăpat și prin ce minune a ajuns de mai trăiește încă?!...

* * *

Ori cât de stimat să fie omul și ori cât de bine văzut, desăvârșit tot nu poate să fie, căci așa suntem noi oamenii, născuți deodată cu ghinionul. Feodor Ivanov, făcuse atâta bine semenilor săi în timp de treizeci de ani de când se căsătorise, în cât ar fi meritat cele mai înalte recunoștințe din partea lumii întregi. Și totuși... Iși avea și el păcatele sale. Punctul negru nu lipsea nici din viața lui, cum nu lipsește nici dela un muritor, care se naște, crește și trăiește în atingere cu lumea și cu deșertăciunile ei.

El născuse și crescuse, tot pe aceeași moșie, unde mai era și astăzi la etatea de șezeci de ani. Și moștenise pe lângă averea considerabilă ce-i rămăsese dela părinți și postul de administrator al Domeniilor „Alexandrovnaia Selo“. Da! era o moștenire și aceasta, căci fusese crescut anume pentru ea și purtat pe la cele mai moderne școli și Academii din străinătate, pentru ca să fie vrednic urmaș al părinților săi

La vârsta de douăzeci de ani, când terminase clasele superioare la Harcov. Părinții săi îl crezură prea tânăr și prea istovit, pentru a putea începe studiile serioase care se cereau la Universitate. Fusese numai singur la părinți și era totul pentru ei!

— Să mai stea acasă un an — zicea tatăl său — să se odihnească, zbenguind prin cele păduri și prăjindu-și ciolanele la soare în timpul verii pe malul Niprului, sau într'alte părți, unde va avea distracția și ocazie de cheltuit parale. Vreau de altcum, ca băiatul să-mi semene mie — adaugă el — privindu-și soția cu coada ochiului. Ea știa ce înseamnă asta! Știa dealtfel multe altele..

La început, tânărului Ivanov i se păru plictisitoare viața patriarhală și regimul pe care era condamnat să-l ducă în apropierea părinților săi. Se bucura ce e drept de toate dulcețile vieții. Acum însă nu mai era copil de doisprezece ani, ca să-și găsească satisfacția în tovrășia câinilor de vânătoare, sau în jocurile hachluștelor la sunete de armonică, care se întindeau până noaptea târziu, în fie care seară. Ci era flăcău, de douăzeci de ani, plin de sănătate și dornic de a trăi viața așa cum este ea și cum o privea el prin ochii lui tineri.

Intr'o dimineață, Feodor plecă de acasă și nu se

reîntoarce până la ora prînzului. Plecase cu gândul de a vizita jungla aceea batjocorită cu titlu de oraș „Vâlceanska” care nu-i plăcuse lui niciodată. Nici chiar ca copil, nu mergea cu tragere de inimă în sărăcia aceea; cu ulițele largi și ne pavate, cu casele scunde și dărăpănate, unde se clățineau semănțe până și în biserica cea mare din piață...

Când ajunse la marginea orașului se opri. Totul era ca'nainte, poate și mai rău? Aci progresul înainta cu pași de țestoasă și locuitorii se bălăbăneau într'un ocean de murdării. Se mai uită odată în toate părțile și se simți atât de copleșit, atât de trist, încât se rezimă de un gard ca să nu cază.

— A!..., la ce naiba să-mi bat capul cu idei prostești? Un an nu-i legat de stâlp — bombăni el — și porni înainte scormonind cu ochii orizontul îndepărtat, peste casele prăfuite și aruncând câte o zeflema căinilor cari începuseră să hămăiască de pe sub toate porțile troenite pe lângă care trecea!... Când n'ai altceva mai bun de făcut, te distrezi și cu huiduirea căinilor — adăugă el — strâmbând din buze.

Peste drum, de unde ajunsesese Feodor acum, se ivi din umbra unor mesteacăn, o prăvălie scundă și cu ușa deschisă în spre stradă. Să-mi cumpăr un săculeț cu semănțe — se gândi el — îndreptându-ș pașii într'acolo, ca nu cumva să știrbesc tradițiunea locuitorilor băștinași!...

Intră în prăvălie, dar nu văzu pe nimenea. La dracu! — rosti el mușcându-și buzele — Pe cât văd, nu numai ulițele sunt pustii, ci chiar și prăvăliile urlă de singurătate. Pusese deja mâna pe clanță și chiar voia să iasă, când cineva întrebă din dosul tejghelei

— Cu ce Vă pot servi Domnule ?

— Un săculeț de semănțe cât costă — întrebă el ?

— Cinci copeici fontul — se auzi din nou vocea unei femei, care se căznea să-și strecoare bustul printre lăzile și pachetele îngrămădite clae peste grămadă la ușa magaziei. Pofțiți un font — întrebă ea acum, aranjându-și o buclă de păr rebel care-i acoperea o parte din obraz?...

Feodor încremeni la vederea ei. Trăise la Harcov atâția ani, cunoscuse atâtea femei frumoase, dar ca această tânără făptură, nu văzuse toată viața lui. Poate, pentru că rusoaicele sunt în general blonde și grăsulii ?... Aceasta era negricioasă, de statură mijlocie și avea talia ca trasă prin inel. Ochii și părul negru ca pana corbului, gura micuță cât un degetar și roșie ca o garoafă pârguită în razele de soare. Dinții albi și mărunți, ca la o veveriță, în fine, nu văzuse niciodată atâta frumusețe la un loc...

— Din care pofțiți domnule ? — întrebă ea izbucnind într'un hohot de râs zburdalnic, care-l făcu pe Feodor să-și piardă și mai mult cumpătul.

— Dă-mi din care vrei — grăi el dulceag și cu două înțelesuri. Dar nu te grăbi, căci sunt fericit să te privesc o viață întreagă, apoi încet de tot : A ! ce ochi, ce ochi !...

Acum venise rândul fetei să-și piardă capul sub privirile pătimășe ale frumosului tânăr. Nu mai spuse nimic, ci începu să scormonească distrată printre cutiile cu zaharicale.

— Dar să știi că ai niște ochi ! — începu Feodor — cari îmi străpung inima. Și fața palidă ! — apoi mai mult pentru sine : Și mie care-mi plac brunetele...

Tânărul avea atunci douăzeci și unu de ani ; firea lui era brutală și inteligentă. Cu toată tinerețea lui, se pricepea bine în materie, când era vorba de femei :

Permite-mi domnișoară să te revăd din când în când — reluă el — scrutând-o din tălpi și până în creștet. Buzele ei întredeschise și senzuale, căscau par'că după dragoste, ca peștele după apă și Feodor continuă : Așa-i că pot să viu și de altă dată ? Apoi, fără să-i mai lase timp de gândit, se aplecă peste tejea și începu să-i caute mâna printre borcane.

— Nu, nu !... Lasă-mă căci nu-i acasă nimeni și tata poate să vină dintr'un moment într'altul ! — protestă ea.

— Cu atât mai bine — reluă Feodor — și ochii începură să-i scânteze...

Mă vei aștepta și mâine ? — o întrebă el la despărțire — mai sărutând odată mânuțele acele reci, cari se ghemuiau în palmele lui arzătoare. Mă vei aștepta mâine, poimâine și în fiecare zi de azi 'nainte ! Ne vom vedea mereu, ne vom iubi mult și vom fi fericiți, cum n'a mai fost nimeni nici odată !

Pe urmă părăsi prăvălia cu capul buimăcit, cu mâinile goale, nu cumpăraseră nimic. În schimb tinerețea lui urla surd ca un câine infometat și energia de mascul trezită, tânjea ca găinile de cobe...

Zilele treceau de acum foarte repede și ei se întâlneau mereu, ziua în prăvălie, seara la marginea pădurii de molift. La început vorbeau numai de dragoste, de flori și de zile cu soare, pe urmă Feodor începu să vorbească de mediocritatea provinciei, de existențele pe care le înăbușe și de iluziile pe care le pierde întrînsa. Lui i-se apropia timpul de plecare, sfârșitul anului nu

era departe. Și voia cu orice preț s'o facă și pe ea să-l urmeze.

Părinții lui știau totul, dar nu-i puteau reproșa nimic, căci ei îl reținuseră acasă chiar atunci când tine-rețea își cere drepturile ei...

La câteva zile după plecarea lui Feodor, părinții lui se pomeniră cu Tyoplinsky, care tună și fulgeră la început. Vorbea de nedreptatea ce i-s'a făcut. Vorbea de Dumnezeu și de Biserică. Se referea la viețile sfin-ților și la chinurile iadului. În cele din urmă, sfârși prin a cere despăgubire, pentru că tânărul Ivanov i-i necinstise fata. Apoi coborî vocea și începu din nou :

— De cât doar, dacă Dumneavoastră !.., da dacă Dumneavoastră a-ți consimți la căsătoria copiilor, atunci nu Vă mai pretind nimic !...

Bătrânul Ivanov, ascultase tot puhoiul de vorbă-rie a lui Tyoplinsky, fără să spună o vorbă. La ultimele cuvinte însă, izbucni :

— Cum moșicule ? Tu-mi ceri fără timidi-tate, ca un Ivanov, să ia în căsătorie pe fiica ta ! Pe fiica unui... tăcu, căci ceea ce ar fi voit să spună era mai mult ca uluitor și omul avea întru'câtva dreptate.

— Iertați-mă domnule, dar într'asta nu văd nimic rău ! În ce privește timiditatea, nu știu pentru ce ar trebui să fiu altfel ?... E vorba doar de copilul meu, pe care-l iubesc și pentru care aș fi în stare să înfrunt întreg infernul, după cum cred că ați face și D-voastră ?

— Ceea ce aș face nu te privește pe tine obrazni-cule ! Acum însă să pleci ! hai repede cară-ți bulendrele, căci chem servitorii să te învețe minte.

Bietul om, mai îndrugă câteva cuvinte neînțelese

și plecă frângându-și mâinile. În drum spre casă, se bătea cu pumni peste cap și urla ca animalul mușcându-și buzele: În Rusia pentruca să trăiască cineva trebuie să se degradeze din rândul oamenilor – oftă el. Să te faci mic, dar mic de tot! Să te târîi prin pulbere, să nu vezi, să nu auzi, să nu țiți când te doare să nu bleștești când te jupoaie și să săruți mâna aceea ce te brutalizează! Asta-i soarta poporului rus: Nemer-nică și mizerabilă soartă!..

În timpul acela la Harcov, cei doi fugari închiriaseră o locuință foarte modestă în apropierea Universității. Trebuie să ajungă pentru doi, ceea ce era pentru unul — zicea Parascovea totdeauna, când li-se cerea prea mult pentru o cameră.

Feodor se puse pe carte chiar din primele zile, iar Parascovea conducea menajul și se simțea în nori de fericire. Dar aceasta nu ținu de cât câteva luni, căci biata ei frumsețe provincială, dispăru repede în mirosul de bucătărie și Feodor începu să-și caute mângâierea întralte părți. Încăleca și el cu ceealalți colegii pe toate fecioarele venerei ce roiau din strada Nataliței. La început tot mai trecea pe acasă din când în când pentru a-și schimba hainele, apoi de odată nu mai veni de loc, ci trimise doar un comisionar însoțit de un sergent de stradă, care-i strânse toate lucrurile după inventarul dat de el.

În anul următor: Feodor plecă în străinătate ca să-și continue studiile teoretice. Uitase de mult pe frumoasa Parascovea, de acărei tinerețe și încredere profitase cu obrăznicie! Procedu de altfel cam obișnuit la bărbați. Ei nu-și fac prea mult sânge rău, din dărsirea unei amante care a început să-i plictisească

cu supunerea și docilitatea ei prea mare. Lor le place să cucerească întruna! și să profite mereu. Tocmai pentru asta preferă târfele, care se pricep la așa ceva, care profită ele și le reușește întotdeauna să-i tragă pe sfoară. O femeie sinceră n'are valoare înaintea unui bărbat, de în dată ce își arată toată dragostea față de el, valoarea ei scade mult sub zero. Se folosește doar de ea, ca să evite onanismul. Incolo basta!..

Feodor când își termină studiile la Oxford, nu se reîntoarce acasă numai de cât, ci întreprinse o călătorie prin mai multe orașe occidentale. La Amsterdam, petrecu timp mai îndelungat, unde avu ocazia să facă cunoștință, printre altele și cu fiica unui recunoscut conducător socialist: O femeie minunată și cu idei absolut emancipate. Când părinții îl cheamă acasă el le puse condițiunea: Vin!... dar trebuie să consimți-ți în primul rând la căsătoria mea, cu femeia pe care am ales-o eu? Feodor nu avusese gust rău, căci Amalia era una dintre cele mai frumoase și mai culte fete, dintre toate pe care le întâlnise el până atunci! Ce-i drept; zestre nu avea Amalia, avea însă Ivanov destulă! și își putea permite luxul de a lua în căsătorie, o fată săracă și cu atâtea calități bune cum era ea.

După ce Feodor se reîntoarce, cu frumoasa lui soție; ca de un vis urât, își mai reaminti de toate aventurile sale anterioare. Remișcările de conștiință, începură să-l neliniștească. Ori câtă teorie învățase el prin străinătate și ori cât i-se vorbise de sânge rece la Oxford sentimentele sale rămăseseră tot cele vechi. Era rus și pace! Rus dintre aceia cari nu pot trăi fără remușcări de conștiințe, de îndată ce pun piciorul pe pământul patriei lor. Și pentru ca să scape de această

neliniște, se hotări, să facă ceva în interesul sărmanei fete, la a cărei nenorocire el jucase rolul principal: Căută luni de zile în modul cel mai discret, ca să-i dea de urmă, însărcină câțiva prieteni ca să se intereseze, poate vor fi ei mai norocoși, dar toată străduința lor rămase fără de nici un rezultat. Dispăruse, de par'că ar fi înghițit-o pământul!

După ce se convinse, că pe lângă toată bună voința de care fusese condus, îi pierduse urma, deci nu-și mai putea repara pasul greșit din tinerețe, renunță, cu gândul că poate mai târziu. Se simți cumva împăcat la ideea aceasta.

Acum însă căzuse ca trăznetul din senin, după treizeci de ani, când el nici nu se mai gândea la trecut de cât ca la un vis urît, sau o palmă primită în copilărie... Apăruse ca o fantamă, când el o credea de mult printre rîndurile sfinților, proșternută înaintea tronului lui Dumnezeu. O căutase ani dearîndul și nu-i dăduse de urmă și acum răsare în calea lui ca din pământ. Tocmai când se aștepta mai puțin:

O eroare nu putea oare să fie? — Se gândi el — Nu!., asta era exclus. Era ea! îi cunoștea vocea, ar fi cunoscut-o chiar și dintr'o mie.

Ivanov se opri, nu mai știa ce să facă? Pământul se învărtea cu el și ecoul strigătului misterios, îi răsuna încă în urechi. Era ca strigătul din pustie, care altă dată chema oamenii la pocăință, lui însă i-se prevestea moartea

Ar fi voit să plece pe urma ei, să-i ceară iertare, să ingenuncheze înaintea ei, să-i ofere o parte din avutul lui, să-i spună cât de mult a căutat-o și câte remușcări de conștiință a îndurat pentru acel pas greșit,

pe care l'a făcut într'un moment învăpăiat al tinereței.

Da! am să mă duc — își zise el — și am s'o rog până când mă va ierta! Voi să plece, dar nu avu putere nici măcar să se miște. Picioarele îi erau ca de plumb și pământul se învărtea cu el ca o vârtelniță. Apoi se gândi, că el e tare, e puternic și poate să impună... Să impună?... Ce să impună?... și cu cine? acele timpuri trecuseră. În momentul acela nu mai era vorba de forță, ci de o biată viață de om!... Apoi să sili să-și imagineze toate relele ce i-le-ar putea face lui o femeie. Și care sunt mijloacele ei de răzbunare? Scuipe cu scârbă și voi să plece! pe urmă își dădu seama, că chestiunea, totuși merită oare care atențiune:

O vedea pe Parascovea alergând cu părul vâlvoi, o auzea blestemând cu fața schimonotisă de furie, urlând setoasă de răzbunare și agitând gloată de mojiți. Și ce trebuia mai mult în timpul acela? O scântee era de ajuns, pentru ca mașina infernală să explodeze.

I-se păru atunci, că vede străzile inundate de lume, casele în flăcări, puhoiul crescând. Un ocean de capete, care se agitau, o spuză de mâini însângerate gesticulând în aier și fluturînd bulendre rupte de colo până colo. Urlete se auzeau din toate părțile, chiotele sfârtecau vâzduhul și duhorile ajungeau până la el.

Câinii dela Domeniu, începuseră să latre și Ivanov își dădu seama, că totul nu fusese de cât fantasmagorii, afară de vocea amenințătoare, care îi mai răsuna încă în urechi. Și totuși ele trebuie să plece — își zise el — pășind încet prin zăpada înghețată, care scârțâia sub cizmele lui greoaie. Vor lua cu ele tot ce este de luat și vor părăsi țara, cât se poate de repede. Amalia, soția mea, uu trebuie să sufere pentru păcatele comise de

mine în tinerețe. Iar Ana nepoata mea, care mi-a fost încredințată de mamă-sa chiar pe patul de moarte, nici atât! Eu sunt răspunzător de viața lor și trebuie să mă îngrijesc din'nainte, ca ele să fie înafară de ori ce pericol!

Când Ivanov intră în casă, fața lui era palidă și corpul istovit. Nu mai era bărbatul energic de mai 'nainte. Nimic nu-l mai interesa, părea scăpat din vestibulul condamnăților la moarte. Soția sa, cânta ceva la pian când deschise el ușa și Ana se căznea s'o acompanieze cu vocea, dar nu mergea de loc:

— Totul e înzădar tanti! — spunea Ana — tocmai când unchiul său deschidea ușa. Dacă nu ții tactul de patru la cele două acorduri din urmă, uit-așa: mi, sol, sol, mi repetat..., atunci n'are să iasă bine nici odată. Probează odată cu o singură mână și rar de tot, să vezi că o să iasă bine!...

— Ce ai Feodor, ce e cu tine? — exclamă Amalia — lăsând toate acordurile la o parte, când auzi pașii bărbatului la spatele lor. Hai spune frate! ești bolnav, sau ți-s'au întâmplat ceva neplăceri pe la Upravlinie?...

Ivanov se înțepeni pe picioare, dar nu răspunse: Gândurile lui vagabondau răzlețe și pe față i-se putea ceti ce gândește:

Dezastrul bate la poartă și noi stăm cu mâinele în poală. Azi mai suntem încă aci, mâine cine știe dacă vom mai vedea lumina zile.

— De ce nu-mi răspunzi Feodor — îl întrebă Amalia din nou? și fața ei blajină se încruntă puțin.

— Trebuie să plecați imediat — rosti el grav — și buzele începură să-i trenure. Ve-ți lua cu voi tot ce

este de luat, pentru ca existența să vă fie asigurată. Apoi în câteva cuvinte, istorisi observațiunile lui din ultimele zile. Le vorbi despre vocea misterioasă, care-l prevenise pentru a treia oră, le spuse că venea dela un dușman a lui de moarte și că e sigur, că acela nu se va reține dela nimic pentru a-le face atâta rău, de cât va fi el în stare.

— Spune-mi te rog și mie — întreabă atunci Amalia — cine este acel dușman al nostru, care ne urăște atât de mult? Și cum Feodor nu se grăbi să răspundă, continuă tot ea: Dacă te gândești la Parascovea, atunci ți-o spun eu că te înșeli?! căci ea nu ne este dușmană.

— Cum, dar tu știi poate?...

— Eu?... , dar cum să nu știu! când eu am scăpat-o din mizeria în care ai aruncat-o tu!

— Feodor se uită la ea năucit și bleg, nu mai știa ce să răspundă?

— Nu zău Feodor! de Parascovea să nu-ți fie frică. Ea nu ne urește pe noi, ci ar voi numai să fugim de aici, ca să fim — în special tu să fii în mai multă siguranță. Te iubea așa de mult! și n'a încetat de a te iubi nici până astăzi. Apoi adăugă: Cu toate că purtarea ta față de ea, n'a fost tocmai cavaleriească.

Feodor primi dojana, ca un duș rece, dar nu se revoltă. Ei și acum, dacă am ajuns până aci — Văd de altcum că știi totul — făcu el. Nu mi-ai putea spune și mie, de unde le-ai aflat tu toate acestea?

— Dece nu, am aflat chiar din gura ei. O cunoșteam încă pe când eram logodiți, îmi era ușor să aflu...

— Nu înțeleg, cum puteai tu din Amsterdam, să cunoști fiica unui dughenar din Rusia?

— Când vei ști totul vei înțelege și tot odată vei admite că e posibil !

— Va-să-zică, știai de pe atunci și totuși te-ai învoit să mă iei de bărbat ? !

— Da pentrucă te iubeam și eu. Tu știi bine, că noi femeile suntem egoiste din fire și nu prea suntem dispuse să ne sacrificăm una pentru alta, mai cu seamă dacă aceea ne este o rivală. Nu dragul meu ! și eu sunt tot femeie ca celelalte !

Când vei întâlni una, care să fie capabilă de așa ceva, Smulge-i șalul, desbracă-i haina și ridic-o pe un altar, apoi poștește trecătorii să îngenuncheze în fața ei, căci aceea nu mai e femeie, ci o ființă desăvârșită. Am putea spune tot așa de bine, o sfântă !...

Voiam însă să-ți spun cum am ajutat pe Parascovea :

Eram deja logodită cu tine când primii o scrisoare dela ea. — Nu știu nici până astăzi, prin ce mijloace îmi aflate adresa. Prin aceea mă înștiința de nedreptatea a cărei victimă fusese. Nu avea pretențiuni asupra ta, înțelegea, că n'ar putea să devină nici odată soția unui bărbat din clasele favorite ! Imi cerea doar un ajutor, sau cel puțin protecțiunea mea, ca să se poată angaja undeva pentru servicii cinstite. I-am răspuns numai decât. Asigurînd-o că prima mea ocupațiune — după ce voi ajunge în Rusia — va fi să văd ce pot face pentru ea. Mă angajasem deja, când îmi dădui seama, că într'o țară străină, unde nu cunoșteam pe nimeni, nu va fi tocmai ușor de a-mi ținea promisiunea. Spusei mamei totul și ea găsi repede soluțiunea, dăruindu-mi o sumă oarecare din economiile ei. În felul acesta totul s'a aranjat. Era ușor când nu

trebuia să recurg la sfaturile altor persoane!.....

Eram căsătorit de câteva săptămâni, când tu plecași la Petrograd pentru ceva afaceri. iar eu mă dusei la Harcov, chiar în aceea zi. Am găsit-o repede, căci păstrasem adresa: Am întrebat-o, ce pot să fac pentru ea și ce poate ea să lucreze? Mi-a răspuns cam în doi peri, că dorința ei ar fi să-și deschidă o mică prăvălie, de oarece în această profesiune e versată. Am umblat apoi amândouă, până când am găsit un local potrivit, într'un cartier nu tocmai rău famat. Ne-am învoit repede cu proprietarul și după trei zile, când mă reintorsei acasă o lăsai comerciantă de sine stătătoare. I-am plătit chiria pe un an înainte, avea prăvălioara tixită de mătfuri și nici-o capeică datorie.

La despărțire mi-a sărutat mâna și mi-a promis cu ochii scăldați în lacrimii, că toată viața nu-mi va uita numele din rugăciunile ei.

În drum spre gară — căci a ținut să mă însoțească, ca nu cumva să mi se întâmple ceva, noaptea, singură, într'un oraș unde nu cunoașteam pe nimenea: li ceteam pe față întrebarea pe care ar fi voit să-mi-o pună. Am încurajat-o, crezând că mai are nevoie de ceva? ea însă mi-a mulțumit adaugând, că era prea mult și aceea ce făcusem pentru ea!... dar că totuși ar voi să știe ceva? Am insistat eu apoi, asigurând-o că am să fac tot ce-mi stă în putință, să fie însă sinceră! Și ce crezi, ce m'a întrebat? Dorința ei era, să afle ceva despre tine!... Mi s'a făcut milă de ea și i-am povestit una alta. Mi-a cerut o fotografie din ale tale, dar n'aveam la mine nici una și i-am trimis-o mai târziu prin poștă. Îți mai amintești poate de fotografia ce mi-ai dăruit-o în seara logod-

nei noastre ?... Era una în care purtai uniforma dela Oxford!... N'aveam alta la îndemână și nu voiam să afli tu. A primit-o și mi-a mulțumit asigurându-mă, că o va păstra cu cea mai mare sfințenie și se va închina la ea ca la icoana maicii Domnului. Am mai vizitat-o și de altă dată și m'am convins, că î-i mergea de minune. Își mărise prăvălia și își angajase mai multe vânzătoare, dar numai femei frumoase!... Am întreat-o; de ce nu ține băieți, căci sunt mai folositori? mi-a răspuns simplu; că gustase și ea din bucuria de a fi ajutorată de cineva când se sbătea în mizerie și că voia să facă și ea bine, pe cât îi permite situația... Imi făcu apoi un semn și eu înțelesei: Erau toate pescuite de ea din gârla prostituției. Cu una dintre ele făcuse cunoștință încă pe timpul când făcea și ea parte din tagma lor.

Ivanov ascultase cu fruntea plecată toată istoria și nu spusese nimic. Fiecare frază, pe care ar fi voit s'o întregească în unele locuri, era ca un duș rece pentru el.

— De ce nu mi-ai spus tu toate acestea mai de mult? — întrebă el — după câteva momente de tăcere și după ce se convinse, că soția sa nu mai avea nimic de spus?!

— Tu știi foarte bine Feodor! și cunoști principiile mele — răspunse Amalia —: Ceace face dreapta ta să nu știe stînga. Chiar și tu ești de părere, că binele pe care-l faci cuiva nu se bate la tobă! Dealtfel, ceeace am făcut eu; e cașicum ai fi făcut tu, căci suntem doar unul și același. Trup și suflet!...

— Da!..., ai dreptate — grăi el aiurit — pe când își ridica mâinele la frunte, ca pentru a îndepărta și

ultima umbră a vălului care întunecase căsnicia lor timp de treizeci de ani. Și după ce se mai gândi câteva clipe adaugă: Chestiunea e mult mai gravă, de cum mi-am închipuit-o eu, dacă scrisorile anonime nu sunt operele Parascovei? Prin urmare îngrijorarea mea era întemeiată și aveam dreptate când spuneam că aci nu mai suntem în siguranță! Veți pleca deci numai decăt, căci tot momentul vă poate costa viața! Până acum v'am rugat, acum însă v'o impun!... Mă miră faptul, că tu le știai toate aceste și totuși nu ți-ai dat seama?

Ivanov, rostise ultimele cuvinte, cu atâta hotărîre, încât soția și nepoata-sa nu mai avură curajul să-l contrazică:

— Foarte bine Feodor, dacă ții numai de cât v'om pleca! dar să nu te căești la urmă.

*

Cu vre-o săptămână mai târziu, cele două femei așteptau să le vină rîndul la controlarea bagajelor, înainte de a se urca pe prachodul care avea să le scoată din iadul acela unde toate începuseră să meargă deandoasele.

Dumneata ești Amalia Ivanovna și tînăra de colo e nepoata dumneatale — se adresă deodată un domn urmat de patru soldati — Amalia, rămase încremenită la vederea lor?

— Da domnule! sunt eu și tînăra este nepoata mea! Doriți poate să-mi spuneți ceva?

— Nu, nu! Adica da. urmași - mă vă rog.

— Imi pare rău domnule, dar nu-mi pot părăsi lucrurile, de altcum și timpul e scurt Poate cu altă ocazie!

Un hohot de rîs izbucni atunci din toate părțile:

— Nu cumva vei fi crezând, că tovarășul vrea să-ți declare amor — rînji o brută, dintre cei patru însoțitori ai străinului.

— Cum domnule! ce înseamnă asta? — Protestă Amalia în culmea indignării. De când e permis limba-jul acest mitocănesc prin oficiile Statului și modul ace-sta de a insulta femeile cinstite?...

Un alt hohot de rîs, fu răspunsul și pentru a în-tregi insultele și a îngroșa obrăznicia, unul cu mutră de bețiv dintre cei patru se apropie de ele: Pe cinstea mea mă! — strigă el clipind din ochii — mi-ar plă-cea foarte mult, să schimb pentru noaptea viitoare ser-viciul cu Boris cel roșcat, care face pe hotelierul în subteranele Upravliniei!...

— Lasă-l tovarăș! — adăugă un altul — să-și mai strîngă și el bulendrele, căci prea era disperat creștinul în zilele trecute: Se plîngea, că nu i-a mai căzut nimic de seamă în ultimele săptămâni. Clientele lui — zicea el; sau sunt prea bătrîne, sau li s'a luat caimacul pe când ajung la el...

— Intre noi să fie vorba — croncăni unul cu fața ciupită de vărsat: Bucățică cum e de exemplu asta aci — și bătu pe Ana pe umăr, nu prea e de nasul lui. Și ar fi păcat ca să...

Cele două femei, nici nu mai avură timp de pro-tesstat, căci peste câteva minute se pomeniră printre clientela roșcatului:

Subterana, unde fuseseră târîte, era murdară, mi-rosea a mucegai și urină. Nu erau paturi, nu se vedeau scaune, nu era nici măcar un vas pentru eventuala lipsă... O mulțime de umbre zăceau în toate părțile

prin stratul de murdării și cioburi de sticlă. Toate aceste umbre, fuseseră adineaori, oameni și femei de societate, acum însă nu mai erau de cât, oase eșite prin piele. Măine nu vor mai fi nici atât...

Capitolul VI.

Mai Dumnezeule ! pentru ce mă chinuești ? pentru ce trebuie să sufăr atât de mult, când n'am făcut nici un rău la nimeni toată viața mea ? E a patra zi de când mă zbat chinuit de dureri și nimeni nu-mi deschide ușa. De patru zile frământ patul și nimeni n'a venit să-mi spună o vorbă de mângâiere, sau să-mi dea un pahar de apă. O, viața, viață mizerabilă ești ! Sunt galbenă, tristă și zilele trec anevoie. Medicul, o medicul ! când îl văd, mă ia cu fiori pe la spate, căci nu știe de cât să-mi ia și puținul sânge ce mi-a mai rămas și să mă persecute mereu cu regimul lui afurisit !

Da ! au trecut patru zile și nici măcar doamna Sabău, nu mi-a călcat pragul. Numai acum văd cât e de fără suflet. Până când eram sănătoasă, îmi făcea ori și ce i-aș fi cerut ! Se scula din pat de zece ori într'o noapte pentru capriciile mele. se arăta dispusă la ori ce sacrificiu, pentru că știa, că totdeauna îi cade câte-o plească, acum însă se ascunde de mine ca de ciumă.

Cel puțin Andrei să fie acasă, căci el e singurul om care mai ține la mine așa păcătoasă cum sunt. El este unicul muritor care mă iubește fără să-mi ceară

nimic în schimb. O !... lumea este foarte rea ; îți ia totdeauna mai mult de cât este în stare să-ți dea !...

În ziua a cincea, Carmen se simțea mai bine, nu mai avea friguri, dormise toată noaptea. Dimineața, medicul o asigurase, că peste câteva zile va putea părăsi patul, bun înțeles regimul i-se impunea și de data asta, mult mai sever ca 'nainte !

La îmbunătățirea stării ei se mai adăuga și faptul, că Andrei se reîntoarse din călătoria lui chiar în aceea zi. Acum nu mai era singură, prezența tânărului avea mai mare efect ca toate medicamentele la un loc.

— În fine, ești iar lângă mine amice — îi zise ea — când tânărul se așează pe marginea patului ei. Foarte puțin a lipsit că nu m'am dus... Alaltă eri, nu mai credeam că voi ajunge seara. Și tu, tu erai la sute de kilometri depărtare. Dacă muream atunci, nu aveam nici măcar cine să-mi aprinză lumina.

— Cum ?... de unde și până unde ! Ți-a fost într'adevăr atât de rău ?

— Am fost și sunt încă și acum, mult mai bolnavă, de cât și-ar putea cineva închipui !...

— Bine, dar medicul nu-ți poate face nimic ?

— Nu, pentru că nu știe nici el. I-am spus doar câte verzi și uscate, dar nu adevărata cauză a suferințelor mele care derivă de mai mulți ani și pentru care prea ușor m'ași putea pomeni într-o zi la pușcărie. Prin urmare vezi și tu. .

— Nu înțeleg, nu știu ce vrei să spui cu asta ?

— Vei înțelege numai decât, deoarece e în legătură cu istorisirea vieții mele. Ești dispus astăzi să continuăm ?

— Sunt numai urechi, când este vorba de viața ta !

— Ascultă dar : Spuneam — nu-i așa ? — că m'am despărțit de Carol, cu gândul de a nu mai da față cu el niciodată. Am ajuns acasă sfârtecându-mi hainele de pe mine. Am plâns mai mult de cât atunci când pierdusem pe mama. Nu de dragul lui, ci de scârba ce o simțeam în sufletul meu. De odată, ceva grozav îmi trecu prin minte. Se putea foarte ușor să fiu rămas însărcinată ! Așteptai mai multe săptămâni simptome contrară, dar nu fu nimic, mereu nimic. Spaima de a mă vedea cu burta la gură începu să mă cutremure. Stăteam mereu cu mâinele pe burtă și mi se părea că simt mișcări în lăuntru. Nu erau, căci era prea de vreme, dar avea să fie mai târziu !... În disperarea mea, am început să ridic dulapurile dela loc, să-mi strămtoresc burta cu ușa mare de stejar, să pun nopți întregi comprese de gheață, să beau toate lichidele grețose, pe care le credeam eu de bune, pentru a provoca avortul. Dar din toate, m'am ales cu o teribilă deranjare de stomac. Eram însărcinată și pace !

Când m'am convîș apoi, că singură tot nu pot face nici-o ispravă ; am început din nou calvarul, de astă dată în căutarea unei persoane, care să mă scapede broscuiul ce aveă să-mi bată la ușa mâine poimâne.

Într'o zi, când eram mai disperată ; mă întâlneam cu una dintre acele prietene, ale mele, cu care făcusem cunoștință în treacăt, întrun local de petrecere. Îi spusei ceea ce aveam pe inimă, rugând-o să-mi vină într'ajutor, sau să-mă sfătuiască. În ziua următoare veni la mine și după o scurtă consultare, îmi dădu adresa unei femei, care după spusele ei, se ocupa clandestin cu fabricarea îngerilor fără aripi. I-am urmat indicațiunile întocmai. Îmi pusesem toată

încrederea în aceea necunoscută, sperînd că mă va putea scăpa, ca și cel ce se vede în pericol de moarte și încearcă să-și scape viața agățîndu-se de primul fir de pai ce-i iese înainte !

A doua zi mă sculai cu noaptea în cap, nu dormisem aproape nimic. Ideea de a mă vedea cu pîntecele umflate mă omoră. Pe la orele opt, mă afluam departe de oraș, într'un fund de mahala : Femei nepieptenate mă priveau rînjind din dosul ferestelor murdare. Trecînd prin ulițele intortochiate și pline de noroiu, ici coala pe sub gardurile dărîmate se vedeau corpurile infecte ale unor câini sau mîțe moarte. Priveam mereu tablele de tinichea cu inscripțiile dela colțul ulițelor. Nu îndrăsnam să întreb de cineva, mă temeam să nu-mi citească cece am în suflet.

După o oră de aleagări, găsii ulița strîmtă și murdară, cu casele joase, cu ferestrele sparte și tablele înlocuite cu hîrtie groasă de diferite culori. Mă oprii la poarta cu numărul indicat de prietena mea. Nu știam ce să fac ; să intru ori ba ? Imi luai totuși inima în dinți și intrai.

Dela o fereastră scunda a unei locuițe din fundul curții murdare, o voce de femeie mă întrebă ; pe cine cauți ? li spusei numele.

— Cine v'a îndreptat la mine, căci eu sunt cea pe care o căutați — adaugă ea cu un zîmbet, ce mă făcu să-mă cutremur.

— O prictenă de a mea răspunsei eu

— Nu mi-ai putea spune numele ei ?

— Pentruce nu ? Se numește Matilda Benjic

— Da ! ? exclamă ea privindu-mă cu mai multă atenție. În momentul acela, mi-se păru, că ochii ei de

dihor îmi găuresc burta. Dacă aş fi ştiut dinainte cu cine voi avea de aface prefeream copilul ori cum ar fi fost.

— Vino puîşorule înlăuntru, — reluă ea — să vedem ce-i de făcut ? şi apropiindu-se de mine mă târi în locuinţa scundă, care mirosea a şobolani şi usturoiu :

— Ia spune-mi fetiço, când ai avut ultima menstruaţie.

— Sunt două luni de atunci.

— Hm.... e cam demult, va fi cam grea afacere. Trebuie să te păzeşti mai bine !

— Să mă fi păzit mai bine?. cum ?.

— Ei, cum !? se vede că nu eşti de meserie : Noi femeile, nu trebuie să iubim niciodată din tot sufletul, mai cu seamă să nu ne concentrăm toate plăcerile şi sâmburile noastre în acest senz, când avem contact cu un bărbat să nu ne cugetăm la cece facem, să-l lăsăm pe el să simtă şi noi să fim preocupate de alte chestii.

Am cunoscut fete de meserie, când eram mai tânără. Indeoşebi era una, care în timpul contactului şi chiar în momentele de voluptate, prindea musca din zbor, mânca bomboane, cânta sau fluera. Sunt sigură, că aceea nu va fi având nici un copil. Lucrul cel mai bun e însă, să nu ai contact numai cu un singur bărbat, ci cu cât se poate de mulţi, atunci poţi fi sigură, că nu-ţi bat broscii la uşe.

Dar să lăsăm teoriile şi să vedem ce pot să-ţi fac ! . . .

Spunând aceste, îmi arată o canapea jigărită, făcându-mi semn să mă culc acolo. După aceia se apropie

î-mi desfăcu haina și începu să mă pipăie cu mâinele ei noduroase și răci ca de mort :

— Hm nu-i altă cale — murmură ea încet — și cu înfățișarea gravă. Numai fusul te poate scăpa !

— Cum, ce fus ! ?

— O să-l vezi momentan — făcu ea — și scoase dintr'un dulap mai multe fuse, unele mai lungi altele mai scurte. I-mi puse unul în mână instruindu-mă cum să mă folosesc de el. Proba-i mai întâi încet. I-mi era frică. Dar mă convinsei, că fusul mergea prin intestine cât de adânc, fără să simt vre'o durere. O întrebai : Gata ?

— Ai simțit durere ?

— Nu, na'm simțit nimic.

— Atunci ia-l pe acesta, că e mai lung, se vede că e sus de tot.

— Probai cu al doilea : deodată simții durere și incetai de a mai înfige.

— Ei, ai simțit acum ?

— Da, nu știu ce este, dar mă doare.

— N'are aface, dăi odată bine, ca să iasă sânge și s'a terminat, te-ai scăpat.

— Am vrut să fac așa, cum mă povățui, ea dar mă durea grozav.

— Iată na'i curaj după cât văd ! ? Îți declar, că altă scăpare nu este ! Vrei să-mi dai fusul să probez eu ?

— Nu, nu ! o să mai probez eu : Inchisei ochii și-mi încheștai buzele, pe urmă înfipsei fusul cu putere. Un țipăt î-mi scăpă de pe buze și mă răsturnai cu trupul paralizat de durere pe canapeaua jigărită. Tremuram din tot corpul. Un val de sânge mă năpădi, încât

umplui canapeaua. În timp mai scurt de cinci minute aveam friguri grozave.

Am stat apoi acolo toată ziua. Seara mi-a adus o birjă cu care m'am dus la locuința mea. Am zăcut apoi între viață și moarte săptămâni dealungul, fără să pot chema vre'un medic, mă temeam să nu afle cineva fapta mea hidoasă și să mai ajung și la pușcărie pentru avort. Femecea venea pe la mine în toate zilele și mi-aducea dela prăvălie câte ceva.

Carol aflase, că sunt bolnavă și venise pe la mine aproape în fiecare zi. Bine înțeles eu nu știam nimic de toată venirea lui, vorbea numai cu femeia, care-i spusese totul cum se petrecuseră cu mine.

Toate acestea numai la urmă le-am știut când am întrebat-o cu ce-i datorez

Mi-a răspuns rînjind : că i-s'a plătit toată osteneala. Ceva mai mult, mi-a mai dat și mie un plic închis, care-mi era adresat. Am cunoscut numai decît scrisoarea : era a lui Carol.

Când rămăsei numai singură; desfăcui plicul, în el am găsit cinci hârtii de câte o mie de coroane și o scrisoare, pe care am citit-o și recitit-o de nenumărate ori plângând. Conținutul nu-l mai spun nimănui, atît însă îți pot spune, dragă prietene, că am sărutat cu lacrimi în ochi iscălitura lui...

Dela sine înțeles, că pe când m'am făcut bine am început pretinia de unde o lăsasem. Carol venea mai rar acum, dar nu-mi păsa. Îl iubeam la nebunie. Numai o grijă mă mai frămînta : groaza de a mai fi însărcinată din nou și aceasta i-o spuneam și lui aproape la fiecare contact sexual.

Într-o zi mi-a sosit cu poșta un pachet, era din

localitate. Când l'am desfăcut am găsit întrânsul o serie întreagă de burlane și tuburi de gumă pentru spălat. Aceasta precauțiune din partea lui mă liniști pe deplin.

Ei ! și acum cred că înțelegi pentru ce nu trebuie să știe medicul adevărata cauză a suferințelor mele ? . . .

* * *

I-mi ocupasem de mai multe luni postul recomandat de Carol în birourile unchiului său, când se celebră căsătoria lui. Și cum unchiul său ținea mult la mine, trebui să iau parte și eu la aceasta, căci eram considerată oarecum ca făcând parte din familie. Cu toate, că patronul meu cunoștea legăturile dintre noi, totuș mă sfătui : Știu, că va fi dureros pentru tine dar cred, că-i mai bine așa ? . Căci orice rană ar fi ea sunt convins, că prin operație se vindecă mai repede. În tot cazul nu va strica să fii acolo. M'am dus și am stat până în dimineața următoare, când tinerii căsătoriți au plecat în călătorie de nuntă

Îți poți închipui, ce simțeam când înainte de plecare, ne-am sărutat cu tânăra femeie ? ! Mă cuget până în ziua de astăzi, cum n'a observat în ochii mei ura ce o aveam pentru ea ? Când mă gândeam că peste câteva ore, ea va gusta din iubirea aceea înfiorătoare în brațele lui, din care am gustat eu în prima noapte, buimăcită de șampanie, și de clocotirea sângelui meu, Dar ea, părea atât de fericită, încât nu mai observa nimic. Se părea că toată viața ei este concentrată în persoana lui. El mi-a strâns mâna și mi-a sărutat-o cu atâta foc, încât abia mă mai putui stăpâni, era cât-pe aci să mă tradez în fața mosafirilor. Atunci

mi-a trecut prin minte o frază ce mi-o spusese el în primele zile ale cunoștinței noastre :

— „O femeie urâtă, totdeauna e geloasă pe soțul sau amantul ei. Cele frumoase nici odată, căci nu au timp, fiind în continuu preocupate de ele însăși și geloase pe bărbații altor femei. La femeia urâtă totdeauna folosesc lacrimile, la cea frumoasă nici odată ! “

Nu știu la ce se cugetase ? poate chiar de pe atunci știă că legăturile dintre noi nu vor fi de lungă durată și voia să mă pregătească pentru orice eventualitate...

M'am dus acasă și l'am plâns mult, i-mi venea să inebunesc, când mă cugetam că, în acest moment strînge în brațele sale maemușa aceea, spunându-i doar aceleași vorbe dulci, cu care mă făcea să-mi fearbă sângele în vine. Scrășneam din dinți, mă băteam cu pumnii în cap, huleam pe Dumnezeu pentru nedreptatea ce o face unora, luându-le tot ce au mai scump și făcându-le să decadă, să-și vîndă corpul lor pentru ca să poată trăi de pe o zi pe alta, iar la urmă să devie lepădate ca un obiect de care nu te mai poți folosi ! ..

Of !.. amară viață, pentru ce oare nu-m'a lăsat Richard să mor ? Cel puțin n'ajungeam să le văd și evenimentele acestea, să fiu martoră fericirii aceluia, care m'a adus în starea în care sunt azi !....., Și el încă mai avea cutezanța să mă privească în ochi și să-mi strîngă mâna ? fără remușcări de conștiință ? !

Au urmat apoi zile foarte grele pentru mine, deși știam dinainte, că acesta va fi sfârșitul. În primele nopți de singurătate nu putui dormi de loc. Mai târziu însă, când corpul meu cădea istovit, mă trezeam în

tot momentul. De mai multe ori î-mi întindeam brațele să-l gădesc, credeam atunci, că totul nu fusese decât un vis urât. Dar. vai !... era cruda realitate....

Dumnezeule ! ce multe lucruri am arunca dela noi, dacă am fi siguri, că nimeni nu le va ridica, așa eram și eu, dacă știam dinainte, nu-l mai iertam atunci, când îl părăsisem cu intenția de a nu ne mai întâlni în viață....

Frumoasă și adevărată frază am citit undeva :

— Intre femei și bărbați nu este prietenie, numai de suferință poate fi vorba : de ură, de iubire, de prietenie nici odată ! —

Intr'o seară îmi trecură prin minte vorbele femeii, care mă scăpase de gravitate „lucrul principal este, să nu ai contact numai cu un singur bărbat — zicea ea — ci cu cât se poate de mulți !... “ Mă cugetai cum ar fi : dacă ași urma sfaturile ei ?.. Ea îmi spunea printre alte fleacuri, că foarte ușor putem avea contact cu unul și să ne imaginăm, pe acela, pe care'l iubim.

— Avea prietenul Dumitale numai un singur sistem de mângâiere ? — mă întrebasese ea —

— Din contră ! Poate chiar pentru aceea îl iubeam așa de mult, pentu că totdeauna găseam ceva nou în felul lui de a se apropia de mine.

— Ei, vezi ? ! cu atât mai bine, probează de te mângâie cu altul, întâi cugetă-te la el, pe urmă îl vei uita căci pentru un bărbat nu trebuie să ne facem prea mult sânge rău, doar sunt bărbați destui, iar o fată frumoasă cum ești dumneata, numai să vrea și toate bunătățile pământului le poate avea. O femeie, nu trebuie să fie nici odată roaba unui mascul, ea însă poate să robească cât de mulți cu puțină dibăcie !...

Îmi trecuseră de mai multe ori prin minte vorbele acesteia, dar la început mă scârbeam de ele, ca de o boală lipicioasă. Acum însă de vre-o câteva zile, mă cugetam serios la ele și mă determinasem să le pun în aplicare la prima ocazie.

Eră un tip, care mă urmărea de mai multe luni la acesta mă cugetai prima oră: Era mic de statură și avea o înfățișare caracteristică. Fața lui era comună și nu trăda nimic, dar avea totdeauna în gură o țigară prea mare pentru capul lui de copil. Dacă-l întâlneam de trei ori pe zi, totdeauna purta un alt costum și totuși eleganța lui, nu avea nimic cu manierele unui bărba de societate. Era unul dintre bărbații care au mai mult în burtă de cât în cap. Și pe acesta îl ochisem pentru scopul meu.

Într-o zi aflai că nu era de cât un simplu mecanic, strimbai din buze oarecum cu scârbă, dar nu-mi eși din cap.

Pentru ce n'aș face-o? — mă gândii eu — căci nu urmăresc interese, ci doar o aventură, o pasiune pe care o voi plăti scump mai târziu — Astăzi însă vreau să fac ceea ce inima-mi dictează și cu un altul, care m'ar plăti, nu mi-aș putea satisface poftele așa cum doresc eu. Dealtfel, nouă femeilor. ne place totdeauna să desbrăcăm aventura de toată frumusețea ei, prin felul cum o tot amânăm de pe o zi pe alta, iar când o posedăm nu mai are nici un farmec, nici pentru noi și nici pentru acela ce ne-a căzut în ghiare.

În seara zilei următoare, erau orele șapte când eșii dela birou și primul om cu care mă întâlnii a fost el. Când trecui prin fața lui, își ridică pălăria și mă privi oarecum rugător. Nu răspunsei, dar îi zâmbii și

atâta era deajuns pentru ca să capete curaj. Asta am făcut-o, mi-o spuneam eu într'una mergând spre casă. Noi femeile găsim totdeauna cusur bărbaților și ne simțim să-i îndreptăm, apoi când ei ne sunt pe plac, nu ne mai uităm la ei.

Proiectul meu era făcut deja și el căzuse chiar la timp. Știam că mă urmărește, îi auzeam pașii îndesați, cu care alerga să nu-mi piardă urma.

Când ajunsei în apropierea casei în care locuiam, mă pomenii cu el lângă mine. Mă ajunsese și mă privea buimăcit, neștiind ce să-mi spună ?

— Prost trebuie să fie cineva, ca să facă asemenea prostii — ră cugetai eu, privindu-l aproape cu dispreț — Totuși ! dacă am ajuns până aici ! trebuie să-i aud cel puțin vocea, ca să am deziluzia completă. Mă întorsei apoi spre el și cu vocea cea mai naturală din lume îl întrebai :

— Locuiți și Dumneavoastră în partea aceasta ? În cazul acesta suntem vecini !

— Nu, nu locuiesc aci — sughiță el schimbând dreptul, ca să pășească deodată cu mine — Voiam doar să vă cunosc și să....

— Aveți poate vreo însărcinare din partea cui-va ? — îl întrebai eu cu răutate. Ultimele cuvinte i-le trântii de sus, pentru ca să-l înjosesc. Sângele începe să-ți clocotească când vezi un bărbat atât de becnic, să nu fie în stare să rostească două cuvinte în fața unei femei !....

— Aș vrea să Vă spun ceva — începu el de par'că n'ar fi auzit vorbele mele înțepătoare. Dar pentru ca să Vă pot arăta tot ce am pe inimă, mi-ar trebui o viață întreagă și nici atunci nu cred că V'aș

putea destăinui totul, căci secretele inimei, sunt mai misterioase de cât ale morții.

Vorbea atât de serios, încât uitasem proiectul meu de mai nainte.

— Credeți că e absolut necesar să-mi vorbiți ?

— Cu riscul să mor pe urmă !

— Pofțiți Vă rog în lăuntru.

Dupăce intrarăm în casă, îl poftii să stea lângă mine, declarându-mă gata de al asculta :

— Nu știu — începu el — ați observat dumneavoastră ori nu, că de un timp încoace Vă urmăresc tot pasul și toate mișcările, dar fără speranța de a Vă putea vorbi vreo dată ? Erați totdeauna atât de rece și aveați privirea atât de severă, încât credeam imposibilă o apropiere și totuși continuam, și mă simțeam fericit că puteam călca pe urmele dumneavoastră.

— Dar acum ești fericit ?

— Din contră ! azi sunt mai nenorocit ca oricând.

— Pentru ce ?

— Presimt, că speranțele mele nu se vor realiza nici odată.

— Nu înțeleg, ce vrei să spui cu asta ?

Pentru că te iubesc atât de mult, încât aș fi în stare să fac cele mai mari lucruri, dacă te-ai învoi să-mi devii soție !

— So-o-o-ția dumitale ? !

Hm ! .. Așa dar, dumneta ai venit aci cu intenții serioase ? Și nu urmărea-i altceva cum te credeam eu ?

— Nu știu la ce te cugeți și ce credeai despre mine — rosti el atunci sărind de pe scaun și înțepe-nindu-se pe picioare, dar ceea ce am spus susțin și o

repet în fața lumii întregi. Da! te iubesc la nebunie și fără de tine nu pot trăi!....

— Dacă este adevărat ceea ce spui Dumneata, nu pot decât să te compătimesc. Eu nu iubesc pe nimeni, nici chiar pe mine! Crede-mă, că sunt sânceră când spun asta.

— Nu-ți pretind așa ceva. Nu-ți pretind iubire, decât doar puțină indulgență. Permite-mi să te iubesc eu și-ți voiu așterne la picioare toate corpurile cerești;

Pe când spunea acestea, fața lui se schimbase și eu îl priveam cu buzele încleștate temându-mă să nu mă înduioșeze izbucnirea lui. Și pentru ca să nu-mi observe slăbiciunea, îl întrebai cu aer impertinent, dacă nu cumva era artist?

El mă privi cu fruntea încrețită, apoi răspunse: Nu domnișoară, nu sunr comediant, ci un biet mecanic specialist, câștig destul de bine, ca să pot da unei femei frumoase toată comoditatea, ce o poate pretinde. Din aceste cuvinte te poți convinge că nu sunt acela, ce mă crezi și că tot ce vorbesc, ese din suflet, din dragostea mare ce o am pentru tine. Nu-mi pasă poți să mă disprețuești, să-ți bați joc de mine, căci eu sunt fericit și dau laudă lui Dumnezeu pentru darul ce mi l'a inspirat, ca să te iubesc pe tine, să trăesc într'un oraș cu tine, să respir acelaș aer, să admir aceleași lucruri, să fiu înconjurat de aceeași atmosferă. Toate aceste lucruri și atâtea altele!.. mă fac atât de fericit, încât sunt în stare să înfrunt ori și ce pe lume! Acum când știi totul, poți să mă alungi, să-ți descarci toată ura inimii tale asupra mea, ca asupra unui câine răios, căci toate mă vor face fericit. ...

— Domnule! făceai mai bine, dacă-mi spuneai

categoric, ce voești? Să nu-mi vii cu lucruri, pe cari nici dumneata nu le crezi. Dar te iert din deprindere, căci vă cunosc bine, toți veniți cu acest argument, toți vreți să ne luați în căsătorie, până când vă ajungeți scopul....

Puteai să-mi spui fără jenă ce voești, voești să mă ai? Dealtcum căsătoria e totatât de demoralizatoare, ca și fumatul, dar e mai costisitoare.

— Cu ce să-ți demonstrez certitudinea mea și că eu nu m'am apropiat de dumneata cu altă intenție, decât aceea, care am spus-o ?!

— Dragul meu domn dacă într'adevăr ai venit cu intenții serioase, am și terminat. O fată dintre cele ca mine trebuie iubită mai puțin, sau cunoscută mai bine; simțurile noastre sunt tocite, inimile impietrite. În definitiv suntem ceea ce ați făcut voi bărbații din noi.

Cred, că acum m'ai înțeles? Putem pleca! Poți să mă conduci, dacă n'ai ceva mai bun de făcut.

— Când e vorba de voința dumneata, cu toate, că mi-ai prăbușit toate speranțele, totuși îți stau la dispoziție și ași fi gata să mă cobor până la fundul iadului, ca să-ți fac un serviciu.

Plecarăm apoi împreună, mergând unul lângă altul nu scoteam nici un cuvânt, se părea, că pentru a nu tulbura liniștea nopții. Când ajunserăm la poarta casei, în care eram abonată la masă, el mă privi tăcut mai multe minute, nu știam la repezeală ce să fac. Mă durea inima privindu-l, căci presimțeam că iubirea lui pentru mine este mare și că nu-mi spusese decât adevărul, dar nu puteam să-i înspir puțină nădejde, nu mă credeam în stare de a-mi petrece viața alături de un asemenea om, și când mai pui că, nu era de cât un

simplicul meseriaș? I-i întinse i mână, spunându-i să mă viziteze din când în când, căci doar prieteni putem să fim și pe mai departe. Te vei obișnui și dumneata cu ideea aceasta — îi filozofai eu — și poate că odată îmi vei fi recunoscător, dacă într'adevăr mă iubești!

— Te mai îndoești și acum de iubirea mea?

— Nu, nu mă îndoesc, dar înaintea mea tot bărbat rămâi și tot prin aceea spată țeșut, ca ceilalți de categoria dumneatale.

— Foarte bine domnișoară!

Nu te-am putut convinge cu vorba, dar te vor convinge faptele mele. Ți-ai bătut joc de dragostea mea și vei vedea de ce este în stare un bărbat, când el iubește din inimă? Un bărbat, pe care dumneata îl numești brută fără suflet, cred însă că atunci va fi prea târziu?...

Când rămăsei singură, mă uitai oarecum cu duioșie pe urma celui ce dispărea prin noapte. Făcusem de sigur și de data asta o mare prostie, ca atâtea altele în viața mea. Dar ce era să fac? Eu urmăream un scop, el altul... Asupra ultimelor lui cuvinte nu m'am cugetat decât mai târziu, dar am trecut repede peste ele, fără să le dau prea multă importanță.

Când m'am reîntors dela masă, mergeam încet, cugetându-mă la trecut și la ceace avca să se aleagă de mine. Toată copilăria mea îmi trecu pe dinainte, ca o pasăre măiastră, fluturîndu-și aripele strălucitoare printre ramuri înflorite. Apoi scăpătarea „Icoană hâdoasă“. O bufniță bătrînă, cu aripele blegite, tîrîndu-se prin scorburile găunoase și așteptînd hămesită să-i cadă hoitul la îndemână.

Bulevardul gemea de lume, și eu nu vedeam ni-

mic din cele se se petreceau împrejurul meu. Prin aglomerație, mă izbii de un bărbat cât un munte.

— Pardon dudue, îmi zise el, ridicându-și mâna la pălărie și voi să plece.

Eu îmi ridicai ochii la el și mă înroșii. Nu-mi pot explica nici până astăzi, ce s'a petrecut atunci în sufletul meu? Și cum eu rămăsei cu ochii holbați la el, mă întreabă din nou :

— V'am lovit domnișoară? scuzați-mă căci era fără voia mea. Și pentru ca să-mi repar această greșală, Vă rog permite-ți-mi să Vă conduc acasă.

Nu știu, nu-mi mai amintesc de restul convorbirii ce a decurs între noi pe urmă? și că am aprobat ori nu? — Probabil că da!...

Când am ajuns apoi la poarta mea, fără să mai întrebe ceva a intrat și el cu mine. Știa omul ce face!.., era sigur de efectul privirei ce mi-o asvârlise în treacăt. Surpriza mea, fusese drept un răspuns pentru el, sau un gest de aprobare. Căzusem, ca o biată turturică în ghiarele vulturului ..

În dimineața următoare, cum era Duminecă, am dormit aproape până la amiază. Eram foarte obosită și totuși mândră de mine, căci îmi găsisem omul mai repede de cât mi-aș fi putut închipui. Fusesem a lui fără să-i știu măcar numele, fără să știu cine este, de unde vine și unde merge?! Las că era mai bine așa, cel puțin nu trebuia să roșesc în fața nimănui!

Pentru săptămâna următoare, patronul meu proiectase o călătorie, avea ceva afaceri la Sibiu: Anunțase deja firmele cu care era în legătură, când o răceală strașnică îl făcu să stea în pat mai multe zile. Medicul îl

oprise de a face vre-o mișcare afară din casă, afacerile însă nu sufereau întârziere, cu atât mai mult că acolo era așteptat. Mă chemă atunci la el și mă însărcină pe mine cu plecarea, dându-mi toate instrucțiunile ce era să le urmez și cu cine aveam de a mă pune în legătură, pentru ca să pot rezolvi ce era de rezolvit.

A doua zi plecai, pe la cinci dimineața eram în gară cu geanta dolidă de dosare și extrase de cont-curent ale diferitelor firme.

În compartimentul de clasa doua, în care mă urcai eu, nu mai era de cât un singur călător și acela sforăia întins pe canapeaua cenușie cât era de lung. Nu puteam distinge cum era tânăr sau bătrîn, căci lumina ce pătrundea prin geamuri, dela felinarele de pe peron, era prea slabă și vagoanele luminate ca vai de lume!...

Când îmi așezai lucrurile pe poliță, făcui din adins să-mi cază umbrela din mână pe dușumeaua cupeului. Străinul se trezi speriat, bolborosi ceva și se întoarse pe cealaltă parte. Își frecă ochii cu dosul pal-melor și dormi mai departe. Prezența mea, par'că nu-l incomoda de loc.

Mă șimții cumva jignită, văzând purtarea lui in-diferentă față de mine, dar mă consolai repede, cuge-tându-mă că, era noapte și poate nu m'a văzut?

Eram pe la Vadul-Crișului, când a început să se lumineze de ziuă și tovarășul meu de călătorie dormea încă, să-i tragi cu tunul la ureche! Acum puteam di-stinge lucrurile dinprejurul meu și începui să-l exa-minez din colțul în care mă retrăsesem. Il desbrăca-i în gândul meu și-i sorbeam cu ochii măriți toate în-cheeturile. Era tânăr, asta am constatat-o chiar dela

primul moment, cu toate că era întors cu fața la perete! Corpul lui era bine făcut; avea pulpe vânjoase, cari par'că se încordau la toată respirația, chiar și prin somn. Avea talia subțire ca o fată mare, capul frumos, părul castaniu și strălucitor. La toate aceste frumseți văzute de mine, îmi înehipuiam o față de erou; cu trăsături marcante cu gene lungi și sprincene înbinate, cum erau acelea al idealului meu de altă dată!...

Mă gândeam atunci la multe, mă gândeam că, pentru ce ne-a lăsat Dumnezeu pe noi femeile atât de becnice ca să nu avem curajul de ai spune aceluia ce ne iese în cale: Ascultă, mă nătărăule! eu te iubesc și vreau să-ți aparțin, deși numai un moment. Ia-mă și sâstisfă-ți poftetele, dacă mai ai încă?!...

În timpul acela intrară în gara Ciucea, unde trenul stătea cincisprezece minute. Străinul sări speriat de unde fusese tolănit. Se uită în toate părțile, pe urmă la mine oarecum întrebător? dar eu mă făcui că nu-l observ. Se deșteptase în mine demnitatea de fată mare, cu toate că, nu trecuse de cât câteva minute de când îmi curgeau balele uitându-mă la el, totuși mi-ar fi plăcut acum să apar în fața lui ca ușă de Biserică... căci vezi prietene! Așa este lumea păcătoasă și plină de ambiții și așa are să rămână, nici dracu nu o va schimba cu ale lui mijloace!...

Când văzu că nu i-se satisface dorința, se coborî din tren și se îndreptă înspre baraca de scânduri, batjocorită cu titlul de bufet, prin ale cărei ferestre, se vedeau așezate câteva chiftele rușinoase și alte fripturi uscate ca pingelele de bocanci jerpeliți. După ce examinează și el cu alți călători, săracele alimente se înapoie cu buzele drimboiete. Asortimentul nu fusese îndestu-

litor pentru el. Reîntors, aprinse o țigară și se plimbă de câteva ori pe coridor, trînti țigara de jumătate și sfârși prin a se prezinta :

— Afurisit bufet — începu el vorba — după ce își spuse numele. Autoritățile ar face un lucru bun, stîrbind odată și pentru totdeauna meghernițele acestea de prin gări, ca să nu se infecteze lumea cu toate porcăriile bune de aruncat în groapa cu var.

— Da, dar vezi bine că, sunt călători de toate categoriile! și nu toți își pot permite luxul de a dețuna în vagon restaurant, cum vei face dumneata de sigur! La unii le pare bine, dacă găsesc pe undeva pe la gări o bucată de pâine neagră, chiar să fie coaptă de mai multe zile, o cumpără totuși, ca să-și astîmpere foamea cu ea. Și ce e mai prost, e că de aceștia sunt mai mulți și autoritățile o știu asta!...

Vorbind cu el, îmi pierise ambiția, devenisem ceeace eram în realitate. Ce-mi păsa mie atunci? eram numai doi în tot vagonul, ne cunoscusem în treacăt, nu mă știa cine sunt, eu pe el la fel! Pentru ce atunci nu m'aș folosi de rara ocazie? de ce n'aș putea să fiu și a acestuia? când îl găsesc destul de simpatic, ba chiar frumos dacă-l privesc mai bine. Cu unul mai mult sau mai puțin tot acolo sunt! Ce am pierdut nu o să mai găsesc, zidurile castității mele s'a dărîmat de mult și eu zbor veselă din creangă în creangă, ca o pasăre neastîmpărată. Dumnezeu a vrut așa, nu mă revolt!

Prietenia se încheie apoi foarte repede între noi și când trenul porni din gara Cluj, tovarășul meu de drum mă invită să iau masa împreună cu el în vagonul restaurant, aprobai, fără să aștept să mi se spună de

două ori. Peste câteva minute stăteam față în față la o masă frumos aranjată pentru două persoane. Când chelnerul ne servi cafeaua, știam cu cine am de-a face, știam, că prietenul meu era din Satu-Mare, că era avocat, că se numea Iuliu și că mergea la București. Dar chestia pentru care călătorea nu era importantă, putea să o rezolve chiar și cu săptămâni în urmă.

Prin urmare, putea pierde o zi sau două în tovarășia mea. — Trebuia de mult să mă duc la Sibiu — îmi zise el, dar nu prea am avut ocazie, acum însă când ne-am cunoscut și drumul dumneata te duce acolo, de ce nu m'aș folosi de rara și neașteptată ocazie, de-a petrece două sau trei zile în societatea unei ființe frumoase cum ești dumneata, firește dacă-ți convine? Și totodată fac destul unei obligațiuni, ce aveam s'o fac de nu cu ocazia aceasta, cu alta.

Innoptase deabinelea când am intrat în gara Copșa-Mică, unde a trebuit să așteptăm aproape două ceasuri până când să plece trenul de Sibiu. În timpul acela, ne plimbaram încoace și încolo, strânși lipiți unul de altul, făcând impresia unor noi căsătoriji. Mă cugetam atunci, nu fără strop de ură că, așa se va plimba și Carol, pe undeva, pe malul mării, braț la braț cu stârpitura aceea, păpușă de bazar, care-mi luase locul în inima lui, dacă într'adevăr mă iubise vre-odată?!

Tot gândindu-mă la el, simțeam brațul lui Iuliu, strângându-mi mijlocul, când ajungeam în vreun colț mai puțin luminat al peronului, atunci îmi reveneam și simțeam par'că o satisfacție în sufletul meu, un fel de răzbunare îmi rodea inima, simțeam un dor sălbatec de a mă arunca la picioarele primului venit, pentru a-i cerși dragostea de care fusesem despuiată. Nu voiam

să știu nimic, din ce va fi mâine, știam că toate acestea merg în detrimentul meu și că trupul și simțurile mele se tocesc, dar plăcerea era mai presus de toate! Mă rostogoleam tot mai jos pe panta moralei, simțeam că nu mai e mult până la fundul prăpastiei, de unde nu mai este altă scăpare, decât moartea sub strașina unui gard, ca un câine fără stăpân, apoi o groapă fără semn de cruce, la marginea unui cimitir izolat. De altcum; e și ceva logic într'asta. Femeia care în viață a fost a tuturor, după moarte, să nu fie a nimănui!...

Te miră vorbele mele nu-i așa? Cu toate astea, nu-ți spun decât ceea ce simt. Cine crede despre noi că suntem rele și n'avem suflet, e mai rău ca noi de o mie de ori! Suntem ceace a făcut viața din noi.

Călătoria noastră împreună, a fost apoi o adevărată călătorie de nuntă. Ajunși la Sibiu, am tras la cel mai elegant hotel. Norocul m'a favorizat, căci băiatul nu cunoștea încă viața..., așa că mi-a fost ușor să apar în ochii lui cu totul altcum de cum eram...

În ziua următoare ne-am pus amândoi pe treabă și încă 'nainte de orele două terminasem totul cu succes. Patronul meu îmi spusese la plecare, să mă adresez la un avocat, dacă voi vedea că, altcum nu merge rezolvirea polițelor și confruntarea extraselor de cont curent. Îmi și dăduse adresa unuia pe care-l cunoștea personal și la care-i făcuse și el cândva servicii. Bun înțeles, de intervenția acestuia, n'am avut nevoie. Înainte de plecare, îmi mai spusese pe lângă altele că, pentru a putea duce totul la bun sfârșit; va trebui să stau la Sibiu, patru sau cinci zile, ba la nevoie, chiar și mai mult! Iuliu știa asta, căci îi spusese seara totul:

— Ști ce ? — îmi zise el — după câteva momente de tăcere, Vrei să mă însoțești la București ? .
Și cum eu nu răspunsei, continuă tot el :

Avem cea mai strălucită ocazie. Patru zile, termin și eu la București și în acest timp vom trăi cele mai fericite ore din viața noastră ! Adevărată săptămână de miere ! — Intr'adevăr, pentru el era de miere, dar pentru mine ..?

Am primit propunerea lui cu inima tresăltând de bucurie. Îmi convenea și mie aventura, căci era într'adevăr o rară ocazie. Să călătorești cu oameni ne cunoscuți, să stai câteva zile într'un oraș mare unde nu te cunoaște nimeni, să hoinărești ore întregi la brațul unui bărbat, tânăr și frumos cum era Iuliu, pe urmă nopțile la hotel. O ! era o adevărată plească pentru mine. Cel puțin în timpul acela aveam să fiu considerată de lume, ca o femeie vrednică de stimă !

Mai aveam încă pe timpul acela momente, când mă credeam destul de bună pentru ca să-mi pot trăi viața ce o mai am de trăit, în liniște și în întreaga ei frumusețe, alături de o persoană care mi-ar arăta puțină dragoste, dar totdeauna aceste fantezii erau prăbușite de trecut și pătate de murdăriile lui.

Seara pe la orele zece, am luat trenul de Sibiu, care avea legătură cu acceleratul la Copșa. Am călătorit în clasa I-a, am sosit la București a doua zi înainte de prânz, am tras la hotel „Astoria“ unde era să avem neplăceri la înscriere, căci Iuliu mă da drept soția sa, dar cu acte nu putea dovedi. Pe urmă, tot s'a aranjat chestia. Ce nu se poate aranja la București, mai cu seamă pe timpul acela ?... Portarul morocănos la înce-

put, ar fi fost în stare să ne procure chiar și acte de căsătorie la urmă, dar până acolo n'am ajuns...

După masă, cum aproape în toate ministerele, erau suspendate orele de oficiu, prietenul meu, a rezolvit câteva chestiuni pe la firmele particulare cu care avea legătură, pe urmă tot timpul și-l-a petrecut lângă mine. Seara, ca ficare creștin și bun român, ne-am ținut și noi de datorie, să mergem la Teatrul Național, cu toate că eu aș fi preferat unul de varietăți. Iuliu însă mi-a vorbit atât de frumos, încât am acceptat. — Măine seară mergem unde vrei tu — adăugă el vesel.

După teatru am intrat la Capșa. Ni s'au servit cele mai bune prăjituri, pe cari le-am gustat în viața mea. Numai pentru acestea, s'ar merita să meargă omul săptămânal la București, Apoi a urmat noaptea: O noapte de beție amoroasă, din care nu mai gustasem până atunci cu toată viața mea ușoară. Aci mă simțeam cumva la largul meu, împrejurarea că eram departe de casă și cu un tânăr atât de frumos, pe care nu-l voiu mai vedea cât voi trăi, apoi camera de hotel, toate acestea mă înnebuneau mă făceau să-mi vărs tot sufletul și toate simțurile mele în sărutările și în strângerile lui voluptoase. N'am dormit înainte de a intra ziua pe ferești. Când m'am trezit era aproape de amiază. Eram singură în pat. Dar pe noptieră găsiu un bilețel pentru mine, îl rupsei și cetii următoarele:

— Să nu te superi, puiule, că nu te-am sculat la plecare, dar era așa de dimineață și dormeai atât de dulce, încât era peste putința mea să te deștept...

Mă grăbesc să aranjez ce pot, ca să sbor lângă tine cât se poate de repede. Mii de sărutări. Iuliu.

Râdeam în pat ca o ștrengăriță sburdalnică. Iu-

birea acestui tânăr, era o mare mângăiere pentru mine, simțeam par. că o satisfacție alături de el, și dinr'o dată se iscă în lăuntrul meu un dor de a trăi viața cu un asemenea bărbat. Dar meditația mea fu întreruptă de o ciocănitură în ușă. Era camerista, care îmi aducea un buchet de flori.

— De unde sunt ? — o întrebai eu —

— Dela hală de flori „Camelia“, le-a adus o florăreasă.

— Florăreasa a venit singură și mă căuta pe mine ?

— Căuta pe Doamna dela camera 17.

— Bine, pune-le te rog pe masă și poți să pleci. N'am nevoie de nimic.

Când rămăsei singură: sării repede din pat începui să cercetez buchetul, căutam vre'o dedicație, rupsei hârtia, în care erau învelite, dar nu găsii nimic. Tocmai voiam să le pun în apă, când observai, că pe unde era legat mănunchiul sub panglica de mătasă mai era învelit cu o hârtie, rupsei panglica și într'adevăr găsii ceva scris cu creionul :

— Încă azi vreau să-ți vorbesc, dă-mi ocazia.

Clientul cu monoclu dela Capșa.

Mă cugetai puțin... Da îmi adusei aminte de un domn foarte elegant, care purta monoclu și stătea singur la o masă din apropiere. Mi-se păru atunci, că mă fixează, dar nu i-am dat atenție. Mă gândii cum și unde vrea să-mi vorbească, și de unde îmi știe adresa ? !...

Întretimp veni și Iuliu ; voios ca un copil: l-am luat capul între palme și l'am sărutat pe frunte. Mai

târziu m'am îmbrăcat pentru a merge la masă. În timpul prânzului mi-a spus, că: dacă îmi face plăcere, mă va conduce azi pela Carul cu bere, la Leul și cârnațul și altele o sumedenie de astfel de numiri scrântite. În fine vom dejuna undeva departe, departe, în fundul unei mahalale izolată de lume. Te învoiești?

Bun înțeles, că m'am învoit, căci dorul meu era să cunosc Bucureștii, nu numai centrul, ci și suburbiile. Voiam să văd ceva din viață; doar omenirea și-a găsit rostul, umblând pe cărări necunoscute, de ce nu s'ar putea să-l găsec și eu al meu?

Pe la orele trei eram pe drum departe de centrul orașului, travesam străzile înguste și întortochiate cu casele vechi și dărăpănate, la ale căror streșini ajungeai cu mâna. Hrăneam și mai hrănesc încă și astăzi un cult pentru oamenii, cari trăesc în mizerie. — Pe semne pentru că avusesem și eu parte de ea? — Totdeauna, când văd fețele acelea suferinde, mi se umple inima de o melancolie, de un simț necunoscut. Aș fi în stare să le dau și hainele, de pe mine, sau să fac ori și ce pentru ei, știind, că nu sunt chiar ei vinovați, ci mulți dintre ei ar merita o altă viață, mai omească.

Nu-mi amintesc precis cât vom fi hoinărit așa, dar nu mă mai țineau picioarele. Norocul meu a fost, că tocmai când eram, mai obosită și mai sleită de puteri, atunci apăru dintr'o stradă laterală o birjă trasă de-o mârțoagă de cal, ale cărei coaste le puteai număra dela o svârlitură. Iuliu îi făcu semn să stea, apoi după ce-i spuse ceva birjarului ne urcărăm. Peste câteva minute eram la șosea:

Aci se desfășura o învălmășeală ca la turnul

Babilonului : Persoane dela cele mai înalte pături ale societății, până la ultimul pungaș de buzunare. Auzai strigăte, chiote de femei vâpsite și spicluite ; golanj obraznici, propteau arbori și stâlpi de conducte electrice de pe ambele părți ale șoselei. Toate acestea erau noi pentru mine. Nici nu visasem și nici nu mi-aș fi putut închipui așa ceva : O lume atât de luxoasă și atât de neluxoasă... să poată trăi într'o armonie atât de completă ?...

La reîntoarcere, am intrat într'o plăcintărie specială, unde lului, a comandat două litre de plăcintă. Am bufnit de ris când l'am auzit. Credeam că, totul nu-i de cât o glumă, cu care voia să scape de chelnerii ce ne asaltau din toate părțile cu întrebările lor cam zgomotoase ? Iar când am văzut că, comanda lui fusese uată în serios, m'am uitat la el întrebător și oarecum nedumerită :

— Cum dragul meu ? dar oamenii aceștia sunt nebuni, să-ți măsoare plăcinta cu litra ?

— Nu, vai de mine ! da de unde... Așa-i vorba dragă, așa spun ei. Pe urmă mi-a explicat problema cu litra și cu plăcinta...

Abea ne așezasem la masă, când un domn elegant își făcu apariția : Era bărbatul cu monoclu dela Capsa, care-mi trimisese florile la hotel. Numai atunci îmi dădui seama ce făcusem : El putea foarte ușor considera primirea florilor, drept un gest de învoire. Mă cutremurai de frică, să nu vină direct la masa noastră, căci o pățeam ! ..

Norocul însă mă favoriză, căci chiar în acela moment se ridică și Iuliu dela masă și se îndreptă înspre bufet, de unde avea să comande ceva. Cum nu

știam nici unul, nici eu și nici el, cum se numesc bucatele, trebui să le arate cu degetul pe cele dorite.

În timpul acela, străinul se apropie de masa la care eram singură și mă întrebă, pe vocea cea mai naturală din lume :

— Spune-mi repede, când și unde te pot găsi singură ? și adăugă : te previu însă să nu mă tragi pe sfoară !. . .

Mi-ar fi plăcut atunci să-i svârlu ticălosului, farfuria în față cu tot ce era pe ea, dar n'am făcut-o, pentru că mă gândeam la scandalul ce ar urma și la buchetul de flori pe care-l promisem dimineața dela acest nătărău ! Îi trintii repede răspunsul, fără să mă gândesc la ceea ce spun : Măine între orele zece și unsprezece la hotel. Spusesem acestea, numai să mă văd scăpată, căci Iuliu se întorcea deja dela bufet cu lista de bucate în mână și mi-ar fi fost foarte neplăcut, să mă găsească convenționând cu un altul, când el mă credea divinitatea întrupată. Sărmanul băiat !. . .

Voi să mă arăt veselă și să-mi ascund emoțiunea când el se așează dinou la masă, dar nu mă putui preface atât de bine ca el să nu observe schimbarea bruscă ce se petrecuse înlăuntrul meu, într'un timp atât de scurt.

Ți-s'a făcut rău micule ? — mă întrebă el așezându-se la masă. Ești atât de palidă !

— Nu, vai de mine ! mă simt foarte bine-rostii eu, dar simțeam că buzele-mi tremurau și străinul mă mai privea încă dela intrare. M'am gândit, dar numai un moment să spun lui Iuliu totul și să-l rog să părăsim Bucureștii numai de cât, dar n'avui putere s'o fac. Până în ziua următoare mă puteam cugeta la

ceeace era de făcut și mă gândii că voiui găsi eu vreun mijloc ca să mă descurc snigură. Doream din tot sufletul meu, ca Iuliu, să aibă cele mai curate amintiri dela mine. Il uram pe imbecilul acela cu toată ura câtă poate tâșni din măruntaele unei femei, dar la noi, dela ură până la dragoste, nu e decât un pas. Noi femeile, ducem ura până la dragoste și dragostea până la ură. Dacă un bărbat vrea să posede o femeie, n'are decât să fie brutal, iar dacă vrea să fie urît de ea, să-i îndruge bufonării de dragoate că și-a ajuns scopul. O! inima de femeie este o carte mai grea de cetit de cât thora, sau coranul!

În dimineața următoare, abea plecase prietenul meu, când mă trezii cu străinul la ușă. Era cu fața schimonosită după o noapte de chef. Intrase în camera mea ca într'o cușcă de stabiliment dela mahala. Nici măcar nu-și luase osteneala să bată la ușă. Iar acum să desbrăca privindu-mă hămesit, ca feara sălbatică când își pândește prada.

În momentul următor, luase locul lui Iuliu, care alerga — bietul băiat — să-și termine lucrurile și să vină cât mai repede lângă mine.

Cred că e de prisos să-ți mai spun ce s'a petrecut pe urmă?... Venise dimineața, și erau douăsprezece când a plecat. Își luase rodul muncii sale de jumătate de zi și o părtică din viața și sănătatea mea. O părtică din viața și sănătatea unei fete necunoscută de el până ieri.

Când a plecat, dela ușe s'a mai uitat odată lung la mine și par'că ar fi voit să spună: Ai văzut? așa se tratează cu femeile de tagma ta. Pe urmă a dispărut pentru totdeauna din viața mea.

M'am sculat și eu pe urmă și împleticindu mă m'am dus să deschid fereastra, căci mă înădușam. În urma străinului rămăsese un puternic miros necunoscut de mine până atunci și care ar fi putut foarte ușor trada prezența lui acolo.

Nu trecu chiar mult până când veni și Iuliu și ca de obicei, se repezi la mine, mă luă în brațe și-mi acoperi fața de sărutări. Se părea că nu mai vede și nu mai aude. Nu-mi vedea fața lividă, ochii înroșiți de lacrimi. Nu-mi auzea inima bătând ca o limbă de clopot în surdină. Era prea tânăr ca să observe toate schimbările și prea nevinovat să cunoască toate josniiciile de care este în stare o femeie.

— Ce este asta ? — întrebă el deodată ascuțindu-și mirosul — De unde vine acest miros de iod ? A fost cineva pe aci în lipsa mea ?

— Da de unde. Mi-ai scos cuvântul din gură dragul meu, căci tocmai voiam eu să te întreb, ce ai căutat pe la spital, sau unde ți-ai pus haina de s'a umplut cu acest nesuferit miros ? .

— Dar n'am fost la nici un spital dragă, ce-ți trece prin minte ? și nici haina n'am desbrăcat-o toată ziua.

— În fine puțin îmi pasă. Principalul e că acum ești lângă mine ! Dealtcum, eu nu mai simt nimic, tu mai simți ceva ?

— Nu micule, când sunt în apropierea ta, nu mă simi decât mirosul părului tău parfumat și flacăra care fășnește din ochii tăi strălucitori. Nu mai văd nimic de cât frumsețea ta. Lângă tine dispăre și se topește toată ființa mea. Când tu ești aproape de mine, instinctul mă face atât de puternic încât aș fi în stare să

lupt contra întregii omeniri. Un cuvânt din gura ta m'ar face să lupt până și împotriva infernului.

Dar să le lăsăm acestea și să mergem la masă, căci eu nu mai pot de foame! și cred că nici tu n'ai luat nimica de aseară?

Pe când coboram apoi treptele braț la braț, îmi spuse, că nu mai are decât o singură chestiune de rezolvit și dacă totul va merge bine, încă în aceea zi termină. Incolo dacă n'ai nimica de obiectionat, putem pleca chiar mâine — adaugă el —.

În drum spre casă, am să-ți spun apoi ceva. Am să-ți propun un lucru, la care mă cuget de mai multe zile.

— Te previu dragul meu, ca să nu-mi vii cu propuneri de căsătorie, căci în cazul acesta s'ar întrerupe toate legăturile dintre noi. Nu-mă întreba pentru ce, căci tot nu ți-aș putea spune cauza. Mulțumește te cu cât îți pot oferi, fii băiat bun și discret, vizitează-mă când vei avea prilejul, căci Carmen îți va aparține ori când!

Vorbeam atunci despre lucruri care n'o să mă prindă niciodată! și de care numai pe urmă mi-am dat seama....

— Bine! dacă tu nu vrei, n'am s'o fac. Deocamdată mă voi conforma. Spune-mi numai cum trebuie să mă port ca să nu-ți displac?

— Să fii băiat bun și discret — cum ți-am mai spus — doar atâta e tot ce-ți cer.

— Nimic mai mult!

După inasă, când a plecat el, m'am dus și eu la plimbare, adevărat așa credea că de plimbat îmi arde. Era însă cu totul altceva? Când rămăsei singură, tre-

cui repede prin câteva strade laterale holbându-mi ochii pe la toate inscripțiile de pe pereți. Căutam un medic de boli venerice, care să-mi redea liniștea de mai 'nainte convingându-mă că n'am încassat nimic dela străinul cu miros de iod... Noroc că am fost precaută! căci altfel o pățeam... Doar atât imi mai lipsea

Seara am cinat de vreme și ne-am retras imediat, căci la patru trebuia să fim la tren. Voiam și unul și altul sa fim cât mai mult împreună în ultima noapte ce mai aveam de a o petrece aci. Am petrecut-o... și cred că pentru aceea s'a meritat să trăiesc!...

Dimineața, când trenul plecă din Gara de Nord, tot ceasul trecut însemna apropierea despărțirii noastre și ridica bariera dintre mine și amantul de câteva zile. Când am ajuns la Brașov eram mai puțin amabilă cu el, după ce am trecut Clujul, unde s'au mai urcat și câțiva cunoscuți, abea dacă mai luam cunoștință de prezența lui. Știam că purtarea mea este urâtă și că el suferă în urma acestei schimbări, dar trebuia să mă port așa căci îl iubeam și nu voiam să-l nenorocesc ...

Capitolul VII.

Bolta cerului era cenușie, zăpada creștea mereu. Trecuse de mult miezul nopții și Petrogradul dormea sub pătura albă de hermină, care se ridicase pe unele locuri, la grosimea de aproape un metru.

Pe Bulevardul Orlof — într'unul din cele mai liniștite cartiere ale orașului — două umbre omenești își târau picioarele greoaie prin pătura groasă de zăpadă abea brăzdată de câteva urme de camioane.

— Mai e mult tovarăș? — întrebă deodată ca trezit din somn, cel mai mic de statură. Ce număr ți-a spus?

— Cred că treisprezece!... Dracul mai știe bine?

— Să ne uităm atunci la prima poartă care urmează, căci eu, drept să-ți spun nu cunosc acest cartier, cu toate că m'am născut în Petrograd.

— Vom găsi noi cumva...

— Acest „cumva” al tău, e prea puțin îmbucurător. Dar stai! să ne uităm la Villa de colo, să vedem ce număr are?

— Hm... treizeci! Trebuie să ne uităm și la ceea ce urmează, să vedem dacă sunt cu pereche ori nu?

— Dracu s'o ia toată afacerea aceasta — bombăni cel dinainte — foarte rău dispus.

— Ce-i cu tine Trofim? cu câteva minute mai 'nainte erai atât de vesel? iar acum dintr'odată ți-a pierit dispoziția. Par'că revoluția a mers în detrimentul tău, așa faci?

La naiba, dar tu ești orb! nu vezi ce se petrece în jurul tău? Nu vezi tu, că apostolii neamului nostru de azi, uu sunt cu nimic mai buni decât cei din trecut?

— Nu te înțeleg Trofim ce vrei să spui cu asta? Spune-mi limpede ce ai pe inimă și vorbește-mi mai clar ca să te înțeleg căci tu știi bine că pe mine nu m'a învățat bătrînul meu să ghicesc gândurile.

— Bine mă! dar tu nu vezi, că cei ce ne tratează cu gogoși și predică egalitate în gura mare pe la toate colțurile de stradă ne trag pe sfoară și ca mâine o să ajungem slugă la dârloagă. Au înebunit lumea, au îmbătat poporul cu apă rece, ne-au momit, cum mo-mește siberianul jderul pentru a-l atrage în cursă; am răsturnat țarismul, am măcelărit capitaliștii, am nimicit statuetele și monumentele de artă, am necinstit lucrurile sfinte și ce crezi pe cine am păgubit? pe noi înșine! Căci aceia din al căror ordin s'a făcut n'au pierdut nimic, ci' au câștigat, ocupând locurile celor de mai 'nainte și acum își rîd în pumni, lăfăindu-se în palatele cu trecut istoric. Sau crezi tu, că tovarășa voastră Paras-covea, Zeița voastră, la care vă închinați, ca la icoana Maicii Domnului, face tot, ceeace face, fără nici un interes? O să vezi numai decât unde locuiește, fosta tîrfă a studenților din Harcov!... Cerșetoarea de eri și persoana de care depinde soarta Rusiei de mâine! Mi-ar plăcea foarte mult să-i pot arunca în față toată ura și

disprețul, ce-l hrănese pentru ea, pentru aventuriera aceea fașarnică, care știe să plângă, când lumea se prăpădește de rîs! și să rîdă când toată lumea varsă lacrimi de foc. Mi-ar plăcea să arăt slăbiciunile ei norodului, când se adună să-i asculte vorbirile publice, când așteaptă să fie aplaudată de duhurile de proletari. Mi-ar plăcea să le spun:

— Nu vedeți voi animalelor! că nimic nu-i adevărat din cele ce vă spune, căci ea vă propovăduiește: egalitatea, libertatea, comoditatea, dar cu toată râvna ei de a vă convinge de existența paradisului și a traiului bun ce vă așteaptă, n'a neglijat nici faptul de a-și ocupa una din cele mai frumoase vile de pe bulevardul Orlof. Încă nu răcise bine locul celor măcelăriți din ordinul ei, când ea a și pus stăpânirea pe toate ce se aflau acolo.

Stai, că am ajuns, să trecem drumul. Nu uita să privești bine în jurul tău, dupăce vom intra. Adică, dacă prea stimata noastră tovarășă va binevoi să ne primească în sanctuarul ei?!

Fă lumină te rog, să vedem numărul, cred, că aceasta este?!

— Da, e numărul treisprezece: Să sun?!

— Nu, nu suna, căci nu știi semnalul. Trebuie să știi, că tovarășa noastră, Parascovea, este prevăzătoare: Își are ea părerile ei, și și-a luat toate măsurile, ca să nu poată fi tulburată de mosafiri nepoftiți. Numai acela poate să intre la ea, care-i cunoaște semnalul și care știe loznica: De exemplu, astăzi loznica este numele de „Olga“ și trebuie sunat de atâtea ori: câte silabe sunt în acest nume. Uite așa! Ol-ga și

acestea repetate de trei ori cu aceeași cadență, pe urmă de trei ori repede.

Ei, ai văzut! Uite, că a și luminat coridorul, ne primește foarte repede, par, că ne așteptase. . .

Peste câteva minute cei doi bărbați erau înlăuntru Parascovea. după ce încuie ușile bine și cu multă, băgare de seamă, se așază barieră într'un fotoliu în apropierea celor doi tineri, căci erau cu mult mai tineri de cât ea. Apoi privindu-i când pe unul, când pe altul, începu :

-- Ei s'a făcut tovarășilor!? a mers ușor treaba cu cele două femei ?

— Nu, nu prea a mers ușor — rosti unul dintre ei — căci aveau toate actele în regulă, iscălite chiar de tovarășul Ismail și provăzute cu toate semnele noastre secrete. Una dintre ele — cea mai bătrână, — insista să fie dusă numai decât naintea lui. Protesta în gura mare contra purtării noastre, referindu-se la ceva cărți și reviste fondate de ea, pentru care spunea că au avut neplăceri pe timpul țarismului. Fusesse învinuită de agitatoare și de prea mare socialistă. Și acum eu să fiu deținută ? — striga ea — Asta e nemai pomenit !

— Eu, ca trădătoare a libertății ! . . . când lucrez pentru ea de douăzeci de ani ! Asta apoi e culmea ! . . . Tocmai trecea un automobil cu mai mulți tovarăși gazetari și eram s'o pășim dacă ne observau, căci atunci de sigur ajungea chestia la urechile lui Ismail și le punea în libertate, ba se prea poate că mai pășeam și noi pe dracul ? !

— Nu vă fie teamă dragii mei, căci pe tovarășul Ismail îl am eu în mână ! Când e vorba de mine, el nu poate să facă nimic. De altcun : nici celor două

femei nu o să li se întâmple nici cea mai mică neplăcere, căci într'adevăr ele nu sunt vinovate de nici-o trădare ci din contră : Aceea, care spunea că a lucrat mult pe acest teren, are toată dreptatea. Dar ea, credea schimbarea de tot altcum, credea, că se va putea face pe cale pașnică, prin bună înțelegere. A uitat pe semne, că are de aface cu rușii și că în Rusia nu merg treburile așa ușor, ca în patria ei. Eu o cunosc de mult pe această femeiei, mi-a făcut odată un bine, pe care nu voesc nicidecum să'l răsplătesc cu rău. Dar nu puteam face altcum, trebuia să procedez în felul acesta pentruca să-mi ajung scopul. Bine înțeles, ele nu trebuie să știe nimic din toate acestea, precum nici n'au să știe, căci nu peste mult vor sosi și ele aci unde vor fi în mai mare siguranță și înafară de ori-ce pericol. Adineaori, când ați sunat voi, chiar eram ocupată cu aranjarea camerei lor, căci ele vor fi musafirele mele tot timpul, până când mi se va realiza dorința

— Faptul acesta mă bucură — adaugă Trofim — căci unii dintre brutele acelea de păzitori au și început să proiecteze ceva mârșăvie pentru cea mai tânără dintre ele, care pare simpatică.

Da, da, Ana este foarte drăguță ! Păcat, că ea nu-i tocmai de părerea mătușei sale și chiar pentru aceea, cele două femei nu s'au înțeles bine niciodată. Dar nu face nimic, căci pentru noi, ea nu poate fi periculoasă. Ne-ar putea face însă mari servicii, dacă am avea-o de partea noastră. Am câștiga mult cu ea, cum este umblată și cunoscută bine prin cercurile burjuilor, am găsi multe secrete de ale lor prin ea.

Ah ! dar mi se pare c'a și sosit, căci sună cine-

va: Ol-ga... Ol-ga... Ol-ga... și acum de trei ori repede! Da, sunt ei, căci este semnalul nostru.

Acum trebuie să vă părăsesc pentru un moment, dar viu numai decît! Trebuie să le arăt tovarășilor pe unde să intre cu ele și să aflu dela ei ceva din purtarea Amaliei, vreau să știu dacă s'a deprins cu soarta?

Ei!... ce spui tu la toate acestea? — întrebă Trofim — de tovarășul său, când rămaseră singuri?!

— Drept să-ți spun asupra mea n'a făcut rea impresie această femeie. Cred, că tu ai judecat-o prea asupru pe tovarășa Parascovea. Imi făcusem și eu înaintea de a o cunoaște, idei prea teribile despre ea, dar acum sunt cu totul de altă părere?...

Chiar și eu mi-am schimbat părerea, de când știu, că le aduce pe cele două femei în casa aceasta, cu toate, că nici aci, în ghiarele ei, nu cred să le fie chiar bine, dar cel puțin de brutalitatea bandiților dela închisoare au scăpat deocamdată. Păcat că nu le pot veni într'ajutor sârmanelor!...

— A!... n'are să le facă nici un rău; sau n'ai auzit-o când spunea mai'nainte, că cea mai în etate i-a făcut odată un mare bine, pe care nu intenționează să i'l răsplătească cu rău?!

— Ba da! am auzit și eu, dar cine poate să știe ce hrănește o astfel de femeie în sufletul ei negru?

*

Amalia și Ana, după ce fură închise în beciul acela mușegăit și cu miros de șobolani, crezură în primul moment, că faptul acesta mârșav e numai momentan. Se încurajau cu gândul, că sunt victimele unei erori și că acei ce le-au adus aci își vor da seama și vor veni să le elibereze în cel mai scurt timp. În felul

acesta se mai liniștiră puțin — ca acela care — își are conștiința curată.

Când se obișnuiră cu slaba lumină, ce pătrundea printre gratiile dese de fer ruginit și tablele de sticlă murdară, observară, că nu sunt numai singure, ci mai erau nenorociți cari se bucurau de aceeași ospitalitate, adevărat bolșevică.

La vederea lor, o umbră de om — schelet s'ar fi putut spune — se ridică dintr'un colț al pivniței și cu pași nesiguri se apropie de ele :

— Vai ! încă două victime ale acestor monștrii cu chip de om — băigui el cu fruntea și mâinile tremurătoare îndreptate spre tavan — Așa-i, că nici Dumneavoastră nu știți pentru ce a-ți fost aduse aci ?..

— Intr'adevăr nu ! -- răspunse Amalia -- căci avem toate actele în regulă. Aprobate chiar de un oarecare Ismail, despre care se spune, că este foarte respectat. Cu toate acestea, pacostea a căzut peste noi, ca trăsnetul din senin. Nu mai știm ce să credem ? Sperăm însă, că ne vor elibera ! Nu-mi pot închipui ca oameni nevinovați să fie maltratați în modul acesta ?..

— Să dea Dumnezeu, să aveți dreptate — șopti străinul — Dar mă tem, că o să pățiți și Dumneavoastră ca acești nenorociți, pe care-i vedeți trințiți prin toate unghiurile acestui mormânt — căci îl putem numi astfel, deoarece încă nici unul, dintre câți au intrat aci ca prizonieri n'au mai scăpat cu viață. Cei ce sunt aduși aci nu sunt din ordinul guvernului și nu primesc nici măcar apa răcoritoare, care e mai multă pe glob. Sunt despuiați, până și de cele mai neînsemnate lucruri ce le au asupra lor. Nu sunt uciși, dar sunt lăsați

să moară de foame și torturați în modul cel mai barbar, în cât ar prefera moartea de o sută de ori!

Tot așa am ajuns și eu aci: Sunt preot, într'o comună din apropierea Petrogradului. Am venit la oraș pentru ceva afaceri, fără să știu ce se petrece aci? Căci vedeți Dumneavoastră, noi pe la sate, n'avem timp să ne ocupăm cu politica.

La intrarea mea în oraș, am observat ceva: Lumea se uita la mine ca la un strigoiu. Par'că eram între oameni, care nu mai văzuseră popă toată viața lor și nu între pravoslavnicii mei de altădată, pentru cari popa era totul. M'am uitat atunci nedumerit împrejurul meu și m'am convins că nu era cu nimic mai mult de mirat asupra mea, ca de altă dată. Prin urmare îmi continuai drumul, fără să mă gândesc la vre-o surpriză. La primul colț de stradă, mă pomenii înconjurat din toate părțile de niște oameni cu fețe sălbatice și cu ochii umflați de votcă, care începură să-și bată joc de mine. Am fost pe urmă adus aci, unde de zece zile mă chinuesc și îndur toate mizeriile ce și le-a putut cineva închipui vre-odată... Am fost silit să-mi desbrac haina preoțească și să îmbrac acest spurcat caftan jerpelit, tras de sigur de pe vre-un biet jidan, care va fi sfârșit și el în acest mormânt, unde suntem cu toții sortiți să murim.

În noaptea trecută au murit doi! Sărmanii n'au mai putut îndura foamea. Eu sunt aci de zece zile și rezist încă, dar simt, că mi-se apropie și mie sfârșitul. Mult nu voi mai putea îndura.

*

Amalia, uitase necazurile ei în fața acestui nenorocit și tocmai se pregătea să-i spună o vorbă de mân-

găiere, când o zăngănitură de chei îi ajunse la urechi. Își întoarse puțin capul și într'adevăr, ușa greoaie de stejar se deschise cu zgomot :

— Amalia Ivanovna și însoțitoarea sa ! — se auzi atunci o voce de pe treapta cea mai de sus a beciului.

Femeile tresăriră la auzul acestei voci răgușite, și urmate de un rigăit profund, care se auzi până și în cel mai îndepărtat unghiu al pivniței. Preotul se retrase făcând mătânii și privindu-le cu groază pe cele două femei.

— Să știți ! că asta e o prevestire de rău, se tângui el.

Într'adevăr ! lucrurile stau mult mai rău de cum credeam noi la început, îl întregi Ana, care începuse să tremure. Era mai bine dacă rămâneam acasă, acolo cel puțin eram între cunoscuți și nimeni n'ar fi îndrăznit să se poarte față de noi cum se poartă imbecilii aceștia !...

Prea vezi lucrurile îndoliate draga mea ! — încercă atunci Amalia să-și mângâie nepoata — cu toate că nici ei nu-i mirosea a bine. Va fi aflat Ismail — adaugă ea cu vocca pe jumătate — și de sigur se va grăbi să ne redea libertatea, căci cu tot titlul său de simplu tovarăș, eu îmi închipui că este domn ! altcum nu-mi vine să cred că ar fi ajuns capul siguranței unei metropole, nici chiar într'o țară dominată de proletari.

Chemarea se repetă, apoi urmă o bombănitură nu tocmai drăgostoasă, la adresa celor două femei.

— Venim domnule, venim ! — răspunse Amalia — și urcând treptele umede, își mai îndreptă odată privirea înspre unghiul în care se retrăsese bietul preot.

— Dumnezeu, să vă aibă în paza sa — exclamă acesta — și două lacrimi mari se rostogoliră pe fața lui brăzdată de povara bătrâneții.

— Urmați-mă ! — urlă roșcovanul răsucindu — și mustățele încalcite și uitându-se chiorîș la tânăra fată care-l privea cu dispreț. Măcar o noapte să fi rămas aci ! scrișni el...

— Unde ne duceți ? — întrebă Amalia — grăbindu-se să pășească alături de el.

Veți vedea când vom ajunge, bombăni el scurt.

— Bine ! dar acesta nu este un răspuns ?

— Vreți altul ?... O să-l primiți numai de cât. Veți mai primi încă și altele, adaugă el cu răutate... Un sfat, totuși țin să vă dau. Să întrebați mai puțin, căci pe la noi nu prea e la modă flecăritul. Deci cine riscă totuși să nu respecte aceste obiceiuri, se căește la urmă dacă mai are timp.

— Totuși, un cuvânt — adaugă Ana — cu vocea ei batjocoritoare — V'am spus că nu-i permis, dar un cuvânt un-i lumea. Să-l aud ?

— V'aș ruga să binevoiți a ne spune, mai 'nainte de a ajunge la destinație, cum să numim autoritatea, înaintea căreia ne duceți ? căci noi nu suntem absolut inițiate cu titlurile de astăzi !..

Roșcovanul cu barba zburlită, își întoarse puțin capul și se uită la ele nedumerit. Cum poate să fie cineva atât de inocent — își zise el — ca să nu știe nici măcar atât, că astăzi nu mai sunt titluri ?!

— Ei ! uită asta v'o pot spune : Să-i ziceți tovarăș, ori și cine ar fi el.

În timpul acela, ajunseseră la clădirea principală. Un morman de zidiri, situate cu frontul la două străzi

și cu două intrări principale. Prin strada Isac, era intrarea la prefectura poliției, iar din Bulevardul „Velico-Petru” se intra la serviciul Siguranței Petrogradului. O instituție înființată de curînd și cu caracter mai mult de spionaj.

Roșcovanul, când ajunseră aci, cu toată aparența lui necioplită, nu părea totuși lipsit de oarecare politeță. Se dădu la o parte și le arătă drumul :

— Ușa a doua la dreapta — răcni el — urmându-le bodogăninind cuvinte fără nici o legătură și ridicându-și pantalonii la fiecare treaptă.

Camera în care fură conduse cele două femei era goală pe deantregul. Afară de câteva scaune cu spătare înalte, nu mai era nimic. Pereții erau acoperiți de afișe roșii, prin care se aducea la cunoștința publicului, arsenalul de ordine și puhoiul de dispoziții luate de guvernul revoluționar, în ultimele săptămâni.

Roșcovanul, se cugetă puțin, holbând ochii la ușa mare a cabinetului de pe care fuseseră rupte cu forța etichetele masive cu titlurile foștilor funcționari. Nu știa ce să facă ? să între, sau să aștepte până când va fi chemat ? Totuși, luă par'că o hotărîre, căci le spuse celor două femei scurt :

— Mă duc să Vă anunț, stați aci !

În timpul acela : Amalia își reluase atitudinea ei obișnuită, nu mai vedea lucrurile atît de tragice ca la început. În schimb Ana era disperată. Avea douăzeci de ani și nu suferise atîta mizerie, cîtă suferise în două ceasuri de cînd intrase în această clădire. Tocmai voia să întrebe ceva, cînd ușa cabinetului se deschise și în prag apărî un domn cu nas de bețiv și cu ochelari încadrați în aur :

Dumneavoastră sunteți Amalia și Ana Ivanovna — întreabă el ridicându-și ochelarii mai sus, deasupra tronului său de bețiv ?

— Da domnule ! noi suntem, eu și nepoata mea.

— Doamnă ! mi-sa vorbit foarte mult despre Dumneavoastră, mi-sa spus că sunteți o partizană înfocată a socialismului, dar după cât constat eu, nu sunteți încă în clar cu situația de azi. Sau poate m'a înșelat pe mine persoana, care mi-a vorbit despre Dumneavoastră cu atâta bunăvoință ?

— Credeți asta pentru că V'am spus Domnule ? V'o spun și acum și o spun la toată lumea. Cred că într'asta nu este nimic rău ?

— Într'adevăr' în felul de a vorbi cu cineva, nici eu nu văd nimic rău. Sunt însă alte chestii mult mai grave, de cât acelea ce se pot pronunța prin viu grai...

— Nu voiți doar să spuneți că împărțindu-mi tot prisosul muncii mele de decenii, cu cei lipsiți și oropșiți de soarte, am făcut o crimă contra bunelor moravuri ? Sau poate, foile și revistele populare fondate de mine nu vă sunt pe plac ? Asta o știu, mi-au spus-o și alții. Nu-i însă un motiv, pentru care trebue să fie persecutat cineva. E drept că eu visam un alt socialism, o altă libertate. Visam realizarea lor prin buna înțelegere. Dreptate egală, legi sfinte atât pentru unul cât și pentru altul. Drepturi, de care să se bucure atât salăhorul cât și deputatul, sau directorul de bancă. Dumneavoastră însă nu m'ați înțeles nici odată, sau poate n'ați voit să mă înțelegeți ? Nu era chiar important faptul ce-i drept, ar fi meritat totuși mai multă atenție.

Dar să le lăsăm acestea, căci nu mai au nici un rost. Idei vechi și vorbe sterpe, la lada de gunoiu cu

ele. Ținem fiecare pentru noi ceea ce credem de bine și dumneavoastră, cred că nu ne-ați adus aci ca să ne ascultați părerile demodate, ci pentru a dispune de soarta noastră.

— Nu doamnă! eu nu dispun de soarta nimănui, căci nu cade în sarcina mea, voiam numai să vă aduc la cunoștință ordinul ce l'am primit în chestiunea dumneavoastră.

— Cred că n'are să fie expluzarea și munca silnică, adaugă Amalia cu ironie?

— Dumneavoastră puteți crede ce vreți, noi însă ne facem datoria. Și pentru ca să nu vă faceți păreri prea exagerate despre noi, vom dovedi, că știm să ne purtăm și omenește cu persoanele care merită. Dacă nu vă putem reda libertatea chiar de pe acum, nu voim totuși să vă lăsăm să îndurați mizeria și neajunsurile alături de criminali ordinari și de alte persoane periculoase societății, ci vă vom trimite într-o casă cumsecade, unde veți avea toată comoditatea, până când va sosi ziua în care veți fi puse în libertate.

— Vă suntem recunoscătoare la tot cazul, făceți însă mai bine dacă ne lăsați în pace și nu vă ocupați de noi — biete femei!

N'ați face bunătatea, să ne spuneți și nouă pe ce bază suntem deținute, când aveam toate actele în regulă?

— Ba da! pe motivul că voiați să părăsiți țara în mod fraudulos și cu intenția de a nu vă mai reîntoarce.

— În mod fraudulos?... asta nu este chiar expresiunea potrivită, iar în ce privește reîntoarcerea sau nereîntoarcerea noastră în țară nu văd nici o crimă. Cu asta încă nu făceam la nimeni nici un rău.

— Cu atâta încă nu, dar e ușor de presupus că

aveați de gând să puneți ceva la cale... Din parte-mi v'o declar, că am cea mai mare încredere în Dumnezeuavoastră, alții însă nu judecă așa.

— Vreți să spuneți, că trecem drept periculoase societății, pentru că voiam să ne ducem la părinții mei?

— Nu vreu să spun nimic, dar... Aci se întrerupse, căci cineva bătu la ușe:

Intră! strigă el atunci răstit. La dracu! dar intră odată!

Ușa dinspre coridor, se deschise cu o ușoară scârțăitură și în prag apărură două capete zburlite de milițian.

— Am sosit tovarăș comisar, raportă unul dintre ei descâlcindu-și barba cu degetele înmănușate. Mașina este gata și așteaptă în stradă.

— Așa!... foarte bine — grăi comisarul — întorcându-se înspre cele două femei. Și acum vă rog Doamnă, să binevoiți a urma pe acești oameni care vă vor conduce la noaua Dumnezeuavoastră locuință, unde veți sta până când vi-se-va clarifica situația.

— Cum? — întrebă Amalia cu mirare — ne-ați adus aci numai pentru atâta?

— V'am adus ca să vă spun... Voiam poate să vă cunosc personal.

— Dați vă rog cărțile pe față și spuneți mai bine că voiați să-mi cunoașteți părerile, căci nu-mi vine să cred că persoana mea v'ar interesa atât de mult? De-altfel ce importanță are? Dumnezeuavoastră aveți toată dreptatea, noi n'avem de cât să ne conformăm. Spunând acestea se întoarse înspre cei doi milițieni și le grăi:

Suntem gata să vă urmărim domnilor, vreți poate să ne puneți cătușile ?

Soldații se uitară întrebător la Vladimir, care în timpul acela se apropiase și acum stătea în fața lor înșepenit cu picioarele răschirate

— Doamnă, v'am sups mai nainte, că Dumneavoastră n'ați fost tratate ca prizoniere nici aci și nu veți fi nici acolo unde vă duceți, dar cu purtarea Dumneavoastră ironică, nu știu zău unde veți ajunge ? Vă sfătuesc ca un prieten, să vă schimbați atitudinea, căci urmând în felul acesta, numai agravare vă poate aduce. Afară de asta ne îngrenuați și nouă situația.

— Mulțumim domnule comisar, vom proba să ne acomodăm. Încă un cuvânt : Mergem departe ?

— Regret foarte mult, dar asta nu v'o pot spune. Vă asigus însă, că veți fi mulțumite.

În timpul acela, afară înnoptase deabinele. Felinarele farurilor, sfredeleau întunericul cu luminile lor roșietice. Orașul era ca mort, viața dispăruse odată cu prăbușirea capitalismului Undeva pe la periferii se auzeau focuri de arme trase la mici intervale. Sirena unui prachod, răsuna sinistru — prin noapte — ca oftatul unui muribund. Grupuri de soldați mișunau pe toate străzile și cafenelele luxoase deveniseră menajerii.

Ajunse în stradă, cele două femei, fură poftite de unul dintre soldați să se urce în automobilul de salvare, care posta la rampa Upravliniei. Pe urmă se urcară și ei și se așezară în fața lor.

— Dă-i drumul — strigă atunci unul dintre ei — către șoferul, care începuse să moșăie la volan. Mașina cu cruce roșie, fu pusă în mișcare și peste câteva mi-

nute dispăru ca o fantomă prin labrintul de străzi întunecoase.

Trecuse de mult miezul nopții și goana continua încă. Cele două femei erau ghemuite într'un colț al caroseriei căptușite cu piele și se cugetau, dacă ziua de mâine va aduce ceva înbucurător pentru ele ?

Soldații, fumau o țigaretă după alta și striveau între măsele câte-o înjurătură, de câteori mașina trecea peste vreo desfundătură a drumului, făcându-i să-și muște limba, sau să le cază țigareta din gură.

— Mai este mult Hriska ? — întreabă unul făcându-și palmele pâlnie la urechea șoferului — care se părea că-și pusese de gând să nu se mai oprească.

Acesta nu răspunse, dar peste câteva minute se opri brusc și începu să hârăe din sirena lui răgușită, semnalul pe care-l știa pe de rost, căci era una și aceeași loznica pentru toți partizanii, în aceea noapte.

Parascovea, așteptase de mult semnalul și când îl auzi sări sprintenă dela loc. Așteptați puțin se adresă ea lui Trofim — căci mă duc să le deschid poarta și să văd dacă mosafirele mele s'au obișnuit cu situația pe care n'o mai pot shimba ?

Când Parascovea, își părăsi mosafirii, nu se duse numai decât să deschidă poarta, deși soneria zbârnăia mereu și cu mici întreruperi semnalul cunoscut, ci să îndreptă cu pași grăbiți înspre clădirea din fundul curții, care servea de locuințe personalului de serviciu. Noaptea eră mohorită, orașul cotropit într'o tăcere de mormânt: Totul se părea că doarme: Dormea văzduhul cenușiu, dormeau copaci bătrâni, dormea zăpada, dormea chiar și pământul. N'ajunsese Parascovea decât pe a treilea treaptă, când ușa se deschise și în prag a-

păru o femeie cu capul nepieptănat și cu ochii umflați de somn :

— Cine-i acolo ? — strigă străina — pe un ton pițigăiat.

— Haid repede ! nu mai întreba — fu răspunsul. Mergi și deschide poarta, căci au sosit. Dar vezi să nu-ți umble gura. Tu nu știi nimic, n'ai văzut și n'ai auzit nimic ! În schimb ori de ce ar avea ele nevoie, să le pui la dispoziție.

— Las pe mine, că am eu grijă — răspunse aceașta scurt — Te asigur că o să fii mulțumită de mine. Spunând acestea plecă, iar Parascovea rămase pe loc ca încremenită și se uită lung pe urma femeiei care dispăruse prin noapte : Ce s'ar fi ales până acum din această creatură — se gândi ea ? dacă n'aș fi pescuit-o eu de pe străzile Harcovului, unde ajunsese să-și vândă corpul, ori și cui pentru un pahar de votcă și o bucată de pâine neagră.

*

Tot pe timpul acela, întâlnise Parascovea și pe Ismail ; un fost student eliminat dela Universitate, pentru ceva escrocherii. Făcându-i-se milă de el îl ocroti câțva timp, dar băiatul de viață, în scurt timp deveni el mai mare la casă și aceea ce-l ajutorase, nu mai eră decât sclava plăcerilor lui.

Timpul celor patru ani, cât a durat războiul mondial. Ismail l'a petrecut pe drumuri, fugar și ascuns prin văgăuni ca guzganul. Mai da din când în când pe la amanta sa, dar numai noaptea. Îi storcea ce era de stors și pleca din nou. Nimeni nu știa unde se duce, de unde vine și cu ce se ocupă ? Când izbucni revo-

luția, apăru ca din pământ și se puse pe jafuri și pe cruzimi, de plângea pământul pe unde trecea el.

Guvernele cădeau în timpul acela, aproape în toată luna. Populația, trăia sub cea mai mare teroare. Nu mai era nimeni sigur de avutul său! În cele din urmă, veni comunismul — sărbătoare a haimanalelor și pușcăriașilor. Lumea să întorsese pe dos și Ismail se pomeni într-o bună zi cocoțat în scaunul șefului Siguranței Petrogradului. Asta n'o visase bietul student, prins cu mâța în traistă, la un joc de cărți unde se măsluia!.. Și dacă ar fi fost numai atât?.., o simplă măsluire nu-i mare treabă! avea el însă și altele, de care nu știa nimenea afară de Parascovea.

Ca om cu vază, Ismail nu-și uită nici de amanta care-l întreținu-se ani de-a rândul. O înștiință de întorsătura ce survenise în viața lui, propunându-i să vândă totul la Harcov și să se mute în capitală, unde el avusese de grijă să-i facă un mic serviciu, trimițând pe lumea cealaltă proprietarii unci frumase Vile de pe Bulevardul Orlov, ca apoi frumoasa proprietate să fie predată Prascovei ca surugon cu totul ce se găsea într'ansa

*

Amalia și Ana, nu-și puteau închipui unde se găesc? Umblaseră ceasuri de-a rândul cu mașina, trecuseră peste poduri lungi, cutreeraseră păduri, văi și câmpii întinse, pe care nu se vedea, decât imensa pătură de zăpadă, brodată pe unele locuri de vre-un rîuleț sau vre-o linie ferată răzleață și scoasă din uz. Acum se vedeau din nou într'un oraș mare, într'o casă de bogătaș înconjurată din toate părțile cu ziduri înegrite de timpuri și copaci bătrîni și scorburoși. Ce

vor dela noi ? — se întrebau mereu cele două prizoniere — și cine sunt persoanele care ne joacă o festă atât de neobișnuită ? Apoi toate evenimentele de peste zi trecură pe dinaintea lor : Arestarea venită atât de pe neașteptate, pivnița cu miros de murdării, fapturnile omenești cari zăceau acolo ca într'un purgatoriu, roșcovanul Boris, cu mănunchiul de chei și cu privirea hămesită, Vladimir cu nasul lui de bețiv, cursa nocturnă ca la vânătoare de urși, pe urmă această casă neobișnuit de luxoasă !...

Femeia care le condusesese aci, le asigură de belșugul și comoditatea ce le așteaptă în această casă. Nu răspunse însă la nici o întrebare ! se vedea cât de colo că era instruită. Doriți ceva ? întrebă ea. Iată acum vă servesc ceaiul, căci trebuie să fiți foarte obosite de atâta amar de drum ?

Parascovea, când se convinse că, totul s'a petrecut după dorința ei și încă cu cea mai mare precizitate, se întoarse la mosafirii săi de mai 'nainte.

— Am terminat ! — glăsui ea — trădând oarecare emoțiune, dar totuși aș mai avea o rugămintă. Și cred că tovarășul Trofim, mi-ar putea-o îndeplini cu puțină bunăvoință ?...

Trofim se uită la ea, oarecum întrebător ? Nu prea îi mirosea a bine. Misiunile cu caracter, cum fusese de exemplu cea de dimineața, nu-l prindeau de loc. Dar existența, fi-re-ar al dracului de existență, dacă depinde de capriciile unei femei !

Ce anume trebuie să fac — întrebă el — abea mai putându-se stăpâni să nu izbucnească.

E vorba de un articol, care trebuie să apară, nea-

părat într'unul din cele mai răspândite ziare ale Petrogradului.

— Cam ce trebuie să conțină acel articol?

— Il am gata deja, rămâne doar să fie purificat de cineva, care știe să scrie, căci așa cum este nu cred că s'ar găsi redactor să mi-l publice chiar nici dacă mi-aș iscăli numele sub el. Ce zici? ai să-mi poți face acest serviciu? m'ai îndatora foarte mult!...

— Cred că da! căci am mai mulți prieteni gaze-ari, încă de când făceam serviciul la Siguranța vechiului regim și dintre aceștia, voi găsi eu vre-o unul ca să-mi facă acest serviciu. Bun înțeles dacă articolul este cel puțin în spiritul stării de azi?

— Atunci ne-am și înțeles! Iată aici manuscrisul, cetește-l și dumneata și fă tot ce poți ca să apară, căci ți-u foarte mult la asta!...

— Am să încerc, răspunse Trofim vârînd hîrtia într'unul din buzunarele hainei sale. Și întorcându-se înspre însoțitorul său — care în timpul acela începuse să moțăie — îi făcu semn de plecare

Hai — strigă el — căci e târziu și vreau și eu să mă odihnesc puțin în noaptea asta, căci de trei zile n'am dormit cât ai frige un ou.

A treia zi apăru în ziarul „Pravda” următorul articol:

Cunoscutul Feodor Ivanov, administratorul marilor domenii ale Statului „Alexandovnaia Sello” a fost arestat în zilele trecute. Cauza arestării sale n'a fost încă adusă la cunoștința opiniei Publice, dar dă de bănuît, că cu toată spoiala lui de mare socialist și cu toate măștile ce obișnuia să le poarte față de popor, n'a fost

de cât un profitor, care a știut să tragă pe sfoară și Statul și poporul deopotrivă.

Presupunerea noastră, este întărită prin faptul că, tocmai când scriem aceste rânduri, ne sosește știrea, că numitul a evadat din închisoarea Poliției Rurale din Vâlceanska și tot odată cu el a dispărut și tovarășul care era de serviciu în aceea noapte.

În ziua următoare, pe când voiau să părăsească țara în mod fraudulos, au fost deținute soția sa Amalia Ivanovna și nepoata lor Ana. La perchezitiia celor două femei, s'a găsit asupra lor un număr considerabil de monede aur și argint, libele de depuneri în străinătate, o casetă plină cu bijuterii, în valoare de mai multe sute de mii Ruble, precum și alte obiecte de valoare.

E dela sine înțeles că Feodor Ivanov, știindu-se cu musca pe căciulă, a căutat să-și pună în primul rând familia la adăpost, expediind-o în străinătate cu o bună parte din averea strînsă pe nedrept, de pe spinarea Statului și din jefuirea bietului moșic. Dacă asta i-ar fi reușit, și-ar fi găsit și el pe cineva, ca să-i procure un pașaport tot pe aceeași cale și să le urmeze foarte comod.

Dar tovarășii dela vamă, au fost înștiințați la timp și în momentul acesta, cele două femei sunt în siguranță și tot ce s'a găsit asupra lor confiscat ca lucruri însușite pe nedrept.

Cele două fugare, nu vor fi puse în libertate, până când Ivanov, se va prezenta să clarifice situația soției și nepoatei sale și tot odată motivul pentru care a evadat din închisoare, dacă nu avea nimica pe conștiință?

Acest articol, pornit par'că dintr'un curent electric, stârni mare vâlfă în cercurile socialiste, cari co-

laborau în timpul acela cu partidul bolșevic la cârmuirea țării. Toți conducătorii care se perindaseră în ultimul timp, avuseseră încrederea în Ivanov. Ca dovadă de aceasta era faptul, că toți colegii săi, foști administratori la Domeniile Statului, erau puși în disponibilitate, unii dintre ei la închisoare iar alții executați împreună cu toate familiile lor. Pe când lui Ivanov, nu i-se făcuse nici cea mai mică neplăcere. Ba chiar ceva mai mult, fusese proclamat în lipsa sa de comisar al poporului la Harcov, în acel frumos oraș, în care înfruntase mai târziu toate ironiile celor mai aprigi și mai veninoși ciocoi, dintre care făcuse și el parte înainte de a se căsători. Cu toate acestea, el rămăsese același statornic în ideile sale democratice.

Acest articol zdrobitor pentru Ivanov, apăruse tocmai când era pe cale să fie pusă în aplicare această proclamație și nimenea nu știa de unde?

Bun înțeles că adevărații lui prieteni, nu dădură crezare acestor defăimări publicate de un individ care nu avusese nici măcar îndrăzneala să-și pună numele sub calomniile sale murdare apărute în Pravda. E drept că pe timpul acela nu prea era la modă așa ceva. Redactor răspunzător nu era, era însă obligatoriu să se publice ori care dorință a cetățenilor. Aceasta era libertatea presei, adevărata libertate bolșevică.

S'a publicat atunci, timp de câteva luni calomnii, injurii, ocări, acuzări pe nedrept și madrigaluri fără sens și fără Dumnezeu. de care nu s'a mai pomenit nici la turnul Babilonului.

Într'una din zilele următoare, câțiva prieteni și partizani de a lui Ivanov, se prezintă în audiență la tovarășul Ismail, pentru a se informa, dacă conținutul

acelui articol era adevărat ori nu? Acesta însă le spuse că nu știe nimic din toată afacerea. Din ordinul guvernului — continuă el — nu s'a procedat la nici o arestare, nici contra lui Ivanov și nici contra familiei sale. Eu am eliberat celor două femei pașapoartele pentru străinătate, căci aveam toată încrederea în ele dar de cele ce s'au petrecut mai târziu, n'am avut cunoștință. Abea azi dimineață am aflat și eu!...

Să sperăm însă că, tovarășul Ivanov, se va prezenta în cel mai scurt timp, pentru a face lumină în toată afacerea aceasta pe care n'o mai pot nici eu schimba în momentul de față și pentru a clarifica situația soției și nepoatei sale, care sunt oprite ce-i drept pentru câțva timp de a părăsi Petrogradul, dar nu arestate, cum se afirmă în acel articol tendențios ci supravegheate numai de către o persoană de încredere care n'are nimic cu autoritățile și într'o casă în care au totă comoditatea.

Ismail, tocmai voia să adauge ceva, când o voce dinafară îl făcu să-și ascută urechile:

— Vreau să intru, m'ai înțeles!

O hărmălaie de voci înăbușite, alergături grăbite și câteva înjurături strivite între măsele fu răspunsul la acest mod poruncitor de a vorbi cu un soldat hărăzit de soarte să poarte insignele proletarizmului.

— Hai pleacă! sau nu vrei să înțelegi că tovarășul Ismail nu primește pe nimeni astăzi — se auzi atunci limpede vocea de mai 'nainte.

— Dar eu vreau și am să intru cu ori ce preț!

— Cu purtarea ta vei intra într'adevăr, dar nu aci ci la „Upravlinie“ unde se va mai găsi un locușor și pentru tine. Burjuu netrebnic ce ești!

În momentul acela, ușa cabinetului se deschise și în prag apărură figura morocănoasă a șefului Siguranței.

— Ce este acolo ? cine este omul care insistă să-mi vorbească — glăsui el — și pentru ce nu-i dați drumul, să văd ce voiește ?

În momentul următor, un om bine îmbrăcat, cu căciula de astrahan într-o mână dădu buzna în cabinetul marelui om al zilei. Era Fedor Ivanov, cu înfățișarea descompusă și cu pletele răschirate pe frunte. În mână stângă strîngea un ziar mototolit, pe care-l cetise și re-cetise Dumnezeu mai știe de câte ori ?

— Sunt eu oare nebun de tot ? — rosti el — abea mișcându-și buzele, sau într'adevăr...

— Nu ! prietenul meu, nu ești nebun, ci într'adevăr eu sunt Ismail, fostul tău coleg, pe care providența l'a trimis în calea ta pentru a-ți întinde o mână de ajutor. Da ! cred că Dumnezeu a voit așa, ca să-mi pot achita și eu datoria ce-o am față de tine, căci prin alte împrejurări, nu știu zău când aș fi fost în stare ?

Tu m'ai salvat pe mine, mi-ai redat cîntea, iar eu voiu reda libertatea soției și nepoatei tale și astfel vom fi achitați unul față de altul. Mi-ar face însă o nepus de mare plăcea să rămânem prieteni și pe mai departe ! Deoarece nu-mi vine să cred, că dragostea ce ați avut-o voi ; tu și soția ta — pe care n'o cunosc, dar o apreciez din auzite, — timp de treizeci de ani pentru poporul Rus, să se fi curmat prompt și tocmai atunci când el are mai mare nevoie de oameni drepti și cinstiți, care să-l conducă prin greutățile cu care se luptă astăzi și să-i arate cărările cele bune, dela care l'au abătut dușmanii patriei noastre de veacuri. Nu-mi vine să cred, că soția ta : aceea admirabilă femeie

care nu s'a dat bătută de antisocialism, timp de douăzeci de ani pe când aceștia își trăiau zilele de aur, să fi devenit trădătoarea cauzei și principiilor noastre. Dacă atunci era în stare să țină frontul, ba chiar să poarte lupta cu o gardă întreagă de ziariști pentru idealul său și pentru drepturile visate de bietul nostru popor, acum să-și fi pierdut curajul când era pe cale de ași vedea visul îndeplinit?... Da, cunosc intenția și sunt și eu de aceeași părere. Ea credea o libertate nobilă, o libertate generală, egalitatea atât pentru unul cât și pentru altul. O spun sincer față de ori și cine, căci și eu altceva visam... Dar ce să-i faci? Ești nevoit să dai norodului, ceeacc-ți cere el, pentru ca să-l împaci! El cere dreptate... Cum o faci, nu vrea să știe, nu-l importă! El își cere răsplata, pentru că și-a vărsat sângele pe altarul patriei și la urmă tot ea a fost aceea care l'a tradat! Acum își cere dreptul său, dacă nu i-l dai, și-l acaparează singur. Are oarecare dreptate, când cere moartea asupritorilor de ieri și a trădătorilor de mâine. Trebuie să le faci pe plac, căci dacă nu, le iei acestora pe dinainte, te vor strivi ei mâine, ca pe puiul de șarpe.

Să sperăm însă, că cu timpul vom ajunge totuși la adevăratul socialism, pentru care ne-am luptat cu toții veacuri de-a rândul și atunci toate neplăcerile și suferințele de azi, ni se vor părea numai ca un vis urât în umbra trecutului..

Erau orele șase dimineața. O dimineață de iarnă, cum numai în Rusia se poate vedea. Pe cerul senin, stelele vibrau în zare printre fulgii de promoroacă, cari

se deslipeau ușor de pe crengile arborilor, scuturate de un vânt ascutit și sfârtecător. Lumina zorilor înroșea răsăritul, învelindu-l într'o pătură de purpură însângera-
rată. Steagurile roșii, înfrumsețate cu insigna proleta-
rismului, atârnavu fantastic de pe acoperișul clădirilor,
ca tot atâtea pasări de pradă. Mișcările lor tremurătoare
la adiera vântului, precedau deșteptarea zilei următoare
despre care nimeni nu știa ce va aduce, ... într'un timp
atât de bogat în senzații.

Ivanov urma cu pași mari drumul, ce ducea dela
palatul Justiției, unde-și petrecuse noaptea, în cabinetul
prietenului său din tinerețe. Privea la toate colțurile
străzilor tabelele cu inscripții abia citibile încă prin în-
tuneric. Știa, că comisarul Vladimir nu va fi încă la
serviciu la o oră așa de matinală, cu toate acestea nu
se mai putea stăpâni. Voia să afle cât mai curând unde
fi este soția și care a fost cauza din care fusese o-
prită de a pleca?

— Dacă memoria nu mă înșală — îngână el —
aceasta trebuie să fie strada Isac, căci îmi amintesc
bine de clădirea cu trei fațade, care cred că e Uprav-
linia? În cazul acesta am sosit, dar nu știu cât va
trebui să aștept, până când va sosi acel Vladimir, de a
cărui voință a atârnat soarta soției mele, și ce o să
spună el referitor la ordinul ce-l am dela Ismail?

Puțin câte puțin, străzile deșarte se populau. Gar-
diștii roșii treceau neconținut pe lângă Ivanov. Fețele
lor erau brutale, îndobitocite și se mai putea ceti pe
ele urmele unei nopți de desfrâu, numit „amor liber“
pe timpul acela.

Cu cât Ivanov se apropia de enorma clădire, ve-
dea numărul acestora crescând. Acum se iveau printre

ei și civili Acești din urmă, pășeau răzleți și cu frunțile plecate. Unii treceau în grupuri, iar alții se urmau în șir. Pe fețele lor era întipărită mizeria și desgustul de o viață ca aceea, pe care erau forțați s'o guste în acel paradis. La unul mai bătrân, îi străluceau ochii ca la un carnivior și fruntea i-se brăzda la tot pasul. În toate părțile era un „dute, vino !” un caos de circulație, fără nici un cuvânt, sau fără un semn de mulțumire. Toată mișcarea părea un meca nism purtat de o mână nevăzută. Mersul lor era silit, ca asal-tul unei armate înfrânte, care înaintează mereu cu capetele înclinate, scormonind fiecare în creerul său necesitatea ascunsă de a relua lupta dela capăt și de a se răzbuna !.

Când Ivanov ajunsese la poarta mare a mormanului de clădiri, în ale căror subterane zăceau cu sutele de nenorociți vii între morți și morți între vii. . De această ospitalitate se bucurase și Amalia soția sa deși numai câteva ore. Poarta mare era încuiată și toată clădirea părea un mister. Deasupra intrării ardea încă un felinar atârnat de un drug de fier. Nori de fum se ridicau din coșurile dela casa de peste drum, ca o coamă albă, ușor colorată, de carminul zorilor.

Ivanov mai apăsă odată cu putere clanța grosolană de bronz, dar fără rezultat.

Când se convinse apoi că nu e chip de intrat se hotărî să se plimbe până când va sosi acela pe care-l aștepta. Il atrăgeau figurile acestor trecători în uniformă cu ținută de ostași Romani. Cu deosebirea că, a-ceștia își purtau gloria întipărită pe fețele lor brutale arătându-și lașitatea în toată goliciunea ei și scandalizând lumea cu cruzimea lor, față de femei, copii și

oameni nevinovați pe cari nu-i mai apărau nici legile și nici fărădelegile. S'au văzut în timpul acela familii cu sutele, părăsindu-și tot avutul lor rămas din părinți în fii, sau strâns de ele prin cele mai cinstite mijloace, legând toată capeica cu zece noduri și trăgânduși dela sine și cele mai necesare traiului de toate zilele, pentru ca astăzi să le părăsească și să-și ia toiagul pribegiei. .

Când Ivanov, ajunsese la capătul din sus al străzii Isac, se opri un moment și își ridică puțin fruntea pentru a se orienta. Felinarele mai ardeau încă și el își simțea ochii umezi de lacrimile provocate de frig. După ce mai făcu câțiva pași, privirile lui se opriră asupra unui grup de soldați, cari veneau dinspre Bulevardul Orlof și târau în mijlocul lor două femei și o fetiță cam de vreo șapte ani. Femeile erau legate de ambele brațe, iar debilul copil de subțiori și apoi de mâinile mamei sale. Când grupul jalnic se apropie de locul unde stătea Ivanov, el încremeni pe loc. Pumnii i-se încheștară fără voie și ochii lui scăpărau ca fulgerele: Cele trei ființe omenești erau goale de tot, pe corpurile lor nu eră nimic afară de cămașa de noapte. Călăii le luaseră chiar din pat și nu le mai lăsase timp nici măcar să se îmbrace, ci le târau după ei cu picioarele goale prin zăpada de jumătate de metru și pe un frig de treizeci de grade.

Of Dumnezeu! . . . Tu le vezi toate acestea și totuși îi mai suferi pe fața pământului — rosti administratorul — când văzu atâta cruzime și barbarism din partea unor oameni, cari pe deasupra se mai numeau și pravoslavnici! . . . Urletele sălbatice și risul brutal și batjocuritor al drojdiei care se adunase în timpul acela,

ca o haită de bestii flămânde, îl înfurieră tot mai mult pe Ivanov și-l făcură să regrete tot ceea ce făcuse o viață întreagă pentru aceste duhori îndobitocite și lipsite până și de cele mai elementare simțuri omenești.

Urletele creșteau mereu și piața Velico-Petru se umplu de o lume hoinară și setoasă de răzbunare, care eșise ca din pământ. Toate ferestrele erau deschise și din toate părțile se auzea același vuet demonic. Ivanov se miră! . . . Cum se face oare, ca locuitorii acestor case? . . . Dar își dădu seama repede și se lovi cu palma peste frunte: Înțelege acum totul. Își aminti de vorbele lui Ismail: Poporul cere egalitate! dacă nu i-o faci și-o face el singur! . . .

Prin urmare toate aceste palate și clădiri istorice, sunt comunizate de proletari? sunt locuite de niște brute fără căpătăiu? Chestia stătea mult mai rău de cum și-ar fi putut-o el închipui.

Va-să-zică, tot nu-i egalitate! de cât doar lucrurile s'au chimbât: Proprietarii de ieri au devenit cerșitori, cari mai sunt încă în viață, iar pușcăriașii le-au luat locul! Asta e ceva teribil: Toate târfele mahalalelor și toți surghiuniții să se lăfăiască în aceste clădiri monumentale și să le murdărească cu mâinile lor pătate încă de sânge?

Asta n'o vreau!.. Mai bine mort de cât tovarășul de idei al unor paraziți, pușcăriași născuți din perverzități, și educați prin tavernele dubioase ale periferiilor — se gândi el și începu să articuleze fraza de protestări, cu frânturi de cuvinte,

Lumea se mișca de colo până colo, ca purtată de un resort și zgomotul creștea. Cele trei nenorocite și soldații cari le târau de funie ca pe vite, la un mo-

ment dat, fură ridicăți de gloată și împinși înspre locul unde stătea Ivanov. Acesta văzând atâta cruzine, își ridică mâinile la ochi și își mușcă buzele: Pielea bietelor femei, eră vânăță, pe fețele lor lacrimile se prefăcuseră într'o pojghiță de ghiață — Spectacolul eră într'adevăr sălbatec :

Mititica, se împiedeca la fiecare pas și cădea prin zăpada mare. Piciorușele ei erau degerate și măduarele-i plâpânde, nu mai erau în stare de a îndura frigul. Când nenorocita mamă, care nici ea nu eră mai puțin vrednică de plâns — se ruga ingenunchi, învo-când pe Dumnezeu și pe toți cei din jurul ei, să-i deslege cel puțin mâinile. pentru a-și putea ridica copilul la piept. Rugămintea ei era primită cu hohote de râs și huidueli din toate părțile. O bucată de lemn zbârnăi pe deasupra mulțimei și biata mamă se rostogoli cu capul însângerat în zăpada frământată de miile de picioare. Atâta mai lipsise și aruncăturile se urmară cu droaia. Soldații voiră să le apere, dar târfele se întăritau tot mai mult și își spărgeau capetele una la alta, în sălbătecia și setea lor de răzbunare.

Ivanov, se dădu la o parte, ar fi voit să nu mai trăiască în momentul acela !....

— Cine sunt aceste nenorocite și de ce anume s'au făcut vinovate ? — întrebă el, de un om care purta uniformă, dar pe a cărui față se putea cetti cale de-o postă nemulțumirea și desgustul, ce trebuia să-l înghită la tot pasul :

— Sunt rămășițele nenorocitei familii a căpitanului Stanilov — răspunse acesta — despre care se vorbește că, ar fi dezertat din garnizioana „Ecaterinenburg” unde fusese comandant la garda de pază a țarului și că

trecând Uralii, s'ar fi înrolat într'una din diviziile trupelor albe, formată la Kurgan. Bun înțeles, acestea nu sunt de cât presupuneri. Precis nu știe nimeni ?

— Atunci ceeace se petrece aci e mai mult ca crimă ? — scrișni Ivanov — și totuși niminea nu se revoltă ?

Streinul ridică din umere și în privirea lui se reflecta: Încearcă tu de vezi ! dacă nu ți-e dragă viața — apoi plecă !

Totuși e prea din cale afară — își zise Ivanov, trăgându-și căciula peste urechi, apoi se repezi ca un tigru printre gloata de coate goale, răsturnând tot ce-i cădea înainte :

Să nu mai arunce cineva — strigă el — cu vocea poruncitoare, căci pe Dumnezeuul meu, praf vă fac pe toți în două minute. Cuvintele izbucniseră din pieptul lui ca dintr'un vulcan și pământul se învârtea cu el.

Nu se cugeta însă, că ceeace spusese l'ar putea costa viața ?

— Puneți mâna ! puneți mâna ! — se auzi atunci o voce dela etajul al doilea al unei clădiri. — Ucideți-l cu pietre, că e un trădător !

— Tovarăși ! tovarăși ! dar ce înseamnă asta — urla lumea din toate, părțile. Cum puteți lăsa să se atingă cineva de voi, și un scârbos ca acela să vă ia prada de sub nas ?

Soldații rămaseră încremeniți, se vedeau în cea mai mare incurcătură, nu știau cine este străinul ?

— Cine ești tu ? — Întrebă unul din ei — văzând, că nu mai e glumă.

— Feodor Ivanov, comisar gubernator al Harcovului — răspunse acesta.

— Hu!... hu!... hu!... minciuni! Este cel din ziarul de alaltăeri. Evadat din închisoarea poliției Valceansca! Puneți mâna pe el, luați seama să nu vă scape — răsuna toată piața de urletele lor!

Peste câteva minute Ivanov era condus de puhoiul de proletari, legat cu mâinile la spate. Fața lui era acoperită de sânge, capul îi fusese spart pe mai multe locuri, hainele sfâșiate curgeau de pe el în mii de fleanduri.

Când ajunse din nou naintea Upravliniei, poarta mare era deschisă, felinarul nu mai ardea, drumul era liber, dar nu pentru a intra la comisarul Vladimir, ci pentru a face cunoștință cu subteranenele clădirei împreună cu cele trei nenorocite.

În ziua următoare apărură un alt articol în coloanele ziarului „Sveznea“ din Harcov;

— Referitor la articolul de alaltăeri apărut în ziarul X... din capitală, care tratează arestarea tovarășului Feodor Ivanov și a soției sale: Respingem cu energie toate aceste calomnii. Din tot conținutul acelui articol nici un cuvânt nu-i adevărat!... Feodor Ivanov, se bucură în această Gubernie de cea mai mare popularitate dintre toți conducătorii politici. Iar în ceea ce privește arestarea soției și nepoatei sale, dacă aceste știri sunt adevărate, protestăm cu toții contra acestei proceduri și rugăm comisariatul central să ordone imediată punere în libertate a celor două femei deoarece sunt deținute pe nedrept! Suntem convinși, că ele nu voiau să părăsească patria cu reacredință. Proba acestei afirmațiuni e faptul, că la plecarea lor toată casa au lăsat-

o pe mâna unei tovarăşe, care în momentul aceasta este aci şi răspunde la întrebările noastre.

Chestiunea cu obiectele de valoare este o minciună, deoarece, toate acestea sunt neatinse. Chiar înaintea noastră avem o casetă de lemn plină cu bijuterii, din care partea cea mai mare poartă marca unui bijutier din Amsterdam şi numai foarte puţine sunt fabricaţiuni şi lustruiri de ale noastre.

Suntem convinşi, că dacă tovarăşa Amalia : ar fi plecat pentru a nu se mai reîntoarce, aceste obiecte cari sunt proprietatea ei, rămase dela părinţi, nu s'ar mai găsi în acest moment înaintea noastră. Ar fi găsit ea mijloace de a le expedia ? !

Credem, că acestea sunt destule argumente, pentru-ca tovarăşa Amalia să fie pusă în libertate în cel mai scurt timp.

Comitetul central socialist din Harcov.

Capitolul VIII.

Aici azi n'a sosit nimic pentru mine Doamnă ? — cu aceste cuvinte intră Andrei în casă și de data asta, și tot cu acestea intrase ieri, alaltăieri și în fiecare seară, în ultimele două săptămâni.

— Ba da, ba da ! se grăbi ea să-l asigure. Aveți o telegramă, am pus-o pe noptieră. Dar am avut de furcă cu îndrăcitul acela de factor, până să-l conving că, m'ați autorizat să iscălesc eu în asemenea cazuri.

Andrei nu mai auzi nimic, din tot puhoiul de explicațiuni, în care se avântase proprietăreasa, în rîvna ei de a demonstra odată și pentru totdeauna, cât de mult se interesează ea de nevoile chiriașilor. Tânărul însă, o cunoștea bine, știa câte parale face. Știa că are a gură... o gură... și o limbă trebuie să aibă, ca de clopot, pe care când o punea în funcțiune, îți trebuia nervi, ca să-i poți asculta toate ondulațiunile !

Din trei sărituri, fu înlăuntru și după ce încuie ușa, ca să nu fie tulburat de concertul de pe coridor, care mai continua încă, se repezi la noptieră, puse mîna pe depeșă și ceti cele câteva cuvinte, de mult așteptate și care-l făcură să vadă toate lucrurile tranda-

firii Până și vocea doamnei Sabău i-se păru mai dulce de acum și mai armonioasă ca altă dată...

* * *

Cu câteva săptămâni înainte, era o seară posomorită. Soarele nu se arătase toată ziua. Andrei plecă de acasă plictisit de singurătatea ce o simțea în sufletul său, în mijlocul acelei tăceri chinuitoare. Hoinări ore întregi, cu fruntea plecată, pe străzile mohorite ale orașului adormit. Trecuse de mult ora douăsprezece, când se pomeni în fața unei cafenele, cu vitrinele strălucitoare de sutele de becuri multicolore și de candelabrele improvizate. Ușa era întredeschisă și perdeaua groasă de catifea dată puțin la o parte. Cineva eșea! Un răpăit de saxofoane, îi izbi auzul cu puterea unei vijelii. O voce par'că-i striga: Hai nu te mai gânde! Intră și petrece o noapte fără să te gândești la ce va fi mâine. Viața e scurtă de altfel și nu merită atâta bătaie de cap.

Trecuseră multe luni, de când nu mai călcase prin localurile de petrecere și acum se simțea oarecum strein și stingherit de atâta vuet. Localul era ticsit de o lume pestriță, care ferbea ca într'un cuzan. Toate mesele erau ocupate de bărbați, cu fețele înroșite de beaură și de femeii obraznice, cu umeri goi, cari le țineau tovarășia acestora. Nu departe de muzică, într'un colț mai retras, o mescioară de marmoră, era ocupată de un singur domn mai în etate, pe a cărui față se putea ceti viața ordonată, inteligența și ținuta păturei din care făcea parte. Andrei se apropie de el și cu vocea limpede a unui tânăr bine crescut, îi ceru voie, arătând cu mâna scaunul neocupat dela aceea masă.

— Pofțiți vă rog, pofțiți! — răspunse străinul — întinzându-i mâna.

Privirile limpezi ale tânărului și cuvintele lui respectuoase, îl interesară pe străin, căci peste câteva minute erau adânciți într'o convorbire amicală, de par'că fuseseră cunoscuți de ani de zile.

În timpul acela, muzica începu din nu să cânte și în mijlocul localului, pe parchetul anume făcut pentru reprezentații, apăru una din femeile spilcuite și îmbrăcată ca vai de lume! Corpul ei era mai mult gol, de cât acoperit: În dreptul toboșarului se opri și cu un gest larg, începu în primul rînd să cânte ceva, ce numai nemțește nu era. Vocea ei era spartă și cât se poate de falsă. I-ai fi plătit bucuros ori cât, numai să tacă.

— Înțelegeți ceva? — întrebă străinul pe Andrei, căci eu drept să Vă spun nu pricep nimic, cu toate că-trăesc în Viena de mai mulți ani și posed limba nemțească tot așa de bine ca și cea maternă!

— Eu știu ce vrea să zică, fiind că cunosc opera, aș fi însă mai fericit în asemenea cazuri, dacă n'aș pricepe nimic. Vedeți Dumneavoastră, pentru unele ca acestea, nu-mi place mie să frecventez localurile așa numite, de petreceri. În seara aceasta, a fost doar o întâmplare că am intrat, dar va mai trece mult, până când voi mai pune eu piciorul aci! Mă miră faptul, că poliția, sau chiar publicul mai select tolerează așa ceva. Nu obsearvă cum o depravată ca aceasta își bate joc de artă. Mozart, sau discipolul său Beethoven, dacă s'ar scula din morți, ar muri din nou, văzând unde au decăzut operele lor. E revoltător, să vezi o târfă ca cea de colo, ciufulind arta cu miorlăiturile ei. Dar și

publicul... ce public!... Nu vreau să generalizez, de oarece vor mai fi și excepții, cred însă că, nătânga aceasta nu va primi aplauze din partea aceloră. În cât mă privește pe mine, eu aș aranja-o : Un picir undeva... și peste graniță cu ea !.. Priviți Vă rog la bruta acea cu monoclu. Ce credeți că este el ?

— Boxer, sau așa ceva !...

— Intr'adevăr, boxer, dar dintre aceia cari se luptă cu animalele la abator.

— Măcelar ?

— Da !... și cu unul ca și aceasta stă la masă amazona predestinată să răspândească cultura. Nu știu, zău ! unde vom ajunge și ce poate aștepta o lume intelectuală dela o târfă, care este în stare să asculte vorbele unui astfel de om, să supoarte rângetul brutal și cuvintele lui de mângâiere ? !... .

— Cunoașteți mai multe limbi ?

— Da, afară de cea maternă și cea maghiară, pe care am fost silit s-o învăț, trăind printre ei, mai cunosc cinci la perfecție.

-- Care anume ?

— Franceza, Engleza, Germana, Spaniola și Italiana.

— Hm... de un om ca dumneata am avea noi mare nevoie !... V'ați putea decide să părășiți patria pentru un post bun în străinătate ? Bineînțeles, tot în serviciul Statului Român !... .

-- De ce nu ?... Nimic nu mă leagă de patrie, căci n'am pe nimeni în ea. Unde și despre ce este vorba ?... .

— E vorba de un post destul de însemnat la legațiunea Română din Viena, dar cât se poate de ur-

gent! Eu plec la București. Dacă aveți posibilitatea să mă însoțiți, Vă voi prezenta chiar eu domnului Ministru de externe și Vă asigur, că peste câteva zile vă veți putea număra printre noi. Dealtcum eu sunt secretarul de ambasadă — poftiți legitimația mea — adaugă străinul — întinzându-i carnetul său de legitimație — apoi continuă: Când am plecat în concediu, am fost însărcinat cu angajarea unui funcționar român, dacă e posibil, dar care posedă mai multe limbi, printre cari și cea ungurească, căci cu aceștia avem mai mult de aface. Ei fug la consulat cu orice lucru de nimic. Și n'avem nici un funcționar care să cunoască această limbă. Funcționarii noștri de acolo, aproape toți sunt evrei: Vedeti dumneavoastră; românii, cari au oarecari calități, nu mai părăsesc țara, ci probează să se ferească în interiorul ei. Se fac politicieni — cel mai ușor lucru — în țara noastră. Așa dar ați avea plăcerea și posibilitatea de a mă însoți?

— Da, Domnule secretar! Posibilitatea o am și așa fi cel mai fericit om din lume, dacă v'ași putea însoți. Dar nu știu cum să fac cu lipsa dela serviciu?

— Fleac!... Cel mai ușor lucru: un certificat medical procurat chiar în această seară, căci nu mă îndoiesc că aveți vre'un medic cunoscut?... Pe urmă se poate trimite prin poștă sau prin vre'un curier special și toate sunt aranjate!...

— Bine, dar dumneavoastră plecați chiar în această noapte?

— În caz că vă decideți, rămân până mâine și plecăm împreună.

S'a făcut!... Încă în această seară îmi procur

certificatul și'l predau servitorului, care îmi este favorit. Cred, că va fi bine așa?

— Nici vorba..... cel mai bun lucru va fi acesta!...

A treia zi, Andrei fu prezentat Ministrului de Externe, care se arată foarte binevoitor față de el promițându-i că în cel mai scurt timp va primi denumirea, și sfătuindu-l totodată: să se reintoarcă liniștit acasă și să-și dea demisia din postul, pe care'l ocupase mai înainte.

Andrei urmă sfaturile primite și acum aștepta de patrusprezece zile ordinul, care nu mai sosea! În cele din urmă începu să'l neliniștească toată afacerea, auzise el, că, oamenii mari nu se prea țin de cuvânt, dar nu-i veni să creadă, că și ministrul să se numere printre aceștia. Înaintea lui un minisru era sfânt, și ce promite acesta trebuie să fie ca îndeplinit.

Acuma însă nu știa ce să creadă? Nu cuteza să-și mărturisească lui însuși faptul, de care se temea.

— Impachetați, viu, ordin la mine. —

Andrei, începu să danseze de bucurie și nu băgă de seamă că ușa se deschisese în timpul acela și în prag apăru Carmen cu zâmbetul ei binevoitor

— Ei, amice!.. Te credeam mai serios! Dar observ, că ai și însușiri copilărești!...

— Ce nu-i în stare omul să facă, când e fericit?!

— Vre'o declarație de amor, care și-a găsit ecoul?

— Tu ai fi știut în primul rând, dacă ar fi fost vorba de așa ceva!...

— Nu înțeleg, ce vrei să spui cu asta?

— Nu înțelegi ? . . . De cine alta credeai, că m'aș fi amoretat când te cunosc pe tine ? . . .

— Tu ești un copil ! Un alt bărbat, care ar cunoaște trecutul deochiat al unei fete cum îl cunoști tu al meu : nu numai că nu s'ar mai cugeta la ea, dar s'ar scârbi să stea cu ea sub un acoperemânt ! . . .

— Un altul, poate ? ! . . . dar eu, chiar pentru aceasta, te stimez mai mult, pentrucă simt în tine adevărul intrupat și admir francheța, cu care divulgi unui bărbat niște lucruri, pe cari alta, fiind în locul tău, n'ar fi dispusă să le descopere sub nici un pretext ! Câte femei nu le vor fi făcut toate acestea, ba poate altele și mai mârșave și totuși trec ca cele mai oneste și mai virtuozose femei în fața lumii ? !

— Să le lăsăm acestea, prietene, căci n'au nici nn rost ! Spune-mi mai bine : cărei norocite întâmplări putem mulțumi bucuria ta de astăzi ? — Folosesc pluralul, deoarece mă interesează și pe mine soarta ta întru câtva, considerând în tine adevăratul prieten. care mă iubește fără a-mi cere nimic în scimb, și ține la mine așa păcătoasă cum sunt ! . . .

— Cetește telegrama aceasta și o să vezi.

„Impachetați, viu, ordin la mine“

— Bine ! dar din aceste trei cuvinte nu înțeleg nimic . . .

— Nu eram sigur de rezultat, pentru aceea nu ți-am spus mai demult

— Cum, despre ce era vorba ?

— Am să plec în străinătate ! . . .

— Când și unde ! ?

— La legațiunea română din Viena.

— Și postul de aici ?

— Am dat demisia, când m'am reintors dela București.

— Va-să-zică aceasta era cauza, care te-a făcut să pleci pe neașteptate ?

— Aceasta.

— Totuși cred, că mie îmi puteai spune, doar știi cât de mult țiiu la tine ? !

— Nu eram singur.

— Când pleci ?

— Poate mâine, poate poimâine, depinde de sosirea secretarului.

— Cine este acest om ?

— Ideie n'am. Știu doar, că se numește Salvator și că-i cel mai simpatic și mai cinstit dintre toți oameii, pe care-i cunosc

— Îl cunoști mai demult ?

— I-am făcut cunoștință la cafenea înainte de a pleca la București.

— Și te-ai încrezut într'un un om, pe care l-ai văzut atunci pentru prima oară ? Era imprudent din partea ta !

— Are o înfățișare atât de cinstită, încât l-ași fi urmat până la marginea pământului.

— Admit, că era de bună credință, dar tot așa de bine putea să fie și un excroc . . .

— Și, ce-mi putea face ?

— Nu-ți făcea nimic, dar îți pierdeai serviciul !

— La aceasta m'am gândit dinainte, căci chiar in aceea seară mi-am procurat un certificat medical, prin care se justifica absența mea.

— Să dea Dumnezeu să ai noroc !

Mulțumesc prietena mea. Dar stai ! Ai fi dispusă să-mi îndeplinești o dorință înainte de a pleca ?

— Ce anume ?

— Să continui istoria ta, bine înțeles dacă ești dispusă în această seară ?

— Cu plăcere amice, tocmai pentru aceea venisem aici.

— Dă-mi voie atunci, să te tratez cu un pahar de vin din sticla asta, care o păstrez anume pentru proxima întâlnire. La al doilea pahar : ochii fetei începură să strălucească, ca la o pisică și continuă :

— Ți-am spus, mi-se pare, cât de disperat a fost sârmanul băiat la despărțire. Să nu crezi însă că voiam să-mi bat joc de el, sau că sunt o ființă fără suflet. Era absolut nevoie să procedez cum am procedat ! Căci iubirea mea pentru el creștea văzând cu ochii și tot aceleași manifestări le observasem și la el. Alta în locul meu, n'ar fi făcut așa, ci de sigur s'ar fi bucurat de efectul frumseței sale asupra unui tânăr fără experiență. Eu vedeam, că sunt în stare să fac orice din el. Dar tocmai de asta mă feream. Nu voiam să mă pun barieră începutului vieții unui tânăr, care era pe cale să-și creze o situație strălucită și să-l fac să-și uite datoria, ce o avea față de părinții săi, despre cari știam că : sunt bătrâni și că și-au spesat aproape tot avutul cu creșterea unicului lor fiu, pentru ca la bătrânețe să aibă și ei un stâlp de reazem . . .

Mă durea și pe mine despărțirea, dar îl iubeam atât de mult, încât preferam să sufăr eu, decât să-l ruinez pe el ! Voiam să sufăr, căci suferința este un balsam bine făcător, când suferi pentru ființa, pe care o jubești. Știam, că amintirea mea se va șterge cu tim-

pul și zilele fericite care le-am trăit împreună se vor înveli de întuneric în memoria lui. Mă mângăiam cu gândul, că odată o să-mi fie recunoscător, când va vorbi ca om bătrân intimilor săi, de numele unei fete frumoase, cu care a făcut cunoștință în treacăt, care i-a fost dragă și care lui îi poate mulțumi cele mai fericite momente din viața ei...

Seara eșii la plimbare, căci nu fusesem de săptămâni de zile nicăiri și singurătatea mă omora. Primul cunoscut, cu care mă întâlnii a fost specialistul, care se apropiase de mine cu propunerea de căsătorie. Nu știu nici până astăzi, dar trebuie să-i fiu zâmbit, căci se opri brusc și cu un gest foarte elegant își ridică pălăria, cerându-mi voie de a mă însoți... Acceptai bineînțeles:

— Ei! nu mai ești supărat, amice? — îl întrebai eu —

Vai de mine! cum presupuneți una ca asta? Nu cred că s'ar putea cineva supăra pe Dumnezeuastră.

— Așa crezi?

— Așa cred, toți aceia care vă cunosc, așa cred și eu și pentru ca să v'o dovedesc aceasta: Vă cer un lucru?

— Să nu-mi cereți ceva, ce n'aș fi în stare să îndeplinesc, căci mi-ar veni foarte greu un nou refuz, ca cel din rândul trecut...

— Nu, nu!... de asta vă asigur. E vorba de un lucru foarte neînsemnat, dar care pe mine m'ar face cel mai fericit dintre muritori:

— Să auzim!... Despre ce-e vorba?...

— Permiteți-mi să Vă vizitez din când în când!

Tocmai treceam pe dinaintea unei vitrini foarte

luminate, când îmi spunea aceste cuvinte. Privirile noastre se încrucișară. Ochii lui străluceau ca de febră și buzele-i tremurau. În privirea aceea, se reflectau toate poftele câte pot încolți în sufletul unui om. Începui să tremur și nu-i putui răspunde, el însă mă pri-cepu și nu mai insistă. Ne-am înghesuit apoi ore întregi printre mulțime, dela un capăt până la celalalt al bulevardului, dar nu mă m'ai putui uita în ochii lui. Cu o singură privire se făcuse stăpân pe voința mea. Evident, că în aceeaș seară am luat masa împreună. La cină nu vorbeam decât banalități, dar știam și unul și altul, că acestea sunt ca zefirul de apus, care precede uraganul, ce avea să izbucnească în sufletele noastre. Stând la masă, îl putui privi în voie, căci mă așezasem în așa fel, ca să nu fiu cu fața în directă res-frângere a luminei electrice, ci ca să-l pot studia în toată voia. Pot să-ți spun acuma, că pe cât era de mic, pe atât era de vânjos. Fața și mișcările lui elegante nu mi displăceau! Măinile lui, deși erau ale unui meseriaș, semănau mai mult, cu ale unui om din lumea bună, fața deși nu-i era frumoasă, dar era interesantă, avea buzele roșii ca carminul, dinții albi ca fildeșul și mărunți ca de veveriță. După cină m'a condus acasă și fără să-mi mai ceară voie intră cu mine înlăuntru. Nu știam ce să-i spun, simțeam ceva revoltător înlăuntru meu. O jignire în amorul propriu, dar nu mă simții în stare să-i arăt ușa! . . .

Îl uram din tot sufletul! Și totuși voiam să-i aparțin... Mă vei întreba pentru ce? . . . Pentru ca mâine să-i pot da cu tifla. Vezi amice, așa-i inima de femeie, singură nu stie ce voește? . . .

N'ași fi crezut nici odată, că un om atât de mic

să fie atât de bine construit... Cunoscusem atâția bărbați, dar ca acesta nici unul!... Nu vreau să vorbesc de Carol, căci el e evreu și ca toți evreii, e mult mai rezistent. Lucru foarte ușor de înțeles dacă luăm în considerație sanguinitatea rasei semite! Căci pe când la un alt bărbat de altă naționalitate, cât ar fi el de pubertos, contactul sexual cu o femeie, nu durează mai mult de cinci minute, nici în cele mai bune condițiuni, pe când la Carol; la al treilea sau al patrulea raport rezista treizeci-patruzeci de minute. Așa dar aproape cât șapte sau opt bărbați de altă naționalitate. Nu te strâmba, prietene, căci îți vorbesc numai adevărul! Voi bărbații nu cunoașteți femeile, ele sunt construite altfel, nu ca voi. Vorbesc bineînțeles de adevăratele femei, pe care voi le numiți isterice, acestea se irită până și în cele mai neînsemnate părți ale fizicului lor. Când am cunoscut pe Carol, la primele două sau trei întâlniri amoroase, aș putea spune, că nu simțeam nici o plăcere, ceva mai mult: sufeream dureri. Pe urmă, după o săptămână, începui să simt delir din ce în ce mai mare și tocmai pentru că era atât de rezistent îl iubeam mai mult....

M'am mirat la început de repeziciunea, cu care termina actul un creștin, și am ajuns la concluzia că acesta n'ar fi în stare să îndeplinească o adevărată femeie, purtându-se cu ea, cum se purta Carol cu mine. Este însă impunător oricărei femei și implică rezistența celui alt cu brutalitatea și forța de care se folosește în aceste cazuri!...

După prima noapte de amor cu specialistul, mă simțeam pe deplin satisfăcută. N'aș fi în stare să-ți spun ce simțeam în apropierea lui: ură sau dragoste,

durere sau un fel de amorțeală ? care îmi paraliza voînța, să nu-i pot spune un cuvânt de protestare, să nu mă pot opune contra dorinței lui. Când după o noapte, în care nu dormisem nici un moment, numai înceta nici dimineața cu mângăierile lui, ci repeta altele și altele mai noi și mai voluptoase, la toate atingerile lui masculine mă înfioram și tremuram din tot corpul. Apoi la lumina zilei care străbătea printre perdelele de muselină albă, vedeam fața lui încadrată de bucle încălcite și privirea ironică triumfătoare, de par'că ar fi voitt să exprime : așa-i, că nu mai fi crezut în stare de așa ceva ?!

Erau aproape orele zece, când a plecat și cum era Duminecă aveam timp și unul și altul. La plecare mă mai sărută odată și-mi spuse : la revedere pe deasără !... Un alt procedeu revoltător pentru mine. Nu-și mai luă osteneala să mă întrebe, dacă îl voi primi, ori nu, ci-mi spunea pur și simplu, că va veni ! Cu toată revolta ce o simțeam în sufletul meu, nu eram în stare să-i spun : că nu ! Acest „nu” mi se opera în gât ori de câte ori voiam să-l rostesc !...

Au trecut apoi săptămâni așa. În fiecare zi îmi trimitea flori, seara venea încărcat, primeam tot ce-mi aducea, dar nu mă puteam obișnui cu el. Il uram, deși mângăierile și atingerile lui par'că-mi plăceau. Cred, că ceeace îmi convenea mai mult la el era chiar mărimea... și nesațiul, cu care se purta față de mine.

Mă uscam văzând cu ochii acest mascul ; îmi tocea nu numai trupul, ci și sufletul, până când într'o seară i-am spus, că așa nu mai merge ! Eu am nevoie de odihnă și reculegere. El să caute să-și satisfacă nesațiul într'alte părți...

— Dar spune-mi ! cum să fac?... când te cunosc pe tine!...

— Cum să faci, mă întrebi pe mine? Nu vezi în ce hal am ajuns, decând te cunosc pe dumneata? Cu alte cuvinte nu sunt absolut dispusă să mă distrug pentru plăcerile bolnave ale unui bărbat. Dumneata ai fi în stare să distrugi chiar și pe cea mai puternică femeie în timp de un an!

— Carmen, scumpa mea ! Cere-mi, te rog, ori și ce sacrificiu, căci de toate sunt capabil, cere-mi să ucid pe tatăl meu, căci am s'o fac, dar a te părăsi, niciodată! Asta nu mi-o cere, căci mai degrabă mă sinucid, decât să mă despart de tine!

— Și totuși va trebui s'o faci, mai târziu, sau mai de vreme, căci relațiile dintre noi nu vor dura cât lumea. Dumneata ai să te căsătorești, căci nu-mi vine să cred, că-ți va face plăcerea să stai burlac o viață întreagă pentru capriciile unei femei!

— Nu, nu!... cu altă femeie nici odată, dar cu tine mâine dacă vrei! ?...

— Dragul meu, domn! un alt răspuns mai în-bucurător decât acela din rândul trecut, nu pot să-ți dau nici acum, adevăratul răspuns e, că „nu“ și totdeauna nu!..

— Atunci ne vom distruge reciproc!

— Cum înțelegi aceasta reciproc?

— Așa, că ne vom iubi, până când ne vom distruge unul pe altul. Iar dacă nu, atunci... atunci...

— Dacă nu, ce va fi atunci? Mi-se pare că vrei să mă ameninți?

— Scuză-mă, dar nu pot trăi fără tine! Nu mă alunga, fac tot ce-mi ceri, numai permite-mi să te iubesc!...

— Îți permit cu o condițiune, și anume: să nu vii la mine de cât atunci când te voi chema și când voi crede eu de bine. Dacă te obligi, atunci mă învoesc...

— Și dacă nu mă vei chema nici odată ce-mi rămâne de făcut?

— Te voi chema!

— Încă o rugăminte; permite-mi să viu de două ori pe săptămână. Ziua, o las s'o hotărești tu!... Cred, că asta cu puțină bunăvoință o poți face?

— Și vei pleca când voi spune eu să pleci?

— Mă oblig și la asta, numai să știu ceva sigur.

— Așa dar ne-am învoit. Ce-i astăzi?

— Miercuri.

— Să vii Miercurea și Sâmbăta!

— Bravo!.. Să începem chiar de astăzi — strigă el — repezindu-se la mine cu brațele deschise. Voiam să mă opun, dar când am văzut cât de mare era bucuria lui nu l'am putut alunga. Și am mai petrecut o noapte; poate mai stranie ca cele dinainte!

Am reușit mai târziu să-l dresiez după placul meu, numai de o boală nu-l puteam vindeca, adică gelozia: Mă urmărea ca umbra, ori și unde m'aș fi dus, știa despre toate mișcările mele, cu cine vorbeam ziua, știa precis cu cine mă plimbam în cutare seară, la cutare oră, ora fixă la care mă culcam, la câte mă sculam, care rochie purtam în cutare zi, ce floare purtam la piept! toate nimicurile acestea. Aflase într'una din zile, că vorbisem cu Carol în treacăt, fapt care mi-l reproșă cu vehemență. I-am spus, că acesta era un vechiu prieten de a părinților mei, că este nepotul patronului meu, că e însurat, că are o nevastă tânără

și frumoasă ca un înger. În fine, câte argumente nu poate aduce o femei, ca să împace și să convingă un amant gelos?! Sfârșeam prin a reuși să-l conving, că gelozia lui nu are nici un temei. Mă revolta de multe ori purtarea lui, și totuși nu-mi plăcea interesul ce mi-l purta. Il iertam căci începusem să mă deprind cu el. Aflasem, că se certase cu familia și intrerupsese legăturile cu toți prietenii. Nu petrecea ca mai nainte, trăia numai pentru mine...

Cu Carol nu ne mai puteam întâlni decând se căsătorise și mai cu seamă la mine acasă. Trebuia să fim foarte prudenți, ca să nu afle tânăra lui soție. Am descoperit într-o zi un fel de hotel clandestin nu prea departe de centru. Cu prima ocazie îi spusei lui Carol și ne învoirăm, ca pe ziua următoare să ne întâlnim acolo, să petrecem câteva ore nesupărați de nimeni. Proiectul era bun! Dar cum să-l punem în practică? Pentru el eră ușor, căci se îmbrăca în hainele de șofer. Cum avea mașina lui proprie și făcea de multe ori pe șoferul, nu era de loc bățător la ochi!... Însă cum era să mă duc eu,... ca să nu afle specialistul meu gelos?!... Am găsit și mijlocul acesta... Ce nu găsește o femeie, când își bagă pe dracul în cap?.

Am scăpat apoi mai mult timp, azi cu o minciună, mâine cu alta. Știa, că-l înșel, dar nu știa, cu cine? Nu cunoștea cuibul nostru de întâlnire. Până când într-o seară ne pomenirăm, că cineva bate la ușa camerei în care eram închisă cu Carol. Credeam că este proprietăreasa și deschisei fără frică, să văd ce voiește? Când m'am pomenit cu dracul față în față, era să cad din picioare, dar îmi dădui seama repede și-l întrebai foarte indiferentă:

Pe cine căutați, domnule ?

— Scuzați, vă rog, dar am greșit adresa — bombăni el încet — retrăgându-se. Voia numai să știe cine era bărbatul cu care stăteam închisă într-o cameră de hotel obscur cum era acela ?

Pe urmă am eșit, nu mai avea nici un rost să ne ascundem. De acum ne era tot una... Un singur lucru mă neliniștea : Mă temeam, ca nu cumva să-i trăsnească prin minte să se ducă la nevasta lui Carol, doar atunci jocul foarte ușor m'ar fi putut costa postul. Dar n'a făcut-o ci a așteptat până când ne-am despărțit. M'am convins pe urmă că nici ideie nu avea cine era Carol. Il credea pur și simplu, șofer, vizitiu, sau așa ceva.

M'a condus apoi acasă fără să scoată un cuvânt, iar după ce am ajuns, mi-a făcut o scenă, pe care nu o voi uita câte zile voi trăi și la care ai asistat și tu. Îți mai amintești ?...

Și totuși : chestia deși cam bizară, si-a avut și partea ei bună. De atunci nu mi-a eșit în cale mai mult. Dacă știam, aranjam scena mult mai 'nainte...

Așa, prietenul meu ! Acum, când îmi cunoști tot trecutul, poți să mă judeci ?

— Nu te-am judecat niciodată și nu te judec nici acum. Te-am iubit dela primul moment și te voi iubi toată viața mea, dar n'am dreptul să-ți cer mai mult, deoarece inima ta aparține altuia !...

Capitolul IX.

Procesul lui Feodor Ivanov, avea să fie primul, în care va aduce sentința un tribunal bolșevic. Acest proces stârnise mare vâlfă în metropola proletarismului. Toată lumea aștepta cu încordare pronunțarea sentinței adusă de primul judecător al poporului. Ziarele publicau cu litere mari părerile diferitelor partide politice. Partidul socialist, din care făcea parte Ivanov îl apăra până la cuțite contra tuturor bârfelilor aduse împotriva lui, justificându-i cu probe evidente patriotismul. Iar ziarele partidelor opozante îl acuzau mereu deși nu puteau aduce dovezi prin care s'ar demonstra înculparea lui, totuși susțineau din răspuseri pedeapsa lui cu moartea, pe motivul, că se amestecase în chestiile agenților, cekei, când aceștia arestaseră nenorocita familie a căpitanului Stanilov.

Ziarul „Sveznea“ o foaie mică și de curind fondată, care apărea în redacția unor pantofari guralivi. Acest fleac de ziar: revoltase lumea contra bietului Ivanov, publicând zilnic coloane întregi de calomnii scrise cu litere roșii: Il făceau trădător, spion al cehilor, publicară numele mai multor haimanale, despre care se zicea, că susțin cu jurământ, că Ivanov fuse-

se în legătură cu comandanții trupelor țariste de peste Urali. În fine toate relele, cu care s'ar putea agrava situația unui înfractor politic, până când în cele din urmă chiar și prietenii lui cei mai buni începură să-l părăsească și să se clatine în credința lor pentru el. Numai îndrăzneau să se expună ca la început. Le era frică, să nu se dovedească ceva contra lui. Știau ei, că nu toate câte se vorbesc sunt adevărate, dar în timpul acela era deajuns un lucru cât de mic, ca să sfârșești în tranșeul cu rumegături de fereastră, pentru ca la urmă cadavrul să-ți fie aruncat de pe podul lui Isac în Neva, sau în groapa comună cu nenorociții cari se strivesc printre trosnetele motorului cu benzină, pus în funcție în fiecare seară în curtea închisoarei !...

Locul de execuție al bolșevicilor, era un tranșeu adânc, săpat dealungul unui zid și umplut până sus cu talaș și rumegături de fereastră, pentru ca sângele celor jertfiți pe acest altar bestial, să nu lase urme prea bătătoare la ochii, în văzul tuturor. Își aveau bolșevicii ideile lor, în astfel de chestiuni. Un joc mai drăcesc decât acela, nu și-ar fi putut imagina nici fan-tezia cea mai perversă !

Motorul cu benzină, încă își avea importanța sa istorică. Acești oameni incuți și mucaliți, erau practici în toate, dar mai cu seamă în modul de execuție erau adevărați specialiști. Se vor fi gândit ei ce se vor fi gândit ?... Știau conducătorii, cari în mare parte erau venetici și streini de ori ce sentiment creștinesc, că ori și cât ar fi proletarul rus setos de răzbunare, când ar vedea cu ochii, cele ce se petrece între zidurile negre ale închisorii și cu câtă cruzime se distrug sute de vieți ne-

vinovate într'o singură noapte. Sângele și sentimentul lor de creștin s'ar revolta și ura sădită de veacuri în sufletele lor mistice s'ar răsturna toată asupra acestor apostoli mincinoși, cari le propovăduiesc dreptatea pe la toate răspântiile, dar nu neglijează nici faptul de a se folosi de ocazie, luând locurile conducătorilor de mai 'nainte, în conducerea țării, în palatele confortabile în automobilele luxoase, în logile dela Operă, în blănăriile scumpe și prin toate localurile de petrecere. Vasa-zică, tot nu este dreptate! de cât doar lucrurile s'au schimbat în detrimentul unora și în favoarea celorlalți! Aceștia sunt termeni potriviți. Lor însă puțin le pasă, se simt bine așa. Când le va ajunge la nas mirosul de hoit, vor fi dolidora de toate bunătățile. Viața le va fi asigurată și pe aci ți-e drumul!

În timpul acela, Amalia era torturată de toate chinurile iadului, nu pentru că i-ar fi lipsit ceva, ci pentru că nu putea face un pas în interesul soțului său, pe care-l știa că zace printre umbrele mizerabile din beciurile Upravliniei. Afară de asta o mai neliniștea și soarta lor. Nu-și putea închipui, ce vor fi având cu ele, aceste persoane misterioase care le țin sechestrate și le acordă toată comoditatea, numai libertatea nu ?!...

Paraseovea, avea ea de grijă. ca cele două femei să fie mulțumite, fără ca ele să știe unde se găsesc? O bibliotecă întreagă le era pusă la dispoziție, de care Ana se și folosea în toată voia ei. Ziarele, le era aduse foarte punctual în fie care zi. Din acestea Amalia aflase tot ce se petrecea cu Ivanov. Întreba în fiecare zi pe femeia care le servea, o ruga oferindu-i bani, bijuterii, tot ce avea asupra ei, numai ca să afle unde

se găsesc? cine sunt persoanele care le găzduesc și ce scop au cu ele ?...

Dar femeia, sau nu răspundea de loc, sau le da cu totul alte răspunsuri tocmai contrarii întrebărilor lor. Se vedea că de-o postă, că era dresată și că pentru nimica în lume n'ar trăda ceva din secretele stăpânilor săi.

Într-o dimineață, când Amalia se sculă, ca de obicei, găsi pe masă, alături de samovarul de argint, toate ziarele și revistele de peste zi. „Narodnaia Gazeta“ una dintre cele mai răspândite foi ale capitalei, se părea că fusese așezată anume, în așa fel, ca nu cumva conținutul ei să le scape din vedere celor două femei, pe care de sigur avea să le intereseze. Privirea Amaliei, se opri asupra unui articol scurt, dar tipărit cu litere de o șchioapă :

În ziua de 27 a lunii curente, va avea loc la Tribunalul Revoluționar, desbaterea procesului lui Feodor Ivanov și a soției sale Amalia Ivanovna. Tovarășul Kușnițov, noul procuror, a introdus ca martoră în acest proces, numele unei femei, pe care nu-l publicăm aci, pur și simplu pentru că nu-l cunoaștem nici noi. Se afirmă însă în cercurile interesate, că dela aceasta martoră, se așteaptă mult, ba chiar foarte mult ! și că de declarația ei depinde soarta celor acuzați :

Ochii verzi fosforii, a-i Amaliei, începură să strălucească și continuă ! E curios însă că, contra Amaliei Ivanovna și contra nepoatei lor Ana, încă nici până astăzi n'a fost eliberat ordinul de punere sub acuzare, cel puțin, la comisariatul central, n'a sosit încă nici până în momentul când scriem aceste rânduri, cu toate că în proces figurează și numele lor. Cele două femei,

deși nu sunt arestate, dar sunt ținute sub supraveghere în casa unei vechi cunoscute de a familiei, care le-a scos de unde erau, depunând o garanță nu chiar de toate zilele. Numele acestei persoane — care după cât știm e o femeie — este foarte popular, dar nici acesta nu ne-a fost divulgat. Bănuim însă că, această tovarășe misterioasă, este una și aceeași persoană, care figurează ca martoră în acest proces.

Dupăce Amalia ceti articolul până la sfârșit, lăasă ziarul să-i alunece la picioare și privi îngândurată pe fereastră ce da în grădina mare, înconjurată jur împrejur de arbori bătrâni, edificii înalte și mohorite!

— Ce-i tante, ce ți-s'a întâmplat? — o întrebă Ana — apropiindu-se de ea. Pentru ce ești azi atât de rău dispusă?

— Uită! cetește și tu și o să vezi că am toate motivele să fiu așa cum sunt!

Ana adună ziarul de pe covor și ceti repede, tot câte două rinduri deodată.

— Bine tușico, dar dacă toate acestea sunt adevărate, foarte ușor ne poate aduce libertatea! După părerea mea, chiar și în ce privește persoana aceea misterioasă care ne găzduște vād oarecare legătură.

— Se prea poate!... dar atunci cum? Dacă într'adevăr ține la noi și ne este prietenă, pentruce se ferește să dea față cu noi? Ne-a scos de unde eram, ne ocrotește în casa ei și nu ne-a cercetat nici măcar în fugă! Asta e ceeace nu pot eu înțelege!

— Eu aproape știu și înțeleg situația ei — adăugă Ana — răsfoind ziarul distrată.

— Ce crezi tu și cum motivezi atâta mister?

— Foarte simplu. Dacă într'adevăr ne este bine-

voitoare — fapt de care nu ne mai putem în.loi — n'ar lăsa-o inima să nu răspundă la întrebările noastre, ori noi am întreba-o câte în lună și în stele și te pomenești că-i va fi interzis și ei? Cine poate să știe, pe lângă ce condițiuni ne-a scos ea pe noi din acel cartier mizerabil al condamnaților la moarte? sau ce i-s'a cerut ca garanță pentru libertatea noastră? Posibil că i s'a impus aceasta și va fi și ea supravegheată. Cine știe? azi ne putem aștepta la toate!... Ai văzu cât e de tăcută și cum se poartă față de noi femeia care ne servește? N'ar trăda un cuvânt, s'o tai în bucăți!

-- Nu știu! nu știu!... nu mai pricep nimic. Am început să nu-mi mai pot da seama de cele ce se petrec în jurul meu.

— Curaj mătușico, căci Dumnezeu este bun și ne va ajuta!...

În dimineața zilei de 27, încă înainte de orele opt, sala de ședință a tribunalului revoluționar era țîxită de lume, bărbați, femei, tineri și batrâni, deși ședința avea să se înceapă numai pe la zece și sosirea judecătorului de instrucție era anunțată pentru nouă și jumătate. Era interesant și oarecum lucru neobicinuit să vezi băncile pline de o lume atât de răbdătoare, atât de mulțumită. O lume, care cu câteva săptămâni mai înainte prăbușise iconostasul bisericilor, ucisese cu pietre episcopi, ministrii și alți demnitari a-i țarului. Degradase generali punându-le câte un instrument, (lopată sau târnacop) în mână și forțându-i la lucrurile cele mai josnice, pentru ca apoi mâncarea să o primească la bucătăria comună câte opt la blid. Și lumea aceea, care a fost în stare să le facă toate acestea s'o

vezi acum docilă, blândă. În sala de ședință a unui tribunal, unde avea să pledeze peste câteva minute un judecător de instrucție clocit de revoluție și descoperit prin plămădeala teroarei roșii !...

La orele nouă fix, o ușe laterală se deschise fără zgomot și un omuleț își făcu apariția era mic de statură și cu fața ciupită de vărsat. Lumea din sală îl primi cu o plecăciune măgulitoare din capete. Se părea, că dela acest om își așteptau mântuirea. Era mult așteptatul judecător de instrucție al plebei.

Pe la nouă și jumătate fu adus de către patru soldați acuzatul Ivanov. La câteva minute după ce acesta ocupase loc pe banca acuzaților între doi soldați, fură aduse și cele două femei, soția și sora nenorocitului căpitan Stanilov. În urma lor, un soldat aducea pe mititica Varia în brațe, învelită în paltonul de iarnă a lui Ivanov. Acesta se desbrăcase de singura haină pe care o avea, pentru ca să îmbrace nenorocita copilă. Un adânc oftat ridică atunci piepturile tuturor celor din sală. Altădată acest spectacol ar fi produs o mare revoltă în mijlocul poporului, văzând suferințele și mizeria, în care trebuie să se stingă o viață atât de plăpândă cum era aceea.

Un bătrân cu barba mare se ridică atunci de pe una din băncile din urmă și strigă cu vocea tremurătoare :

— Tovarăși !

Cred, că cel mai important scop al nostru era, ca nimeni să nu sufere pe nedrept în această țară. Pentru aceasta ne-am luptat o viață întreagă, pentru aceasta ne-am vărsat sângele și mai suntem în stare să-l vărșăm și acum, pentruca odată să ne bucurăm de toate drepturile noastre, să avem legi egale și nepărtinitoare.

Ori, aceasta dreptate, ce o avem înaintea noastră este o injurie contra Creatorului!... Eu, ca cetățean modest al acestei țări și tată alor cinci feciori, cari și-au vărsat sângele pe altarul patriei mele, rog respectuos pe tovarășul judecător, ca să binevoiască a ne explica un lucru: adecă faptul, de care s'a făcut vinovat acest nenorocit copil ca să fie tratat așa .. și despre care cred, că nu are alt păcat, decât doar acela, că s'a născut pe lume!...

Un bâzăit ca de muște trecu atunci prin toată sala și toate capetele se mișcară afirmativ.

La aceste cuvinte, ieșite din gura unui bătrân cu înfățișare respectabilă și vrednică de toată stima, judecătorul par'că se încurcă puțin, dar își reveni repede și începu să vorbească:

— Intr'adevăr, acest copil, nu este vinovat de nimic, căci legea nu prevede pedepsirea copilului pentru o faptă a părintelui său și tot așa nici urmărirea soției pentru crima sau delictul săvârșit de soțul ei. Mai cu seamă, că acesta nici nu era în cercurile familiei, când s'a comis fapta, dacă într'adevar s'a comis?!...

Acestea le spun ca judecător și ca om al dreptății, fără ca să țin apartenență pe unul mai mult ca pe altul dintre fiii acestei țări.

Am spus mai 'nainte, că soția sau alt membru din familie, nu poate fi pedepsit pentru crima, sau delictul săvârșit de soț, sau de altul, care este capul familiei, dacă aceștia n'au luat parte în vre-un chip la comiterea acestui fapt. Ori, tovarășele, pe care le aveți în fața voastră, sunt acuzate că știau de fuga căpitanului Stanilov, ceva mai mult, la dosarul lor sunt anexate mai multe denunțuri, prin care sunt acuzate, soția și sora

căpitanului, că chiar ele l'ar fi sfătuit să-și trădeze patria, pentruca apoi să ridice arma contra ei !...

În cazul acesta, ele sunt vinovate tot așa ca și dânsul. Am spus, în cazul acesta ! Dar asta, nu cred, că se va putea dovedi, căci denunțurile nu pot fi luate ca probe demonstrative, fiind toate neiscălite și se prea poate întâmpla ca totul să nu fie de cât rea voință.

Huu !..., jos cu el !..., jos cu secătura aceea, care numai proletar nu e ! Burjui, trădător venit aci să a-pere lipitorile care ne-au supt sângele ! — se auzi atunci urletul unei târfe din vârful galeriei. Toată lumea ridică ochii în partea de unde venea vocea, dar nimeni nu scoase un cuvânt, ci toți cei din sală se părea chiar că o privesc cu ură pe aceea ce striga....

Trădare !.., trădare ! — zberă ea din nou, mă duc să vă pârlăsc la ceka. Să-i spun tovarășului Ismail, că v'ați răsvârțit și procedați contra ordinelor lui. Totatunci un galoș jerpelit zbârnăi pe deasupra capetelor și trecu prin fereastra dela spatele judecătorului. Târfa credea, că cu gestul acesta va ademeni lumea, s'o urmeze, cum ademenise o stradă întreagă în dimineața zilei când cele trei nenorocite erau târîte la închisoare... Dar de astă dată se înșelă .. Căci nimeni din sală nu făcu nici o mișcare.

Sala de ședință răsuna încă de urletele târiturei din balcon, când ușa laterală se deschise din nou și o femeie îmbrăcată în negru, intra. Toate privirile se îndreptară atunci în partea aceea. Se părea, că fusese așteptată, căci judecătorul după ce mai puse câteva întrebări acuzaților, la cari bineînțeles primea tot răspunsuri negative, se ridică și făcu semni de liniște :

— Tovarășilor ! — începu el — precum vedeți

și voi, acuzații nu vor să recunoască nimic și nici martorii pe cari i-am ascultat, nu pot aduce alte probe decât doar, că au văzut pe tovarășul Ivanov ridicând copila de jos și învelindu-o în haina sa de iarnă!... Iar în ce privește declarațiile dela dosar, nici la un caz nu le putem lua de bază, fiind toate neiscălite și prea exagerate. Prin urmare: ultima martoră, adevărată, aceea, care va face lumină în toată afacerea aceasta, a sosit. Cred, că nu mai este nevoie să vă spun cine este, căci numele ei este bine cunoscut. De declarația ei depinde soarta acuzaților. Ea este persoana, despre care tovarășul Kușnițov, procurorul general vorbește în acest proces, dar care figurează fără a i-se aminti numele. Ea va dovedi cu probe adevărul, nu numai în afacerea tovarășului Ivanov ci și în aceea a soților Stanilov!..

Și acum, tovarășa Parascovea, martora de drept are cuvântul!

La auzul acestui nume, toată lumea din sală sări dela loc, ca mușcată de șarpe. Numele acestei femei era de ajuns ca să electrizeze nervii tuturor celor ce o mai auziseră vre'odată vorbind de situația poporului rus. Ea nu făcuse rău nimănui, din contră scăpase multe persoane dela tranșeul cu praf de fereștrău.

Parascovea își ridică cu o mișcare bruscă vâlul de pe față și începu:

— Tovarășilor!... Cred, că numai este nevoie să mă legitimez înaintea voastră. Sunt aceea, care am fost în stare de cele mai mari lucruri pentru interesele comune.

Corpul meu n'a simțit nici odată oboseală, când a fost vorba de interesele poporului meu, pentru a cărui

bine și propășire, mi-aș sacrifica viața în fie care moment. N'am riscat însă nimic, nici de data asta :

Am cunoscut pe căpitanul Stanilov încă din clasele primare, i-am cunoscut familia și mediul în care a fost crescut, tocmai pentru aceea nu l'am crezut în stare de a-și trăda patria : Când am aflat despre cele ce se petrecuseră cu familia lui, am luat trenul chiar în aceea zi, am plecat la Ekaterinenburg, am făcut tot posibilul, să aflu ceva precis în legătură cu dispariția lui. La început am găsit ceva, dar foarte puțin... Toată lumea era de părere că, el se află în tabăra trupelor țariste dela Kurgan. N'am crezut, și am căutat mai departe. Voiam să vorbesc cu tovarășii lui de arme, ca să văd ce părere au ei despre el. A mers cam greu dar am reușit în cele din urmă să întâlnesc câțiva dintre ei. Erau și ei de aceeași părere..

În ziua următoare, o norocoasă întâmplare, m'a adus față în față cu un băiat, care făcuse pe ordonanța personală a căpitanului. Dela acesta am aflat că, Stanilov, dispăruse chiar în aceea noapte, când au fost executați membrii familiei domnitoare. L'am întrebat, dacă l'ar fi crezut el pe stăpânul său capabil de a-și trăda patria

— N'am crezut asta nici odată ! — a fost răspunsul — și nu cred nici acum !...

— Dar atunci cum îți explici tu dispariția lui într'un mod atât de misterios ?

— Sunt aproape convins, că tovarășul Stanilov, a fost răpus de bandiții cari au încercat să scape pe marea ducesă Anastasia !

— Ce te-a făcut să crezi asta ?

— Toate împrejurările : în primul rînd, cei doi ofi-

teri, cu care a plecat căpitanul de acasă, în aceea noapte sau reîntors fără nici un rezultat mai înainte de a se face ziuă. După cum spun ei, de acasă, au făcut drumul împreună până la marginea pădurii, acolo s'au despărțit și și-au ales fiecare câte-o cărare printre munți, pentru ca mai târziu, peste câteva ore să se întâlnească tot în acel loc. Și dacă vre-unul dintre ei s'ar rătăci, sau ar găsi ceva urme... un foc de armă aveă să fie semnalul și ceialalți doi aveau să-i vie într'ajutor. Nu sa auzit însă nici un semnal de alarmă, în schimb a început un viscol cu zăpadă să prăpădească lumea. În ziua următoare, a fost găsit calul lui Stanilov, dar bietul animal nu trăda nimic. Câinele lup, care îi eră favorit și care nu se despărțea de el nici odată, sa reîntors la vre-o câteva zile, istovit, secăt de puteri și împleticindu-se de foame. Din acea zi, nu mai pot face nimic cu credinciosul animal. Abea dacă'l mai pot face să mănânce ceva.

Chiar în acea zi, am căutat să mă întâlnesc cu ceialalți doi ofițeri, cu care întreprinsese Stanilov expediția. l-am rugat să vină să-mi arate, cel puțin direcția ce o luase căpitanul în noaptea de douăzeci și patru Ianuarie. S'au declarat de acord și unul și altul, căci în sufletele lor, tot mai licărea o rază de credință sugrumată de bârfelile stârnite pe socoteala camaradului lor.

În ziua următoare, mai 'nainte de răsăritul soarelui, pornirăm o expediție compusă din șase persoane. Ne-am dus cu săniile cât s'a putut, când n'am mai putut înainta în felul acesta, am luat-o pe jos. Eram dealfel provăzuți cu schii, cu bastoane de turiști și cu

funii de cățarat. La plecare luasem cu noi pe Sașca, câinele și fostul prieten al căpitanului. Acesta, când am ajuns la poalele munților, sări din sanie și începu să chelălăiască! Își recăpătase vioiciunea de mai 'nainte. La o răscruce părăsi drumul și'o luă razna prin pădure, Alerga bietul animal în zig-zag și noi îl urmam cu greu pe cărările neumblate. Urcărăm și coborîrăm mult, ba chiar ne folosirăm în câteva locuri, de funiile ce le aveam la noi. Pierdusem toată speranța, când Sașca se opri și începu să scâncească și să scrume zăpada cu botul, apoi luă o altă direcție și noi pornirăm pe urma lui înspre desișul pădurei.

Înaintarăm șovăind, pe cărările pustii și necălcate de picior de om. Îndemnam mereu câinele și-i supravegheam toate mișcările. La un moment dat, el se opri, ciuli urechile și începu să latre învârtindu-se pe loc. Se uită la noi cu ochii lui inteligenți, apoi o zbughi pe pantă la vale. La marginea unei prăpăstii se opri și începu să scâncească, îl mai îndemnarăm odată și ne pomenirăm că, se aruncă de pe creastă, într'o adâncime de cel puțin 60 metri. Trebuia să-l urmărim și noi cu ori ce preț! Am ocolit mult, până să găsim un loc potrivit ca să putem răzbi până acolo. Când ne apropiarăm, după o oră de cățărături. Sașca lătra mereu, dând târcoale unui corp omenesc, pe care-l descoperise cu labele sale, de sub pătura groasă de zăpadă. Era corpul neisuflețit, al căpitanului Stanilov. Țeasta lui fusese zdrobită și corpul găurit de mai multe împunseturi de cuțit. Cu toate că, de când dispăruse el, trecuse mai multe săptămâni, corpul lui era totuși de recunoscut. Mormântul de zăpadă, îl conservase atât

de bine, încât se părea că fusese asasinat chiar în acea zi.

Ca probă la toate aceste afirmațiuni, am adus aci lucrurile găsite asupra aceluia ce se numea Stanilov. Spunând acestea, Parascovea depuse pe masa judecătorului, un portmoneu cu actele fostului căpitan; câteva bilete de bancă, un ceasornic de aur cu gravuri și o verighetă cu inscripția „Varea“, iar din poșeta ei scoase pe urmă hârtiile: procesul verbal și actul de înmormântare eliberat de autoritățile din Ekaterinenburg și le întinse și pe acelea judecătorului.

Și acum să vă spun tovarășilor — reluă ea întorcându-se înspre publicul din sală — cine a fost cauza tuturor acestor intrigi și a suferințelor pe care a trebuit să le îndure această nenorocită familie, pe când căpitanul își vărsa sângele, făcând un serviciu pe care patria i-l cerea. Cauza tuturor acestor nenorociri și a multor altele, a fost lifta aceea păgână, care zbera adineori făcând spume la gură, că nu i-se face dreptate și care nu-i alta, de cât una și aceeași persoană, cu care a colaborat spurcatul de Rasputin la trădarea sfintei Rusii: este Cecilia Werner, evreica poloneză !...

Un murmur trecu atunci prin toată sala. Lumea începu să se miște și de sus se auzi o voce înăbușită. La toate ușile fuseseră postați câte un soldat și Cecilia se prinsese singură în cursă voind să se facă nevăzută în ultimul moment.

Încă în aceea zi familia fostului căpitan Stanilov, a fost purtată pe umeri, de lumea de pe stradă, pe tot parcursul drumului, dela Tribunalul Revoluționar, până la locuința lor din Bulevardul Orlov. Iar Cecilia Werner, pe lângă toate țipetele ei de protestare, a tre-

buit să le ia locul la închisoare, pentru ca peste câteva zile, să-și sfârșească mișeliile în tranșeul cu talaș și rumegături de fereastră, unde trimisese chiar ea nenumărate persoane nevinovate.

Parascovea era femeia aceea, care știa să întocmească lucrurile în așa fel, ca ele să apară ca opere filantropice. Știa să facă din lucrurile ei personale, afaceri comune, iar din afacerile comune lucruri personale. Era iscusința întrupată, adevărata femeie a zile...

Cu două ore mai târziu, după ce trecuse peste toate formalitățile, Ivanov traversa Piața „Velico Petru” alături de Parascovea. Ei mergeau încet și vorbeau cu vocea pe jumătate. Administratorul nu îndrăznea să privească în fața însoțitoarei sale, care începuse să-i explice cum transportase în casa ei noaptea, pe cele două femei și cum le ține de mai multe săptămâni acolo, fără ca ele să știe cine este persoana care le găzduște, sau ce scop are cu ele.

În ziua următoare, erau cu toții la masă. Soarele pătrundeă zâmbitor, printre perdelele albe de muselină ale unei ferestre, care se deschidea înspre grădină. Ivanov, se ridică din capul mesei și începu să vorbească cu o voce emoționată :

— Parascovea ! — se adresă el amfitrioanei. Poți tu oare să-mi ierți toate relele, ce ți-le-am cauzat eu odată. pe când eram încă copil?... Știu că nu sunt vrednic, dar...

Nu !... nu mai departe Feodor — îl întrerupse ea: Te-am iertat de mult, pentru că te iubeam și te mai iubesc și astăzi. Te rog însă să nu dai alt înțeles cuvintelor mele... Te iubesc pe tine, iubesc pe Amalia ca

pe sora mea. E drept că tu mi-ai dat brânci, dar soția ta m'a ridicat și a făcut pentru mine ceea ce n'ar fi făcut o altă femeie! Fără de ajutorul ei, nu știu zău ce s'ar fi ales din mine? Am făcut și eu ce-am putut și cred că astăzi suntem achitați. Tinerețele s'a dus, iar noi ne-am schimbat cu totul!...

Incheiere

Trecuseră anii de zbucium, teroarea par'că mai încetase și poporul rusesc, respira ușurat, începea să se obișnuiască cu situația pe care n'o mai putea schimba. Emigranții, se reîntorceau în patrie, momiți de făgăduelile guvernului, aruncate din belșug pe la toate răspântiile și de chemările celor de acasă, cari gustau din fructele acelui paradis în putrefacție.

În anul 1922, după ce mai multe din statele europene, recunoscuseră ca Stat, Republica Sovietelor. Numărul acelor ce se reîntorceau, creștea în fiecare zi. Guvernul trimisese circulări prin toate țările, cu care avea oarecari legături, ca toți supușii ruși, fără deosebire de naționalitate, să-se reîntoarcă în țară, asigurându-i că nu li se-va face nici cel mai mic rău. Afară de asta, mai eliberase o altă circulară specială, prin care erau somați foștii ofițeri, profesori, medici și alți oameni de științe cari la prima învâlmășeală se refugiaseră prin țările vecine, cu intenția de ași crea o situație și de a nu se mai reîntoarce. Li-se impunea doar o singură condițiune; adeca de a nu face propagandă cu caracter politic, într'altă direcție de guvernământ, de cât aceea actuală. Toți aceia — scria mai de

parte circulara — care se vor reține dela acest punct, se vor bucura de toată libertatea și de toate drepturile lor de mai nainte. cu excepția proprietăților feudale cari sunt trecute în domeniul Statului pentru totdeauna.

În timpul acela, sau reîntors Richard și Leontin din pribegia lor, unde petrecuseră aproape patru ani, lup-tându-se la început cu bandele de Tatari și Cerchezi, mai târziu cu mizeria, pe care trebuiau s'o înfrunte, o armată a nimănui !

Cu patru ani în urmă, când trecuseră Nistrul printre ploaia de gloanțe ale patrulelor Române. La Teraspol, făcură cunoștință mai multor ofițeri, cari își petreceau timpul aci, măsurând trotoarul dela un capăt la celalalt al orașelului și ronțăind la semințe, din, noapte până în noapte, într'o ceainărie cu miros de mahorcă și de haine murdare. Aci se găseau ei la largul lor, aci își plângeau necazurile unul altuia și își clădeau cetăți din iluzii, proiectând lovitura care nu avea să le reușească nici odată.

O veste, despre organizarea unor trupe, contrarevoluționare la Kurgan, și într'alte orașe ale Siberiei, îi mai scutură puțin din monotonia de toate zilele. Mii de speranțe strecurase această veste în sufletele lor și răzbunarea le trecea pe dinainte ca o fantomă. Acesta era visul lor de mult visat, acesta era idealul care-i în-tărea și-l făcea pe fiecare să meargă mereu înainte. ca un al doilea Jidov rătăcitor. Apoi mai erau și altele relative și vremea trecea peste viețile lor.

Dar cum aveau să ajungă până acolo ? Asta era problema, asupra căreia discutaseră zile dearîndul și n'o mai puteau deslega. Intre Kurgan și Teraspol, e o distanță de peste zece mii de verste — explica sfătos Ha-

lușca, mângăindu-și mustața îngălbenită de fumul de mahorkă — și o țară inundată de flăcări și sânge, dela un capăt până la celalalt. A risca să faci această călătorie pe drumul obișnuit, ar însemna să ne săpăm singuri groapa.

— Ei ! și par'că aci suntem în mai mare siguranță — ripostă un locotenent cu barba zburlită, Halușca ! vorbești de par'ca-ai fi pe catedra ta din Glazov...

— Știți ce băeți ? — se auzi atunci vocea unui căpitan, care nu se amestecase până atunci în discuția lor : în primul rînd, noi trebuie să ajungem la Odesa, unde chiar eu am mai mulți cunoscuți printre autoritățile portului. Mai am apoi câțiva colegi de școală, printre ofițerii marinei noastre dintre care unii, fac serviciul la șantierele Odesei. Aceștia, sunt sigur că, ne vor da tot concursul, ca să ajungem pe bordul vreunui vas de comerț cu destinația Asiei mici, de unde apoi vom străbate mai ușor până în Siberia

— Da ! dacă nici până acum n'or fi primit prietenii tăi pasapoarte pentru ceea lume ? — observă cu sarcasm un inaior bătrîn, care stătea totdeauna singur la o masă din cele mai întunecate colțuri ale localului.

— Foarte bine ! — strigară atunci mai mulți dintre ei — fără ca cineva să răspundă la vorbele veteranului. Dar cu toții de odată, tot nu putem merge nici acolo ! — continuă căpitanul. Prin urmare ; va trebui să meargă unul sau doi, să ne curățească drumul, și numai pe urmă noi,ăștialalt.

— Vă însoțim noi, Domnule căpitan — se grăbi Richard Feodorovici să răspundă — Eu și Leontin ! Cred că trei putem merge nu-i așa ?

— De ce nu ? — Doi sau trei nu-i mare lucru !

Unde se găsește loc pentru doi, se poate îndesui și al treilea ! adaugă acesta.

— Până aci, toate sunt bune ! — strigă atunci un praporcic uscățiv și cu un cioc ca de pasere, dar chestia cea mai importantă ați uitat-o pare-mi-se !

— Ce-am uitat mă puștiule ? — întrebară atunci mai mulți deodată,

— Ați uitat, că și până la Odesa, sunt peste o sută cinzeci de verste și cei mai mulți dintre noi, nu sunt în stare nici măcar să-și plătească patul pe o săptămână. Cum vreți atunci, ca să facă acest drum ?..

— Lasă-i amice, să se îndoape cu iluzii, dacă cu altceva mai bun nu se pot — croncăni bătrînul maior — încruntându-și fața mohorîtă. Apoi învărtindu-se pe scaunul său fără spătare, aruncă țigara, care începuse să-i pârjolească mustața, într-o găleată așezată acolo pentru acel scop.

— Măine, sunt sigur că n'o să vorbiți așa Domnule maior ! — răspunse atunci, cu o strîmbătură din buze Locotenentul Pavlovici — care în timpul acela își făcuse calculul, câți tovarăși poate să ducă pe cont propriu până la Odesa. Dealtcum, dumneavoastră veți merge pe socoteala mea adaugă el și încă vre-o zece dintre ceialalți camarazi.

— Bravo băiete ! să știi că ești tare pe piață ! Se vede că ai făcut parte din Cartierul General ! și că aproape tot războiul l'ai petrecut la lași, în apropierea serviciului de aprovizionare !....

— Dumneavoastră, puteți crede ce vreți ! Eu însă mi-am făcut serviciul, până în ultimul moment. Fapt care-l pot dovedi cu documentele și inventarele ce le am la mine.

— Da, da !... și dacă nu, atunci te-ai înșelat, nu-i așa ? La loc comanda !...

— Am fost totdeauna și sunt și acuma stăpân pe ceace fac. La caz, că n'am procedat corect, voi ști să mă descurc singur !

— Vom vedea, vom vedea ! făcu maiorul, care ura tot ce era tânăr și frumos. Vom vedea atunci, când se va stabili ordinea și se va cere socoteala fiecăruia. Și adăugă : numai să nu te toarne la gherlă, cu toate dovezile și inventarele tale ?

— Se prea poate și asta ! dar cred că, atunci vi se va cere și dumneavoastră socoteala celor o sută de tunuri, cu tir lung, și a celor șase sute de cai, pe cari i-ați lăsat în Pașcani și Timișești, în mâinile alor două biete companii de soldați români, din Regimentul V. M. Și când te mai gândești că aceia făceau parte dintre cei ce i-ați echipat dumneavoastră la Kiev, cu echipamentele aruncate de armata noastră... Cred că acestea vor stârni mai mare vâlfă, de cât serviciul meu de aprovizionare, care era numai cu numele. Înăuntru însă bătea vântul !

Maiorul tăcu și înghiți în sec. Tânărul locotenent îi atinsese latura senzibilă. Chestia care-l făcea pe el, să fie atât de moroncănos și de posac...

* * *

Richanrd și Leontin, erau acum de mai multe luni în Siberia. Trecuseră printr'o serie întreagă de mișceri și acolo îi așteptau altele și mai mari. În loc de trupe organizate, găsiră la Kurgan, și într'alte orașe, câteva batalioane de voluntari, Cehi și Români ardeleni, cari fuseseră opriți aci de bolșevici. Toți erau prăpădiți,

flămânzi, și îmbrăcați ca vai de lume. Fără arme și fără muniții, fără căpătăiu și fără o rază de speranță în viitor. Viața lor era ca o barcă jalnică, aruncată la largul mării și lăsată pradă valurilor. Cerul lor era mereu învăluit de ceață și mulți dintre ei, își pierduseră memoria, despre zilele cu soare, pe care le trăiseră altă dată!... Comandanți mai de seamă nu aveau, dar las, că nici n'ar fi avut ce să comande. La început îi ajutaseră orașele, în schimbul serviciului pe care-l făceau, apărându-le avutul, contra hoardelor de Cerchizi și Tataři, cari distrugeau fără milă, tot ce găseau rusesc în calea lor. Acum însă nu mai era nevoie nici de asta. Microbul năvălea de peste Urali, crescând mereu ca o limbă de foc și cucerind terenul pe nesimțite. Căci oamenii, nu sunt doar de cât păpuși în aparență dar bestii în realitate.

Aceasta armată a nimănui, care le păzise avutu și-i scăpase dela multe pericole, ajunsese din nou huidui-tă, poată mai rău ca în primele zile ale prizoneriei. Descurajați bieții oameni și scârbiți de o așa viață, dezertau în fiecare zi cu duiumul. Schimbau mizeria cu alte greutăți, pe care aveau să le supoarte dincolo, unde pe timpul acela, era o adunătură de paraziți. O armată poliglotă, compusă din toate limbile de pe glob. O spuză de indivizi, fie care cu ideile sale.

Timpul trecea pe deasupra lor și lumea se obișnuise cu mediocritatea. Ce n'ar fi în stare omul să supoarte?... Cehii, căzuseră de mult la învoială cu comandantii trupelor roșii. Aceștia din urmă, le asigură trecerea liberă prin teritoriul ocupat de ei și aveau să le pună la dispoziție atâtea trenuri de câte vor avea nevoie. În schimb, trebuia să depună armele și să lase

orașele în mâinile învingătorilor. Pentru cehi era ușor, căci ei aveau o patrie care-i ocrotea și care-i aștepta cu brațele deschise, dar cu bieții răsvrațiți ce avea să fie ? Ei se vedeau din nou a-i nimănui și siliți de a-și lua toiagul pribegiei, înspre pustiile arse de soare ale Caucazului, unde rămăsese totul în voia soartei.

Intr'un orașel turcesc, ascuns la poalele munților Persiei și departe de toate centrele civilizate, îi căzu lui Richard în mână un ziar din Petrograd. Era un număr vechiu de tot, dar pe el îl interesa de aproape, căci se ocupa de ancheta părinților săi din anul 1918. Prima pagină, era tixită cu amănuntele arestării, mamei și verișoarei sale. Urmau apoi alte evenimente la rînd, în ordinea cum se petrecuse : chestia familiei căpitanului Stanilov, intervenția lui Feodor Ivanov, mai pe urmă ceea ce era de așteptat ! ... Acuzarea tuturor și trimiterea în fața Tribunalului Revoluționar.

Se vorbea apoi, despre intervenția unei femei, al cărei nume nu-l amintea, dar care trebuie să fi avut mare trecere, într'un timp atât de bogat în senzații, cum fusese anul 1918. Despre această misterioasă persoană, se vorbea mai pe larg ! Isprăvile ei patriotice, erau mult apreciate, faptul acesta se putea ceti printre rînduri. Cine poate să fie această anonimă ? — întrebă Richard atunci pe Leontin — care stătuse tot timpul la spatele lui, urmărind și el amănuntele, cuvânt cu cuvânt.

— Ideie n'am — răspunse acesta — ridicând din umeri și privind drept înainte. Gîndurile lui erau departe și el se simțea pierdut pentru ființa la care se cugeta ziua și noaptea !

Atunci Richard, sări dela loc și începu să se scotocească prin toate buzunările : Era să uit — grăi el —

A sosit ieri o circulară, care ne privește pe noi toți
ăștia de aicea! Și adaugă: ce dracu mă? da unde am
pus-o?

Leontin se strimbă și făcu un gest cu mâna, de
par'că ar fi voit să spună: A! mai lăsa-ți-mă în pace
cu speranțele voastre neghioabe...

— Ce te strîmbi frate? am avut-o chiar eu în
mână! dar n'am cetit-o, pentru că mă grăbeam să-ți
arăt acest ziar. În cele din urmă găsi hârtia mototolită
și începu să cetească cu vocea răspicată, condițiunile
impuse de Guvernul Sovietelor, tuturor acelorora, cari vo-
iau să se reîntoarcă în patrie.

— Ce zici amice? — continuă el — după un
moment de tăcere. Crezi că ne vom putea conforma res-
tricțiunilor, care ni-se cer?

— Și cine-ți garantează ție, că toată porcăria asta
nu-i de cât o cursă, pe care ne-a întins-o ca să ne
prindem singuri în ea? — apostrofă Leontin supărat.

— Ce cursă omule?! Poate crezi că n'or fi având
nevoe de oameni?

— Ba da! ba da!... Vor fi având ei nevoe de
oameni, dar nu deăștia ca noi?

— Eu însă îți declar, că nu le cred toate bârfeli-
le câte se vorbesc pe socoteala lor. Chestiunea părinți-
lor mei, e destul de puternică dovadă, că lucrurile nu
stau chiar așa de rău, cum le zugrăvesc gurile rele.
Totuși — continuă el — cred că am făcut bine, când
ne-am schimbat numele. În cel mai rău caz, putem
spune că...

— Uitași dragul meu, că nu suntem numai noi,
ci la început eram câteva sute. Câți dintre aceștia n'or
fi căzut până acuma în ghiarele celor dela Moscva?

Și dacă totuși te-ai încăpățîna să mergi, îți vei găsi dosarul pregătit, cu toate păcatele litografate.

— În cel mai rău caz, vom spune adevărul, ce poate să ne facă? Nu voiam doar să aruncăm Duma în aer și nici să dărîmăm Kremlinul, sau Catedrala Sfântului Petru? ...

Leontin zâmbi fără voie, apoi adăugă: Dacă ar fi fost vorba numai de asta din urmă, cred că ți-ar fi dat și ei tot concursul ...

— Nu zău Leontin! lasă glumele, ci spune-mi mai bine ce să facem?

— Să vedem! În primul rînd, trebuie să vorbim și cu ceilalți, cari mai sunt aci. Să vedem ce zic ei?

— Cu care să mai vorbești? căci aproape toți sunt căpătuiți, toți își văd de treburile lor! Ba mai în zilele trecute, îmi spunea Locotenentul Pavlovici, că i-a născut nevasta un copil. Ce vrei să aștepti dela aceștia? Până și Halușca și-a luat un nume turcesc și trăiește în concubinaj cu o contrabandistă de cocaină, care a făcut în mai multe rînduri cunoștință cu poliția de frontieră a Persiei.

* * *

Richard eră acasă de mai multe săptămîni și încă nici odată n'avusese ocazia să vorbească părinților săi despre cele petrecute cu el în timpul celor opt ani de pribegie. Într-o seară, pe când stăteau la masă, tatăl său, părea destul de bine dispus și el crezu că e mai bine să vorbească fără înconjur:

— Tată — începu el — după ce își dresе puțin vocea, Există oarecare convențiuni, între Rusia și România?

Feodor Ivanov, încruntă din sprâncene. Nu se așteptase la o întrebare atât de bruscă. Apoi răspunse cu vocea lui trăgănată: Nu, și nici o speranță nu-i ca să avem în curînd!

— Prin urmare, a încerca pe cale cinstită, să obțin un pașaport pentru România, ar fi o absurditate? Și nici tu, ca comisar al poporului, nu cunoști vre-o modalitate?!

— Nu!...

— Cred, că nu mai e nevoie, să vă spun la ce mi-ar servi acest pașaport? și că, de obținerea lui depinde fericirea și întregul meu viitor.

— Tot n'ai uitat-o încă? Sărmanul meu copil! — îl întreabă atunci Amalia Ivanovna, abea putându-și înăbuși un adânc suspin.

— Nu mamă, n'am uitat-o!.., și nici nu o voi putea uita toată viața mea!

Sosise timpul, ca Richard, să-și verse tot ce avea pe inimă și totodată să se achite de o datorie, pe care o avea față de părinții săi. Le istorisi, cum și printre ce împrejurări, cunoscuse pe Carmen. O descrise pe ea în câteva cuvinte, apoi trecu la proiectele și speranțele, ce le avuseseră și unul și altul pentru viitor, până când într-o zi de Septemvrie a anului 1918, primi scrisoarea lui Serghius. A fost peste puțină mea, să mai stau cu mâinile în poală — continuă el — și să mă bocesc ca o femeie, când aflasem despre cele ce se petrec, aci! Știam, că nu o să pot face mare ispravă, dar era o necesitate pentru mine. Preferam să mor eu, de cât să vă știu pe voi târîți prin închisori. La plecare, i-am spus să mă aștepte și mă va aștepta o viață

întreagă. Aș fi un ticălos, să nu mă mai gândesc la ea.

— Așa dar, vrei cu ori ce preț să obții acest pașaport? — îl întrebă Ivanov — cu fața posomorită și cu privirea în tavan, cum avea obiceiul să fie, totdeauna, când i-se vorbea despre lucruri sentimentale!...

— O să plec și fără el, dacă nici tu, ca comisar al poporului, nu vei găsi modalitatea, răspunse Richard hotărît.

— Vom vedea! — adăugă Ivanov la rîndul său — Măine cred că-ți voi putea spun mai mult. Pentru România la nici un caz, asta ți-o pot spune chiar de pe acum! În schimb, ai putea obține pentru Viena, motivând călătoria cu continuarea studiilor. Acolo apoi, poate să meargă și ea, dacă într'adevăr te mai iubește, cum o iubești tu, și dacă până acum nu și-a găsit un altul, căci de obicei, femeile sunt cam așa — încheie el — punând mîna pe căciulă și pregătindu-se să iasă.

— Nu tată!... Nu toate sunt așa!.. Ar trebui s'o cunoști pe Carmen... Sunt sigur, că dacă ai vedea-o o singură dată, ți-ai schimba părerile. Ea este un înger! și nu seamănă întru nimic cu celelalte de sexul ei. Ea nu va fi capabilă, să iubească un alt bărbat, mai degrabă își va curma viața!...

Ivanov, nu mai spuse nimic. Va fi crezut el ce va fi crezut.. Lăsa însă băiatul, să rămână cel puțin cu iluziile, căci se mai observau încă pe el urmele celor opt ani de mizerie, și nu voia să-l mai neliniștească și cu asta tocmai acum!

În timpul acela, Carmen, trăia singură, retrasă și izolată de lume. Din ziua în care plecase Andrei la Viena, n'o mai văzuse nimeni pe afară, decât doar când

mergea la birou și când se reîntorcea. Pierderea acestui prieten, care o iubise, fără ca să-i ceară nimic în schimb, lăsase un mare gol în sufletul ei. Plânse prea mult în viață și acum nici lacrimile nu-i mai aduceau mângâiere !

Intr'o zi, pe înserate, stătea la fereastră și răsfoia o carte, ce-i căzuse în mână ca din întâmplare. Nu cetea, căci cuvintele fugeau pe dinaintea ochilor ei, lăsând coade ca de comete. Printre ramurile abea îmbobocite, ale castanilor de sub fereastră, păsările ciripeau și ei îi venea să-și astupe urechile, la auzul acestui concert vioiu și primăvărat, pe care-l adorase altă dată. Se ridică apoi repede, svârli cartea într'un colț, își puse un șal peste umeri și plecă de acasă fără nici o țință. Alergând pe străzile pustii, cu case sărăcăcioase, puținii trecători, cari umblau tăcuți de colo până colo, se uitau blegi pe urma ei și-și vedeau de drum. Ea alerga tot mai repede dintr'o stradă într'alta și privea la fiecare cotitură, tablele de tinichea pleoștite, cu inscripțiile abea cetibile. Se părea că trece pentru prima oră prin aceste locuri, cari miroseau a sărăcie și a ceapă prăjită în untură rîncedă.

Carmen, simțea acum o dorință sălbatecă de a face ceva ? nici ea nu știa ce !

Când ajunse la un capăt al Bulevardului Regal, se opri pentru un moment, apoi o luă înainte. Lumea forfotea pe aci, ca de obicei. Vorbărie multă, chiote strivite între măsele, rîsete vesele, miros de parfum și de bălegar, umpleau văzduhul. Un roșcovan cu mustăcioara, cât un zmoc de murdărie, sub găurile nasului și cu fața cam tomnatică, începu să-i facă ocheade și vîrîndu-și mâinile adânc în buzunările pantalonilor,

se luă pe urma ei. Dar îi trecu pofta numai decât. Cu o singură privire, fu pus la punct și forțat să-și reocupe din nou locul lângă zidul pe care-l proptise mai înainte, în așteptarea unui vânat, care i-ar conveni lui..

Erau orele unsprezece și Carmen era încă pe stradă. Lumea se îndrepta înspre grădinile de vară, abea deschise ! Și străzile se infundau în întuneric, ca într'un mormânt. Grădina publică, era pustie la ora aceasta și băncile aruncate alandala !..., unele adunate trei patru la un loc, pentru ca taifasul să devină mai comod, acelora ce-și petreceau serile aci, distrînd crescătoarele de copii, cu bonete albe, sau fetele de prăvălie, care veneau pe aci ca să încasseze cîteva ciupituri, eftine și cîte-o vorbă de spirit, dela frizonii cari știau să le aplice bine fripta, pe la serbările populare.

Carmen, traversa aleea, încet și cu fruntea plecată. Înconjura a lene, băncile tîrîte de-a curmezișul cărărilor și se cugeta cu scîrbă la trecutul ei deocheat, la persoanele cu care făcuse cunoștință în treacăt și la mîngăerile bărbaților, pe care nu i-ar mai fi recunoscut acum.

La o cotitură a drumului tresări, cineva se ridică de pe o bancă așezată în dosul unui boschet și se apropie de ea :

— Cei puișorule ? ce faci pe aci la ora asta ? — grăi străinul — pe o voce guturală. Nu te înfricoșează singurătatea ? — adăugă el apropiindu-se de ea.

Carmen, ar fi voit să fugă, dar era prea tîrziu și atât de aproape de el, încât nu mai putu face nici un pas.

— Veniși chiar la timp ! — continuă el — căci tocmai era să?

— Fugi Domnule ! — strigă ea cutremurîndu-se, ori chem poliția.

— Lasă, nu te mai osteni porumbițo ! căci e reprezentată prin mine.

Privindu-l mai bine, constată într'adevăr că, acela care-i ținea calea, era o brută de polițist, cât un munte, un vlăjgan, cu privire sălbatecă și cu brațele ca două lopeți.

— Ce vrei dela mine ? — îl întrebă ea — ferindu-se să nu o atingă.

— Te vreau pur și simplu pe tine ! — exclamă el — rînjind, și aplecându-se puțin îi cuprinse mijlocul cu brațul lui mușchiulos, apoi o târi spre banca din dosul boschetului.

— Brută ! — scrișni Carmen — svârcolindu-se să scape din ghiarele bestiei, care o ținea ca într'un clește. Crezi poate că...

— Ceeace cred, o să vezi imediat ! Dacă mai faci însă o mișcare, sau dacă bleștești un cuvânt, să știi că te duc la poliție. Apoi bombănind cuvinte neînțelese, își desfăcu haina cu mâna liberă... Ori vrei poate să mă faci să cred că ești ușă de biserică ? Asta s'o spui lui mut ! Te cunosc eu câte parale faci. Dealtfel, de mine scapi repede ! Nu-ți fie frică, n'ai să întârzii prea mult. Uite acuși...

Carmen, nu mai văzu și nu mai auzi nimic. A-vea senzația că se cutremură pământul și că o bucată de cer se prăbușise peste ea. Mirosul de uniformă murdară și de alcool o înăbușeau și ea își pierduse vloga, nu mai putea nici măcar să se apere.

Ajunsă la locuința sa, Carmen uită că eră flămândă și că de două zile nu luase nimic în gură. Se trînti

pe o canapea, așa cum era îmbrăcată și adormi cu capul vâjăind de durere și cu ochii umflați de plâns. Prin somn tresări de mai multe ori și totuși în dimineața următoare, se sculă mai întremată și par'că mai vioaie de cum fusese în ultimele zile.

La birou, bătrînul ei patron, o primi cu acelaș zâmbet părintesc și cu aceleași vorbe blânde, pe care i-le spunea în fiecare dimineață, de când eră în serviciul lui. Apoi îi arată pe masa de scris o telegramă ce sosise seara pe adresa ei :

— Voiam să ți-o trimit acasă — adaugă el — dar n'am întîlnit nici un cunoscut, care să meargă în partea aceea de oraș. Eu însă, după cum știi și Dumneata bine, nu prea pot umbla cu mizerabila asta de reumă, Carmen, desfăcu depeșa și ceti :

„Procură-ți pașaport și vino” Legațiunea Română Viena.

Andrei.

— E vre-o veste rea Domnișoară ? — o întrebă atunci bătrînul domn, văzând-o dintr'odată tristă și cu privirea visătoare fixată asupra unui morman de hârtii și registre vechi, aruncate clae peste grămadă într'un colț al biroului.

— Poftim ! cetiți și Dumneavoastră și sfătuiți-mă ce să fac — rosti Carmen — întinzându-i hârtia :

Bătrînul, ceti de mai multe ori cele câteva cuvinte litografate pe hârtia ordinară, apoi o întrebă : Cine este acest domn, și de unde Vă cunoașteți ?

— E tânărul cu care am locuit timp mai îndelungat la aceeași gazdă și despre care, cred că V'am vorbit și Dumneavoastră în mai multe rînduri. Eră și el

ca mine, un vitreg al destinului, unul din nenumăratele victime ale războiului mondial. Gustase din toate sucurile narcotice ale acestei opere, trecuse prin toată puzderia de mizerii și răscolise toate putregalele ome-nești, cum ai răscoli un munte de băligar. Le-au în-vins însă pe toate, pentru că nu era crescut în puf, era antrenat cu așa ceva. Energia, cu care l'a înzes-trat natura a răzbit totul și l'a ridicat deasupra tuturor greutăților. Ca subsecretar la Legațiunea română din Viena, viitorul lui este asigurat, bezna care-i cotropea cărările a dispărut și astăzi poate să spună și el că trăește o viață, cum trebuie să trăiască un om!

— Și nu erau între dumneavoastră oarecari legă-turi, din care ai putea deduce ce vrea să zică această chemare? Să nu te mire această întrebare, căci am pus-o numai pentru că vorbești despre el, cu mai multă bunăvoință de cât se vorbește despre un străin, cu care n'avem nimic nici în clin nici în mănecă...

Și totuși v'o declar — îl întrerups Carmen ne-putându-și ascunde indignarea — că n'a fost mai mult de cât o simplă prietenie, o camaraderie, care se ivește totdeauna între persoanele de aceeași tagmă. Ne respectam principiile unul altuia și ne stimam reci-proc. Asta a fost totul și nimic mai mult:

— Admit, eu însă sunt de părerea că, el hrănea chiar de pe atunci alte speranțe pentru viitor, dar nu îndrăznea să ți-le destăinuiască, pentru că nu-și vedea asigurată existența! Acum însă lucrurile se schimbă cu totul, când are o carieră în mână!... În cât ceri părerea mea, eu te-aș sfătui să mergi, ca să nu regreti mai târziu!... În cel mai rău caz... Dar asta e cu neputin-ță — se corectă el — Un domn, despre care se vor-

besc atâtea lucruri frumoase, nu cred să fie în stare de a face o glumă proastă, care să te coaste parale, dacă nu are nici un motiv serios? Prietenia e numai prietenie, și nu-i moneda cu care să poți eși din încurcătură !..

Aventura din noaptea trecută, o desgustase pe Carmen, de tot ce era omenesc. Cunoștea bine acest animal nu însă și toate mârșăviile, ce se pot naște dintr'o astfel de scăfârlie. În ultimele douăzeci și patru de ore, ar fi preferat bucuros moartea, de ori ce natură ar fi fost ea, dar asta nu vine la comandă și ea se simțea prea slabă ca să-și pună singură capăt vieții.

Telegrama sosită dela Andrei, o făcu să uite totul pentru un moment și-i trezi din nou speranțele de atâtea ori născute moarte. Încercă să-și innăbușe scrupulele, cu care era infectată de mediul în care trăise, dar ele izbucneau, ca niște limbi de foc, de câte ori se uita împrejur, unde toate obiectele erau martori trecutului ei deochiat. Ultimii patru ani, erau o barieră ca un munte de granit, o pată pe care n'ar putea-o spăla cu toate apele continentelor. Totuși ideia ca atare, îi mângăia sufletul ca un balsam binefăcător.

Nu, nu ! — izbucni ea — mai bine moartă sub strașina unui gard, de cât o și mai mare înjosire. El nu mă poate iubi, de îndată ce știe totul. Și tot așa nu-și poate lega viața de un suflet fără corp cum nu și-ar putea-o lega de un corp fără suflet. Ori mie nu mi-a mai rămas de cât sufletul, corpul și simțurile mele sunt tocite. Prin urmare, numai compătimi mă poate, ceeace nu-i tot una cu iubirea !

Acum se vedea, ca în primele zile, alergând pe

stradă din noapte până în noapte, bătînd la toate ușile și spunînd mereu aceleași vorbe.

Vedea bestiile rînjind și spunîndu-i vorbe cu subînțelesuri. Ii mai răsunau încă în urechi propunerile murdare ale unor patroni, cari se arătau dispuși s'o angajeze pentru douăsprăzece ore de muncă istovitoare la zi, pe un salariu de batjocură, în plus, mai trebuia să se oblige că va suporta eventualele mîngăieri a vreunui burtos cu fața puhavă și gura cu miros de metal și usturoiu.

Urmau apoi la rînd toate evenimentele, până și cele mai neînsemnate detalii: moartea părinților săi, cunoștința cu Richard, speranțele țesute din iluzii, apoi decăderea și trecerea din mîna în mîna, ca o mostră fără valoare. Până cînd într'o zi, opinia publică, nu mai era pentru ea de cît un monstru ..

În timpul acela, la rampa palatului Legațiunei Române din Viena; un automobil albastru se opri din nou și din el sări sprinten un tînăr cu fața palidă, dar de o eleganță extraordinară. Sosise de trei zile la Viena, și vizitase legațiunea română de treizeci de ori!

— N'a sosit încă nimic pentru mine? — întrebă el — de primul funcționar, care-i ieși în cale.

— Ba mi-se pare că a sosit o telegramă pentru domnul secretar — fu răspunsul — și dacă nu mă înșel, e aceea din țară, pare-mi-se chiar dela persoana de care vă interesați dumneavoastră!

Richard, căci el era tînărul elegant, cu fața palidă și cu înfățișarea suferindă, nu mai ascultă și ultimele cuvinte ale impiegatului, ci cînd înțelese că e vorba de o telegramă, dădu buzna în cabinetul deală-

turi, pe a cărui uși căptușite cu verde strălucea eticheta cu inscripția „Secretar“

— A sosit? — întrebă el, cu vocea tremurând de emoție, apoi adăugă ca trezit din somn: Scuza-ți Vă rog, că mă port ca un zmintit față de Dumneavoastră, dar nu mai sunt stăpân pe ceea ce fac! Ultimele trei zile, de când mă bălăbănesc în nesiguranță, au fost o adevărată tortură pentru mine. Nu mănânc, nu beau, nu dorm, nu pot să mă cuget, ci umblu fără nici o țință, ziua și noaptea ca un lunatic. Dacă nesiguranța asta va mai dura încă, într'o zi veți ceti prin ziare, că am fost strâns de pe stradă și internat într'un ospiciu de nebuni.

Andrei îl privi cu milă, dar nu-i putu spune nici un cuvânt de mângâiere. Pe care ar fi voit să le rostască, îl strîngeau par'că de gât. Te compătimesc amice — se gândi subsecretarul, dar n'am dreptul să te clarific. Apoi îi întinse telegrama, pe care o cetise și el de mai multe ori și care nu conținea de cât patru cuviute:

„Sosesc cu Expresul de noapte“ și iscălit Carmen.

O!... nu mai este mult — exclamă acesta — trîntindu-se pe cel mai apropiat scaun și acoperindu-și fața cu mâinile. Nu, nu mai este mult; Ea vine! peste câteva ore va fi aci, o voiu vedea, o voiu auzi vorbind și plângând de bucuria revederii, o voiu strînge la pieptul meu, îi voiu spune cât am iubit-o, cât m'am gândit la ea și cât am suferit în timpul celor cinci ani de pribegie. Da, dar de acum s'a terminat, toate greutățile învinse, toate barierele dărîmate, norii se vor risipi și pe cerul nostru va apare adevărata aureolă a fericirii.

Trebue să vă par caraghios, domnule secretar —

grăi Richard atunci — cel puțin purtarea mea nu e nici de cum bărbătească, dar nu mă pot stăpâni. Știu că în sine nimic nu este nici bun, nici rău, ci doar din memoriile noastre sunt născute și una și alta. Și totuși... Dumneavoastră, ve-ți înțelege starea mea sufletească, dacă a-ți iubit și a-ți fost iubit vreodată!

Apoi forțându-se să-și păstreze calmul înaintă puțin: Crede-ți-mă că nici odată nu voi uita ceea ce ai făcut pentru mine — rosti el cu vocea pe jumătate. Cum să vă pot fi recunoscător?

— Acordându-mi puțină prietenie — răspunse Andrei — privindu-l cu aer de compătimire.

— O! în ce privește prietenia mea, vă asigur de ea, dar asta e prea puțin, comparînd-o cu cele ce-ați făcut dumneavoastră pentru mine.

— O prietenie sinceră, nu se poate compara cu nimic pe lume; ea încălzește, mângăie și ne umple sufletul de o satisfacție, din care rar avem ocazia să gustăm în mediul în care trăim. Cuvintele de mulțumire, sunt fraze în vânt, iar faptele pe care le facem ca contra servicii, sunt de cele mai multe ori gogoși, deșertăciuni, cari nu odată sunt executate scrișnind din măsele, sau în cel mai bun caz, pentru a ne ridica pe noi în fața lumii. Farizeism modern și nimic mai mult.

Pe când subsecretarul spunea acestea, în gândul său mai erau încă vii amintirile trecutului nu prea îndepărtat. Îi mai răsunau încă în urechi destăinuirile făcute de femeea pe care acest tânăr de puf cu înfățișarea palidă o diviniza și se cugeta la ea cu sfințenie, ca la o pronie cerească. Să plecăm — adaugă el întorcându-se spre Richard — căci sunt orele opt și până când mai trecem pe la mine pe acasă să pregă-

tim ceva, și să vedem, dacă gazda mea e dispusă să închirieze pentru câteva zile o cameră pentru domnișoara, vor fi aproape zece. Timpul de mers la tren !

Richard, nu mai spusese nimic, dar fața și mișcărilor lui trădau mai mult, de cât ar fi putut cineva explica priu viu grai.

După trei zile, tot la aceeași oră. erau din nou în gară cu toții. Carmen se despățea pentru ultima oră de bărbatul care știuse s'o iubească atât de mult ! |Să înfrunte atâtea mizerii și greutăți, pentru a respecta o făgăduință făcută într'un moment de disperare, dar păstrată cu sfințenie într'una din cele mai adânci cute ale inimei sale. Când venise aci, la chemarea lui Andrei își puna mii de întrebări, acum însă pleca cu o singură idee...

În primele două zile, dela sosirea ei la Viena, Carmen fusese mereu tristă, iar acum era bolnavă de-a binele. Când Richard o întrebă ; ce înseamnă durerea aceasta ? și care este motivul tulburărilor, care o făceau să verse lacrimi, tocmai atunci când ar trebui să fie mai fericită ? Ea nu-i dădu nici un răspuns hotărît, ci pretextă tot ce o femeie poate să pretexteze, când nu voește să spună adevărul...,

În zilele următoare, Richard alergă într'una dela un consulat la altul, pentru formalitățile ce erau de făcut în vederea actului de căsătorie, care avea să fie încheiat la Legațiunea Română, imediat după reintoarcerea fetei. Când totul era gata, chiar și pașaportul modificat, menționându-se în urma numelui : Richard Feodorovici Ivanov, „și soția“ — trecu pe la Andrei și-i mulțumi încă odată pentru demersurile făcute de el la consulatul român, în vederea căsătoriei. Să știi prietene

— adăugă el cu entuziasm — că viața merită să fie trăită, chiar și dacă ne face uneori să urlăm ca mușcați de viperă! Cele ce a trebuit să le îndur până acum de când ne-am despărțit, mi-se par azi o nimica toată comparându-le cu fericirea în care mă bălăbănesc. Andrei î-l ascultă, dar nu răspunse nimic. Apoi se despărțiră, urmând să se întâlnească la masă, unde stăteau în fie care seară pe terasa unui restaurant de vară din „Mariahilferstrasse“ povestindu-și unul altuia impresiile de peste zi, sau proiectele ce și-le țeseau pentru viitor.

Când Richard intră în hotelul, în care își avea locuința, băiatul dela ascensor îi întinse o scrisoare voluminoasă, care sosise cu poșta în lipsa lui. Plicul verzui și scrisul cu cerneală violetă, ascundeau, în contrastele lor sarbede un mister. O mână de gheață îi intră atunci la inimă și totul începu să urle împrejurul lui ca într'o menajerie. Presimțirea de rău își infipse ghiarele în creierul lui ca o hienă flămândă și pământul începu să-i fugă de sub picioare. Ajuns în cameră, se trânti pe pat și cu degetele tremutătoare desfăcu plicul și ceti:

Scumpul meu Richard!

Când aceste rînduri vor ajunge în mâinele tale, eu n'am să mai fiu printre cei vii. Lumea nu trebuie să știe: cine am fost, cum am trăit și ce m'a determinat să fac pasul acestu?... Dar că am fost o nenorocită — una dintre acele vitrege ale destinului, cari vin pe lume într'o noapte fără stele, sfîșiată de gemete — o vor găci, din coloanele ziarelor, care de sigur au să scoale morții din morminte cu urletele lor, făcute pe socoteala unei biete creaturi căzută în ghiarele disperă-

rii, dar care totuși a avut curajul să nu stea cu braele încrucișate în fața neputinței...

Nu! nu te speria amicul meu, căci n'am să recurg la mijloace nedemne de o fată inteligentă, cum o fac de obicei, femeile cari vreau să înduioșeze lumea și după ce au înghițit o cantitate oarecare de sodă caustică, strigă după ajutor Nu! nici odată!... Dacă în viață am fost vrednică de iubirea ta, moartea mea îți va face cinste. Nu-mi va tremura mâna zburîndu-mi creierul cu revolverul, pe care târfa de schelet mi-l întinde rînjind înfiorător din toate unghiurile locuinței mele, în care până și cel mai mic obiect a fost marior la rușinea mea.

Totuși faptul, că adevărata cauză a morții mele, nu o va ști nimeni — afară de tine și de prietenul nostru Andrei. — mă mângăie întrucâtva: Un strop de bucurie, într'un ocean de desnădejde — și mă va întări în misiunea mea. Zic misiune, de orece e o necesitate pentru mine, să procedez în felul acesta: Să nu te înșel pe tine, pe acela ce l'am iubit ca pe Dumnezeu, și pentru a cărui ferie ire îmi dau bucuross viața, dela care nu mai pot aștepta nimic.

O!... cât n'aș da astăzi, să fiu o spălătoreasă, să-mi câștig pâinea de toate zilele, tocîndu-mi mâinile pe la ușile creștinilor, cât n'aș da să-mi fiu chinuîl corpul, târîndu-mi mizeria de pe o zi pe alta, dar să-mi fiu păstrat ce aveam mai scump „cîntea“ ca astăzi să fiu vrednică de iubirea ta!

Simt că ar trebui să-ți scriu mai mult!... dar n'am putere. Mă înroșesc numai la gândul că mâine vei afla totul și că atunci mă vei disprețui. Roagă-l pe Andrei, să-ți povestească el amănuntele, căci el știe

totul. El mi-a fost singurul prieten care m'a iubit așa păcătoasă cum sunt și care a ținut la mine fără să-mi pretindă nimic în schimb. Mi-a propus în mai multe rînduri să părăsesc viața de mai 'nainte și toate lucrurile cari mi-ar mai aminti de ea. Să plecăm undeva, unde nu ne va cunoaște nimeni, să trăim cu amintirile noastre, săraci poate, dar stimându-ne unul pe altul și împărțind între noi. atît cele mai negre mizerii, cît și cele mai supreme bucurii. Știam că nu iubirea, ci mila, nu dragostea, ci compătimirea îl făceau să vorbească în felul acesta. Pentru aceea n'am primit nici dela el și nu pôt primi nici dela tine acest sacrificiu. Prefer ceea ce destinul a hărăzit pentru mine...

O viață! viață! ... altă dată te credeam frumoasă, dar astăzi te privesc în adevărata ta haină murdară. Chiar și pușinele bucurii ce le-am avut în tine, n'au fost de cît crîmpee de iluzii zdrențuite și totuși... astăzi trebuie să le plătesc scump...

Carmen.

Sfârșit

